ПЕТЪР БОБЕВ

БЕЛИЯТ ЛОЦМАН

ТЕАО НЕМИЯ

БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ

ПЕТЪР БОБЕВ
БЕЛИЯТ ЛОЦМАН. ТЕАО НЕМИЯ
ПОВЕСТИ ЗА ЮНОШИ

chitanka.info

ХРИСТО НЕДЯЛКОВ
ПОПУЛЯРЕН АВТОР НА НАУЧНОФАНТАСТИЧНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

През едни пролетен ден на 1953 година Петър Бобев се запътва към дома на Рак Босилек. Защо ли го кани на гости видният ни поет? Близо четиридесетгодишният агроном никога не е смятал да се отдава на художествено творчество, да става писател, наистина „съчинява“ приказчици, но те са за „домашна консумация“, да забавлява малката

си дъщеря. Той се упреква, че негов приятел без знанието му ги е предал на поета, и сега какво ще му каже? С такива мисли Петър Бобев влиза в кабинета на Ран Босилек, посрещнат с думите: „Вие сте писател!“, — думи силни и тревожни. И до късно през нощта на този ден любезният домакин му предава първия урок по писателско майсторство. Той изиграва благотворна роля в литературното развитие на Петър Бобев, открива го, насърчава го, ръководи го.

Ран Босилек помества в сп. „Дружинка“ първия разказ на Бобев „Покореният вятър“, 1953, в който са описани залесителните пояси на Добруджа. Нещо повече, той подбира двайсетина разказа за растенията и ги праща на Ангел Каралийчев, който издава първата му книга „Деца на слънцето“, 1955. Тъй П. Бобев навлиза в писателското творчество, черпи знания от опита на видни наши детски творци.

С какво се характеризира неговото творчество, защо всяка негова нова книга се посреща с жив интерес? Отговор на тези въпроси намираме в съдържанието на неговите произведения, в тематиката, в идейно-емоционалната тенденция, вложени в научнофантастичните му творби. Негови герои са животни, растения, птици, хора, попаднали сред морета, океани и пустини, хора мъжествени, сурови, носители на високи идеали. Човекът сред природата е в центъра на писателското внимание, той е предмет за вдъхновение и художествено пресътворение. С научна компетентност Петър Бобев изгражда всяко свое произведение, стреми се да бъде верен на научната истина. В творческата лаборатория на писателя на преден план са наблюденията от съвременността, от живота на хората. Неговите герои не са измислени, те запазват истинските си природни качества, писателят само ги одухотворява, приписва им човешки черти, те по свой начин разговарят, мислят, чувствуват, страдат и се радват. Така китицата от романа „Белият лоцман“ отмъщава за смъртта на детето си, а делфинът-майка жертвува живота си, за да спаси рожбата си, самотната моржица отглежда бяло мече и проявява към него майчински грижи („Самотникът от ледената пустиня“).

Петър Бобев работи изключително в областта на научно-художествената детско-юношеска литература. Ето по-известни негови книги: „Гущерът от ледовете“, „Заешка пакост“, „Гърбавата ела“, „Кактуси“, „Свирепия“, „Заливът на акулите“, „Самотникът от ледената пустиня“, „Жрицата на змията“, „Вълчата царица“, „Куцият

дявол“, „Драконът от Луалаба“, „Любопитният Ему“, „Горан, мечи побратим“, „Калиакра“, „Гонитба из южните морета“, „Опалите на Нефертити“, „Симба“ и т.н. Заглавията им красноречиво разказват тяхното съдържание. Авторът развежда малкия читател из ледовете на Антарктида, по Амазонка, африканските джунгли, показва му азиатските потайности, запознава го с живота на непознати племена, животни и растения, пътува с него по морета, океани, в пълноводни реки, изкачва се по непристъпни скали, влиза в тъмни, непрогледни пещери… И всичко това е разказано забавно, интересно, на места с подчертан хумор. Петър Бобев се стреми да запознае детето с нещо изключително, непознато, неговите герои са в състояние силно да обичат, да се привържат към добрия човек, но и силно да ненавиждат лошия човек и коварно да му отмъщават. „Аз уважавам малкия читател — ми заяви писателят при една среща, — пристъпвам като равноправен към него, приемам го като приятел, на когото разказвам свои преживявания, и затова той ми вярва“…

Петър Бобев изгражда внимателно всеки образ и го вплита във взаимоотношенията с останалите герои, така че повествованието се движи по своя вътрешна логическа закономерност. Неговите произведения са сполучливи внушения за някои процеси и явления, които се извършват в природата, предадени поетично и достоверно. Всичко е персонализирано умело, описанията са картинни, предадени с чувство на мярка. Фабулата е интересна и добре замислена, диалогът е сбит, напрегнат, героите повече действуват, отколкото да разговарят.

Авторът се съобразява с духовните възможности на детето и неговите интереси.

Ако внимателно проследим творческото развитие на Бобев, ще забележим, че в първите му книги преобладава научно-познавателният елемент. Те са по-скоро научно-популярни четива. Авторът е акцентувал върху научните знания, но художествено осмислени. Постепенно укрепва майсторството, все по-ясно се налага в творчеството му приключенският жанр. Писателят се насочва към по-забавна тематика, по-своеобразно я разработва, набляга на най-главното, не утежнява повествованието, както в първите си книги, с излишни епизоди и детайли, придържа се по-определено до една основна идея, по-старателно подбира случки и герои, които придобиват по-завършена художествена форма. Научните знания са

вплетени в художественото повествование, на преден план излизат героите с техните психологически изменения и противоречия. Новите му книги са с по-раздвижени сюжетни ситуации, по-стегната композиция, по-точен език и поетични описания на природата. В това ще се убедим, ако сравним първите му книги „Деца на слънцето“, 1955, и „Все по-високо“, 1957, с по-сетнешни негови творби „Заливът на акулите“, 1963, „Свирепия“, 1963, „Вълчата царица“, 1969, „Калиакра“, 1971, и пр. Правилно литературната критика отбелязва като най-хубаво негово творение повестта „Белият лоцман“, 1961, получила първа награда на конкурса на Министерството на просветата и Съюза на българските писатели. Тук най-пълно Петър Бобев се е доближил до психологическите преживявания на героите си. С тънко умение авторът описва непосилния живот и страдания на бял делфин, гонен и преследван от своето стадо, неговата самотност и безпомощност в океанската шир, заобиколен от хищни врагове. Той среща корабокрушенец, привързва се към него и между тях се създава здраво приятелство, взаимно си помагат в общите беди. Но човекът се връща при своите и белият делфин остава сам със своята печал, само с утехата, че може да превежда като лоцман корабите през опасните подводни рифове. Тази повест с право се смята като завоевание на детско-юношеската ни литература. Успех за автора е и повестта „Теао Немия“, отличена на конкурса за научна фантастика през 1964 г.

Знаем какво голямо значение за образованието и възпитанието на децата имат романите на Майн Рид, Жул Верн, Купер, Беляев, Бианки и др., в които силно действуват върху живото въображение на малките подвизите на силни мъже, проникващи в тайните на природата. Със своите научнофантастични и приключенски произведения Петър Бобев запълва една голяма празнота в детската ни литература, задоволява нуждите от такива четива, които се търсят не само от малките, но и от възрастни. Детето се учи да бъде издръжливо, смело, да побеждава трудностите, да калява волята и духа си, обогатява въображението и познанията си върху света, природата и човека, да обича животните и растенията. Такива книги оказват морално въздействие върху малкия читател, те изиграват решителна роля върху оформянето на неговия характер, подтикват го да се стреми към мъжествени проявления, към силни преживявания. В забавната интрига, във взаимоотношенията между човека и дивите зверове авторът е съумял майсторски да

разкрие социалните противоречия и конфликти в капиталистическия свят.

В книгите на Петър Бобев всякога възтържествува социалната правда, взима връх оптимизмът, вярата в доброто. Ослепеният и озлобен кашалот от романа „Свирепия“ не губи вяра, че някога ще отмъсти на алчните за печалба китоловци. А в романа „Заливът на акулите“ авторът описва жестоката борба на хората от капиталистическото общество за завладяването на откритите диамантени залежи край бреговете на Южна Африка. Той ги оприличава на разярени акули, готови да се разкъсат взаимно. Затова независимо от мястото, времето и героите произведенията на Петър Бобев имат определено съвременно звучене. Без натрапен дидактизъм, който отблъсква детето, те се възприемат от читателя живо, непосредствено, вълнуващо.

Малко е да се каже, че книгите на Бобев са изградени на научна основа. В тях всичко е проучено, прецизно изследвано, критично дадено. Бобев пише творбите си като учен-естествоизпитател, специалист по въпросите на природата, като познавач на нейното битие. „Аз се стремя към едно — казва той“, — когато читателят затвори моята книга, да бъде удовлетворен, да не каже: „Загубих времето си напразно“ — а да признае: — „Днес научих нещо ново за природата, за света и хората, за доброто и злото…“

Христо Недялков

БЕЛИЯТ ЛОЦМАН

1

Високо горе, от яркосиния свод, слънцето плискаше водопади от светлина, а долу, ширнал се от кръгозор до кръгозор, океанът едва-едва помръдваше в леки, неуловими тръпки. Притихнал и величествен в своето спокойствие, той дишаше като задрямало изумрудено чудовище. По лъсналия му гръб пробягваха дълги плавни вълни със заоблени била, върху които ту тук, ту там избухваха искрещите гейзери на слънчевите отблясъци. Във въздуха в широки кръгове се рееше фрегат, окъпан в лъчи — някаква чудна огнена лястовица.

Ни полъх на вятър, ни облаче в лазура. Само небе и вода. Синьо небе над синьо море…

… По копринената завивка на океана пъплеше огромно маслено петно, което ту се източваше встрани в неправилни пипала, ту изново се свиваше, увлечено към юг от морските течения.

Внезапно от прозрачната синева изригна някакъв седефен облак, сгъсти се и се вряза сред масленото петно. Водата закипя от подскачащите риби. Селдите бяха открили пасаж рачета — милиони, милиарди безцветни рачета, като че ли изрязани от целофан, от които бе помътняла водата. Рибите бяха гладни, бяха намерили по-слаби същества от себе си и бързаха да се нахранят. На слънчевите лъчи проблясваха металносинкавите им гърбове и сребърнобелите кореми.

Час-два-три водата кипеше така. Безчет рачета изчезваха в зиналите рибешки уста, а масленото петно все не намаляваше. Ето, зададоха се нови врагове. Две черни сенки изплуваха от дълбините; два чифта водни фонтани: единият по-висок, другият по-нисък, избликнаха над вълните и два дългоръки кита, майка и дете, се устремиха към масленото петно. Китицата, огромно тъмно животно, обрасло с паразити като гъсто кадифе, с грозен белег на гърба, отдавна зарасла рана от зъбите на косатка, заплува в кръг, все по-бързо и по-бързо. Увлечена от нейното движение, водата се усука в шумен водовъртеж, където се сбра цяла грамада рачета. Тогава китицата полегна настрана, раззина уста като някаква жива пещера, изпълнена с

гъста драперия от рогови сталактити, и се стрелна във водовъртежа. Тя награби като багер няколко тона вода, прецеди я навън, нагълта богатия си улов, после свърна към детето си. Тогава и то се зае да повтори всичко, що бе научило от майка си. А отстрани китицата следеше грижливо с малките си очи несръчните му опити, като пръхтеше звучно всеки път, когато подадеше глава над водата.

Ненадейно от запад, накъдето бавно клонеше слънцето, през блесналите вълни се зададе стадо делфини, двадесет-тридесет пъргави животни, които подскачаха над вълните и ту под вода, ту във въздуха се носеха лудо насам. Изведнъж като по команда те се пръснаха във верига, после се врязаха сред рибното ято. Водата закипя още по-силно. Селдите се объркаха, сблъскани в безредни купове, а делфините, опиянени от богатия лов, излитаха над повърхността, стоварваха се отгоре им, пляскаха с опашки и плавници и лакомо налапваха зашеметената риба.

В прозрачносинята вода кипеше някакъв сребърен хаос, вихрушка от блясъци. Рибените люспи просветваха със седефени искри. Делфините се блъскаха в гъсто скупчените тела. Вече нямаше нужда да ги гонят, а само да гълтат, да гълтат… Хаос — делфини, селди и рачета, милиарди прозрачни рачета…

Пиршеството продължи много. Слънцето, мътночервено, наближи кръгозора. Върху океана рукна широка огнена река. Заситените делфини се измъкваха един след друг от рибния пасаж и се заиграваха. Излитаха над водата, префучаваха, откроени като черни изрезки върху огнения фон на залеза и се гмурваха в дълбините, отдето избликваше плътна синьо-черна мъгла. От далечината долиташе глухото жабуркане на двата кита.

Малките делфини играеха с една зелена костенурка. Всеки път, когато тя успееше да се откачи от тях и да загребе надолу, те я догонваха стремително, поемаха я с гърбовете си и я изнасяха на повърхността, а там, весели, жизнерадостни, я бутаха с чела като водна топка. Замаяна от тези пъргави, неуморими мъчители, изплашена, тя надникваше сегиз-тогиз от костената си коруба, но мигом се сгушваше в скривалището си със стиснати очи.

Настрани от стадото, до него, но все пак отделно, играеше самотно бяло делфинче. И колкото пъти то опитваше да се присламчи към връстниците си, майка му все го връщаше назад. Защото чувствуваше — сред черните делфини нямаше място за нейното грозно бяло дете. Неведнъж озъбеният водач, старият самец, се бе спускал върху му с яростен писък.

Ето и сега той се върти наоколо с полуотворена заплашително озъбена челюст под разкъсаната устна, спомен от някогашна жестока битка. Върти се, дебне да го нападне, да го прогони.

Навярно още не е забравил. Омразният спомен, изглежда, още не е потъмнял съвсем, оставил е следата си, неосъзната неприязън към всяка бяла кожа. Той беше също така бял, оня ненавистен едър делфин, неговият стар враг, който го бе победил в жестоката схватка, който бе оставил грозния белег на разкъсаната му устна, прогонил го бе, него — водача, и бе заел мястото му. Принудил го бе дни, седмици и месеци да се мъкне подир стадото, гладен, преследван от враговете. И всеки път, когато го зърнеше, връхлиташе стръвно отгоре му… докато един ден, увлечен в гонитбата на пасаж скумрии, проклетникът не забеляза брега и заседна в плитчината. Два дни делфините се въртяха край брега, два дни слушаха предсмъртните му стонове. Чак когато всичко утихна, Озъбения отново зае мястото си… А щом малкото бяло делфинче се появи на света, водачът прехвърли върху му омразата, която таеше към неговия баща. Посрещаше го тъй, както се среща враг — с грозно скърцане на зъби. Насъскваше срещу него цялото стадо, насъскваше и децата, ден из ден внушаваше на всички своята ненавист.

Злочестата майка виждаше ясно — не искат детето й, нима е толкова мъчно да разбере, то е тъй различно от другите — и затова като че ли го обикваше още по-силно. Тя не можеше да го остави, не можеше, а нямаше сили заради него да напусне и другарите си. Тогава? И ето, нещастната майка се мъкнеше винаги отзад, винаги нащрек, готова със зъби и със своето тяло да го защити.

Малкият бял делфин, безгрижен като всяко дете, искаше да играе дружно с всички — това беше в кръвта му на стадно животно. А трябваше да се пази от своите. Трябваше! Но той не съзнаваше това. Докато Озъбения пищеше насреща му, бягаше, а после тутакси забравяше.

Изведнъж долу, на двадесетина метра под него в прозрачната светнала вода, той зърна друга кръгла сянка. Ех, няма що! Ще си поиграе сам. Нищо, че не е костенурка! Нали е кръгла.

Пое дълбоко въздух и се гмурна в дълбините. Ето, сянката се избистри, нарасна, превърна се на едър скат, който леко и уверено се хлъзгаше във водата. Очите му, две грозни пъпки на гърба, го стрелнаха с плоските си зеници в някакво дръзко предупреждение. Но белият делфин не се боеше от риби — та нали те бяха ежедневната му храна. Според него само голямата акула беше опасна. Млад беше той, все още имаше много да учи от трудната, необхватна наука за живота.

Без да се замисли, той връхлетя върху ската. В същия миг остра болка опари челото му там, дето се бе докоснало до непознатата риба, силна разтърсваща искра се пръсна в тялото му, скова го, оглуши го.

Белия се отпусна безжизнен, парализиран от електрическия ток, обърна се по гръб и бавно потъна.

Ала майката бе видяла всичко. Тя се гмурна надолу, настигна го и подложи широкия си гръб под безпомощното, премятащо се тяло. После леко, грижливо като всяка любеща майка го понесе нагоре. А беше толкова трудно! Облото тяло на сина й се превъртя, потъна отново. И отново тя го настигна, за да го повдигне към искрящата повърхност. Ето, подметна го над вълните. На свежия въздух малкият делфин несъзнателно въздъхна. Майката го изнесе над водата втори, трети, четвърти път, докато неусетно синът задиша, огледа се учуден, размърда неуверено опашка.

Извън себе си от радост, тя подскочи над водата в трогателен опит да го увлече в игра, да провери дали наистина е жив.

В този миг прозвуча тревожният сигнал на водача. Делфините плеснаха с опашки и се стрелнаха към юг покрай гъмжащото рибено сборище сред кипящите водни пръски, които светваха като дъжд от рубини под лъчите на залязващото слънце.

Майката обезумя. Тя повтори писъка на водача, докосна с хълбок детето си, блъсна го с чело напред. Белият делфин опита да я последва, ала силите му се връщаха бавно, непоносимо бавно.

А писъкът на преследвачите се чуваше все по-близо, все по-ясно се виждаха дългите им гръбни перки, които пореха вълните като черни коси.

По-бързо! По-бързо!

Вцепенените мускули още не бяха добили прежната си пъргавина, а враговете наближаваха, догонваха го неумолимо.

Вече нямаше надежда! Зад него летеше една раззината уста, огромна озъбена паст, в която блестяха два наниза остри зъби, две ненаситни щракащи челюсти, две безпощадни челюсти, които никога не изпускат, щом като захапят.

Косатка! Ужасът на морето, самата смърт, един деветметров хищник с враснал в гърба му кой знае кога забит харпун пред щръкналото черно острие на гръбната перка.

Внезапно майката се обърна рязко право срещу врага и впи зъби в предния му плавник. Хищникът трепна за миг, изненадан от тази неочаквана и безсмислена съпротива.

Но този миг реши всичко. Белия разбра, че е спасен. Майка му го бе спасила пак, както винаги. Мускулите му, възвръщащи отново старата си сила, го понесоха напред, натам, отдето долитаха безредните писъци на родното стадо.

Защо не го настига тя? Къде се бави? Ето, пред него е Озъбения — кой ще го брани от яростта му?

Той се спря, изви се назад. Уплашеният му вик затрептя по водата, ала майката за пръв път в живота му не отговори.

Сега накъде?

Отпред летеше стадото и с него — ужасът, кошмарът на детството му, Озъбения водач. Отзад, в далечината — едно кипнало петно сред вълните, където бе изостанала майка му.

Делфинът свърна назад неуверено.

Тя беше там, нали я видя, тогава защо не се обажда, защо мълчи, защо?

Сред разпененото петно подскачаха няколко черни туловища, седем-осем метра дълги, с остри сърповидни перки, между които се премяташе едно по-малко, обезобразено тяло. Водата беше порозовяла от кръв.

Изведнъж косатката с харпуна зърна белия делфин, който се суетеше наоколо, и се стрелна към него. Белия побягна ужасѐн, профуча над вълните.

Врагът скоро изостана.

Слънцето се гмурна в морето, далече зад пламналия кръгозор, а над океана легна нощта. И то каква нощ! По тихата повърхност

продължаваха да блещукат отблясъците на огненото зарево, които угасваха един след друг бавно, неусетно. Морето стана оловносиво, но с някаква особена сивота като глеч, която потъмня-потъмня, докато на края се превърна в черен туш.

И ето, огньовете на залеза угаснаха. Върху помръкналото небе изплуваха хиляди мигащи звезди, а долу, сред смолистите води, заблещукаха други звезди — морски свещички и медузи, дребни синкави въгленчета и едри сияещи чадъри — червени, зелени, розови, жълти, сини. Такава феерия от светлини! Заспалото море бе наметнало върху потръпващия си гръб черно кадифено наметало, което се гънеше в дълги плавни дипли, извезано с мъждукащи съзвездия и безброй луни.

Белия летеше в мрака самотен, смутен, упътван от далечните провиквания на делфините. Летеше ту под вода, ту с леки подскоци във въздуха, сякаш везеше седефена нишка по черното кадифе на морето, обръщаше се назад, и пищеше, пищеше — няма ли да се зададе отнейде майка му, да го настигне, да заплува редом с него? Защото той се боеше, много се боеше, тъй самотен в света!

А колко хубаво беше при нея!

Обръщаше се, очакваше и все пак знаеше, знаеше с неосъзнатото знание на дивото животно — тя нямаше да го настигне, тъй както не ги е застигал никой, който е изоставал зад стадото.

Изведнъж Белия отскочи встрани. Насреща му, из черната бездна, се надигаше някакво чудовище. Сред леките припляскванията на невидимите вълни острият му слух долови далечни ритмични тласъци на вода като мощна помпа, които се усилваха бързо, зачестиха, уплътниха се. Делфинът изпусна през дихалото си кратък тънък писък, неуловим за човешкото ухо, и се вслуша. Срещнал по пътя си плуващото тяло, звукът се отрази обратно и като ехо попи в ухото му.

Там, във водата, прародината на живота въобще, където звукът се носи четири пъти по-бързо, отколкото във въздуха, през милионите години на своята еволюция животът беше развил слуха, беше довел до съвършенство, както у прилепите, това незаменимо сетиво на мрака. Сухоземните жители могат да виждат надалече, дори до звездите, могат да си позволят тази радост, а що да сторят водните обитатели, как да открият плячката си, как да избягат навреме от врага, когато

погледът им прониква едва до няколко десетки метра, и то до какво — мъгливи, изкривени образи!

Делфинът чу, все едно видя — приближаваше нещо огромно, страшно! От непрогледния мрак на дълбините, там, дето никой жив делфин не е достигал, изплува един сребрист облак, две гигантски пипала се проточиха, подобни на фосфорни питони, а на двадесетина крачки зад тях засияха като полуметрови илюминатори две зелени очи, немигащи, втренчени напред в някаква студена и неутолима злоба.

Делфинът се спря, хипнотизиран от тези жестоки зеници, но в следния миг, стреснат от плесналата върху гърба му вълна, отскочи встрани и се стрелна подир отминалото стадо, подир затихващите подвиквания на своите подобни, по-далеч от грозния, неизвестен ужас. А наоколо се стелеше все същата тъмнина, наръсена със звезди — звездна бездна отгоре, звездна бездна и надолу, сякаш и горе, по черния небосклон, както и долу, в морските дълбини, плуваха безброй светещи рачета и медузи.

Под него пробягнаха в луда гонитба три дълбокоморски калмари, три чудесни лампи, пламнали с рубинени, сапфирени и бисерни огънчета, след тях още два — и изчезнаха. Една светеща риба, същинска огнена змия с уродливо озъбена уста, изскочи напреде му, щракна с челюсти и се врътна назад. Зададе се гигантска акула, чиято гръбна перка раздра смолистата повърхност в кипнала седефена бразда, но ненадейно свърна вдясно и там засия странен огнен водовъртеж.

Белия наближи стадото си. Делфините вече се обаждаха по-рядко, бяха забавили хода си и сега се носеха спокойно в същата посока.

И когато на изток зад мътния хоризонт заблестя розовото зарево на изгрева, Белия се смеси с тях. Беше все още тъмно. Забулено във виолетов здрач, небето се оглеждаше в сънливия океан, по който ту тук, ту там, под разгарящото се сияние, потрепкваха с крилца огнени пеперудки.

Най-сетне нощният мрак се стопи съвсем, удавен от блясъка на новородения ден. Над водната линия подскочи кървавоблестящото кълбо на слънцето и заля океана с течно злато.

Делфините играеха безгрижно по вълните, забравили вчерашната среща с косатките, забравили и злочестата си другарка. Подскачаха

стремително във въздуха, после с радостно цвърчене се гмурваха в сините вълни. И наистина, ако помнеха всичко, всеки преживян ужас, нямаше ли целият им живот да се превърне в безконечен нестихващ кошмар?

А станалото беше тъй естествено. Че нали и те така — или изяж, или ще бъдеш изяден! Който е оцелял, ще ликува — за другия забрава!

Само малкият бял делфин още не можеше да забрави и все поглеждаше към запад с някакъв очакващ поглед, почувствувал докрай станалото непоправимо и все пак невярващ.

Случайно Озъбения го съзря. Старата омраза отново замъгли очите му. Със заплашителен писък той се хвърли към него, като щракаше яростно с оголените си зъбати челюсти, а подире му връхлетяха другите делфини, увлечени от неговата стръв. Белият побягна уплашен, но когато видя, че самците вече не го преследват, обърна се назад и заплува след стадото. Усещаше, че приближава буря, а се боеше да остане сам сред лудостта на стихиите.

2

Цял месец Белия се мъкна подир стадото, гонен настървено от самците, несмеещ да се отдели и да заживее сам. Стадният инстинкт го влечеше винаги натам, където бяха подобните му, непоносимо беше да живее в самота. Колкото и да беснееше водачът, все пак до стадото беше по-сигурно, по-спокойно. По-рано се чуват враговете, когато слушат много уши; по-лесно се улавя храна, когато я гонят много ловци.

Но днес още от заранта Озъбения беше по-свиреп от всеки друг път. Мъчителни болки стягаха корема му, сякаш беше нагълтал морски таралеж с бодлите, които разкъсваха вътрешностите му. А понеже не знаеше как да се избави от тази нова мъка, той се премяташе лудо и гонеше самците със заплашително скърцане на зъби. Случайно при един по-висок скок над вълните водачът зърна белия делфин, който се въртеше на петдесетина метра подир стадото.

Намерил най-сетне кому да излее обзелия го бяс, Озъбения връхлетя натам като мълния. Додето Белия го усети, той го блъсна с чело, тъй както делфините блъскат нападаща акула, прескочи го, засили се и го удари в другата страна — трети, четвърти, пети път, после посегна да захапе челюстта му. Той знаеше — успее ли да я пречупи, врагът му ще загине от глад и тази омразна бяла кожа ще престане да се мярка пред очите му, ще престане да напомня за оня, другия бял делфин…

Замаян от ненадейния удар, Белия едва свари да дръпне глава. Зъбите на противника му само раздраха кожата на врата му. Той изпищя от болка и побягна назад, а Озъбения продължи да го гони и да го ръфа, където завърне, докато го пропъди далече. После, уталожил злобата си, свърна обратно към стадото.

Пребит, обезсилен, Белия се отпусна над вълните, като дишаше често. Вратът болеше, раните кървяха. Трябваше да си почине, трябваше, а в туй време делфините се отдалечаваха бързо, подвикванията затихваха.

Нима ще остане сам?

И ето, той отново се повлече подире им с последни сили. Подаваше се над вълните, поемаше дъх и се гмурваше. Пак изплуваше — потъваше — изплуваше…

По океана се нижеха дълги индиговосини вълни с кипнали бели гребени, а по небосвода, върху помръкващата синева, пълзяха безкрайните редици на перестите облаци, наръсени с руменината на залеза.

Подгонени от глутница златисти делфини, които фучаха подире им през разпенените вълни, ято летящи риби пресякоха пътя му, но щом го съзряха, свърнаха в рязък завой и запрехвърчаха над водата. Той дочу ясно свистенето на твърдите им неподвижни крила, но не ги погледна.

Страхът стягаше гърдите, замъгляше ирисите му.

Само да не изпусне родното племе, да не го завари нощта отново сам, сам в мрака!

Изведнъж делфинът се ослуша смутен. Не, това не беше съсъкът на идващата вълна! Но какво?

И ето, на стотина метра встрани изригна висок воден стълб, след това втори, по-нисък, трети. Над водата се подаде огромната глава на стар кашалот, който сумтеше, пъшкаше и се обръщаше доволно ту на една, ту на друга страна.

Нима е възможно — сляп кашалот! Там, дето трябваше да бъдат очите, се белееха две петна като бяла плесен. И странно, той като че ли не съзнаваше своя недъг, а се люлееше леко, уверено, дори някак безгрижно над вълните.

Когато пречисти добре дробовете си, кашалотът пое дълбоко дъх, сякаш изпищя изпусната от локомотив пара, вдъхна втори път, та напълни резервната си въздушна торба в главата, после се гмурна отвесно.

По-надолу и по-надолу! Сто-двеста-триста метра!

Ставаше все по-тъмно, по-синьо, като мастило, из което прелитаха неясни размазани сенки, докато накрай изчезна и последната дрезгавина.

Настана мрак, непрогледният мрак на морската бездна. Тук слепият кашалот се чувствуваше най-добре, оправяше се точно тъй, както всеки друг кашалот с очи. Както делфинът, както толкова много

морски същества, той опипваше, сякаш осветяваше своя път със странния си звуков фар. Там, в дълбините, кашалотът не беше безпомощен слепец, а силен ненаситен хищник, който знае как да намира плячката си. Наоколо, колкото ставаше по-дълбоко, се срещаха все по-малко живи твари, светещи рачета, медузи, самотни риби, запалили най-причудливи фенерчета, с огромни уродливи уста, в които можеха да нагълтат много по-едра от себе си риба. Долу, в ледения мрак, не се намира тъй често храна, затова пък, когато се срещне, не бива да се изпуска! Кой знае кога пак ще се усмихне щастието!

Изведнъж кашалотът трепна, опашният му плавник блъсна по-силно водата. Отсреща из черната мъгла изплуваха две огромни зеници, светнали в зловещи пламъчета и окръжени с гора от мощни пипала, пред които се вееха като праисторически змии две исполински ръце.

Слепия не ги видя, ала живият му ехолот откри по-ясно от очите какво бе срещнал. Калмар! Едър, охранен, който щеше да засити напълно вълчия му глад.

Но преди още кашалотът да се реши, чудовищното мекотело самò връхлетя отгоре му в някакъв безразсъден порив, раздразнено, побесняло от вида на омразния бял цвят на кашалотската уста. Връхлетя, уплете го с пипалата си, впи зъбатите си вендузи в дебелата черна кожа на врага.

Кашалотът докопа с челюсти едната му ръка и свърна нагоре, повлякъл едрия си лов.

Небето вече бе притъмняло. Притъмнял бе неусетно и океанът. Само полегатите склонове на вълните продължаваха да горят в огнени отблясъци, попили пламъка на ниското слънце.

Белият делфин все се носеше напред, натам, където се бе изгубило стадото. Ято гигантски скатове, като черни ромбове, се полюляваха върху вълните, размахали накъдрените волани на страничните си плавници. Той ги заобиколи и внезапно се озова сред глутница акули, които се стрелнаха подире му, но не можаха да го настигнат. Белия бързо взе преднина, а може би и те, попаднали на по-достъпна плячка, го бяха оставили сами.

Насреща му изникна някаква пространна ливада, висяща градина от струпани водорасли. Оскубани от вълните из крайбрежните плитчини, те бяха довлечени тук от теченията — зелени, червени,

кафяви, — безкрайни прерии от водорасли, ширнали се до хоризонта. Неизброими множества морски кончета, самите те подобни на водорасли, морски игли, охлювчета, малки рачета, червеи и току-що излюпени рибки пълзяха по накъдрените листа, за да се скрият от орляците пъстри риби, които сновяха навред. Такава странна ливада, без почва, без корени!

А от стадото на Озъбения нямаше ни следа. Сред неизчислимите звуци на морето, сред съсъка на вълните, сред плисъците на излитащите риби, сред бръмченето от въздушните мехури на рибните пасажи, сред врявата на неспиращите рачешки челюсти вече не можеха да се доловят никакви подвиквания на делфини.

Белия беше сам. Съвсем сам!

Пред него, заловено със спиралата на опашката си за стрък водорасло, потрепкваше морско конче, а от издутото му коремче отскачаха едно подир друго новородените прозрачни кончета. Всъщност това беше бащата. Майката, снесла хайвера си в коремната му гънка, за да ги измъти, отдавна се бе зареяла безгрижно по своя син свят.

Изведнъж с грозен шум, ръмжене и хъркане от дълбините изскочи слепият кашалот и се подхвърли с гръм сред вълните, сякаш някакъв великан бе запокитил цяла канара, която изплиска десетметрови водни пръски. Пак подскочи и пак се стовари във водата, развъртя се бясно, полудя. Наоколо плъзнаха високи кръгли вълни. Върху четвъртитата му черна глава бе прилепнало огромното кървавочервено мекотело, по което пробягваха морави ивици. Очите на калмара, половинметрови черни дискове, святкаха с дяволски пламъци, а дългите му пипала уплитаха в гъста мрежа цялото тяло на кашалота.

Битката между двата колоса се разгаряше. Все по-често по кожата на главоногото пробягваха тъмните разноцветни петна, все по-яко се стягаха възлите на пипалата, все по-плътно прилепваха вендузите. А кашалотът ръмжеше настървено, премяташе се и опитваше да налапа с огромната си уста тялото на врага.

В смъртен ужас се пръснаха нанякъде неизброимите обитатели на чудната ливада. Изчезнаха без следа морските кончета, пъплещите рачета, морските игли, хилядите риби.

Само двата великана, вкопчени в чудовищна схватка на живот и смърт, продължаваха да се премятат сред накъсаните, безредно разбъркани водорасли в кипналото море.

Ненадейно калмарът отскочи надире, мушна се под водата и изчезна. Делфинът отново дочу незабравения шум от оная кошмарна нощ, когато майка му не се върна — оня особен шум на пулсираща помпа. Значи, това е било — плисъкът на изхвърляната вода през фунията на калмара, която го тласка като ракета напред.

Кашалотът не опита да догони избягалата жертва. Защото между зъбите му бе останала прегризаната ръка на калмара. Той се изправи отвесно и полека-лека взе да нагълтва плячката си. За днес това стигаше. Ръката-пипало беше дълга двадесет метра и дебела половин метър.

Белия сви встрани. Сега вече нямаше значение накъде отива. Океанът беше навред.

3

Долу, край брега на скалистия остров, почиваха ушатите тюлени, а по натрошените от вековете скали, засипани с гуано, гнездяха безброй морски птици. Отсреща, на миля — миля и половина от острова, се простираше опасен риф, който показваше настръхналите си зъбери само при отлив. А между острова и рифа се спускаше недълбока морска падина, тесен подводен пролом, непроходима джунгла от водорасли и корали.

На дъното до самия риф, подобен на прояден от водите карстов масив, като някаква грамада от пъстър бигор, почти един до друг лежаха два потънали кораба. Единият бе попаднал тук неотдавна. Дори боята по дървения му корпус, надупчен като решето от мидите дървопробивачи, още не се бе олющила. На борда му зееше грозна разкъсана дупка, следа от злополучния удар в рифа, който го бе пратил на дъното. А другият, това личеше ясно, беше намерил гибелта си отдавна, много отдавна. Всичко: корпус, каюта, отдушници, мачти и въжета, беше обраснало с корали, които го бяха изваяли в странен каменен кораб, бяха го слепили с основната скала, бяха го превърнали на част от нея. По наведената палуба, насипана с бял като захар пясък, из сплетените коралови вейки, по белите, сякаш заснежени перила, по възправените мачти, от които се вееха зелени водорасли, същински ветрила, кипеше живот — пищен, всепроникващ живот. Полипите цъфтяха в хиляди нежни цветчета, прекрасни венчелистчета, които се вееха плавно, сякаш докосвани от тих подводен ветрец. Под тях, по тях, встрани, навред, в прелестно безредие бяха пръснати разкошни анемони, карамфили, лилии, все хищни цветове животни, над които разперваха дългите си врежове водораслите, наподобили млада дъбова гора пред листопад. Странна, невероятна джунгла. Под изящната стъклена гъба, истинска кристална ваза, един морски таралеж гризеше търпеливо лист на водорасло. По каменните вейки, нагиздени с кадрави мъхове животни, се премятаха като кълбета от змии гъвкави офиури. Морски звезди пъплеха бавно по дъното — а накъде?

Всъщност това нямаше значение. Всяка страна при петте им лъча значеше напред. Тлъсти пъпчиви краставици трепанги, на големина колкото делфина, гълтаха ритмично белия пясък. Безброй миди отваряха и затваряха седефените си раковини. Подали глави от източените варовити тръбици, разноцветни морски червеи грееха като разгорени факли. Пълчища криви раци, малки и големи, щапукаха напред-назад върху дългите си начупени крака. А отгоре, в кристално прозрачната вода, в този дивен свят без сенки, плуваха риби, неизчислими множества риби от всички големини, пъстри коралови риби, които пърхаха като пеперуди, над каменните гранки. Няколко зелени костенурки, размахали като крила широките си плавници, ръфаха лакомо водорасли.

Изведнъж във водата се хлъзна плавно с едва уловими тласъци на кривата си опашка седемметрова акула. В безизразния й поглед святкаше само безпощадната й ненаситна лакомия. Рибите пеперуди се изпокриха мигновено из гъсталаците. Кривите раци се намъкнаха в дупките, показали навън заплашително острите си щипки. Единствени рибите пилоти, нашарени като зебри, плуваха спокойно пред жестоко озъбената муцуна на акулата като ловджийски кучета, а по корема й висяха, закачени с темената си, няколко риби прилепала.

От дълбоката черна пещера на корабния трюм се измъкна голям, охранен октопод, прехвърли се през парапета и запълзя на осем крака към основата на рифа. А там една двуметрова мида тридакна беше разкрила вълнистите си, обрасли с корали черупки и леко плакнеше розовото си тяло. Рояци меки рачета влизаха и излизаха, забързани и предпазливи. Щом я видя тъй безгрижна, октоподът притихна като дебнеща котка. Притисна се към скалата, изпъна пипалата, настръхна. Изведнъж с рязък тласък на водната си фуния той отскочи напред, но рачетата го зърнаха навреме и мигновено се намъкнаха в сигурното си убежище. Мидата хлопна черупките с трясък, сякаш затръшна тежка врата. Измамен, октоподът я възседна, обхвана я с пипалата, опитва, насилва, от ярост тялото му преливаше ту в зелено, ту във виолетово, в очите му просветваха алчни пламъчета, мъчи се дълго и накрая разочарован, някак посрамен, отмина. Не за пръв път опитваше да я отвори все тъй безуспешно. Стара беше тя, не се даваше, ненапразно бе живяла повече от двеста години на света.

Внезапно отгоре, от сребристия воден таван, отдето струеше синкавото сияние на процедените слънчеви лъчи, се спусна група кефали, а след тях сред облак сребристи мехурчета се гмурна белият делфин. Рибите прелетяха над двата кораба, свърнаха рязко наляво, дано измамят упоритя си враг, но срещнали назъбения риф, отново поеха направо по подводната долина. Ето, дъното хлътна стръмно, почти отвесно, стопи се в синия шемет. Светлината притъмня. Яркото сияние на плитчините се стопи, удавено в избликналия сумрак, тайнствен и зловещ, сред който едва се провиждаха тъмните декори на подводните хребети като зъби на страхотно чудовище. Мярнаха се подплашени риби, които горе до повърхността може би сияеха в най-пищни краски, а тук в дълбината изглеждаха грозно, досадно сини. Мракът бе скрил всяка багра зад своята мътна завеса.

Белия усети, че въздухът в гърдите му свършва. Отскочи напред и ловко докопа последната риба, глътна я мигновено, после се устреми нагоре.

Ставаше все по-светло и по-светло. Заплашителният здрач се разсея, избледня, прогонен от небесносиния блясък на пречупените слънчеви лъчи. Медузите отново добиха своите багри — сякаш изваяни от блясъка на дъгата.

Делфинът подскочи, вдъхна шумно и отново се гмурна за друга плячка. Такъв беше законът на морето, едни неоспорим закон, който не признаваше нищо друго. Сред бързите — по-бърз, сред жестоките — по-жесток. Всъщност тук, в морето, в тази дива стихия изглеждаше безсмислено да се говори за жестокост. Ако искаш да живееш, трябва да бъдеш победител, винаги, всеки ден, всеки час, всеки миг — толкова просто и ясно!

А той искаше да живее — макар прокуден от своите, сам, без никаква помощ, без другар. Кипяща жизненост напираше въз всяка клетка на здравото му тяло.

Да живее — защото беше силен, пъргав, с остро ухо и бързи плавници!

Силен и сам!

А как тежеше тази самота! Инстинктът на стадно животно не му даваше покой. В някакъв неосъзнат копнеж той дирeше други делфини, за да лудува с тях, да играе, да гони дружно рибните пасажи. Уви! Оттогава, когато Озъбения го пропъди, той не срещна родното

стадо, а другите делфини, към които опитваше да се присъедини, го посрещаха враждебно с гневно скърцащи челюсти. За тях беше чужд. А за чужденци нямаше място! Всеки със своите!

Неусетно пасатът утихна. Иззад южния хоризонт се надигна черна стена от облаци. Отвред зафучаха ветрове. Дългите плавни вълни, които от седмици насам се носеха спокойно от юг, се разбъркаха. Океанът почерня, настръхна, зъл и ядовит.

Тюлените, надушили приближаващия ураган, запълзяха нагоре по каменистите стъпала на островния бряг, надиплили тромави тела като гигантски гъсеници — нагоре, където нямаше да ги достигнат вълните. Албатросите, чайките и буревестниците се прибираха с шумни крясъци и се свиваха в гнездата. В далечината преминаха с пръхтене белязаната китица и детето й, а след тях — цяло стадо китове финвали. Префуча и слепият кашалот. Морските бозайници бягаха от настъпващата стихия, рибите потъваха в дълбочините.

Вълните нарастваха бързо, високи и ниски, остри и закръглени, безредно размесени, а вятърът отнасяше върховете им като бяла пара. Сякаш вреше целият океан.

Ето, плисна и дъждът. А то не бяха водни капки, не дори и порои, а нещо стихийно, непреодолимо — цели водопади, които плющяха по разлюлените оловни хълмове. Водата кипна.

Белия се носеше през хиляди пенести вртопи, които клокочеха из водните ями, трескав, възбуден, опиянен от дивата стихия, от неукротимите, разплискани водни грамади, гмуркаше се оглушал през врящите им била и хлътваше надолу в зиналите кристални долове.

Облаците скоро затрупаха небосклона. Вълните нарастваха все по-високи и по-заплашителни, връхлитаха върху настръхналите рифови зъбери и избухваха в гигантски гейзери от бяла пяна. Взрив след взрив! Рев и грохот!

Настъпи нощта. Морето почерня, още по-диво и по-настървено. Сред общия тътен на бурята внезапно изръмжаваше приижадащата вълна с кипнал гребен, израснала като беловърха планина, и отминаваше, отстъпила място на следващата ръмжаща вълна. Вълна след вълна, дива боркотия, хаос!

Внезапно сред мрака се мярна някаква светлинка, подскочи нагоре и изчезна. Пак се появи, люшна се и отново изчезна.

Делфинът се спусна натам. Що ли беше това? Звезда над вълните? Той надаваше своите къси викове и чакаше водното ехо да му открие къде са рифовете, за да ги заобиколи. Провикваше се и се носеше напред, уверен в пътя си, сякаш го виждаше облян в светлина.

Ето странната звездичка приближи! Сред воя на бурята се дочу ясно боботенето на корабно витло и след малко върху гребена на връхлетялата планина от смола подскочи един малък кораб. Претоварените огнища бълваха огън през комините; илюминаторите блещукаха едва-едва; по палубата, заливана от всяка вълна, вкопчани за перилата, пълзяха моряци. Корабът се мяташе безпомощно сред побеснелите водни хребети, увисваше за миг върху ревящите им зъбери с оголено, безпомощно завъртяно витло и се хвърляше стремглаво в тъмните водни пропасти.

Нейде, отвъд нависналата облачна завеса, припламваха светкавици и огряваха небето с розово-виолетово зарево като далечно полярно сияние. С адски съсък премина смерч, който засмука водата в гигантска фуния, сякаш ураганът предеше от разчепканото море дебела черна нишка.

Мълниите приближиха. Ето, блесна един яркосин ослепителен зигзаг, който се разклони на три, надипли се и потъна в морето. След няколко секунди тресна гърмът. Пламна втори път зелено, трети, четвърти, пети път — червени, бели, жълти светкавици, все по-близки и по-застрашителни.

Някой от моряците съзря кипящите гейзери над рифа. Камбанката заби бясно.

В следния миг корабът се блъсна в скалата и през огромната пробойна блъвна водата. Светлините угаснаха. Той успя да се изкатери още веднъж върху вълната, после хлътна в ревящата бездна и вече не се показа.

Отново припадна непрогледният мрак, разсейван за миг от оределите лумвания на мълниите.

Внезапно Белия зърна над вълните лодка, пълна с хора, която пъплеше по водните ридове, люлееше се на всички страни, подскачаше безволно, но все не потъваше. Напреде й се зададе огромна вълна, може би десет-дванадесет метра висока, същинска водна стена над главите им. Но чудо, водата издигна малката лодка, подметна я на

върха си, после се хлъзна под нея, избуча и отмина. Зададе се друга и друга, и друга, а лодката продължаваше да лети над вълните.

Случайно при мигновеното пламване на една светкавица Белия съгледа до самата лодка плуваща греда, в която се бе вкопчал човек. Когато я приближи, човекът опита да се залови в борда й. Но хората отвътре закрещяха гневно, а един от тях дори го отблъсна с веслото си. Лодката и без това беше претоварена, бордовете й едва стърчаха над водата, ако вземеха и него, трябваше неминуемо да загинат.

В този миг Белия долови с чудния си ехолот приближаването на някакво огромно животно, а след малко съзря в зиналата яма между вълните чудовищното мекотело.

Едноръкия!

Делфинът отскочи назад по люшкащия се воден хълм, а калмарът се насочи право към корабокрушенците, вперил в тях огнения си поглед. Някой го видя, изпищя. Викът му успя да надвие грохота на бурята, грозен, ужасяващ. Гребците размахаха бясно веслата. А той, уверен, че тази тромава плячка не ще му убегне, с жестока наслада се носеше редом с тях и ги разучаваше алчно. Зеленикавите пламъчета в очите му ту се разгаряха, ту загасваха. Случайно при спадането на една гигантска вълна се оголи гърбът му, по-широк от цялата лодка, с двете изпъкнали дяволски очи, пред които се гънеха цяла гора от пипала.

Двадесетметровата му ръка се протегна напред, опипа дъното на лодката, уви се около нея и я притегли към безпощадните разперени пипала, които я сграбчиха лакомо и отмъкнаха под водата.

Делфинът отмина, без да погледне втори път. Впрочем това не го засягаше. Тъй обикновена случка в морето! Нали калмарът трябва да се нахрани? Иначе как ще живее?

Човекът на гредата видя всичко. Потресен от страшната драма, той едва сподави в гърдите си напиращия писък. Изтръпнал от ужас пред надвисналата угроза, пред мисълта, че това невиждано чудовище може да простре и към него гигантската си ръка, за да го отмъкне надолу в шеметното си царство, нещастникът впи още по-трескаво пръсти в спасителното дърво.

Отде ли го дебне сега?

А вълните го подхвърляха високо-високо, изръмжаваха под него, заливаха го със задушлива пяна и го запокитваха в ревящите водовъртежи.

Пръстите му отмаляваха все повече — от умора, от напрежение, от ужас! Докога ли щяха да го удържат?

А някъде отдолу, в черния лудеещ шемет, навярно дебнеше гигантското главоного, алчно, безпощадно, и се взираше насам със зловещите пламнали зеници…

Човекът напрегна последни сили и се превърза с колана към гредата. А вълните като запенени хищни челюсти продължаваха да го подмятат от гребен на гребен.

4

Чак на другия ден тайфунът поутихна. Черната облачна завеса се изтегли на север, а небето светна, ярко и блестящо. Посиняха укротените вълни. Дълги-дълги, проточили се, додето стига поглед, те прииждаха насам, прошумяваха и отминаваха като разлюляна от вятъра кристална ливада.

Слънцето плисна целия си огън върху океана, освежи го, развесели го. Рибите изплуваха из дълбините замаяни и се нахвърлиха прегладнели една връз друга.

На морското дъно, застлано с чакъла на натрупаните миди, лежеше на борд потъналият снощи кораб. Край мачтата му висяха неподвижни като завързани балончета няколко пъстри риби, а по палубата пълзеше старият октопод. До самото витло, сред оазис морски палми актинии, отваряше и затваряше седефения си покрив стара стрида, зараснала с основата си към кораловата туфа. Ненадейно тя хлопна шуплестата си раковина и притихна, усетила приближаването на едра морска звезда, тъмновиолетова, почти черна, обкована с бели шипове като сребърни кабари. Няколко миди гребенчета подскочиха нагоре и отплуваха надалеч, пляскайки черупки. Други побързаха да се зарият в пясъка. Звездата достигна бавно, като пъплеше с безбройните си крачета, безпомощната, неподвижна стрида, възседна я, обля я със стомашния си сок, после търпеливо се залови да отвори яките капачки. В синьо-зелената вода префуча разярена риба меч, погнала стадо тонове. Настигна ги и с един замах надяна последния тон на острието си, после отмина нататък с едрата си плячка. Огромен скат затисна към дъното случайно надигналия се калкан и когато отново се пое във водата като някакво черно хвърчило, мястото на калкана беше празно.

Морската звезда напъна лъчите си и щом упоената от отровата стрида отпусна капачката си, тя изхлузи навън стомаха си да обхване с него крехката жертва. Но не успя да довърши пиршеството си. Неусетно през каменния храсталак допълзя един пъстър охлюв с тънка

издута черупка, който насочи напред хобота си и стрелна капка киселина. Морската звезда се вцепени парализирана на дъното, а нападателят опря хобота си в бодливия й диск. Киселината му скоро разтвори варовитата броня, проби я като свредел. После охлювът изсмука меката й вътрешност. Но когато изви назад към скривалището си, отгоре му връхлетя кривият рак, който го дебнеше отдавна от дупката си. Той докопа хобота му с яките си щипки, натроши набързо пъстрата му къщурка и го помъкна към дома си, за да го изяде на спокойствие. Откога не му се бе случвало такова щастие!

Живот! Трескав, настръхнал живот, който шествуваше над смъртта, живот, изграден върху смъртта на другия, първобитен, див, кипнал в морските дълбини от оня ден, когато първото живо късче материя е погълнало другото късче жива материя. Пъстър, разнолик живот, дори невероятен, недокоснат от мозъка и от ръката на човека, който бе променил облика на цялата суша, от край до край, но все още не дръзваше да се натопи в океана, в своята прародина, прародината на живота въобще, а само се хлъзваше по нейната повърхност и отново бягаше към брега.

Старият октопод беше проучил трюма на потъналия параход и тъй като натрупаните там сандъци не бяха за ядене, отново се запъти към закритието си. Пътем съгледа голям рак пустинник, който мъкнеше нанякъде разкошната си седефена крепост, нагизден с две яркочервени хризантеми актинии. Без да губи време, защото гладът не чакаше, осморъкият простря напред пипалото си, но мигновено го дръпна опарено, надупчено от изстреляните отровни иглици на актинията. А пустинникът вече се бе сврял в замъка си и бе закрил входа му с острозъбата си щипка.

Няма що. Ракът имаше сигурна защитница. Октоподът постоя отстрани минута-две свит, настръхнал, сякаш се колебаеше да скочи ли повторно, или не, сетне отмина към рифа, който се издигаше нагоре като приказен подводен алпинеум, насаден с кактуси, лишеи, мъхове и каменни храсти. А там, притулена в кораловия храст, пред който се стелеше разлюляната ливада на морските анемони, жабуркаше хрилете си гигантската мида тридакна.

Дали ще успее да я измами?

Уви! Преди още октоподът да се приготви за скок, мидата хлопна стените си.

В този миг отгоре се стрелна белият делфин, докопал за опашката охранена скумрия. Октоподът се метна към него с простреми пипала, побеснял от ярост при вида на белия му цвят, най-дразнещия цвят за всяко главоного. Две-три вендузи дори успяха да се залепят върху гладката делфинова кожа, но Белия, зърнал алчно светналите зеници на врага, чул щракането на папагалския му клюн, ловко отскочи нагоре към сребристото копринено покривало. Две кръгли изрезки от кожата му останаха по пипалата, а изпуснатата скумрия, обезсилена от делфинските зъби, сама се мушна сред разперените пипала.

Белия изскочи над водата до самия бряг.

Каменистият остров продължаваше да стърчи над океана, самотен, нацепен на безброй ръбести блокове, сякаш безредно струпани детски кубчета, блъскан, разяждан от вълните, натрошен и все пак непобеден, ограден с многоцветен венец от коралови рифове. По върховете му излитаха и кацаха птици, а върху долните площадки се излежаваха тюлените, тяло до тяло като изгладени валчести камъни. Приличаха се на слънцето в очакване на нощта, когато започваше истинският лов. Но и сега от време на време някой се промъкваше лениво до ръба на скалата, отдето се гмурваше в прозрачната вода, за да излезе след минута с риба в уста. После с неподозирана лекота се подхвърляше право на скалата, изтърсваше се като мокро куче, догълтваше уловената риба, прозяваше се и захващаше да се чеше несръчно със задната си лапа плавник.

Върху прибрежния риф, в който се стържеха връхлитащите вълни и в бясна злоба бълваха водоскоци от пяна, се бе захлупила бялата лодка на калмарските жертви. По целия бряг се валяха изтърбушени сандъци с консерви. Бурята бе пръснала и тук част от своята плячка.

А горе, на най-високата тераса, лежеше по очи самотният корабокрушенец, все още превързан към спасителната греда, неподвижен като труп.

Белия хвърли бегъл поглед към острова и тъй като не видя нищо тревожно, отново се гмурна надолу. Водните маси все още се плискаха неуталожени, пречупените слънчеви лъчи избухваха в разноцветни сияния, а сенките на дирещите тюлени и на подплашените риби

изглеждаха недействителни, уродливи, разкривени от странната водна мараня.

Ала по-надолу водата беше тиха, съвсем неподвижна. Водораслите не трепваха. Само морските кончета подскачаха смешно от стрък на стрък.

Кривият рак влачеше настървено плячката си, забравил обичайната си предпазливост. И скъпо заплати за това. Там долу, в подводната джунгла, всяка грешка се плаща с живота. Строг, безмилостен, неотменим закон!

Октоподът, който го дебнеше от скривалището си, свит в сянката на кораловите шубраци, се метна отгоре му светкавично, с един тласък на водната си ракета. Ракът пусна лова и пипна с острите си клещи първото пипало, което му попадна. Главоногът побесня, замахна, удари рака в скалата, повтори, потрети. А когато яките щипци го поотпуснаха, той притегли омаломощения си неприятел към закривения папагалски клюн, който скърцаше зловещо сред венеца на разперените пипала.

В далечината, блестящ зеленикав тюл, се мярна неясна сянка, наедря и ето, насреща му се зададе морска костенурка, която размахваше като птица широките си плавници, а подире й се мъкнеше неголяма акула с мудни движения, схваната от някаква тежка болест.

Делфинът си припомни нещо — далечен, избледнял спомен. Така играеха някога връстниците му. Подхващаха с глави костенурката и я подмятаха като топка. Защо да не си поиграе, както тогава, когато плуваше край майка си — безгрижен и сигурен?

Врътна се и я пресрещна. Костенурката сви рязко назад, но за беда се блъсна в преследвачката си. Акулата само щракна челюсти и главата на костенурката изчезна в полукръглата зъбата паст.

Белия видя — акулата беше болна, значи, безсилна. Това издаваха трескавите пулсации на хрилете й, неестествено ленивите движения на плавниците, мътният израз на котешките й очи. На нея можеше да излее ненавистта си, вродената ненавист на всички делфини към акулиния род.

Той се спусна настървено отгоре й и я удари с глава в корема. Извърна се, засили се, блъсна я повторно, после захапа злобно опашката й. Ала макар и тежко болна, хищната риба още имаше сили да се брани. При неочакваното нападение тя се изви встрани с рязък

тласък на опашката и страшните челюсти хлопнаха на сантиметър от муцуната му.

Ясно, засега нямаше изгледи за успех. Акулата умееше да се обръща по-леко настрана, докато неговият хоризонтален плавник служеше отлично за друга цел, да изплува почти отвесно, а там именно беше неговото предимство в борбата. Додето акулата усети, той се озова на повърхността.

Внезапно тюлените наскачаха във водата. Те цамбурнаха един след друг, обръщаха глави и се взираха смаяни, недоумяващи към брега, към високата тераса, където се бе изправил, опрял гръб о стената, нещастният корабокрушенец. На челото му, под сплъстената в кръв коса, личеше голяма незараснала рана, следа от страшния удар, когато вълните са го запратили върху скалата.

Трескавият му поглед обходи кръгозора, после се плъзна към изплашените тюлени и се закова върху преобърнатата лодка.

Значи, не е било сън, мъчителен кошмар… Значи, наистина е видял чудовището, и то… Нима нито един не се е спасил… Поне един… Дори този, който го блъсна с греблото… Всъщност добре, че го блъсна… Иначе, ако бяха показали човечност, ако го бяха взели в лодката…

А наоколо, отвъд разпенения пояс на прибоя, ревеше океанът, настръхнала безбрежност, сляла се далече-далече в мътната ивица на хоризонта с другата безбрежност — светналото гълъбово небе. Сам! Сам сред този син, заплашително надигнал се простор. И една-единствена връзка със света, с близките, със своите подобни, слаба, дори безнадеждна връзка — тази блъскана върху рифа лодка.

Каквото и да стане, не бива да я изпусне! Трябва да я има! На всяка цена! Как иначе ще напусне този пущинак, как ще се спаси!

С треперещи крака злощастникът заслиза надолу по обливаните с водни струи скали, натрупани с птичи помет, изгладени, почернели от времето, облепени с белите раковини на морските жълъди като странна каменна шарка. Вълните бучаха, отдръпваха се надире, засилваха се и повторно налитаха върху проядените основи на канарата. Цял полк криви раци, грозни, уродливи, се разпълзяха настрани, за да се изпокрият в пукнатините, обрасли с лигави жълти водорасли.

Човекът нагази до колене в плитчината и опита да изтегли продънената лодка на брега, блъскан и заливан от вълните. Едва подир час, капнал от умора, успя да я дотътре в един малък фиорд, единствен плитък залив, отдето приливът нямаше да я отвлече.

После щеше да мисли за поправянето й, сега първо трябваше да измъкне сандъците с провизиите. Дявол знае докога ще чака тук.

И все така, като се спъваше на всяка крачка в неравното коралово дъно, той извлече на сухо един сандък с месни консерви. Отвори с камък най-горната кутия и напъха с ръце вареното месо в устата си.

„Като дивак!“ — мина му през ума. При все това той не спря, а доизяде всичко и понечи да захвърли празната кутия, но внезапно дръпна ръката си.

Може да потрябва. Тук всяка тенекийка можеше да му потрябва някога.

5

Едва тази сутрин, след двудневно кръстосване из океана, Белия откри ято летящи риби и се спусна подире му. Подплашени, доведени до ужас от неуморимия преследвач, рибите се стрелваха във въздуха на височина четири-пет метра, разпънали перки като изрязани от седеф лястовички и плясваха след сто-двеста метра във вълните, тъй както отскачат по водната повърхност метнати от децата плоски камъчета.

Но делфинът познаваше добре изкуството им, затова, щом някоя от тях изскочеше над вълните, той продължаваше напред без колебание и когато тя отново докоснеше водата, я захапваше с многобройните си остри зъби.

Лов и игра в същото време! Възбуждаща, опиняваща — игра с живота и смъртта!

Океанът отново се бе укротил, величествен, царствено спокоен. Под копринената му кожа пробягваха леки заоблени тръпки, които се гонеха, бързаха една подир друга и все не можеха да се настигнат, родени в безкрая и устремени нанякъде, в другия безкрай — вълна подир вълна, тъй от началото на живота дори до неговия предел.

Опънал силното си тяло, Белия летеше през вълните, отгоре, отдолу, подхвърляше се в свежия влажен въздух, наситен с водни пръски, и мигновено се гмурваше в течната искряща синева. Отвред струеше светлина — и от ведрото небе, и от неуталожените водни маси, отгоре, отстрани, отдолу — сияеща спокойна синева. Това беше неговият свят — безпределен бистър лазур.

Делфинът дочу далечно жабуркане на китове и в следния миг летящите риби смениха посоката си. Насреща се носеха от мощните тласъци на опашките си двадесет-тридесет, а може би и повече финвали, които пускаха с писък белите си фонтани.

Изведнъж китовете свиха назад, полудяха. Един от тях изостана, като биеше бясно с опашката, сякаш океанът се пенеше в някакъв страшен прибой. Подхвърли се нагоре и върху белия му корем се откроиха три черни сенки — косатки, които се бяха впили в устната

му, отдето струеше алена кръв. Наоколо се стрелкаха дузина остри гръбни плавници. После китът притихна, стиснал устни в безнадеждна упоритост, а безпощадните му мъчители дърпаха с челюсти като булдози, решили да отворят устата му и да изгризят дебелия му език.

В гърба на едната, най-едрата косатка личеше забит харпун.

Делфинът я позна и ужасѐн се врътна назад, забравил лова си.

Този враг, този омразен враг! Нима навред ще се среща с него?

Скоро китът с косатките остана назад, заглъхна и шумът на кървавата разпра. Делфинът се успокои, догони подплашеното рибно ято, след което продължи лова си. Трябваше да се храни, трябваше да живее!

Над кръгозора висеше бухнал облак, самотен облак сред небето. Там под него трябваше да се намира скалистият остров, който още не се виждаше, но делфинът знаеше — където се трупат такива облаци, има суша. За него морето не беше някаква еднообразна водна шир, без път и без посока. Със своя чуден ехолот той претърсваше дълбините и сякаш виждаше на стотици, на хиляди метри релефа на морското дъно; виждаше пространните плата, подводните равнини, нащърбените планински хребети, които тук-там раздираха блесналата повърхност в безредни архипелази; виждаше дълбоките проломи, през които протичаха океанските течения. По-дълги и по-пълноводни от всяка земна река, тези странни реки без брегове пъплеха както по самата повърхност, така и по дъното, криволичеха из тесните подводни клисури — ту топли и солени, сварени от отвесните лъчи на екваториалното слънце, ту студени и по-сладки, помъкнали недостопените айсберги от Антарктида. Те се сливаха една с друга, разделяха се внезапно, разминаваха се — винаги по едни и същи пътища, от векове…

За делфина, както за всеки морски жител, океанът представляваше една огромна карта, ясна и четлива. Ето, вдясно се крият опасните рифове! Когато е спокойно, морето напълно ги покрива. Само при буря те се оголват, закипяват. Тежко томува, който мине над тях. Острите коралови шипове ще разпорят корема му. Но дори и отгоре над водата личи ясно продълговатото зеленикаво петно сред тъмната индигова синина на дълбочините.

Насреща е протокът, а оттатък — островът с тюлените. И с човека! Белия неволно се насочи натам — той, жителят на откритото

море. Нещо го привличаше — любопитство може би и ведно с това боязлив копнеж към сушата, примамлива и опасна с настръхналите си камънаци, в които могат да го разбият вълните. Привличаше го някакъв смътен спомен, унаследен спомен от онази далечна епоха, забулена в мрака на вековете, когато някой от неговите прадеди, изтласкан от по-силните, е нагазил за пръв път в морето.

Отсреща, до самия бряг, човекът запълваше с морска трева цепнатините в дъното на лодката. Край него брегът беше опустял. Тюлените се трупаха към другия край на острова и оттам ехтеше непрестанното им мучене. Високо, дето не достигаха вълните, в плитка ниша между нацепените скални блокове личеше колибка от грубо свързани дъски, покрити с водорасли и ламарина от консервените кутии. Отдолу, на сушина, бяха струпани сандъци с провизии и бъчва вода.

Белия зърна набързо всичко това и отмина. Всъщност то не го засягаше. После се гмурна през настръхналия гребен на придошлата вълна, която се пречупи над него като стъклен отломък и се разсипа на воден прах.

Летящите риби отминаха нанякъде. Нямаше смисъл да ги гони. Наоколо морето гъмжеше от храна. Ето, едра риба треска се стрелна почти край муцуната му и сепната от неочакваната среща, заби надолу. Не толкова от глад, а повече за игра делфинът я последва.

Насам-натам! Нагоре и пак надолу! Синият блясък на водата някак посърна, угасна, удавен от тъмната зеленина на дълбочините. До самото дъно, над бухналата ливада от морски треви, лежеше неподвижно рибата меч, измъчена от досадните паразити по хрилете й. Около нея цял орляк скариди я пощеха търпеливо, като отскачаха смешно, непохватно при всяко трепване на мощното й тяло.

Внезапно тя зърна връхлитащата сянка на делфина и бясно се стрелна към него.

Ако Белия се бе гмурнал секунда по-рано или секунда по-късно, да отмине с двадесет-тридесет метра това място, нищо нямаше да се случи. Животът щеше да продължи непроменен до друга случайност. Там, под водата, впрочем и там, както навсякъде, от простата случайност често зависят животът и смъртта.

Нападението беше тъй ненадейно, че делфинът не свари да се дръпне. Острият меч прониза гърба му и изскочи от другата страна. Рибата измъкна оръжието си и се метна в повторна атака. Чак тогава делфинът с удесеторени сили от болката плесна с опашка и отлетя отвесно нагоре. Излъган от рязкото му движение, врагът изчезна зад синия здрач.

Белия усети как губи сили. Кръвта струеше на бързи тласъци, като оставяше по пътя му розова диря. Пред очите му се спускаше

сребриста мрежа, забулваше погледа, ушите бучаха, мускулите отслабваха. Той спря. Не е ли по-добре да си почине тук, да набере нови сили? Дробовете му искаха все повече и повече въздух. Той задиша тежко, учестено.

А защо е тъй розова водата, какъв е и тоя мирис? Нима това е неговата кръв?

Неусетно бе доплувал до островната плитчина. Дъното се виждаше ясно — със сплетените коралови гранки, обсипани с цветове, с омотаните по тях змиевидни звезди, с роящите пъстри риби, които се застояваха неподвижно над някоя коралова вейка, спускаха се внезапно към нея, озобваха набързо цветовете й и все тъй вкупом, като орляк врабчета, отлитаха другаде.

А ушите му пищяха все по-силно, до оглушаване. Какви са всъщност тези шумове, тези неразбираеми писъци? Не е ли гальовното цвъртене на майка му? Навярно го търси, вика го, идва да му помогне. И той ще се отпусне до нея спокоен, сигурен, ще заспи, ще спи, ще спи… без да го е страх, че врагът ще го издебне изневиделица…

А това? Такова чудновато същество, което пълзи по бялото дъно. Нима е костенурка, оная, обезглавената? И още жива! Тя крачи някак уродливо, с празна дупка наместо глава, а подире й се мъкне болната акула и колчем посегне да захапе някой крак, той мигновено се прибира в корубата.

Делфинът изтръпна. Хищницата ще подуши кръвта му и тогава? Нищо, че е болна. С него, както е сега изтощен, полумъртъв от тежката рана, тя ще се справи леко.

Да се маха оттук! Да бяга! По-скоро!

Но не сполучи. Акулата го видя. Зелените котешки очи светнаха алчно. Тя изостави свитата върху пясъка костенурка и пое нагоре, грозна, заплашителна, със зинала уста и разперени плавници като крила на хищна птица.

Делфинът отново заплува. Нищо, че кръвта рукна по-силно, нищо, че болката в прободения гръб беше нетърпима. Сега се отнасяше за нещо по-важно, за най-важното, за живота!

По-бързо и по-далече от следващата го озъбена смърт!

Акулата го догонваше все повече и повече, опиянена от миризмата на изтичащата кръв, примамвана от вялите му движения, от изгледа за лека плячка.

На брега човекът беше довършил поправката на лодката и сега дялкаше с нож гредата, с която бе доплавал на брега, та да я приспособи за мачта. Защото без мачта и без платна само с гребане трудно би се измъкнал оттук.

А Белия продължаваше да се мъкне пред зъбатите челюсти на преследвача си все покрай островния бряг, край коварния обръч на врящия прибой. Неусетно човекът изостана, закри се зад скалите. По брега и във водата взеха да се мяркат тюлени. Раненият опита да се скрие сред тях, но те се спуснаха насреща му враждебно, заблъскаха го с глави и го прогониха обратно. Сепната от дружното нападение, акулата бе побягнала по-далеч, обаче скоро подуши кървавата следа и отново го застигна. А той продължаваше да се върти около острова, като отпадаше все повече и повече. Не можеше ни метър повече!

И все пак щом чуеше плясъка на кривата опашка и щракането на трионените челюсти току до опашката си, отново, със сетни сили, отскачаше напред. Нямаше да се остави, щеше да се бори, трябваше да се бори за живот, до последната искрица живот!

Изнурен от работа, човекът бе поседнал на скалата и гледаше към морето. А колко мъка се четеше в очите му, колко копнеж! Отвъд тези безгранични сини простори имаше континенти, градове, села, имаше хора, имаше близки. Ще ги види ли пак? Или е обречен да угасне тук, захвърлен на тази безплодна скала сред океана, когато изпразни и последната консерва, когато източи и последната капка вода от малкото буре. Сам сред мучащото тюленово стадо!

Напреде му блестеше океанът, изпъстрен от тъмните сенки на облаците и от белите им отражения. Само небе и вода — и покой! Толкова покой!

Но той знаеше — привиден покой!

Отдолу, под наръсената със слънчеви искри завеса, под нейните атлазени дипли, кипеше животът, една безкрайна драма — животът, заченат преди милиарди години в прастария океан и обречен на гибел след други милиарди години, когато мразът на междузвездната пустош скове в лед запокитената в безкрая земя…

Корабокрушенецът се изправи, устремил поглед напред. Сред запенените пръски на прибоя му се мярна някакво бяло тяло, което сякаш се движеше лениво, отпаднало, едва-едва, но се движеше, опитваше да се приближи до брега.

Човекът притича надолу, по умокрените, налепени с бледозелени водорасли скалисти стъпала и се метна в лодката, преди връхлитащата кипнала вълна да го облее.

С нетърпелив замах той натисна греблата. Под острия кил водата се разцепи като коприна, по-тежка, по-гъвкава и по-блестяща от всяка коприна. Тя го повдигаше плавно и го отпускаше с приижданите закръглени талази, които се плискаха звучно, с меко кънтене в дървеното дъно.

В грейналата от слънцето вода се носеха червените прашинки на планктона, както светят прашинките в слънчевия сноп зад прозореца. Планктонът — чудноватият, неизмерим свят на дребните организми, основата на живота в океана, тази чудодейна, неизчерпаема трапеза на малките му обитатели — нещастните малки обитатели, предопределени от жестоките природни закони да заситят глада на по-едрите хищници.

Ето и странното бяло същество!

Ами че то е делфин, тежко ранен бял делфин. Подире му пори водата острата перка на акула. Та той няма сили да се бори, ще загине безсъмнено!

Белия вдигна поглед и в потъмнелите му очи човекът прочете толкова ужас и такава мъка, че нещо неволно задави гърлото му. Почти човешка мъка! И сякаш сълзи… или само му се е сторило така.

Вдигна веслото и удари с все сила идващата хищница. Тя отскочи встрани, после отново пое към ранения, натам, отдето лъхаше възбуждащият мирис на кръвта.

Човекът реши начаса. Измъкна въжето, наведе се през борда и като върза делфина за опашката, го повлече към брега. Понякога, когато акулата приближеше съвсем, той спираше, за да стовари отново лопатата върху гълъбовия й гръб.

А делфинът, останал напълно безпомощен, се мъкнеше позорно след лодката с опашката напред. Само в очите му, устремени към следващата го озъбена морда, ужасът нарастваше все повече и повече.

6

Зазоряваше се. Тиха, необичайно тиха утрин сред океана. Вълните едва се плакнеха в прибрежните скали. Небето просветваше в огнени сияния. Океанът пламваше от край до край, разискряше се като раздухана жарава. На запад тънкият лунен сърп неусетно избледняваше, сякаш се разтваряше в победно настъпващата зора. И ето, сред мъглата на далечността изплува слънцето — бледочервено, леко, въздушно — и поръси златна пара върху морето, върху скалите и върху белите птици, които се протягаха в гнездата.

Сред малкия залив на острова, вдълбан в насечения бряг като тесен фиорд, лежеше белият делфин, отпаднал от загубената кръв, изтощен, бездеен и само от време на време несъзнателно потрепваше с опашка да вдигне глава за въздух. Раната бе спряла да кърви и не болеше така, но ушите все още пищяха като воя на връхлитащ тайфун. Тялото му беше тъй изнемощяло, безсилно, сякаш премазано. Студени тръпки го разтърсваха, а в розовите му очи се четеше и учудване, и умора, и страх.

Защо е затворен тук? Какво ли го очаква още?

Там, където фиордът се свързваше с морето в тесния проток, човекът бе натрупал няколко коралови отломъка, за да предпази пленника от хищницата, която продължаваше да се лута насам-натам пред залива с такава дива упоритост, на каквато са способни акулите.

Белия ту се събуждаше и доловил плясъка на караулещия враг, изтръпваше от ужас, ту изново се унасяше в кошмарните си присъници… Озъбени челюсти, пипала на главоноги, кървава пяна, кръв, кръв, кръв — отвред, а той е сам, ранен, безпомощен, толкова сам… И все тези ненаситни скърцащи челюсти… които дебнат… Всъщност целият му живот, животът въобще, беше това — кървава борба и само борба, ограден от врагове — и нито минута отдих… Нито минута… Да имаше поне другар, поне един, който да бодърствува, когато другият спи… А колко хубаво беше някога при онова голямо лъскавочерно същество, което създаваше край него толкова сигурност

и топлота, онова голямо добро същество, което го бранеше от всички, но уви, вече не се върна…

Нощният мрак потъна като черна утайка. В зеленикавия лъскав здрач се провидя недълбокото дъно, равна скалиста площадка, обраснала с корали и миди. Толкова миди, като чакъл! И в най-дълбокото — кичури морска салата, нежна, свежозелена. Две морски звезди се бяха спречкали за уловената плячка. Белия като през мъгла виждаше как те се дебнат, как търсят да се зърнат с очите си, поставени навръх лъчите, на всеки лъч по едно око, как се вкопчват в яростна схватка и как със същата бързина отскачат една от друга. Под тях лежеше полуотворена бисерна мида, причина за раздора.

Наблизо мина, като се луташе безцелно, обезглавената костенурка и акулата се спусна подире й. Сега се чуваха само припляскванията на вълните, които заглушаваха рева на тюлените от другата страна на острова.

Изведнъж делфинът трепна. Иззад кораловите късове пред фиорда се подаде някаква дебела змия. Но не, това не беше змия. Той видя двата реда бели смукала. Ето, проточи се и второ пипало, огъна се, пропълзя напред, после трето, четвърто, а след тях се надигна зелената гърбица на стария октопод. Очите му, изпъкнали, немигащи, гледаха свирепо. По тлъстата му торба, която се влачеше зад осемте ръце, пробягваха виолетови тръпки. А там нейде в грозната дупка сред настръхналите пипала щракаше яростно, заканително острата папагалска човка.

Белия се дръпна към дъното на залива, а осмокракът нагази безшумно във водата, прострял напред хищните си пипала, уверен, че плячката вече няма да му избяга.

Човекът, излязъл случайно от колибата си, застана на скалата и се протегна. Здравите му стави изпукаха шумно. После обърна поглед надолу към грейналия в синина залив. И съзря октопода.

— Ах, проклетнико! — провикна се той отдалеч.

Грабна недовършената мачта и замахна с нея. Тя отскочи, като че ли бе ударила гумена топка. Замахна втори път, ала октоподът го превари. Пипна дървото и с рязък замах го изтръгна от ръцете му. После се дръпна назад и изчезна сред вълните отвъд каменната преграда, помъкнал подире си и петметровата греда.

— Ами сега? — промълви човекът. — Закъде без мачта?

И отпусна безпомощно ръце.

Белия го гледаше от другия край на залива, някак трогателно примирен пред новата заплаха, пред всичко, което го очакваше. Само в уплашените му очи се четеше ужасът на безсилието. Какво ли му готви този нов враг? Той наистина е враг, не може да бъде друг. Навред има само врагове, целият свят гъмжи от врагове, които дебнат да го разкъсат. Целият! Не може да им избяга. Навред го намират. И никакъв другар…

Във вира под него двете звезди се бяха счепкали в яростна схватка, бяха се уплели в бодлив възел, напъваха се, обливаха се с отровите си. Едър крив рак се примъкна към тях дебнешком, сграбчи убитата мида и я затътра нагоре. Внезапно лъчът на едната звезда се отчупи с пукот, тъй както се отчупва гнила дъска. Стреснати от този пукот, борците отскочиха в противни страни. На полесражението остана само откъснатият лъч. И странно! Ето, той почна да се движи, бавно, леко, като мърдаше безчислените си крачета. Сякаш беше жив, сякаш беше цяло животно. А горе, на по-високата тераса, ракът се бе разположил върху лесно спечелената си закуска. Изтръгваше с яките си клещи късче след късче от миденото месо и ги пъхаше лакомо в грозната си уста, в която се въртяха като някаква машина за мелене дузина челюсти.

Под разкъсаното тяло на мидата се подаде един черен бисер, огромен бисер, светнал в своя седефен блясък, истинско съкровище. Ракът дооглозга плячката и се намъкна в дупката си, като изостави раковината с ненужния му бисер. Вече нямаше нищо за ядене, значи, нищо полезно!

А на две крачки по-горе корабокрушенецът бе приседнал на брега, устремил замъглен поглед някъде на север. Колко тъга прозираше в него и укор към нещо по-силно, нещо непреодолимо! Тъга! И пълна безпомощност…

Далече-далече, на хиляди мили оттук, има един голям град, един опушен град, почернял от саждите, които бълват фабричните комини. Всичко е черно — и покриви, и стени, и сгради, и листата на дърветата. Дори и снегът през зимата става черен на втория ден. В този далечен град живее тя и от утрин до вечер върти шевната машина. Гърбът й се е изкривил от работа, а лицето й е бледо, тъй бледо. Но тя не спира, защото трябва да изхрани двете момиченца, които играят на

пода сред купчината парцалени изрезки. Нали за нея, нали за тези две дечица той напусна родния град, напусна най-милото кътче на земята! Нищо, че там снегът почернява от саждите; нищо, че улиците са кални, сградите порутени и сиви! Нали се бе родил в този град, бе промълвил за пръв път „мамо“ на най-сладкия език на света — родния език! Нали там живееха близките му — тези, заради които се блъскаше тъй упорито в живота! Но уви! В родината нямаше хляб за всички. Уж толкова много хляб, а до него все не достигаше… Фабриките произвеждаха много, а нямаше кой да купува. Затова господарите ги затваряха една след друга, прогонваха работниците, изхвърляха ги на улицата…

Под него се диплеше океанът — синя безбрежност, хладна, безчувствена, неумолима. И нейде далече-далече на север, отвъд хоризонта — близките му, които го чакат, мъгливи образи като сън и като сън недостижими!

Толкова седмици път! Седмици и месеци все същата разнолика, капризна, а всъщност тъй монотонна безбрежност!

Кога беше напуснал родния град? Вчера ли, преди години или преди векове? Подигра се с него съдбата, отвея го накрай земята да дири щастие. Лов на щастие! Нова Зеландия! Име — легенда! Все едно с шепи да гребеш пари. И той се полъга. Впрочем друго не му оставаше… Близките му го изпратиха на пристанището с очи, пълни със сълзи, но… и с надежда. Отде можеха да знаят, че и там, в тази далечна, тайнствена земя, загубена сред необятния океан, където цъфти лятото, когато в родината пищят зимните виелици, ще бъде същото. Отде можеха да знаят, че там прииждаха от цял свят тълпи от бедняци, гладували с месеци из пристанищните градове на Австралия, че от всеки корабен трюм се измъкваха брадясали измършавели скитници, дошли да опитат за последен път щастието си? Отде можеха да знаят, че и той, любимият баща и съпруг, като другите ще рине въглища на всяко пристанище по своя път, ще продаде дрехите си, дори годежния си пръстен, за да плати един билет — само един билет за отиване трета класа… и нищо повече!

И ето, след тригодишен труд и блъскане, и недояждане, гонен от плантация в плантация, той пое обратно към къщи. Тръгна толкова беден, колкото беше, когато пристигна. А сега, след корабокрушението, бе още по-беден. Сега нямаше нищо, нямаше дори и надежда за

щастие — а може би… — нещо задави гърлото му — а може би нямаше и надеждата, че някога пак ще види любимите лица…

Внезапно на десетина крачки от брега изскочи откраднатата мачта. Щом я зърна, човекът се изправи зарадван. Той знаеше, Нова Зеландия не беше далече. Бяха пътували само осем часа, когато потъна корабът. Само осем часа! Но с гребла това е страшно много. Единствено мачта и платно могат да помогнат.

Но как да достигне мачтата, тази скъпоценна мачта?

Може би вълните ще я изхвърлят. Не! Почваше отливът и неусетно я отдръпваше в морето.

Нямаше никакво време за губене!

Без да мисли повече, човекът скочи върху една подводна издатина на скалата, потъна до кръста, пресегна се и хвана мачтата. В този миг отсреща някакво триъгълно острие разсече блясъка на морето. Той забърза към брега, като се препъваше в гъстите водорасли, и тъкмо когато се надигна с ръце върху скалата, на два пръста от стъпалото му щракнаха челюстите на болната акула. Точно тъй — щракнаха като празен капан. И днес тя бе закъсняла, и днес, още по-гладна…

Човекът пробяга, както бе натоварен с дългата вършина, още десетина крачки и чак тогава се обърна.

— Проклето място! — изруга той, сетне понесе товара си още по-нагоре, на по-сигурно.

Отливът бе оголил празната бисерна мида и беглецът, без да забележи, я настъпи с крак, натика я дълбоко в рохкия пясък. А бисерът струваше толкова много пари! Толкова много! С него там, в света отвъд водната бездна, можеше да има всичко — да си купи къща, да облече близките си с хубави дрехи, да ги нахрани и цял живот да не работи нищо, да почива и да се разхожда. Да спре най-сетне шевната машина…

А долу, в залива, делфинът продължаваше да го следи с поглед не тъй тревожно, но все още недоверчиво.

7

Цели две седмици Белия стоя затворен в тесния фиорд, додето раната му заздравя напълно. В туй време на пострадалата звезда израсна нов лъч, а отчупеният лъч пусна още четири израстъка и се превърна в някаква своеобразна морска комета. Човекът, случайно открил сред сандъците кутия с въдици, по цял ден ловеше риба, като слагаше за примамки скариди. Сегиз-тогиз той слизаше до самата вода в тихото заливче и в миг Белия доплуваше пред него, като пляскаше доволно с опашка, а малките му игриви очи грееха с доверие и обич.

Рибарят му подхвърляше някоя риба и още във въздуха делфинът я лапваше като куче, гмурваше се да я глътне под водата и отново заставаше в очакване пред благодетеля си. Втора риба, трета, четвърта, пета — докато се изпразнеше торбата. Тогава човекът пак се натъкмяваше на скалата с въдицата. А трябваше да се труди здраво, защото храненикът му, добил предишния си апетит, беше все гладен.

Болната акула вече не им досаждаше, прогонена от миризмата на рибните остатъци в залива, от противната й миризма на умряла риба.

Когато свършеше закуската, почваха игрите. Човекът пускаше във водата една развалена, издута консерва, а Белия се засилваше отдолу, удряше я с чело и я подхвърляше високо над водата като топка. Блъсваше я повторно, потретваше — додето я изхвърлеше на брега. Тогава човекът я търкулваше отново и играта продължаваше още по-разгорещено.

Този ден сякаш зората беше по-ярка отпреди. От острова до хоризонта, над който висеше разжареният диск на изгряващото слънце, трептеше лъкатушен ручей от течно злато. Морските птици летяха над океана с крясък.

Играта беше започнала много рано, призори. Игра занимавка, забрава! Без нея нещастният крушенец щеше да полудее. Само тя отвличаше потискащите мисли, отчаянието.

Внезапно той се пресегна и измъкна кутията на брега, а делфинът, прекъснат в разгара на играта, го изгледа разочарован.

— Виж какво, Белчо! — промълви човекът. — Умен си, знам, ама я да проверим дали те бива и за още нещо.

Съзнаваше, че животното не го разбира — и все пак по-леко беше, като го слушаше някой друг. По-добре, отколкото да си бъбре сам…

Взе едно колче, изхвърлено на кораловия пясък сред изсъхналите водорасли, и го запокити насред залива. Делфинът мигом го захапа.

— Носи! — заповяда крушенецът.

Белия се спря на място, вперил в него учуден поглед.

— Донеси го де! — повтори човекът.

Но като се убеди съвсем, че новият му приятел не го разбира, нагази във водата и хвана колчето.

— Носи!

Делфинът понечи да се дръпне, но му хрумна нещо друго. Отпусна дървото, после се гмурна надолу, отърка се в човека и го тикна в дълбокото. Човекът неволно се смути. Какво ли ще му стори сега? Та всъщност това е едно диво животно, от него може да се очаква всичко. А той така лекомислено го доближи.

Пъргавото бяло тяло се виеше край него, издигаше го, потопяваше го и отново го измъкваше с гръб над водата.

Неочаквано озъбената челюст се отвори и налапа ръката му.

Нима и тъй?

Но не!

Челюстите не се стегнаха. Явно, това беше нежно, приятелско хапане, както си играе умно куче.

Успокоен, с два замаха на ръцете човекът достигна брега.

— Значи, игра! — засмя се той, като се отръска от водата. — Мечешка игра, ама сърдечна, виждам.

Сети се защо бе направил тази сутрешна баня и отново подхвърли колчето.

— Носи!

Делфинът го захапа във въздуха.

— Дай!

Белия пак стисна устни, но сега по-скоро разбра, пусна плячката си, зацвърча ласкаво.

Опитаха още веднъж, и още, и още.

— Ти си много досетлива животинка, Белчо! — похвали го човекът, като му подхвърли за награда още няколко риби.

Забавляваха се тъй няколко часа. Приятелят му капна от умора, а Белия все не се насищаше. Играеше, му се. Беше неуморим.

— Сега да се нахраня и аз! — подметна човекът, като тръгна към колибата си.

Внезапно той се закова на място слисан. Сетне побягна като луд нагоре към върха. Свали ризата си тичешком и я размаха нетърпеливо. Подплашените птици се вдигнаха във въздуха тревожно.

Дали ще го видят? Дали най-сетне ще се избави, дали ще се прибере пак в родния град, при своите близки, при вечно тракащата шевна машина, дали?

Параходът пъплеше към хоризонта, някаква черна драскотина върху кристалния гръб на океана, а подире му се стелеше димна опашка.

Ще видят ли? Ще видят ли?

Той не можеше да чака бездеен на едно място. Притича до брега, насъбра сухи водорасли, размесени с изсъхнали, почервенели от времето раци, отнесе ги горе и щракна запалката. Огънят се разгоря бавно, със съскане, запуши. А нещастникът, изтръпнал от очакване, от надежда и боязън, духаше, духаше.

Издигна се висок стълб дим, източи се в синьото небе.

Сега трябва да го видят! Трябва!

Донесе още водорасли.

Трябва!

А корабът се отдалечаваше все повече и повече, смали се, изчезна и само една мътна ивичка дим сочеше пътя, по който бе минал.

Човекът седна върху скалата, подпря глава с ръце, клюмна. Отминаха, не го видяха. Ясно е. Отбягват тези места, заобикалят отдалече. И никой няма да му помогне. Никой. Защо чака тогава? Трябва сам да намери изход, сам да се измъкне! Не бива да стои повече със скръстени ръце, да се осланя на слепия случай! Нека стегне лодката, да опъне като платно брезента й!

А где ли е сушата? Там, нейде си на юг, естествено, но колко часа, колко дни трябва да се лута, дорде я достигне. Нищо! Ще се лута. Все е по-добре. И в безпътното лутане може да срещне кораб, а то, ако

стои все тук, никой няма да мине. Само такива заблудени в бурята като него.

Изправи се и погледна наоколо. В краката му лежеше жалък и безпомощен, захвърлен в синия безкрай, самотният остров, петстотин-шестстотин метра в диаметър, ограден от крепостта на своя коралов пръстен, който раздираше безпощадно атлазеноблестящата кожа на океана. Върху пречупващите се вълни пробягваха бели разпенени зайчета, а подире им оставаха нетрайни зеленикави дири. На изток и на запад, додето стигаше погледът, се жълтееха плитчините на кораловия лес. Колко ясно личеше отгоре всичко. Подводната планина достигаше почти до повърхността, а скалистият остров беше най-високият й връх. Върху плоското било се издигаха кораловите рифове, препречили пътя на корабите с опасна бариера. И само един пролом, безопасен проход сред коварните подводни скали — ей там оная синя ивица до острова, широка една миля, по която се бърчеше течението, ленива пълноводна река, потекла като земните си сестри през дълбока клисура.

Сега морето само се жълтее над опасните подмоли, но когато настъпи отливът и се озъбят настръхналите коралови хребети, то отново ще се покрие с пяна, ще побелее сърдито и заплашително, ще зашумят грозните усукани вртопи.

Крушенецът метна ризата на голото си рамо и заслиза унило от камък на камък, а птиците пак накацаха в гнездата си. Залови се веднага за работа. Мястото на мачтата беше готово, оставаше да заякчи основата й с два-три клина.

Докато той се мъчеше да нагласи мачтата, Белия, притихнал, го гледаше недоумяващ. Какво ли се суети това странно, това добро същество?

Човекът го видя. Остави работата си. Приближи до входа на фиорда. После мълчаливо, някак унило разбута струпаните коралови късове с мачтата и разчисти запрещеното устие.

— Хайде, Белчо, свободен си! — прошепна той с болка в гласа. — Ти си вече здрав. Ще се оправиш и без мене. Иди си! Ех, ще ми бъде малко мъчничко, свикнахме един с друг, но няма как! Утре или вдругиден ще опъна и аз платното.

Делфинът все не можеше да разбере, а следеше човека с учуден поглед. Приближи изхода, надзърна вън, върна се и неочаквано със

скок се понесе към морето.

— Ех, поне да се бе обърнал, сбогом да ми кажеш! — въздъхна полусериозно-полушеговито човекът, преди да продължи работата си.

А Белия, опиянен от свободата, от бликащото здраве из цялото му тяло, се стрелкаше напред като бяла мълния сред разплискания лазур.

Приведе глава, гмурна се, полетя надолу, над самото дъно, което се спускаше към дълбините в леко наклонени тераси, натрупани с корали и цели джунгли водорасли. Разкошните багри бързо потъмняха, удавени в синия здрач.

Той отново бе попаднал сред своя свят, където всяка краска изпепелява в синкава сивота и безличие, където пъстротата е безсмислица, безцелно струпване на шарки, които никого не радват.

Такова великолепие, излишен разкош, скъпернически заровен под блестящо синьото покривало.

Неговият свят, познат и близък, където тревите се вият в гигантски ливади над ниските каменни горички, където не растенията, а животните цъфтят и където звездите пълзят по дъното — светът на привидното мълчание. Сред тази мрачна стихия зрението е безсилно, та кой взор може да проникне на повече от двадесет-тридесет крачки напред, затова пък слухът е всичко. Врага ще видиш, когато е вече твърде късно, а звукът ще те предупреди отдалече, километри далече. И в този свят на звуци, рояци бръмнали звуци, Белия се оправяше най-лесно, тук беше неговата сила.

Ето, преди да го е видял, той чу стария октопод. А в следния миг го съзря свит като дебнеща котка пред гигантската мида, която тъкмо отваряше раковините си. Осморъкият отскочи към нея с тласък и мушна в зигзаговата й пролука един коралов отломък. Мидата полудя, напъна мускули, а хитрият нападател провря едното си пипало, докопа тялото й и го задърпа навън.

Ненадейно крехкият коралов къс се счупи с трясък и мощните черупки захапаха непредпазливия крак като огромен капан. Главоногото се дръпна рязко, подскочи, размята се диво. Цветът му се менеше бързо — зелен, виолетов, розов, черен — напразно! Яката жива клопка държеше упорито, в някаква неотслабваща конвулсия на самоотбрана. Изплашени риби, охлюви, раци, звезди се пръснаха

встрани да се спасяват кой как може, а коралите и актиниите сгърчиха пипала, превърнали се по чудо в неразпукнати цветни пъпки.

Белия отмина нататък, изскочи на повърхността, пое въздух и отново се гмурна сред синия разлюлян простор.

8

На разсъмване, когато от изток избликна изумрудената дрезгавина на зората, а затихналите вълни блеснаха като седеф във всички багри, дългоръката китица доближи към острова. Опря гръб в една крайбрежна скала да се почеше, а детето й се заигра безгрижно сред вълните.

Затова нападението на косатките така я изненада. Щом чу рева на подплашените тюлени, китицата застина в ужас.

Накъде?

Пътят за бягство беше отрязан. Нямаше никакъв изглед за спасение. Оставаше едно — да притихне нейде зад прибоя, додето отмине врагът.

Стотина метра северно от малкия фиорд се вдаваше в сушата недълбок залив, заприщен от срината във водата канара, естествен вълнолом, върху който напираха бухналите водни гребени.

Майката изтика детето си натам. Закри се зад скалата и се спотаи с разтуптяно сърце.

В този миг косатките преминаха на двадесетина метра от тях, строени в редове като войници, и най-отпред — огромната косатка с харпуна. Дългите им гръбни плавници, двуметрови черни коси, пореха шумно вълните.

Пред тях тюлените бягаха обезумели от страх, блъскаха се безредно, отскачаха над водата, катереха се един връз друг, мучаха тревожно. Забравили ужаса си от човека пред по-големия ужас в морето, те пълзяха нагоре и нагоре, достигнаха колибата, смазаха я с телата си и продължиха да се изкачват все по-нависоко. Разбуден от сън, човекът едва успя да се спаси, измъкна се от струпаните туловища и побягна към върха, смаян от тази неочаквана, непредизвикана атака.

И все пак десетина тюлени не свариха да стигнат брега. Нападателите им пресякоха пътя, преустроиха се като по команда във верига и обградиха нещастниците, които се сблъскаха един до друг в плътно кълбо с главите навън. В средата се сбраха майките и децата, а

пред тях се подредиха самците в някакъв безполезен опит за съпротива. Една косатка се отдели рязко от обсаждащата група и се вряза със зъби сред тюлените, като ги размята бясно. Това беше сигналът. В миг глутницата се нахвърли върху беззащитната плячка. Водата закипя в кървава пяна.

Случайно подскочила над вълните, косатката с харпуна зърна още един тюлен кой знае как изостанал, забързал с последни сили да се добере до брега. С радостен плясък тя се стрелна подире му. Тюленът я чу. Загреба лудо. Бързо-бързо. А тя го догонваше с плавни вълнообразни скокове. Гръбната й перка ту потъваше, ту отново изплуваше над кипналата зелена бездна като черен заплашителен меч. Ето, раззина безобразната си зъбата уста, цял метър широка. Тюленът скочи на брега. Неизмерила устрема си, тя го последва и се просна върху оголения риф.

Косатката мигновено схвана в каква клопка я бе въвлякла лакомията й и без да погледне виновника за злополуката, който пълзеше нагоре като подплашена исполинска гъсеница, опита да се отърколи обратно в морето. Напразно! В плитчината тя беше съвсем безпомощна. Проумяла най-сетне участта си, косатката полудя, замята се, запляска с мощните си плавници. А слънцето вече почваше да жари, да изсушава нежната й кожа.

Примирена с участта си, на края тя притихна. Щом престанаха да чуват тревожните й призиви, другарите й сякаш я забравиха. Мястото й зае друг водач. Построени отново в редици, косатките продължиха да крайцеруват в мълниеносни набези край отрупания с тюлени бряг.

Белязаната продължаваше да се спотайва в плиткия залив, а сърцето й биеше, биеше до спукване. Тя познаваше добре, уви, прекалено добре, тези морски разбойници и никога нямаше да ги забрави. Сърповидният белег на гърба й го напомняше винаги.

И всеки път, когато отвъд катурнатата скала префучаваха зловещите черни сенки, тя докосваше леко детето си да го успокои, да го умълчи, да го ободри. Прегръщаше го с дългата си възлеста ръка-гребло и сякаш му шепнеше: „Още малко, още малко. Мълчи, кротувай! Да не ни чуят. Само да не ни чуят…“

А колко странен беше този залив — без водорасли, без корали, без никакво морско животно, нито риба, нито актиния, нито дори една

мида. Само долу по дъното белият пясък играеше особено, сякаш вреше.

Та това е извор! Под пясъка бликаше вода. Но не морска вода. Не! А безсолна, по-топла вода. Затова заливът изглеждаше тъй безжизнен, пуст. Морските животни не понасят сладката вода, избягват я.

Но виж! Сякаш и пълчищата китови въшки, които бяха облепили цялото й тяло, замряха, престанаха да човъркат под кожата. Сърбежът, този непоносим сърбеж, който не и даваше покой, който отравяше живота й, сякаш и той изчезна.

Колко беше приятно сега! Само да не бяха тези омразни хищници, които продължаваха да кръстосват с шумното си нирене[1] — ужасен шум за всички морски обитатели.

В туй време косатките, убедили се, че в морето не е останал нито един тюлен, се струпаха пред малкия фиорд. Водата закипя от тях. И ето, те взеха да приближават брега, все повече и повече. Тюлените, натрупани в безредни купове един връз друг, обезумяха. Нагоре повече не можеше, нямаше накъде. А кой би изтраял така бездеен на едно място, накрай скалата? И странно, нелепо — в пристъп на някакъв безсмислен инстинкт, който ги принуждаваше винаги при опасност да дирят спасение във водата, объркани, като хипнотизирани, някои тюлени, най-страхливите, сами наскачаха във водата, в зиналите чудовищни уста, а косатките чакаха още и още като някакви ненаситни морски божества на смъртта и изтреблението.

Мина час, мина друг. Океанът утихна. Тюлените все още стояха на брега и се взираха с учудените си кръгли очи в далечината, където бяха изчезнали смъртните им врагове. Само старият водач с харпуна продължаваше да се гърчи върху рифа, отпаднал, обезсилен, но все още жив, пляскаше с опашка и хъркаше тежко. От очите му се стичаха върху озъбената му муцуна сълза подир сълза.

Белязаната погледна нататък и като разбра каква участ го е сполетяла, поведе детето си навътре в морето. И двете бяха огладнели здраво. А досадните паразити, види се, бяха измрели, отровени от сладката вода на плиткия залив. И беше тъй приятно, когато не сърбеше — сякаш цялото море, сякаш целият свят беше станал по-хубав…

[1] *Нирене* (остаряло) — гмуркане — Бел.ел.кор. ↑

9

Човекът се спусна подир тюлените, когато те отново навлязоха в морето, забравили преживения ужас. Животът продължаваше постарому, искаше настойчиво своето. Сякаш нищо не се бе случило. Само пет-шест тюленчета скимтяха самотни на брега.

На мястото, дето доскоро стоеше малката колибка, сега цареше хаос. Тежките туловища бяха смачкали в суматохата всичко: сандъци, кутии. Нищо не бе оцеляло. Нищо! А от бъчвата с водата беше останала само купчинка натрошени трески и една плитка локвичка във вдлъбнатината на скалата.

В първия миг човекът не схвана цялата безизходица, в която бе попаднал. Нямаше вода за пиене. Ясно. Всъщност тук, на тази гола скала сред океана, това значеше… това значеше… За храна не биваше да се безпокои — при толкова тюлени и риби, и миди, и раци, но без вода…

Простря се по корем и изсмука наведнъж цялата локвичка. После се изправи унило. Значи, тъй, това беше последната глътка. И кой знае кога отново ще пие… И дали някога… Последната глътка!

Нямаше време за губене. Повече не биваше да чака. Я мине насам кораб, я не. Трябваше да разчита само на себе си. Единственото спасение беше в лодката.

На два скока той достигна брега.

Лодката!

Но де е тя? Нали я остави тук? Нима и нея…

Сред разлюляната аметистова стихия изплуваха и отново изчезваха кръглите глави на тюлените, отдали се на усърден лов. Напоени със слънчевия блясък, вълните прииждаха насам, нарастваха, отминаваха и — чудо, сякаш те преставаха да се движат, сякаш замръзваха на място, а самият остров тръгваше насреща им, политаше над кипналите гребени, огромен каменен кораб, залутан сред безкрая. Даракът на прибоя разчепкваше морето в бухнала вълна и от нея

невидими пръсти изплитаха изящна дантела, която се люшкаше напред-назад край брега.

Толкова красота! И слънчев блясък!

Но лодката? Де е лодката? Кой мисли за красота, когато няма ни капка вода?

Той изтича по брега да заобиколи острова, да не би течението да я е отвлякло нататък. От камък на камък, от риф на риф…

Зърна изхвърлената на брега косатка и неволно възкликна:

— Какво страшилище!

Но не спря, сега предстоеше нещо по-важно, прецапа из плитчината и достигна залива, в който се бяха скрили при нападението на косатката дългоръкото китче и майка му.

Отсреща, на стотина метра от рифа, се полюляваше върху вълните лодката му.

Що да стори? Да изчака ли прилива?

Макар и бавно, неуловимо, течението я отвличаше на юг, отнасяше я от острова. Нима ще я остави така? Нима ще се откаже от нея, единствената надежда за спасение — сега, когато остана и без вода?

В краката му се плискаше топлата вода от термалния извор, изпълнила целия залив. Цял залив сладка вода! А той дори не подозираше това.

Клетникът виждаше само едно — как незабелязано бялата лодка, смисълът и целта на живота му сега, се изплъзваше на юг.

Каквото ще да става! Навярно няма косатки наоколо, щом като тюлените играят тъй безгрижно. Засили се и се гмурна сред вълните. Отвори очи. Такава красота! Такава прелестна синева, която струеше, плискаше в очите, сякаш извираше отвред, отгоре и отдолу! Слънчевите лъчи, надиплени от вълните, тъчаха вълшебна мрежа от седефени нишки, всяка нишка — отделна многоцветна дъга. Един омагьосан свят от течна синева, някакъв разискрен кристал, през който неясно прозираше недълбокото дъно, застлано с водорасли и корали.

Толкова багри! Навярно никоя земна гора, осланена от есенните мразове, не може да се сравни с пищното великолепие на подводния лес. Водорасли, корали, актинии, морски лилии, анемони, карамфили, звезди, миди, охлюви, таралежи, шарени риби — всички обагрени в

най-причудливи, невероятни краски. Сякаш оживяла приказка, замайваща феерия от цветове!

Въздухът му се свърши. Той изплува над водата и загреба към лодката. Приижданите водни хълмове го повдигаха леко, задържаха го за миг върху кипналите си хребети, които го обливаха с пяна, и го отпускаха плавно надолу.

По-бързо!

До целта оставаха десетина метра, не повече, когато напреде му изскочи обезглавената костенурка. Сега липсваше и задният й крак, при все това тя още живееше и дори плуваше. Слисан от нейния вид, човекът отби встрани и тогава съгледа над водата триъгълната перка на болната акула. Дъхът му замря. Придошлата вълна я повдигна пред очите му и той я видя откроена върху прозрачната водна стена, все едно през стъклото на аквариум. Зелените й очи бяха вторачени в него с толкова студена злоба, с толкова неутолима алчност! А в раззинатата й полукръгла уста блестяха безпощадните зъби, нанизани в три редици като три бели триона. Тя се носеше към него и се зъбеше като голямо зло куче. Хрилете й се плакнеха често-често, а кривата опашка се гънеше почти над водата. Върху корема й се чернееха три риби ремора, закачили се за кожата й със смукалата на плоските си глави.

Наистина тя беше дребна, не по-дълга от три метра, но все пак — акула! Да обърне назад? Безсмислено — брегът беше далече, отчайващо далече! Тогава към ладията! А оттам идваше врагът. Мисълта му заработи бързо, тъй трескаво, както никога преди. Чел бе, слушал бе, че с дързост човек може да прогони такъв хищник, има повече изгледи за успех, поне някаква надежда за успех. Дързост! Стиснал до болка челюсти, той загреба срещу врага. И наистина акулата отстъпи. Извърна се вяло, уморено, отплува десетина крачки назад, но ненадейно промени решението си и се насочи право насреща му.

Човекът измъкна ножа си от калъфа.

10

Цяла сутрин Белия лови малки калмари. Откри ги на разсъмване на дълбочина тридесет-четиридесет метра. Гмурна се под тях и с шумни плясъци ги пропъди нагоре. Те бяха много, хиляди бледорозови животинки с опулени черни очи, сподирили с протегнати напред дълги ръце рояк хамсии.

Сепнати от внезапната му поява, те усилиха хода си. Фунийките им започнаха да изтласкват още по-силно водата, полетяха — цял облак живи ракети. Достигаха повърхността и изхвърчаваха над нея, дано успеят да се отърват — сто-двеста метра като летящи риби.

А за делфина това беше не само лов, но и игра, любимо развлечение. Ниреше с тях дълбоко до синия мрак и отново излиташе нагоре като снаряд, подхвърляше се във въздуха, после се гмурваше с главата надолу сред хладната разискрена синева.

Ненадейно той прекъсна лова. Подплашените калмари прелетяха стотина метра и изпопадаха във водата като картечен залп.

Белия сви назад. Нещо го влечеше натам, на запад, където отвъд хоризонта висеше малък бухнал облак. Единствен облак на бистросиньото небе.

По-скоро нататък, към скалистия остров, при онова странно, онова добро същество, което го спаси от акулата, което прогони октопода, което го хранеше с риба и играеше тъй весело с него! Единственото добро същество сред гъмжилото безпощадни неприятели, единственото — след като изгуби другото добро същество, което нападна косатката и вече не се върна… Някога…

Всъщност какво го влечеше натам? Привързаност, обич, благодарност? Или някаква неясна, незадоволена и неосъзната потребност, порив за близост, за взаимност, заложен във всяка жива твар отпреди милиарди години, от онези невероятно далечни епохи, когато единичните самотни клетки след делението си вече не се пръсвали, а оставали свързани в групи, в общества, в организми.

Порив за дружба!

Той трепна. Познат звук досегна слуха му. На стотина метра от него бе изплувал слепият кашалот да поеме дъх след дълъг лов към дъното. Един голям наведен фонтан, после дълбоко вдишване, втори фонтан, по-нисък, пак вдишване, трети фонтан, четвърти, пети, десети, двадесети…

Добре се бе задъхал под водата.

Делфинът беше отминал далече, когато кашалотът отново пое въздух и се потопи в дълбините. Опашката му се мярна като великанска черна пеперуда и изчезна.

А това?

Ехолотът му ги различи отдалеч.

Косатки, шайка морски разбойници! Те идеха като ескадра бързоходни скутери, разпенили морето, а острите им плавници ту потъваха, ту изплувваха отново.

Кого преследваха така стремително?

Но не! Сега те бяха преследваните, те бягаха, подплашени от някакъв по-страшен враг.

Белия се ослуша притихнал. Каква ли беше тази нова опасност? И изведнъж дочу приближаването на огромен рояк морски змии, които се носеха насам, стотици, хиляди като нашарени в черно и жълто змиорки, зловещ смъртоносен рояк, от чиито отровни зъби бягаше всичко живо.

Само няколко акули не се отклониха от пътя им, а се врязаха сред тях с широко зинали челюсти — само те със своята ненаситна, безразсъдна лакомия.

Преди да го доближат, Белия се спусна подир отминалите косатки. Те вече бяха по-малко страшни. Инстинктът, опитът на прадедите, му подсказваше недвусмислено това.

Бяга така повече от час, докато заплашителният шум заглъхна съвсем, сетне отново пое към бухналия облак, увиснал като чадър над скалистия остров. Всеки морски жител знае тази проста истина — където има такъв облак, отдолу е суша.

Водното ехо беше уловило някакво подводно възвишение, дълъг напречен хребет, по който бе избуяла непроходима гора от водорасли. Някаква чудновата гора от тънкостволи лиани, оплетени една в друга като безредна плетеница и наръсени с кислородни мехурчета, сякаш нагиздени с бисерна роса.

Рибата луна се бе застояла неподвижно под самата повърхност като надут балон и търпеливо снасяше хайвера си. Цял облак хайвер, двеста-триста милиона дребни яйчица, които се разсейваха навред, дето ги отнасяха морските течения. Двеста-триста милиона деца — ако всички оцелееха в жестоката борба, която ги очакваше… Ако… А колко други лакомци се хранеха с този хайвер и с малките излюпени лунички!…

През сплетените водорасли, сред облаци бисерни мехурчета, които полетяха нагоре, се зададоха с размахани плавници пет-шест едри сенки. Изплашени от тяхното приближаване, рояк морски кончета, самите те подобни на водорасли, се пръснаха безредно наоколо.

Костенурки! Защо да не си поиграе с тях?

Делфинът се спусна насреща им, избра най-голямата и я подигна с чело нагоре. Но що за костенурки? Защо не бягат както другите, а налитат отгоре му, кълват го, ръфат с острите си клюнове късове от кожата му?

Или чакай! Та това не са онези костенурки, тромави и безобидни, с които някога се залисваха връстниците му. Как не бе забелязал, че и видът им е по-друг, по-сплеснати, с ръбести коруби?

Белия побягна назад. Те го подгониха начаса, гониха го донякъде, но скоро изостанаха. Де можеха да се мерят с него в бързината? А той усвои още една истина в борбата за живот — ръбестите морски костенурки, каретите, са опасни, затова трябва да ги избягва!

От солената вода раните засмъдяха болезнено. Делфинът пак се понесе към острова, заобикаляйки водорасловата джунгла; понесе се към доброто същество, с което можеше да лудува, колкото си иска, безгрижно и спокойно.

Морските птици се прибираха в гнездата с крясъци. Слънцето слизаше лениво към кръгозора, а вълните, отразили целия му огън, ослепително блестящи, връхлитаха насреща като водопади от светлина.

Най-напред се провидя скалният връх, после нацепените склонове, запененият прибой. Дочу се лаят на тюлените.

Над вълните се полюшваше бялата лодка, а до нея — приятелят му и… акулата!

Белия мигновено схвана нависналата опасност. А да схване — за него това означаваше незабавно да действува! Сред бързите най-бърз! Той се метна напред и връхлетя с цялата си тежест върху корема на изненадaната акула, тъй както постъпваха на времето съплеменниците му от стадото на Озъбения. Хищницата се стресна, а човекът нададе радостен възглас. Трябваше да напада и той начаса, светкавично! Размаха ръце, достигна врага си и се метна на гърба му. Грапавата акулена кожа остърга краката му като гласпапир, но във възбудата на боя човекът не усети нищо, впи пръстите на лявата си ръка в червените хрилни отвори, а с дясната замахна да забие ножа в корема й.

Но ужас! Срещнал коравата кожа, същинска костена броня, оръжието отскочи от ръката му и потъна. Изчезна нанякъде и неочакваният съюзник. Плувецът остана сам върху гърба на мятащата се акула, вкопчал се с голи ръце в хрилете й.

— Белчо, Белчо! — извика той, ала напразно.

Изведнъж рибата се гмурна надолу. Увлече го със себе си в синята бездна, обърна се по гръб и отново заби към дъното. Ушите му писнаха. Той я изпусна и загреба нагоре в ослепителния лазур, нагоре, където сочеха излитащите от устата му въздушни мехурчета.

Дали няма да го догони? Дали няма да отгризе крака му, както се опита при скалата? Погледна под себе си. Тъмната й сянка бе изчезнала. Наоколо се полюляваха нехайно две едри медузи, светнали във всички цветове на дъгата като разкошни полилеи.

Прелитна ято дребни рибки, видяха го и вкупом като по команда свърнаха встрани.

Човекът изскочи над вълните, полузадушен пое дълбоко дъх, потъна, отново изплува и забърза към лодката, като пляскаше шумно с ръце и крака.

Къде ли бе изчезнал белият делфин? Дали се уплаши? Дали го изостави?

Плувецът отново се гмурна под вълните, погледна надолу. Във водата предметите изглеждат по-големи. По-голяма, като същинско чудовище, изплувваше от мъгливата синева и акулата, обърнала се по гръб, раззинала паст, в която се белееха три редици зъби. На корема й все тъй безучастно лежаха черните сенки на рибите прилепала.

Нима трябваше да се остави така? Всяка минутка повече живот можеше да значи въобще живот. Той излезе по-пъргав от болната риба и повторно я възседна. Изненадана, тя се размята бясно, но човекът не пускаше. Стиснал с колена грапавия й гръб в някаква безнадеждна схватка, той достигна очите й и впи нокти в тях. Невиждаща, обезумяла от ярост, акулата се подхвърли над водата, обърна се по гръб и се стовари върху упорития си противник. За миг пръстите му се хлъзнаха назад. Но той не се отчая. Отново се приведе. Отново ноктите му потърсиха зелените очи.

Ако би могъл да я ослепи!

И пак пръстите му потънаха в очните ябълки, застъргаха като звяр.

Два звяра в смъртна схватка!

Всъщност докога щеше да продължи това, докога щеше да издържи човекът? И щеше ли да издържи въобще? Не беше ли безсмислена цялата борба?

— Белчо, Белчо!

А нейде далече, на хиляди километри оттук, две мили момиченца и една прегърбена над работата жена го очакваха. Машината тракаше еднообразно… Те чакаха. Да се върне. Нищо, че е по-беден. Само да се върне…

Нещастникът усещаше как се разтреперват колената му, как отмаляват ръцете му, изгубили сили да дращят очите на врага.

Щеше ли да издържи?

А впрочем имаше ли вече смисъл?

11

Когато видя как ножът отскочи из ръката на човека, Белия не се двоуми ни миг. Той надали можа да оцени със своя животински мозък силата на това оръжие. И все пак едно беше ясно, неоспоримо. Този лъскав предмет, който потъваше надолу, като се премяташе плавно, беше на приятеля му. Затова трябваше да му го донесе, тъй както там, в залива, му носеше подхвърленото колче. Трябваше! В неговото примитивно съзнание нямаше място за колебание.

Делфинът се гмурна надолу. Ножът потъваше все повече и повече, блясъкът на острието помътня, от дълбочината жълтата му дръжка позеленя. Наоколо бликна познатият синкав полумрак. Изникнаха кораловите зъбери, отрупани с цветове, над които прехвъркаха рояци риби. Морските червеи размахваха ритмично ресните си като ветрила. Сюнгерите жабуркаха хилядите си пори.

Ето гигантската мида — тридакна. Ето и хванатия октопод, премалял от борбата, отпуснат безсилен на дъното като синкав парцал, сред който просветваха блестящите му злобни зеници. Мидата все още държеше здраво, не отпускаше уловеното пипало, за нея това беше въпрос на живот. През тесния процеп между раковините й минаваше достатъчно вода, за да живее, затова тя щеше да стиска, докато усещаше, че врагът има сила.

Ножът се преметна и се заби в белия пясък до самото главоного, което го погледна с присвити клепачи, но остана да лежи все тъй неподвижно.

През своето пленничество октоподът бе обрал всяка звезда, всяка мида наоколо, ала те не задоволяваха страшния му глад. Затова чакаше, разбрал, че тези безпощадни черупки няма да го пуснат. Та нали толкова време се бе борил безполезно с тях. Бе опитвал да ги разчекне със сила, да измъкне някак захапания крак, ако може, дори да го откъсне. Уви! А трябваше да се храни, ако искаше да живее, макар и тъй прикован. Да живее!

Белия премина отгоре му, премина и втори път — звярът не се помръдна, само го проследи с изпъкналите си очи, искрящи в дива, безсилна омраза.

Тогава делфинът се реши. Стрелна се и захапа ножа, но преди да се поеме към повърхността, която блестеше като копринено покривало, осмоногото метна върху му пипалата си. Вендузите се впиха в бялата кожа, тлъстото торбесто тяло се изду, от възбуждение по него пробягнаха няколко червени вълни, очите засвяткаха още по-алчно, а сред пипалата защрака папагалската човка.

Белия обезумя от уплаха, размята се лудо. Рояците риби, които се бяха струпали до тях и ги разглеждаха с любопитните си глупави очи, се пръснаха като подплашени птички. По пясъка заподскачаха бисерни миди, наежиха се таралежите, актиниите свиха венчелистчетата си.

Само някакъв странен обръч, без да ги забележи, се премяташе под розовия коралов храсталак. Две зъбати змиорки, захапали една на друга опашки, се гризяха настървено, докато се търкаляха по дъното.

На няколко метра над тях зад нависналата като стряха морска гъба се мярна една сянка с дълга муцуна. Риба меч? Не! Риба трион! Тя се спускаше плавно надолу, вперила плоските си рибешки очи в борците и устремила напред триона си, по който бяха нанизани две редици остри зъби. Приближаваше, дебнеше…

Почувствувал, че се свършва въздухът му, делфинът се размята още по-яростно, а в туй време безмилостните пипала го омотаваха и притегляха към зловещо скърцащия клюн.

12

Косатката с харпуна се бе отпуснала върху рифа, примирена с участта си, с изсушена, напукана кожа, задъхана, изгубила сила. В главата й кръвта пулсираше тежко, пред очите й се стелеше алена мъгла. Деветметровото й туловище с бял корем и черен гръб, върху който се жълтееше като седло петното зад щръкналия плавник, се бе разплуло, полегнало настрана върху грапавия коралов масив, издрано до кръв от каменните клони.

Но животът, този жилав живот, упорито се държеше. Агонията беше тежка, мъчителна, прекалено жестока дори за такъв безжалостен хищник. И все пак беше живот — слаба наистина, но все още нескъсана връзка с кипежа, с туй възбуждащо и опиващо движение, с борбата.

И изтрая.

Приливът обля задъханото й туловище, подхвърли го към скалите. Отначало косатката даже не разбра какво се бе случило. Само й стана леко, леко и прохладно. Задухата изчезна, червената мъгла се разсея. После почна да усеща. Вълните я блъскаха о брега и разраняваха напуканата кожа. С последни сили тя опита да се измъкне от прибоя, а приижданите вълни все я връщаха назад към каменните грамади.

Но накрай успя. Жизнеността й беше страшна, невероятна. Не напусто бе живяла толкова години с този ръждясал харпун в гърба, не току-тъй бе станала водач на стадото…

То беше отдавна, много отдавна. Още ходеше с майка си. Нападаха стадо сини китове, а за същия лов се бяха запътили и няколко лодки с китобойци. Китовете избягаха не от хората, разбира се, те не знаеха какви врагове са хората, а от косатките.

Тогава един харпунер реши да излее яда си върху виновниците за несполуката. И когато насреща му изплува един чер гръб, той заби в него харпуна си. Това беше последният му удар. Защото майката на ранената косатка връхлетя мълниеносно върху лодката и я раздроби на

трески. Никой не се отърва, нито харпунерът, нито шестте гребци, та да разправи на хората от кораба що се бе случило. А харпунът си остана все така забит в гърба, спомен за онази случка, белег за издръжливост…

Упорито, сантиметър след сантиметър, косатката преодоляваше напора на прибоя, докато най-сетне се откопча от коварната му прегръдка и заплува свободно.

Беше спасена, отново в родната стихия, сред хладните разплискани струи на безпределния океан. Само че нямаше сила. Плуваше тромаво, като схваната, все още замаяна от грохота на вълните, от слънчевия жар, от задушаването.

Поуспокоените тюлени я усетиха навреме и с тревожен лай се втурнаха в безредна тълпа към скалите. Чайките и буревестниците се разхвърчаха над острова, разкрякаха се.

Когато при едно изплуване над водата, възседнал беснеещата акула, човекът съгледа новия враг, кръвта му се вледени. Нима можеше да мисли вече за спасение? Спасение сред тези хищници?

И все пак животът надделяваше — настойчиво, лудо, понякога дори безсмислено, докато гърдите дишаха, докато очите виждаха, докато мишците още можеха да държат, до последния удар на сърцето.

Косатката кръжеше вяло наоколо, може би още не почувствувала глад след адските мъчения върху рифа, може би все още замаяна, с мътен неразбиращ поглед, без да си даде сметка какво я влече насам. Кръжеше на двадесетина метра от борците, но с всеки кръг радиусът се скъсяваше, движенията и ставаха по-резки, по-бързи, а очите й отново заблестяваха с предишната си ненаситна злоба.

На пет-шест метра от човека се подмяташе върху вълните бялата лодка, единствена цел, някаква недостижима мечта, мечта за спасение. Още няколко метра! И само един скок! Само веднъж да се озове вътре! Само това, нищо друго!

Покрай крака му се хлъзна някакво гладко тяло.

Нов враг!

От водата изплува една бяла глава с удължена муцуна, захапала изпуснатия нож.

— Белчо!

Всичко бе станало бързо, неочаквано. Рибата трион бе връхлетяла върху октопода. А защо? Какво бе възбудило яростта й?

Дали инстинктивната ненавист на всеки морски жител към коварните главоноги, или страхът да не бъде нападната, боязлива атака за самоотбрана, за преварване на врага? Назъбеният трион се бе впил мигновено в жилавото тяло на октопода като в гума. Почувствувал отслабването на убийствената примка, Белия бе излетял нагоре. И тъкмо навреме. Ако се бе забавил още две-три секунди, вече нямаше да изплува, щеше да се удави. В синята далечина той бе видял как рибата се мъчи да освободи триона си и как октоподът я усуква с пипалата. После блясъкът на синевата бе закрил морското дъно…

Не беше време за ликуване. Човекът грабна ножа и замахна, но вече знаеше… Кожата на акулата е твърда, все едно желязна ризница. Затова впи дългото острие в хрилното отвърстие, завъртя го нагоре-надолу, разклати го. Кръвта рукна, обагри водата, а смъртно улучената акула подскочи в дива конвулсия. Но човекът не пускаше. В някакво жестоко опиянение, превърнал се в хищен звяр, той нанасяше нови и нови удари на врага си.

Такава нечовешка, първобитна стръв за победа…

Ето лодката!

Плувецът ритна акулата, блъсна я с ръце, с цялото си тяло, вкопча се в борда на лодката и се прехвърли вътре. Сетне се отпусна на дъното премалял.

Толкова ужас в един ден!

До него във водата Белия дишаше често, все още не изчистил дробовете си от натрупаните отрови на задушаването. Внезапно той дочу дъха на косатка, зърна острата перка.

Вековният ужас, наслояван в стотиците поколения на дедите му, отново избликна, замъгли зениците му. Забравил всичко друго — дружба, привързаност, благодарност, — обхванат от този безимен ужас пред озъбената смърт, удесеторен от спомена за онзи незабравим ден, когато изгуби най-близкото си същество, Белия изчезна в морето.

При това беше изпълнил дълга си. Приятелят му лежеше в лодката на сигурно място, спасен.

Ранената акула отплува назад, ръсейки по пътя си кървави дири. Внезапно напреде й изскочи косатката, която само раззина огромните си челюсти, нагълта я с главата напред, подхвърли се над водата, извън устата и се мярна кривата акулена опашка, но и тя потъна в

ненаситното гърло. Трите прилепала едва свариха да побягнат от досегашната си стопанка и се вкопчаха в корема на победителя.

После, все едно че нищо не бе сторила, косатката заплува към лодката. Спря пред нея и впери в човека своите тъмновиолетови очи. Толкова злоба! Дяволски свирепа злоба! С такова ледено-зловещо изражение го гледаше октоподът, когато отне мачтата от ръцете му. Човекът разтърси плещи в неволна тръпка на уплаха и погнуса. Забравил напълно умората си, той натисна веслата към брега. Но косатката не го остави, последва го, почти опряла гръб о борда, без да откъсва очи от неговите очи.

„Иска да ме хипнотизира! Като тюлените!“

Каква глупава, нелепа мисъл — и все пак, защо го преследва с такава безпощадна настойчивост? Ледена пот избликна по лицето, по голия му врат, а ръцете, треперещи, размахаха по-бързо лопатите.

Ето прибоя! Скалите!

Но къде да слезе? Целият бряг беше отрупан с изплашени тюлени, които го посрещнаха с враждебен лай и озъбени муцуни. Дори ако успееше да се промъкне през скупчените тела, какво щеше да стане с лодката? Дали нямаше повторно да скъсат въжето и течението да я поеме? А тюлените можеха и да я потопят, когато опитват да се покатерят върху нея.

Тогава?

При това на острова не остана нищо ценно. Мачтата, платнището, въдиците и ножът бяха с него. Какво щеше да дири на сушата? Защо не тръгнеше на път веднага? Или искаше да умре от жажда на тези негостоприемни, напечени камънаци?

Косатката дебнеше пред скалата, там, под разрушената колиба, и припляскваше нетърпеливо с опашка. Ужасените тюлени се мъчеха в паническо бягство да се изкатерят по-нагоре, дори върху телата на по-щастливите, които ги бяха преварили. Блъскаха се, пълзяха един връз друг. Рев и вой! И крясък на морски птици, които се виеха тревожно в потъмняващото небе.

Човекът реши — ще отплава! Утре може да е късно…

Вдигна брезента, а вятърът го изду, заклати лодката и я повлече натам, където трябваше да бъде сушата, отвъд блесналия кръгозор.

Само да не заседне в рифовете!

Човекът отдавна бе разучил от върха опасните плитчини, които кипяха при отлив и все пак — ако е пропуснал нещо?

Небето бе помръкнало съвсем — тъмно, индиговосиньо. Помръкна и океанът, попил цвета на небето. Само на запад пламтеше хоризонтът, пламтеше въздухът, пламтеше водата. И пред този пламтящ залез се издигаше неестествено нараснал, погрознял, застрашителен, назъбеният силует на самотния остров, изправен върху бялата пяна на прибоя, а над нащърбените скали дълго се биеха закъснели птици, преди да се нагласят за сън.

Вълните прииждаха ту по-високи, със заострени върхове като очукано стъкло, ту по-ниски със заоблени плъзгащи се била, някакъв полиран кристал, по който проблясваха огънчетата на кървавия заник, прииждаха, надигаха лодката и я отпускаха нагоре-надолу.

Хвърлил случайно назад поглед, човекът отново изтръпна. В запененатa диря на лодката се гмуркаше шумно със заплашително изправен гръбен плавник косатката с харпуна. Проумяла най-сетне, че този път тюлените й се бяха изплъзнали, тя се бе спуснала да догони плячката, която й изглеждаше по-лесно достижима. Поплува няколко минути до самия борд, сякаш разучаваше силата му, после се мушна под водата и додето човекът се досети какво ли му крои, страшен удар го подхвърли във въздуха. Добре, че килът беше здрав, та издържа. Нещастникът едва свари да се хване за мачтата. Врагът му изплува от другата страна и втренчи учудено злите си очи. Нима плячката се държи още?… След този тласък…

Неволно корабокрушенецът си припомни всичко, що бе слушал за тези опасни хищници — невероятни, ужасяващи разкази легенди, в които трудно можеше да се отдели истината от измислицата. Точно тъй, с такива ненадейни, светкавични удари с глава, те блъскали ледените блокове, начупвали ги или само ги обръщали, за да катурнат във водата почиващите отгоре тюлени.

И ето — това, което по-рано му се струваше добре украсена моряшка измислица, се оказа най-жестоката истина. Само че сега жертвата не беше тюлен…

Косатката се обърна, шибна водата с опашка и връхлетя повторно. Ала и този път ударът попадна в якия кил. И този път човекът удържа, вкопчал се със смъртен страх в разлюляната мачта. Значи, тъй, като тюлен върху плаващ лед, също така безпомощен…

Ето пак! Косатката се засили и блъсна огромната си глава. Дъската изпращя. Бликна тънка струйка вода.

Лодкарят грабна една консервена кутия да изгребе по-бързо нахлулата вода. Впрочем какво друго можеше да стори?

Сега отде ли ще дойде новият удар? И ще издържи ли пробитата лодка?

Отде? Отде?

Стиснал до болка мачтата с една ръка, той се озърташе ужасѐн, докато с другата трескаво изчерпваше водата.

Морето бе почерняло, тайнствено и заплашително. Вълните приближаваха със съсък, плисваха о борда и отминаваха.

Отде ли дебне смъртта, озъбена, грозна — скрита в черната бездна? Кога ли и как ли ще връхлети?

Нима щеше да стои така бездеен на едно място, с продънена лодка сред океана? Нямаше ли да опита нещо, каквото и да е, макар и глупаво, безсмислено? Но да не стои със скръстени ръце и да чака своята гибел…

Смъкна платното, хвана веслата и загреба назад към врящия прибой, където едва се очертаваше силуетът на самотния остров.

Водата в лодката се надигаше бързо, заливаше стъпалата, глезените му, полази и към колената.

А ударът все се бавеше.

13

Белия се въртеше все около острова, ала не дръзваше да се приближи повече. Острият му слух долавяше през водните маси далечния шум от дишането на косатката и от звучното й нирене.

Префуча стадо бонита. Най-отдире се мъкнеха, силейки се да не изостават съвсем, недъгавите и болните риби с бавни движения, мътни очи и матови, изгубили блясъка си люспи.

Делфинът се вряза сред тях, въплътил подбора на живота — този суров подбор на най-годното. Нагълта изостаналите риби. И това беше тъй логично! Жестока, безпощадна логика — болните нямаше повече да заразяват здравите…

Нахранил се богато, той заплува към острова, но и този път кривна назад. Косатката все още беснееше нататък…

Смрачи се. От морските бездни се надигна непрогледният мрак, вълните заприличаха на разплискан туш. На изток над мътния кръгозор надникна една огнена точка, наедря кървавочервена и внезапно луната изплува на небосклона. Лъчите й, седефена мъгла, осветиха морската повърхност, която се накъдри в черно и сребристо.

Белия почиваше над водата, без да трепне с плавник, сънлив, изнурен, а вълните пробягваха под него с шепот. Луната ту политаше като златна топка над хоризонта, ту се скриваше зад водните зъбери, някак близка, сякаш ако подскочи, и ще я докосне, и в същото време толкова далечна, недостижима…

Едноръкия!

Делфинът дочу тласъците на мощната му помпа. Мигновено дрямката му се разсея, опашката разпени вълните.

А под него, на стотина метра дълбочина, се носеше плавно, несмутимо огромното водно страшилище, поело през тесния подводен пролом към скалистия остров.

Какво ли дири там?

Смутен пред неизвестността, разтревожен и любопитен, Белия го последва. Звуковият му прожектор, хванал в мощния си лъч уродливия

гигант, го следеше уверено в непрогледната тъмнина.

Ето, делфинът наближи мястото, където приятелят му изпусна ножа си, там до притиснатия от мидените черупки октопод. Шумът се усили рязко. Дочу се учестен плисък на водните фунии, щракане на две човки, търкане на риби люспи, блъскане на тежки тела по дъното. Тресна раковината на гигантската тридакна.

И повече не се разбра що става. Под водата преминаха други две чудовища. Чу се жабуркане на уста, прецеждане на вода през балени. Ясно — два кита ловяха рачета в дълбините.

Изглежда, въздухът им вече свърши. Рояк мехурчета полетяха с шипене нагоре, след което изплува Белязаната с китчето си. Четири фонтана, два по-високи и два по-ниски, избликнаха с писък като пàра на локомотив. След това още четири и още четири при всяко вдишване и издишване на обемистите дробове. Водата се плакнеше в широките им гърбове, както се плакне в подводни скали. Малкото се отърка в майка си, мина пред главата й, погали се с цялото си масивно тяло и се мушна под нея. Нищо, че бе дълго осем метра и тежеше колкото цяло стадо делфини — то все пак беше нейната рожба, милото й бебенце.

Китовете поеха шумно въздух и пак се гмурнаха под водата. Но малкият немирник, увлечен в лова, се отдалечи повече от позволеното. Разтревожената майка го извика сърдито.

Ревът й, наподобил локомотивна свирка, продра тъмната вода. Белия не само чу този рев, но го и усети с цялото си тяло, като допир до електрически скат.

Изведнъж през затихващия зов на китицата долетя шумът от приближаването на косатката. Двата кита мигновено изплуваха и притихнаха неподвижни над вълните.

Може би ще ги отмине! Може би няма да ги чуе!

Майката докосна с дългата си ръка малкото. „Тихо! Не бой се!“

Но косатката с харпуна не се измами, а префуча право към китчето, като се гмуркаше и изплувваше шумно.

Белязаната побесня от ярост. Подскочи над вълните да пресрещне врага и се стовари отгоре му с цялата си тежест. Зашеметена от удара, смаяна от неочакваната съпротива, косатката потъна надолу, но не се отказа от борбата. Освирепялата китица още се мяташе запъхтяна над вълните, когато стръвницата повторно се озова до малкото. То изпищя тревожно, побягна към майка си. И тъкмо

когато косатката раззина челюсти да откъсне парче от тялото му, Белязаната я достигна. Превъртя се, размаха мощните си четириметрови плавници. На лунната светлина водата закипя като сребърен гейзер. Към кръгозора попълзяха големи концентрични вълни, нанизани една в друга като черни водни атоли, които се разтягаха, разтягаха и накрай изчезваха, стопяваха се, потъваха в тъмната нощ.

Случайно ръката на китицата докачи стърчащия харпун и го заби дълбоко в тялото на косатката. Кръвта рукна като черно мастило.

Побеснялата майка не спираше, та нали животът на детето й зависеше от това, подскачаше, блъскаше с глава и плавници, а косатката, зашеметена от устрема на майчината самоотверженост, не устоя, обърна се и побягна, обезсилена от изтичащата кръв, с пронизани гърди.

В туй време Белия, слисан от невижданата битка, се носеше над вълните, право към скалистия остров.

14

От юг плъзна някаква мътна оловносива стена, налетя стремглаво и обгърна ладията с влажната си прегръдка. Притъмня съвсем. Морето почерня, зло и заплашително. В борда се плискаше черната смола на нощното море и ехото на тези плисъци кънтеше зловещо в непрогледната нависнала мъгла.

Какво имаше отпред на два метра, какво го следваше на два метра отзад? Къде се намираше сега? Къде ли беше останал островът?

Нима можеше още да издържи?

Човекът отпусна ръце. Имаше ли смисъл да изгребва повече водата, да се бори? Та нали накрай все щеше да потъне. Кой би могъл да налучка острова в такава мъгла?

Водата отново попълзя — заля стъпалата, глезените, надигна се към коленете — като лепкави пипала, студени, безпощадни, които го обхващаха неусетно, за да го повлекат надолу-надолу… Студена като медуза, убийствена лига! Смърт!

Изведнъж той сграбчи кутията и заизхвърля водата навън. Ехото удесетори плясъка на падащите струи, оглуши го, сякаш отвред зад черната завеса се надигаха пълчища ревящи вълни, цели водопади.

Студените пипала поотпуснаха краката му. Гадната черна слуз се бе оттеглила отвъд борда, за да набере нови сили, отстъпила за миг, и все пак непобедена.

Сега веслата! Но накъде?

Където и да е, само да не стои на едно място, да се движи, да знае, че върши нещо, че се бори.

Борба! Нелепа, безсмислена борба!

А водата отново пълзеше по нозете му. Ризата му подгизна от влага. Ледени тръпки разтърсиха плещите му.

Такава безнадеждност! Гъстата мъгла, почерняла като дим, го обгръщаше отвред. Той вече не можеше да види нито върха на мачтата, нито носа на лодката, не можеше да види дори вълните, които припляскваха о бордовете. Носеше се върху някаква си дървена

черупка сред черното нищо, изпълнило вселената, едно черно нищо без посока, без начало и без край. Движеше ли се, като натискаше със сетни сили веслата, или се люшкаше на място — и само тъй напусто се мореше?

Празнотата сякаш нахлуваше и в неговото съзнание, изтласкваше спомените, желанията, грижите му.

Защо не остави лопатите, да се свие в дъното на лодката, да отпусне претоварените мускули и да заспи, да заспи!

Покой!

А двете момиченца? А бледата измъчена жена? Той пак си припомни часът на раздялата, когато, окрилен от надежда, още не бе разбрал, че не всеки, който отива в чужбина, се завръща богат. Жена му, прегърнала неволно двете си деца, осъзнала голямата отговорност, която лягаше върху крехките й плещи, бе пошепнала неуверено: „Откажи се! Боя се да останем сами. Нищо, че сме бедни. Нали ще бъдем заедно.“

Заедно!

Дали ще ги види пак? Дали?

Вълните шумяха, напираха в дъното на лодката. Докога щяха да удържат — и тя, и той? Под него имаше само една дъска, два пръста дебела, и то строшена, два пръста го деляха от тайнствената ужасяваща бездна.

Близките му го очакват сега, получили са писмото му, знаят, че не е богат, и все пак се радват. Нали се връща, да бъдат заедно.

А той…

Изведнъж нов плясък прошумя зад кърмата.

Косатката!

Неволно той се вкопчи в мачтата. Но не! Над разлюляната вълна подскочи едно бяло тяло с издуто чело.

— Белчо! Ти! — промълви лодкарят, а очите му след толкова преживявания овлажняха.

Протегна ръка и погали гърба му. От радост делфинът се подхвърли високо над вълните, гмурна се под него, изскочи от другата страна и пак се преметна.

В туй време лодката отново се напълни с вода и за да не потъне, човекът отново грабна консервената кутия.

А делфинът, несъзнаващ опасността, която грозеше другаря му, продължаваше да играе весело.

И този път човекът успя да изгребе водата. Изправи се, пусна кутията на дъното.

— Белчо, Белчо! Сега накъде?

Делфинът застана до борда, загледа го учудено със своите умни очи.

— Накъде? Накъде? — въздъхна безнадеждно лодкарят, като почеса с пръсти челото му.

Белия се надигаше и търкаше главата си в човешката длан — жаден за ласки, за нежност. Радваше се, цвърчеше весело.

— Накъде? — потрети унило човекът, хванал веслата. Всъщност какво друго можеше да стори?

Изведнъж делфинът превари ладията, сякаш бе разбрал какво се иска от него. Избърза, спря, дочака го и отново пое напред.

— Къде ли ще ме отведеш? Къде? — запита полугласно лодкарят, а в същото време някаква радостна надежда, все още неудавена в отчаянието, отново избликна в душата му, изправи главата му, удвои силите му.

Където и да е, поне ще го предпази от подводните скали. А той ги вижда и в тъмнината, дяволът. Избягва ги. Като в ясен ден.

В този миг Белия трепна. Дълбоко долу, на стотина метра под тях, прошумя плисъкът от фунията на гигантския калмар. Отмина ги, избърза напред. Но пак се зададе. Какво се въртеше все тук, из подводния проход? Октоподът и рибата трион отдавна бяха замлъкнали. Дали диреше и друга лека плячка?

Без да подозира новата заплаха, корабокрушенецът още два пъти изгребва водата, която се бе просмукала, докато догонваше нетърпеливия си водач.

„Като лоцман! — помисли си той. — Къде ли ще ме отведе тоя лоцман?“

Случайно през плясъка на веслата той дочу близък тътнеж. Що беше това? Гигантски водопад или артилерийска канонада?

Полъхна вятър. През раздраната завеса на мъглата се бялна прибоят пред някакви настръхнали скали и в следния миг ладията се вряза в пясъка на тихия фиорд под съборената колиба.

Човекът скочи от лодката и я привърза към брега. После подири с очи спасителя си, но не го откри. Белия, изпълнил повелята на своето сърце, превел другаря си през опасния риф, се беше върнал отново в стихията си, водата — далеч от опасната суша.

Такава беше тяхната дружба, странна, невероятна! Дружба между два свята, човек и животно, случайно срещнали се на границата между сушата и водата, всеки пленник на своята стихия, обречени от рождение да бъдат разделени, обречени от природата…

Крушенецът сгъна брезента от мачтата и облиза пресъхналите си устни. Ех, ако имаше една глътка вода! Поне една! Той закрета пипнешком нагоре, при съборената колиба, просна, се върху влажната скала и тутакси заспа, смазан от умора и страх, от всичко, което бе преживял през този неспокоен ден.

15

Мъглата се разсея след изгрев. Отначало пооредя, после се накъса на малки дрипави облачета, които се хлъзнаха по водната повърхност и се изтеглиха към юг, отдето бяха дошли. Слънцето плисна целия си блясък. Морето побеля като мляко, а по скалите, по гърбовете на дремещите тюлени и по белите сънливи птици се наслои златна слана.

Толкова злато в една океанска утрин!

Белия преряза като с нож блесналите вълни и приближи малкия фиорд. Едноръкият калмар, след като бе кръстосвал цяла нощ из пролома, се бе прибрал най-сетне навътре в морето, в дълбочините, да се скрие от светлината.

Горе, сред натрупаните сандъци, корабокрушенецът спеше, завит презглава с брезента. Делфинът изцвърча нежно призивния сигнал на племето си, ала приятелят му не се събуди. Повтори, потрети — напразно.

Премина пасаж селди, бръмнали като рой разлютени пчели. Белия се спусна подире им. Настигна ги, подскочи над тях, запляска с плавници, после нагълта лакомо зашеметените риби.

Пасажът се спусна в дълбините. Делфинът го сподири и прелетя над гигантската тридакна. Освободена от врага си след страшното премеждие, тя плакнеше нехайно хриле през полуразкритата си раковина. По дъното се валяха начупени коралови клонки, откъснати при снощната битка.

Животът бе потекъл, както преди. Опустялата тераса около пленения октопод сега отново бе оживяла, отрупана с таралежи, миди и звезди. Един гол охлюв, нагизден с разноцветни ресни като пъстър мъх, гризеше търпеливо цъфналите корали. Два рака пустинници се бореха за една актиния. Победителят нямаше да я изяде, а щеше да я залепи като пазач върху черупката си.

Белия ги зърна мимоходом и отлетя подир изплашените риби.

Ниско над дъното шареше лениво неголяма, напъстрена в черно и жълто риба с някаква особена папагалска човка и пасеше избуялите мъхове животни. Щом съзря връхлитащия делфин, тя се стрелна нагоре към сребристия воден покрив. Белия я подгони не толкова от глад, колкото от любопитство. Другите риби, когато се спасяваха, бягаха към дъното, а тази… Отвори уста и ха, ха да я лапне, а тя, щом достигна водната повърхност, съвсем ненадейно нагълта въздух и се наду като балон до самата муцуна на смаяния преследвач — такъв един странен, бодлив балон.

Белия не бе виждал друг път подобно чудо.

Той се завъртя край нея, огледа я от всички страни, ала не посмя да я нападне. Нямаше как да я глътне — такава голяма! Ех, би могъл да си поиграе с нея като с топка — само да не бяха тия бодли.

Вече бе станал по-предпазлив, не вършеше глупости.

Повъртя се наоколо още малко, погледа я как връхлита отгоре му с шиповете, после кривна към фиорда. Нещо все го влечеше натам, към чудния приятел — един неутолим копнеж за нежност, за взаимност…

Колко приятно гали ръката на човека, колко успокояващо трепти гласът му! И колко е хубаво при него, при това единствено същество в света, от което не бива да се пази, при което може да се отпусне, да забрави безбройните врагове, да забрави зъбатите челюсти, които щракат и дебнат да се нахранят с неговата плът.

Колко е сладко — веднъж поне да не бъде нащрек!

Слънцето се бе разгоряло, огнено-блестящо, а океанът, нагънат в леки запенени бръчки, отново заискри в цялата си синева — разтворен опал над рифовете и тъмен сапфир в дълбочините. Пасатът гонеше по небосвода рой перести облачета, нанизани едно подир друго в дълги редици, сякаш и горе в лазура се диплеха други разпенени вълни.

Човекът се събуди към обяд, отхвърли брезента и се протегна. В същия миг очите му потъмняха, лицето му се удължи в някаква безнадеждна полуусмивка.

Значи, тъй — още живее, още се бори?

Да бе имал поне вода! Една глътка! Не повече! Да разкваси напуканите устни, да залъже пресъхналото гърло. Само глътка! Поне да близне…

Слушал ли бе, или бе чел, че сурова риба утолява жаждата. И то се знае, дори не се бе замислял тогава вярно ли е, или не. Кой би допуснал, че ще му потрябва. А сега, ето…

Гребна с платнената си мрежичка, която бе направил неотдавна от един омацан бинт, и налови няколко скариди. После ги окачи на въдицата. И добре, че имаше риба — толкова риба, която сновеше долу към дъното на бистрия залив. Гъмжило! След пет минути врътва се разлюля. Той я издърпа и откачи от кукичките пет кефала. Отряза им главите и едва сдържащ погнусата си, се залови да ги дъвче сурови, бавно, търпеливо, както бе слушал. Изсмука сока само на три риби, повече не можа. Той беше неприятен сок, някак блудкав, тежък като масло, но все пак освежаваше. Ще не ще, трябваше да се примири с него.

Но докога щеше да залъгва така жаждата си?

А на двеста крачки от него, в сладкия залив, Белязаната се търкаше о бялото дъно да доочисти останалите китови въшки. Над нея, на повърхността, играеше малкото китче и с детска упоритост опитваше да се преметне на гръб.

Колко странен е понякога животът, злорад, ехиден шегобиец! Цял залив сладка вода, а клетникът разквасваше устата си със сурова риба!

Засега стигаше толкова! Той прибра въдиците в джоба на ризата си и се спусна на скалата, която затваряше входа на фиорда. Насили се, измъкна лодката на сухо и се залови да я поправя. Повредата не беше голяма, само една счупена дъска, която можеше да се потегне леко, като се натъпче с морска трева.

Поуспокоен, добил отново надежда да се измъкне от тази самота, от този нацвъкан от птиците остров, човекът тръгна да събира изхвърлените от прилива водорасли.

Изведнъж той се спря. Очите му се разшириха от удивление и радост.

Кокосов орех! С мляко вътре — свежо, разхладително!

Грабна един камък и проби черупката. Отвътре го лъхна киселата миризма на гнило. Кой знае откога морските течения бяха подмятали този плод, за да го домъкнат на този бряг и да му изиграят и тази зла шега.

С отпуснати рамене той се обърна назад. Тогава съгледа Белия, който караулеше напред-назад пред фиорда.

— Здравей, приятелю! — поздрави го той унило, а делфинът при звука на познатия глас полудя от радост, заподскача над водата, сетне приближи към брега на завет от прибоя, като цвърчеше галено.

Човекът се върна, взе останалата риба и му я подхвърли. Белия я лапна още във въздуха.

— А сега на работа! — подкани се сам крушенецът. — Иначе… така без вода…

Уж повредата беше малка, само една пукнатина, а той цял следобед стяга лодката, запушва пробойната, оправя леглата на лопатите, заклинва мачтата.

По едно време прекъсна работа и се изправи.

— Мъка, Белчо! Мъка! — въздъхна той. — Ех, не ме разбираш ти! Слушаш и не разбираш. Гледаш, другари сме само ти и аз, двамина сред океана, а то — нито ти знаеш нещо за мене, за моята мъка, нито аз за тебе — кой си, отде изпадна при мене, къде ще идеш, когато се разделим… Но едно съм сигурен. Не от хубаво и ти си сам като мене…

Делфинът въртеше опашка като вярно куче, насочил към него умния си поглед, изпълнен с безкрайна преданост.

Чак привечер, сметнал, че е готов, човекът опита да изтласка лодката във водата. И тогава босият му крак настъпи черупката с големия бисер. Рукна кръв. Ядосан, той ритна скъпоценната мида във водата. Полуотворената черупка се преметна и плавно полегна на дъното, а вътре, в сянката, едрият бисер заискри с огнен блясък.

Без да подозира какво богатство бе изгубил, обзет единствено от мисълта как по-рано да тръгне, да се махне от този суров, негостоприемен остров, лодкарят хвана веслата и загреба предпазливо да се измъкне от прибоя.

Делфинът, сякаш разбрал всичко, което му предстоеше, се насочи към средата на пролива.

— Хей, лоцман! — провикна се шеговито човекът. — Само на тебе разчитам! Да знаеш!

Белия подскочи и уверено пое напред.

Самотният остров взе да изостава зад водните гребени. Птичите крясъци и лаят на тюлените заглъхнаха, удавени от шума на вълните.

Тази вечер мъглата легна по-рано. Слънцето още се люлееше над хоризонта, когато въздухът помътня, сгъсти се и неусетно бялата пàра обгърна света, сякаш бе избликнала от оловния океан, гъста, непрогледна, задавяща.

Внезапно Белия трепна. Преди да разбере какво е това бързо тяло, което летеше насреща му, през разлюлените водни маси се стрелна старата риба меч, още по-настървена отпреди. В плоските й сини очи гореше дива омраза.

Делфинът се гмурна под лодката и изплува от другата страна, а побеснялата риба, измъчена до лудост от нетърпимите паразити, зърнала нещо, върху което да излее цялата си ярост, се блъсна с трясък в дъното на ладията. Острието й прониза дебелата дъска и изскочи отвътре, до краката на лодкаря.

Разбрала грешката си в миг, тя опита да измъкне назад оръжието си, ала дървото притискаше здраво. Рибата заблъска с опашка. Лодката се разлюля, наведе се рязко, гребна вода с борд. Човекът отново се вкопчи в мачтата.

Бясното люшкане не преставаше. Неволен пленник на жертвата си, разярената риба се мяташе на всички страни, а човекът едва смогваше да изгребе водата, която нахлуваше при всяко навеждане на подскачащата лодка.

16

Едноръкия не дочака нощта. Глождеше го страшен, ненаситен глад. Трудно се изхранваше вече с една ръка. А там, в тясното подводно дефиле, напоследък му се случваше все лека плячка. Малкият му зъл мозък отново го насочи нататък. Може би и сега щеше да намери нещо.

И ето, плавно, някак величествено-зловещо, шестметровото туловище, подобно на жива торпила, изплувваше от вечния мрак на океанските дълбини. Огромните му фосфоресциращи очи святкаха със сатанински блясъци. Пред тях се вееха като разлюляна гора дебелите му пипала, сред които се гънеше, сякаш опипваше пътя напред, исполинската му ръка.

Наоколо — мрак, такъв черен, непрогледен мрак! А прегладнелият, настървен хищник продължаваше да се носи нагоре и все по-нагоре, като плискаше равномерно водата през водната си фуния.

Отсреща изплува някаква пламтяща уста с наниз завърнати назад зъби, но мигновено отскочи от пътя му. Ято причудливи рибки, обвити в светеща слуз, от която подире им оставаше седефена диря, се втурнаха към тези феерични челюсти и хлътнаха вътре, някак замаяни, хипнотизирани от коварния им блясък, тъй както в лятна вечер се струпват нощни пеперуди край запалената лампа.

Калмарът не ги и погледна. Защото дириш едра плячка, достатъчна да засити глада му.

Виж, това заслужава!

Той метна дългото си ласо ръка, дори успя да докосне гърба на дълбокоморската акула с големите изпъкнали очи, която бе пресякла пътя му, ала смукалата не успяха да се впият. Само острите му нокти отпраха къс от грапавата кожа и — толкова, а изплашената риба се метна назад и изчезна.

Няма що! Все по-често взе да изпуска лова си напоследък. А трябваше да се нахрани, да живее! Трябваше му лека плячка, ясно, но

де да я намери? Тя не се среща на всяка крачка.

В мрака се мержелееше бледо безформено петно. Когато наближи, Едноръкия различи облак фосфоресциращи микроорганизми, който висеше над някакви стръмни тераси, насипани с дълбоководна тиня в къдрави преспи. Двуметров рак пробягна нанякъде, а на дъното стояха безучастни, сякаш не усещаха приближаването му, дузина чудновати риби, опрени върху дългите си гръдни перки и опашката като триножници.

Раздвижени от минаването на гигантското туловище, тинестите преспи изведнъж се сринаха надолу. Главоногът отскочи светкавично от тази кална лавина, която размъти водата и продължи да събаря по пътя си нависналите тинести преспи.

По-скоро! Към пролива! Там все ще открие нещо!

Водната му ракета изхвърляше с бързи тласъци водата и го носеше напред, а ненаситният му клюн щракаше алчно.

Неусетно сред мрака се просмука лека дрезгавина. Разбягаха се подплашени сенки. Черната мъгла потъна към дъното, а наоколо се разсея бледа гълъбова светлина, сред която се рееха рояци риби, малки и големи, като черни изрезки.

Точно над него, върху сребристия воден таван, се откроi като балон дъното на ладията с прикованата към него риба меч.

Калмарът направи кръг отдолу, все още нерешително, смутен и замаян от светлината, и видя как делфинът префуча нанякъде, а меченосецът се размята още по-лудо. Ала гладът бе станал нетърпим, гладът — законът на живота, неговият двигател, смисъл.

Изведнъж мечът се прекърши с трясък и осакатената риба, обезумяла от ужас, се гмурна надолу да се спасява. В този миг пъргавите пипала я грабнаха в безпощадната си прегръдка.

Усетил от внезапно престаналото клатушкане, че мечът се е счупил, лодкарят изпъшка неволно:

— Най-сетне!

Отпусна се на седалката и избърса с опакото на ръката потта от челото си.

Но виж! На десетина метра от борда водата закипя. Сред пяната се надигна като подводница гърбът на чудовищното мекотело с огромните изпъкнали очи, наподобили отворените врати на две

напалени пещи. Гигантският кичур пипала уплиташе в стоманен възел розовосребристото тяло на четириметровата риба.

В първия момент човекът се вцепени, стори му се, че ще припадне от страх, после загреба панически назад.

Къде ли се дяна делфинът?

Впрочем защо ли му е? Какво може да помогне? Сега…

Рибата меч потъна в кратера сред пипалата. Чу се само скърцането на отровния клюн, сетне ненаситното страшилище метна като ласо дългата си ръка. Обхвана лодката, вдигна я във въздуха.

Нещастникът полетя във водата. Зашеметен от удара, изгубил съзнание, той потъна към дъното. А калмарът, изпаднал в безумна ярост при вида на бялата лодка, този най-омразен цвят за всички главоноги, я премяташе като играчка в пипалата си, докато я превърна в купчина трески.

Както кръжеше наоколо тревожно, Белия видя всичко, чу плясъка от падането на човека. Спря на място. Подвоуми се, но само миг. После привързаността надделя над страха. Делфинът се обърна и се стрелна назад, където сред помръкващите сиви струи се премяташе безпомощно тялото на приятеля му.

Гмурна се под него и повече несъзнателно, инстинктивно, тъй както постъпват всички делфини, подложи отдолу широкия си гръб. Това беше направила и майка му някога, когато го бе зашеметил електрическият ток на големия скат.

После се издигна нагоре и измъкна удавника на повърхността. Човекът взе да се съживява, размаха сковано ръце, ала повторно потъна. И повторно делфинът го извлече над водата.

Машинално, все още замаян от падането, човекът се впи с ръце и крака в масивното тяло на спасителя, който изплющя с опашка и се понесе към острова.

Чудовището, улисано да мачка останките на лодката и позаситило глада си с едрата риба, остана надире, погълнато от мъглата, а двамата: делфинът и странният му ездач, се носеха стремглаво през оловните вълни, гмуркаха се и изплувваха сред бялата пяна.

Крушенецът, още не опомнил се от преживяното, по-скоро кошмарен сън, отколкото действителност, стиснал в отчаяна прегръдка облото гладко тяло, привеждаше глава да устои на връхлитащите водни

хълмове, затваряше очи, когато се мушваха под тях, и поемаше дълбоко дъх, щом изскочеха над кипналите им гребени.

Трябваше да се задържи, на всяка цена да се задържи за това хлъзгаво тяло! Защото отзад дебнеше самата смърт, надзърташе безпощадна, ненаситна сред разперените пипала. Трябваше!

Неочаквано през булото на мъглата изплува скалата пред малкия фиорд, заливана от кипящата пяна на вълните. Човекът отскочи от гърба на спасителя си, с два замаха достигна брега, покатери се горе и се простря по гръб, задъхан, смазан от умора, а в краката му не спираше да се заканва прибоят.

Нощта отдавна беше прихлупила света, мракът бе обгърнал всичко — черен океан, черна мъгла и черни канари, а човекът продължаваше да лежи неподвижен като труп. Белия се суетеше пред залива смутен, неспокоен като предано куче.

Неусетно мъглата се разкъса, надзърна луната. Край нацепените каменни блокове преминаваха в дрипави повлекла мъглите и ту ги откриваха за миг, ту ги забулваха съвсем, сякаш ги разтваряха в бялата си влага.

Най-сетне нещастникът се размърда, приседна на скалата, обхвана коленете си с ръце.

Пред него се шириеше океанът, призрачно тъмен и недействителен, слял се в една мъглива прозрачност с небето. Тук-там блестяха неправилните, причудливи повлекла на морските течения. И му се струваше, че навътре, далече-далече, се откройват нови брегове, острови и провлаци, засипани със сняг. Вълните се плакнеха о брега някак ефирно неземни и само лунната пътека, жива, трептяща, изглеждаше по-реална.

— Ех, Белчо! — пошепна тихо той. — Не сънувах ли? Такъв кошмар!

После махна с ръка.

— Това ли е животът?

Без да разбира нещо, само упоен от звука на гласа му, Белия припляскваше доволно с опашка.

Ненадейно сред съсъка на вълните се чу далечно цвърчене, кратки подвиквания.

Той позна — някъде отвъд рифовете, в дълбокото море минаваше стадото на Озъбения, неговото стадо.

Без да си даде сметка какво върши, завладян от силата на един непреодолим инстинкт, подведен от пороя на спомените, Белия се стрелна след делфините.

Как стана това? Как забрави приятеля си?

Той дори не се замисли. Отдаде се на първия порив естествено, стихийно. Подчини се на нещо, по-силно от самия него.

17

Чак на зазоряване черната влажна утайка, която бе прихлупила океана, избледня, посивя и на края побеля като пяна. Вълните, сива полирана стомана, припляскваха леко и тези глухи плясъци отекваха сред мъглата с метален кънтеж.

Делфините, пръснати във верига, преследваха пасаж малки калмари, пресичаха им пътя, обграждаха ги като глутница вълци и ги нагълтваха лакомо.

Уплашени, впаничени, главоногите забравяха реда си, пръсваха се на всички страни, после отново се скупчваха и се юрваха да настигнат другарите си.

Изведнъж роякът калмари спря, разбърка се, зашумя. Отсреща долетя шумът от жабуркането на китове. Водата застудя, солеността й намаля и не след дълго през водните изпарения се открои причудливият силует на огромен айсберг, случайно довлечен тук от южното течение. По сиво-сините му тераси, пред тъмните, проядени от водата пещери се суетяха пингвини. Напуснали за няколко месеца суровата си родина Антарктида, само докато преминат зимните виелици, те кръстосваха океанската шир върху своя леден кораб. Щом подушиха богатата плячка, пингвините се нахвърляха във водата и нирейки като риби, подгониха изплашените главоноги.

В залисията Белия опита да се смеси със своите, ала Озъбения, настръхнал и по-зъл отпреди, го откри начаса и връхлетя насреща му със заплашително щракащи челюсти. Нападнаха го и другите самци, обкръжиха го, посегнаха да хапят.

Отдавна не бяха го виждали. Може би го бяха забравили. За тях сега той беше чужд — значи враг! Беше бял, различен от тях, и те нямаше да му простят това.

Само дълбоко в душата на Озъбения водач може би се таеше все още един смътен спомен, споменът за онези дни, когато следваше позорно стадото си, прогонен от другия самец с такава бяла кожа. Таеше се досаден, обиден спомен и оголваше по-яростно челюстите

му, изпълваше цялото му диво същество на мъжкар с омраза и настървение.

Гониха го две мили, докато бръмченето на обградените калмари, сред което долитаха плясъците на пингвиновите криле плавници и пръхтенето на китовете, ги привлече отново назад, към рядкото пиршество.

Изпохапан, засрамен, огорчен от това незаслужено нападение, Белия не посмя веднага да ги последва.

Толкова злоба! Защо? Той нищо не им стори. Отиде като приятел, като свой при свои. Дирише само дружба, а те…

Внезапно от далечината долетя особен бумтеж, глух вой. Това не беше нито кит, нито косатка. Белия трепна — така виеше железният кит, който се разби в рифа и с който дойде приятелят му.

Да види!

Той се плъзна по сивите вълни, насочван от усилващия се бумтеж. Скоро през булото на мъглата изплува тъмният корпус на един китоловен катер.

Неочаквано мъглата свърши като отрязана с нож. Вятърът се усили и измете последните й валма. Океанът посиня, заискриха слънчевите отражения.

Малкият бързоходен кораб се носеше над вълните, а от комина му изригваха облаци чер дим. Белия го пресрещна, пое редом с него, заразглежда го любопитно.

Върху високата предна палуба група моряци се суетяха около един особен предмет, а навръх мачтата, кацнал като някаква странна птица в прикачения кош, един човек разглеждаше кръгозора с бинокъл.

Щом видя кипналото море, по което подскачаха като жива градушка обградените калмари и двата дългоръки кита, наблюдателят се провикна радостно. Корабът изви рязко натам, полегнал на борд, а подире му се проточи дълга запенена бразда и две високи, раздалечаващи се като клин вълни попълзяха към хоризонта.

Без да подозират нищо, китовете продължаваха лова си. И наистина отде можеха да допуснат на какво е способен човекът. Белия ги позна — Белязаната с дългоръкото китче. Безгрижни, доволни от обилната плячка, те излитаха във въздуха като тромави цепелини и плясваха отново във водата с трясък. После отваряха огромните си уста и нагълтваха оглушените от шума мекотели.

Китобоецът намали ход. Моторите замлъкнаха. На палубата настана тишина, такава заплашителна тишина! Само човекът до странния предмет на корабния нос дебнеше приведен, устремил сивите си очи към играещите китове като хищна птица.

Изведнъж силен гръм разтресе тишината. От странния предмет избухна огън и гранатата харпун префуча напред, повлякла със себе си дебелото въже.

Харпунът удари в гърба на Белязаната, но попаднал косо, не на място, рикошира, раздра врата на китчето и плесна в морето. В същия миг изтрещя втори взрив. Беше избухнала гранатата на харпуна. Над повърхността плувнаха убити калмари. Китчето се отпусна неподвижно, тялото му бавно потъна надолу, а от гърба му бликна кръв, която обагри водата.

Белязаната видя всичко. Нима детето й е убито? Майчината мъка преля, удвоена от собствената болка. Без да мисли, с неудържима ярост тя се подхвърли над вълните. Огромното й туловище се стовари върху палубата. Корабът се разтърси, наведе се на една страна, гребна вода с борд, но успя да се изправи.

И все пак при силния тласък харпунерът от оръдието и боцманът от коша не можаха да се удържат, и полетяха сред вълните.

На палубата, смачкана от удара на масивното тяло, сред разкъсаните парапети и изкривени отдушници настана суетня. И преди още моряците да спуснат спасителната лодка, Белязаната, едва опомнила се от страшния удар, задоволена, отмъстила, доплува до детето си, което бавно потъваше в дълбините с обърнат нагоре корем, прегърна го нежно с четириметровите си ръце и като плуваше само с опашния си плавник, бързо го изнесе на повърхността.

Мъглата отново придойде като бял потоп, заля кораба и спасителната лодка. Хората почнаха да се викат тревожно, да ругаят.

Най-сетне глъчката утихна. По спуснатата стълба се изкачиха под град от насмешки, разтреперани от студ, харпунерът и помощникът му. И чудно, сега техните очи не приличаха на хищници. Бяха уплашени, кротки. Двамата пребягнаха по кувертата, като ръсеха потоци вода, и се скриха в каютата си. А китобойният катер пое предпазливо напред. На бака му двама матроси изтегляха с макарата въжето с празния харпун.

Белия дочу през мъглата призивните писъци на съплеменниците си. Пирът бе завършил и те, вечните скитници, пак тръгваха на път. Несъзнателно, подчинил се на своя стаден инстинкт, заложен дълбоко в цялото му същество, Белия се понесе след тях — след тези, които не го желаеха; понесе се след омразния си враг, който му бе причинил най-голямото зло в живота, който го бе прокудил по света — сам, без дружба, без нежност.

18

Още два дни Белия се мъкна подир стадото смутен и раздвоен. Понякога, след всяка среща с настървените самци, той си припомняше скалистия остров и изоставения приятел, при когото можеше да намери любов и покой. Тогава някакъв неясен порив задържаше устрема му, теглеше назад — да свие натам, през мъглата, към острова, при другаря. Но само за миг…

Защото друг нагон, по-мощен от всичко, отново го увличаше подир лудуващото стадо, подир своите подобни. Сякаш забравил скорошната схватка, той приближаваше неусетно до делфините, тръгваше с тях.

И отново Озъбения връхлиташе отгоре му, все по-лют и по-настървен. Болките в корема му, където се бяха впили ненаситните глисти, напоследък бяха зачестили, бяха го изтощили и озлобили.

Тъй цели два дни!

Дори и нощем, преди зазоряване, когато Белия опитваше да се примъкне към дремещите над вълните делфини, пазачите го откриваха тутакси, разбуждаха цялото стадо и го погваха с вой.

Докога щеше да трае тази безсмислена, нелепа гонитба?

Привечер мъглата се поразнесе, ала слънцето не се показа. Небето висеше отгоре, застлано с тъмна облачна завеса, от която океанът бе добил мрачен, настръхнал вид. Запрехвърча сняг, усили се. Мокрите снежни парцалчета се стопяваха, преди да стигнат морето, и все пак водата застудя. На повърхността се полюшваше стар син кит, гигантът на океана, тридесетметров айсберг от месо и мас. Делфините го заобиколиха и в този миг смъртен трепет разтресе делфинското стадо като електрическа искра. От далечината се зададе шайка косатки, а пред тях отново водачът им с харпуна, здрав, силен, още по-настървен отпреди.

Китът спеше дълбоко, като пръхтеше и сумтеше тежко, без да подозира опасността.

Изведнъж цялата глутница се втурна към него, нахвърли се отгоре му, заръфа устните му. Вцепенен от ужас, китът се обърна по гръб, замря. Върху белия му корем се откроиха черните тела на стръвниците, които отгризваха с яростен замах кървави късове от снагата му.

В луд бяг делфините полетяха напред. А след тях — и Белия.

Намалиха хода си, когато обреченият кит и неговите мъчители останаха нейде зад кръгозора, а шумът от жестокото пиршество затихна, изличен от другите звуци на морето.

Вече бе помръкнало съвсем. Само на запад над хоризонта припламваха последните сияния на заника, но скоро и те загаснаха. Огнените искри по стихналия гръб на океана избледняха, удавени в победилата нощ.

И странно! Тъкмо в този миг, когато пълният мрак прихлупи света, водата побеля като мляко, заискри от изплувалите светещи животинки. Такава недействителна, приказна белота! Всеки гребен пламтеше в огнена пяна, всяка капка, изпръскана над вълните, беше бисер, по гърбовете на делфините се хлъзгаха бисерни струи, бисерни бразди чертаеха пътя му. Наоколо трепкаха като рояк светулки безброй светещи рачета. Кервани от медузи отминаваха край тях като разкошни неонови лампи.

Щом се увери, че опасността е отминала, Озъбения отново се сети за белия си враг, който при бягството бе успял пак да се промъкне сред стадото. Челюстите му защракаха свирепо. Още ли е тук? Няма ли най-сетне да се махне, да не го дразни, да не му припомня омразното време на унижения.

Атаката беше светкавична. Додето схване угрозата, Белия се видя обсаден от настръхналите самци. Опита да се спаси, отскочи назад, но пътят за бягство вече беше отрязан.

Озъбения, решил да свърши с него веднъж за винаги, докопа стръвно долната му челюст и размаха глава да я счупи, да я откърти с един замах.

Белия се оказа не по-малко пъргав. Усетил надвисналата заплаха, той се превъртя ловко настрана, нещо изпращя, но в следния миг челюстта му беше спасена. Липсваха само три счупени зъба.

Нападателят връхлетя повторно. Двамата пак се сблъскаха сред кипналия гейзер огнени пръски. Озъбения отново затърси челюстта му. Трябваше да я строши, да го унищожи! Останалите самци се стрелкаха мълниеносно, тласкаха го с челата си, хапеха плавниците и опашката му.

Белия усети, че отмалява. Нямаше време да си поеме дъх. Губеше борбата.

С последен устрем, преди да се признае за победен, той се превъртя по гръб и ненадейно докопа долната челюст на противника си, челюст в челюст. Сега силите им се изравниха.

Двамата се премятаха във водата, дърпаха се, скърцаха със зъби — всеки искаше да бъде отгоре, за да диша и да натиска врага си във водата, като не го остави да си поеме дъх.

Жестока, подла борба!

Останалите делфини се отдръпнаха настрана, безсилни да помогнат на водача си в тази кървава схватка, почувствували, че това вече не е просто спречкване, което ще завърши с няколко драскотини. То беше борба на живот или на смърт.

Водата кипеше все по-силно, избухваше в зеленикави пламъци, а наоколо се плискаше морето, застлано с нежна седефена дантела, сякаш изплетена от лунна светлина. Летящите риби се стрелкаха из въздуха в блестящи орляци и ръсеха подире си капки разтопено сребро.

Белия премаляваше от изтощение. Нямаше да издържи повече. Трябваше да сложи край на борбата. Или — или…

По-бърз сред бързите! По-жесток сред жестоките!

Дръпна се рязко и — тряс! — изведнъж челюстта на противника увисна между зъбите му.

Озъбения изпищя от болка, отскочи и побягна, последван от останалите самци, а Белия, задъхан от преумора, но сияещ от радост за победата, се спусна подире им да ги догони, да заеме спечеленото място на водач, подчинил се на неписания закон на своя род…

Уви! Чак сега той усети колко е изтощен от жестокия двубой, пребит от ударите на другите делфини. А стадото му бързо отминаваше, изоставяше го, докато на края изчезна в далечината…

Той спря. Повече не можеше. Нямаше сили. Беше пак сам, съвсем сам сред водната пустиня. Сам, без никакъв близък…

Водата се плакнеше в гърба му, приплямвайки в синкави сияния.

А нейде, отвъд безбрежната шир, която гореше в плахи студени огньове, на малкия остров с тюлените беше останало едно друго същество, така самотно като него, съществото, което му бе дарило дружбата си. И го чакаше…

Тъй както бе изоставил другаря си при първия порив, тъй и сега, при първия порив на чистото си сърце, делфинът изви назад.

19

Още по тъмно корабокрушенецът се събуди, потръпнал от утринния хлад и от влагата, която се просмукваше навред. На изток извираше бледотеменужената дрезгавина на зората, набъбваше нагоре, обхващаше целия небосклон. Вятърът беше издухал последните мъгли и морската шир сияеше в призрачно великолепие. Ставаше все по-светло. И изведнъж над кръгозора блесна едно разжарено въгленче, което бързо нарасна, разгоря се и върху океана, от изгрялото слънце до самия остров, рукна огнен поток. По скалите затрептяха розовите отблясъци на изгрева. Хилядите птици се размърдаха по скалистите площадки. Долу, в основата на острова, се бяха сблъскали един до друг тюлените.

Настрана от стадото, по брега на залива със сладката вода лежаха десетина престарели мъжкари, пропъдени от по-силните. Лежаха отпуснати, бездейни, с тъпо примирение в замътените ириси. И само понявга, когато се усилеше глъчката при сбиванията на младите тюлени, някой от изгонените надигаше глава с изморен поглед, но бързо я отпускаше върху пясъка, победен от предишното тъжно равнодушие.

„Като мене — сравни участта им със себе си човекът. — Животът продължава, кипи с грижите и радостите някъде настрана, а ние дремем върху голата скала забравени, изоставени.“

И старата мъка, подсилена от безнадеждната гледка, от съзнанието за пълната му безпомощност, за тази жестока обреченост, отново стисваше гърлото му, задавяше го до болка, до полуда.

Докога? Без лодка, без вода! Кой би издържал повече?

Поне да се бе мярнал Белия! За малко — за час-два… А то… Остави го съвсем сам. Делфинът е делфин. Рано или късно трябваше да се разделят, трябваше да се върне при своите. Не можеше да остане вечно при него. Дружбата им беше неестествена, съвсем неуместна. Друго щеше да бъде, ако бе срещнал някое сухоземно животно, какво да е. Тогава можеха да не се делят. Тогава — не и сега…

А трябваше да се махне оттук! На всяка цена! Макар че нямаше вече лодка, макар че океанът гъмжеше от акули — дори ако трябваше да се срещне отново с онази многоръка страхотия.

Самотата беше по-страшна, по-отчайваща!

А това?

Дали ще му се усмихне щастието? Нова надежда — или ново разочарование, нова подигравка на съдбата?

Не е ли греда онова дълго тяло, което се подмята върху приижданите вълни? А може би пречупена мачта?

Той изтича по камъните, нависна над морето, заслони очи да ги защити от преките слънчеви лъчи.

Наистина, ей там, на стотина разкрача от прибоя, повлечено от течението, бавно пъплеше това, що бе останало от някакъв злополучен кораб — прекършена мачта, дълга десетина метра, омотана в накъсаните въжета.

Дърво и въжета! Та това значи сал!

Корабокрушенецът притича до най-издадения нос, накъдето се бе упътила мачтата, и нагази във водата, готов да я посрещне.

Сърцето му се разтуптя от вълнение.

Още! Още малко!

Навлезе още една крачка — повече не можеше.

Но нима и сега? Нима и това?

Мачтата се отклони, тръгна успоредно на брега, насочи се към открито море, помъкната от морското течение.

Ще я изпусне ли? Тъй близо — и да му избяга?

Не! Не! Дори всички морски дяволи да се опълчат насреща му, той трябва да я има!

Трябва!

Затича се и скочи в морето. Тюлените самотници го изгледаха безучастно и отново потънаха в дрямката си. Тозчас към него се насочи една остра перка.

Акула! Това трябваше да се очаква.

Човекът стисна решително ножа.

Изглежда, акулата не беше гладна, а може би почувствува със своя животински усет дързостта на плувеца. Тя го заобиколи веднъж, после свърна към морето.

Човекът достигна мачтата и я възседна.

Дотук добре!

А после?

Как да я откара до брега?

Течението продължаваше да я отдалечава от острова.

Въжетата! — хрумна му изведнъж тази мисъл.

Той грабна едно въже и го издърпа нетърпеливо. Но то беше късо — не повече от десет метра. А до най-близката скала оставаха двадесет-тридесет метра.

Нещастникът измъкна друго, сряза го с ножа, завърза го към първото и като хвана свободния край, заплува към брега.

Въжето свърши на пет-шест метра от най-близката скала. А мачтата продължаваше да се отдалечава. Човекът напрегна всички сили. Размаха ръце и крака. Водата закипя.

Още малко! Още!

Ето, достигна един повален във водата каменен отломък, хвана се за него, но се подхлъзна и повторно се озова сред пяната на прибоя. И повторно подхвана борбата. Още две акули закръжиха наоколо, настървени от шумните плясъци.

Най-сетне корабокрушенецът успя да се измъкне върху скалата, запъна краката си в една пукнатина и бавно притегли спечеленото с толкова мъка съкровище.

С недоволен лай тюлените се отместиха настрана, когато мачтата, понесена над вълните, изскочи върху камъните.

Човекът я изтегли на брега и се отпусна отгоре й, капнал от умора, но със светнали в доволство очи.

Сега ще я среже на три части, ще ги свърже с въжетата и — отново на път! На път!

Той застърга трескаво с ножа мокрото дърво — късче по късче, стърготинка по стърготинка, бавно, уморително. Ръцете му отмаляваха, дланите му се покриваха с мехури.

Нищо! Ако не днес — утре, ако не утре — другиден! Рано или късно щеше да я нареже!

Злощастникът избърса с длан потта от челото си. Погледът му се хлъзна върху потръпващата океанска шир.

Изведнъж той скочи на крака.

Параход!

Толкова близо! Виждаха се дори хората на палубата, които притичваха нагоре-надолу, улисани да оправят въжетата на спуснатата рибарска мрежа. Стори му се, че през бумтежа на прибоя понякога дочува припрените им подвиквания.

Корабокрушенецът притича задъхан към върха. Морските птици се разлетяха изпод краката му с недоволни крясъци. Той свали ризата си и я окачи на пръта. После се развика лудо:

— Помощ! Пооомощ!

Параходът продължаваше пътя си, разперил подире си бухнала димна опашка.

— Пооомощ!

Той спря. Само огън може да помогне! И то веднага! Докато и тези не са отминали!

А от юг отново се появи мъглата. Отначало се зададоха няколко бели купѝ, които се хлъзгаха лудешки над водната повърхност, после безкрайната грамада̀ на мъглата връхлетя като лавина, безшумна лавина от студена пàра. Светът притъмня. Изчезна. Остана само скалистият остров, смутените птици, притихналите тюлени и — човекът. Нищо друго! Един скалист остров сред влажното бяло нищо. Прибоят сякаш удесетори воя си, оглуши света.

Нещастникът се свлече на земята отчаян. Проклета мъгла! Как не изчака още няколко минути! Само няколко минути! Да бе запалил огъня, да бяха го видели…

Такава жестока, коварна съдба!

До него изгонените тюлени продължаваха да се взират с безизразните си очи в мъглата. Със същия безизразен поглед и той лежеше на брега, изоставен и безпомощен като тях.

20

Зората сияеше в цялата си прелест. Слънцето бе метнало брилянтна мрежа над още неразсънения океан, който се плискаше лениво от край до край, додето стигаше погледът.

Слепият кашалот лежеше спокойно, а вълните го повдигаха нагоре-надолу като кристална люлка, пречупила огъня на слънцето във всички багри на дъгата.

Но той не виждаше тази красота, никога не бе я виждал, осъден на вечна нощ от деня на своето рождение. Целият му живот протичаше в мрак — и долу в морските глъбини, и горе върху грейналата водна повърхност.

Изнурен от нощния лов, заситил глада си, китът дремеше и само от време на време изпускаше по един наведен напред фонтан. Вълните биеха с мек плясък в огромната му четвъртита глава, която ту се скриваше под вълните, ту отново изплувваше.

Неясни, бледи спомени се изнизваха неканени от бедното му съзнание, без образи, без имена — спомени за звуци и осезания, спомени на кожата и ушите. Стари, безредни рояци спомени… Ето — плува в мрака, но не сам, както сега. Кожата му, ушите му долавят близостта на голямото добро същество, което с нежен глас го води със себе си, понявга го доближава, допира се до устните му и впръсква вътре няколко китови глътки гъсто мляко като прясно масло… Или друго — доброто същество все по-рядко и по-рядко му дава мляко, но с ласкав шепот го увлича надолу-надолу, където е много студено и нещо силно притиска дробовете, задушава го. А това е тъй неприятно! Той понечва да се връща нагоре, където е топло, където е леко на гърдите, където може да се диша, а ласкавият призив отново го подчинява, увлича го подире си, за първия урок, за първия лов… Но скоро доброто същество престава да го вика с нежния си глас, почва да страни от него, докато накрай го изоставя съвсем. Той вече е израсъл едър и силен, без да съзнава недъга си. Защото там, в страхотните дълбочини, сред непрогледния мрак, където кашалотът прекарва по-

голямата част от живота си, не е нужно зрение, а остър слух. Неусетно той привиква да остава по-дълго под вода, да достига по-големи дълбочини, мускулите му заякват, сланината под кожата му надебелява — сега вече не го плашат придънният студ и невероятният воден натиск. И още нещо, което прави лова му по-лек. Неговата плячка е чудна — зла, нападателна до глупост, — връхлита, опитва да се бори и сама се навира в устата му… Но тъкмо сега, когато е станал голям и силен, започват мъките му. Самците се бият денонощно, чупят челюстите си, блъскат се с чела, хапят се. Послушен на своя нагон, той също налита на бой. Само че докато долу, в бездната, в царството на тъмнината, той е като тях, равен, дори по-добър ловец, горе, на светлото, другите явно го превъзхождат. Слепият усеща кога го нападат, ала не може да види къде ще го блъснат с чело, къде ще го захапят, та да се запази, не може да докопа техните плавници или уродливо тънките им челюсти. Така го прокуждат, принуждават го да броди сам, да кръстосва надлъж и нашир океана. Сам — единак!…

Изведнъж кашалотът замря на място. Този плисък, който долетя от далечината, му беше познат. Той издаваше приближаването на цяла глутница зверове, три пъти по-малки от него, затова пък многобройни, свирепи, въоръжени с остри челюсти като триони.

Дано отминат, без да го усетят!

Слепият се притаи, спря да диша. А за него това не беше трудно. При опасност можеше да издържи така и два часа. Нима се бавеше по-малко, когато диреше лова си в дълбочините?

Но косатките не се излъгаха. Чуха ударите на сърцето му. Водачът им с харпуна, последван от десетина хищника, кривна надясно, други десетина минаха вляво, а останалите се спуснаха към опашката.

Слепият прецени мигновено. Това не беше шега. Трябваше да се спасява. Пое набързо въздух и се гмурна надолу.

Бърза като стрела, косатката с харпуна го догони на часа, завъртя се край главата му, посегна да се вкопчи в устната му, а той, без да я види, само по усет раззина челюсти и захапа гръдния й плавник.

Нападателката отскочи назад, замята се лудо — напразно! Кашалотовите зъби не изпускат, щом веднъж захапят.

Ами сега?

Слепият летеше стремглаво в бездната. Другите хищници отдавна бяха изоставили преследването. Кой бозайник смееше да се мери с него, да го догони в дълбините? А той се носеше все по-надолу и по-надолу, помъкнал със себе си яростно мятащата се стръвница.

Лазурният светлик на водните пластове помътня в гълъбовозелена дрезгавина, сред която се мяркаха черни сенки. Косатката усети, че въздухът в дробовете й се свършва — стана студено, тежко. А кашалотът потъваше с мощни тласъци на опашката си все по-надолу и по-надолу. Изчезна всяка светлинка, всеки здрач. Обгърна ги черен, непрогледен мрак. Мрак и студ! И каква тежест в гърдите! Как се свиваха те в мъчителни спазми за чист въздух!

Едра светеща медуза с дълги разноцветни пипала, сякаш украсени с рубини, се надигна нагоре като балон. Край нея се завъртя мъждукащ орляк рибки с уродливо големи уста. Случайно една от тях мина непредпазливо покрай прекрасния лампион и замря, вцепени се, парализирана от изпръсканата отрова. После пипалата на медузата я обхванаха и поднесоха към фееричната уста.

Мракът отново ги затисна. Но не, не беше пълен мрак. Ето, изплува цял облак светещи скариди, но скоро изчезна нагоре. Преминаха няколко странни риби, тънки, дълги, увиснали отвесно в черната пустош.

Косатката се задушаваше, мяташе се бясно.

А това? Каква е тази червена мъгла, която се издуваше, разгаряше се, усукваше се в огнен водовъртеж? Тежестта на водните маси натискаше тялото й отвред и го смазваше.

А безпощадният мъчител я увличаше все по-дълбоко и по-дълбоко.

21

Още три дни Белия плува назад. Най-сетне достигна острова. На върха сред прелитащите птици се вееше на пръта ризата на приятеля му. Тюлените отново се бяха разположили по цялото крайбрежие, на всеки скален блок по няколко тъмни лъскави животни, покрай изоставената мачта, дори върху скалната площадка, където по-рано се гушеше малката колибка. Чайките лежаха върху вълните, хлъзгаха се в тъмните процепи между тях и изплуваха отгоре им, като разсичаха запенените гребени.

А приятелят му? Къде беше изчезнал?

Делфинът обиколи като мълния целия остров, поспря се до прокудените тюлени край сладкия залив и изцвърча нежно със същия глас, с който някога го зовеше майка му. Извика втори, трети път.

Напразно!

От човека нямаше и следа.

Какво се бе случило?

Цял ден и цяла нощ Белия кръжи около острова със смътната надежда, че всеки миг тюлените ще наскачат панически във водата, а приятелят му ще се подаде над скалите и ще му махне с ръка. Или пък… Ще се зададе с лодката през пролива и когато Белия изплува до него, ще го погали с длан по челото…

Най-сетне на утринта, смутен, тревожен, делфинът се стрелна към открито море. Трябваше да го издири — той навярно беше тръгнал с лодката, сам… Клетото животно вече беше забравило, че Едноръкия я превърна в купчина трески.

Къде ли е?

Пет-шест часа делфинът кръстосва океана с бясна скорост, тъй както умеят да плуват само делфините.

Къде е другарят му? Къде?

Два гърбави кита прекосиха пътя му. Щом ги наближи, Белия позна Белязаната и детето й, напълно здрави, жизнерадостни,

подгонили пасаж селди. По гърбовете им на черната кожа се белееха две петна от оголена сланина, разкъсани от харпуна.

Те отминаха подир рибите, като се мятаха шумно по вълните, сякаш не ловуваха, а си играеха весело. Нали затуй ги наричат весели китове?

Албатросът, който от цял час се виеше в плавни кръгове високо във въздуха, носен от вятъра, сви крила, гмурна се в морето почти до главите на китовете и отлетя нагоре, помъкнал в клюна си едра пърхаща риба.

А делфинът пореше вълните без почивка, като ту се скриваше под водата, ту излиташе над нея в дълги стремителни скокове.

Къде е? Къде? Ще го намери ли?

Улисан в своята тревога, Белия за малко не попадна в прегръдките на коварната физалия. Яркосините и тридесет-метрови пипала се люшнаха към него, но той отскочи навреме. Само успя да зърне как в тези прекрасни примки се гърчеха парализирани пет-шест риби и изплува над водата. Върху набръчканата водна повърхност се полюляваше един чуден мехур, в който преливаха в дивни съчетания всички цветове на дъгата — от виолетово до пурпурно. Но тази красота, разбира се, не го вълнуваше. За него това медузоподобно създание беше нов враг, още един враг, една опасна отровна мрежа, от която също така беше длъжен да се пази.

Внезапно насреща му изплува някакво черно тяло, чу се тежко, уморено дишане и жални стонове.

Озъбения!

Сам, напуснат от стадото, изтощен от глад и болки. Никой делфин не може да живее със счупена челюст — обречен е на гибел, на гладна смърт, бавна, но мъчителна, неотменима…

Той съзря Белия и старата ненавист отново заискри в очите му, но скоро угасна, засенчена от страха пред победителя. Озъбения размаха мудно опашка, опита да избяга.

Белия не го нападна. Само изскърца със зъби. Сега имаше друга грижа, а врагът му, все едно, за него вече не съществуваше.

В този миг глутница акули, подали над водата триъгълните си перки, се стрелнаха подир беглеца. Една го застигна, щракна с челюсти и когато се дръпна надире със замах, от гърба му липсваше къс месо. Бликна кръв. При нависналата опасност нещастникът се съживи,

силите му се удесетериха, той размята плавници и се понесе над вълните, сподирен от цялата глутница, опиянена от мириса на кръвта му.

Дори ако успееше да им избяга сега, утре, вдругиден щеше да отпадне още повече. Беше обречен! Неминуемо! Или те, или някои други хищници щяха да го догонят и да го свършат, тъй както свършват тук, в жестоката битка за съществуване, остарелите, болните, слабите. Само силният има право да живее — дорде е силен…

Белия летеше по океанската шир като бяла торпила и разбиваше насрещните вълни в хиляди капки, които блясваха на слънцето като пръснати скъпоценни камъни.

Внезапно сред шепота на кипналите гребени острият му слух долови далечен бумтеж на параходно витло. Корабът още не се виждаше, приближаваше нейде отвъд кръгозора.

Воден от своя животински усет, Белия се устреми натам.

Ето, над вълните се появи къдравият дим, коминът, самият параход.

Делфинът го пресрещна и подскочи радостно до самия борд.

Къде е приятелят му?

Не е ли оня, който се е облегнал на парапета, зареял поглед далече-далече?

Защо не го вижда?

Белия мина зад кърмата, заобиколил ревящото витло, и изведнъж се слиса. Що беше това? Такова струпване на риби, цели купища, една до друга, една връз друга.

Ловната му страст пламна. Той се вряза в най-гъстия куп, налапа една едра скумрия, глътна втора, трета, докато внезапно — нещо непреодолимо скова устрема му. Яка мрежа омота плавниците му, обезсили го и го повлече назад безпомощен.

Делфинът опита да се освободи, размята пъргавото си тяло — уви! Безпощадната клопка го влечеше по своя път. А въздухът му вече се свършваше, напираше да изскочи от дробовете му, за да отстъпи място на нов чист въздух.

На четири-пет метра над него се гънеше водната повърхност, толкова близо, с един скок да я достигне, и все пак тъй далечна, недостижима. Отгоре е въздухът! Въздухът!

Нима наистина щеше да се удави?

Белия захапа вървите на мрежата, застърга ги яростно, а гърдите му се свиваха лудо в безполезни, мъчителни спазми. От дихалото му излитаха седефени мехурчета, които се устремяваха право нагоре, там, дето лежеше чистият въздух, цяло небе чист въздух, до което той не можеше да се добере, пленен от коварната примка.

Кръвта заудря в главата му, в гърлото му. Изумруденото сияние пред очите му помътня.

Вече нищо друго не съществуваше на света — ни море, ни риби, ни други същества, ни той самият, а само тази омразна мрежа и острите му зъби, които се насилваха да я протрият.

И виж, една бримка се отпусна, делфинът захапа друга, разкъса я, вмъкна муцуната си вътре, провря цялата си глава, напрегна сили — неудържимо, в безумен страх за живота и полетя нагоре.

Подире му се измъкна плененото ято скумрии, построи се в обичайния си ред и изчезна в синевата, а той подскочи над вълните, пое дълбоко въздух, гмурна се, изплува още веднъж и още, и още — докато очисти напълно дробовете си от натрупаните отрови. Тогава отново се спусна след отминалия параход, догони го, заплува редом с него.

Замисленият човек до парапета случайно се обърна и го видя. Изумен, развълнуван, трогнат, той простря напред ръка.

— Белчо, Белчо! Знаех, че ще се върнеш! Знаех!

Очите му бяха просълзени.

— Белчо!

Познал любимия глас, полудял от радост, делфинът се мяташе над вълните в огромни скокове, прелиташе над вълните и цвърчеше, цвърчеше.

— Белчо! Да знаеш що съм преживял тези дни… Сам… В мъглата.

А корабът се носеше напред и разсичаше с острия си кил приижданите вълни. Сред грохота на машините и плясъка на водата едва се чуваха думите на човека.

— Помислих, че и този кораб ще отмине… А то — видели ме, пратили лодка… И аз те забравих тогава… Исках да се върна при своите… както и ти…

В този миг тресна изстрел. Белия усети как някакъв невидим въглен опари гърба му.

А приятелят му се извърна рязко, подскочи като звяр и стисна за гърлото моряка, който стоеше до него. Изтръгна пушката от ръцете му и я запрати в морето, после с все сила стовари в лицето му тежкия си юмрук. Морякът рухна като пън на палубата.

Човекът отново се надвеси през перилата.

— Белчо, къде си? Къде?

Не довърши. Петима матроси се нахвърлиха отгоре му разгневени, той повали още един в краката си, ала другите надделяха и го притиснаха на палубата.

Белия не видя нищо повече. Усети само, че потъва в някакъв огнен вртоп. Пред очите му притъмня.

Когато се опомни, от кораба нямаше ни следа. Разядена от морските соли, раната болеше ужасно, струеше кръв, но той все още живееше, а това беше най-важното — можеше да се движи.

Навярно приятелят му е отишъл на острова и сега го чака.

Да! Чака го!

Затова трябва да го намери, да не го оставя сам! А и той да не бъде сам, ранен, без сили…

Размаха опашка и се плъзна по вълните. Но макар и по-слабо, кръвта продължаваше да тече, движенията му ставаха все по-бавни, все по-неуверени.

Усети, че някой го следва отблизо. Извърна се рязко и съгледа две пъстри риби пилоти, които се врътнаха уплашени към повелителката си, една огромна акула чук.

Белия опита да избърза, но и преследвачката ускори ход примамена от мириса на изтичащата кръв. Златистите й тигрови очи, някак кривогледи, кацнали от двете страни на уродливата, източена като огромен жив чук, глава, дебнеха с алчен, ненаситен блясък. Озъбената и уста щракаше лакомо отдалече. Цялото й мощно тяло се тресеше в сладостна тръпка, предвкусващо скорошния пир.

И все пак тя не се решаваше да го нападне отсега, не допускаше може би колко е изтощен. Само се мъкнеше подире му, по кървавата диря, неотклонно като сянка, а двете шарени риби сновяха напред-назад и сякаш я подканяха да бърза, за да вкусят и те от плячката.

Колко ли продължи тази жестока гонитба?

При едно обръщане назад Белия съзря подире си вече четири перки. Дъхът на кръвта привличаше морските стръвници.

Обезумял от страх, с последни сили, той продължи да се носи напред, следван неотлъчно от този зловещ ескорт.

Имаше ли поне искрица надежда за спасение?…

И ужас!

Напреде му се мярна косатката с харпуна.

Нима и тя?

Делфинът свърна встрани, а преследвачите намалиха разстоянието, което ги отделяше, приближиха, забързаха, изгубили търпение.

Но чудно! Той едва сега забеляза, че косатката лежеше неподвижна върху водата с корема нагоре.

Мъртва! Възможно ли беше това?

Живите не стоят така.

Акулите подушиха по-едрата и по-достъпна плячка, за нея нямаше нужда да се мъкнат с часове, отделиха се от делфина и връхлетяха стръвно върху огромния труп.

Без да се обърне, Белия продължи пътя си натам, където смяташе, че го очаква другарят му.

Но защо тъй отмалява?

Ето, забави ход, задряма, люлян от вълните…

Колко ли беше спал?

Събуди се внезапно с чувството за нещо непоправимо… Опита да изплува над водата и разбра. Пипалото на Едноръкия бе впило в гладката му кожа вендузите си с острите хищни нокти и бавно, уверено го притегляше надолу.

Водата притъмня все по-синя, по-заплашителна, по-студена.

Делфинът се мяташе лудо, извиваше се, биеше с опашка, но какво можеше да стори срещу титаничната мощ на тези стоманени мускули?

В далечината като сред синкава разлюляна мъгла, там, дето свършваше гъвкавата змиевидна ръка, се чернееше тялото на калмара със святкащите зелени ириси и алчно разперените по-къси пипала, които очакваха плячката. Отровният клюн скърцаше все по-силно и по-нетърпеливо…

Вече нямаше изход… Нямаше…

Изведнъж нейде отгоре се спусна друга сянка.

Слепия!

Още преди Белия да го познае, калмарът връхлетя върху новия си враг. Пипалата му омотаха цялото тяло на кашалота, притеглиха го в коварната си примка.

А Слепия, сякаш не усетил раните от острите нокти и силата на тези мускули, захапал в основата две-три пипала, повлече нагоре неочакваната си жертва.

Белия мигновено изхвърча над водата и задиша свежия въздух, замаян от това подло нападение. След миг на стотина метра встрани изплува кашалотът със залепналия на главата му калмар. По тялото на главоногото преливаха ту виолетови, ту алени облачета. Очите му бяха станали рубиненочервени, сатанински зли.

Кашалотът се подхвърли нагоре, превъртя се и плесна върху водата. Подскочи още веднъж и още веднъж.

Водата закипя, сякаш изригна подводен вулкан, сред който се мятаха в яростна схватка двамата исполини, двамата смъртни врагове.

Наоколо закръжи глутница акули като хиени, които чакаха да поделят плячката с победителя.

По черната кожа на кашалота, нашарена от старите белези, цъфнаха нови рани, рукнаха кървави ручеи, но той сякаш не усещаше болката, а се мяташе върху вълните и всеки негов плясък трещеше като оръдеен изстрел.

Зашеметен от тези удари, калмарът поомекна, пипалата му взеха да се отпускат, а Слепия търпеливо примъкваше със зъби туловището му в четириметровите си челюсти.

Гигантската молюска направи последен опит. Отблъсна се мълниеносно назад, дано се отскубне някак от тези безпощадни зъби, дори да откъсне някое пипало, но да се спаси… Да се спаси…

Акулите се пръснаха уплашени.

Двамата борци потънаха в дълбините.

Кръглите вълни от тяхното гмурване още не бяха утихнали, когато кашалотът отново изплува на същото място с главата нагоре, жива скала сред океана, в която се биеха кипналите вълни. Застоя се тъй изправен няколко минути, като се друсаше нетърпеливо да нагълта едрата си плячка, а от белите му устни се вееха като кълбо чудовищни змии пипалата на калмара.

Белия не дочака изхода на борбата, всъщност вече решена борба.

Това беше краят на Едноръкия!

Изморен, изтощен от загубата на кръв, делфинът пак пое към скалистия остров и когато най-сетне, привечер, го достигна, човекът все още не беше се върнал. Само ризата му се вееше тъжно, изоставена навръх скалите сред прелитащите птици.

Нищо!

Белия се притаи по навик в безопасност сред малкия фиорд, докато тюлените ловуваха навътре в морето.

Раната беше спряла да кърви.

Ще чака!

Защото приятелят ще се върне, трябва да се върне!

И тогава двамата пак ще играят с консервената кутия, делфинът ще донася подхвърлената пръчка, ще се боричкат във водата, ще се сражават с акулите, ще бягат от калмарите и косатките — дружни в радост и беди.

Белия ще чака!

Минаха години…

Далече на север в големия приморски град с безброй комини и много дим, от който снегът още на следния ден почернява, човекът от острова грееше премръзналите си пръсти пред бумтящата печка. Почиваше след тежкия ден във фабриката. Косите му бяха вече посивели, а по лицето му ноктите на живота бяха издълбали първите бръчки. В отсрещния ъгъл тракаше еднообразно с шевната машина една рано състарена жена, а до нея две бледи девойки чистеха конците на ушитата рокля.

Бащата въздъхна:

— Колкото по̀ остарявам, толкова по-често си спомням… Спомням си за моя приятел… за Белия делфин…

Шевната машина замлъкна. Жената го изгледа със своя изморен поглед, със зачервени от взиране очи, а девойките леко извърнаха глави. Те знаеха наизуст всичко за този чуден делфин и все пак винаги, когато баща им заприказваше за него, очите им светваха по детски от любопитство, а в същото време някаква невидима гънчица на съмнение посгърчваше устните им.

Нима може да се допусне такова нещо?

Горкият! Какво ли е преживял там, на пустинния остров, сам с чайките и тюлените! Навярно някакво бълнуване, тежък кошмар, потиснал съзнанието му.

— Какво умно същество! — въздъхна посивелият мъж. — Ех, напусна ме наистина, та що можеше да стори, като чу призива на своите? Нима аз щях да остана при него, когато мина корабът? Важното е, че се върна, разкая се може би, подири ме — да ме намери сред океана… Верността го погуби. А дали така трябваше да бъде?…

Бръкна с машата в жаравата и извади едно въгленче да запали лулата си.

— Този матрос! Пребих го. И сега, ако ми падне, ще го бия. Но каква полза? Добър стрелец беше, негодникът, умери го, макар и пиян. Видях как подскочи Белчо, тъй както скачат смъртно ранените делфини, и изчезна. Ех, и мене ме наложиха после, здравата ме наложиха, по моряшки, а като измъкнаха продънената мрежа, капитанът ревна: „Как не падна по-рано мъглата, та да не бяхме видели ризата ти? Ще взема пак да те откарам там, при тюлените и делфините ти. Главите си рискувахме за тебе в мъглата, през рифовете, а ти — ще биеш моряците ми!“ И ме наказа да рина цял месец въглища с огняря… Пък аз? Луд бях от мъка. Такъв приятел. Сред хората не можах да намеря като него. Само дето не умееше да говори…

Жена му стана от машината.

— Не мисли повече! Станалото — станало!

Той вдигна глава.

— Право е! Станалото — станало! Но що да сторя? Как да изпъдя тези спомени? Как да забравя? Мъчно ми е, вярвайте! Такова тегло беше, а ми е мъчно… Щѐ ми се да се върна там, да видя още веднъж моя остров, нашия остров, да погледам океана, да надзърна в плиткия залив, да послушам рева на тюлените и крясъка на буревестниците… Да си спомня… Ей, не се забравят такива мигове… Цял живот не се забравят…

Смукна по-дълбоко тютюневия дим и махна с ръка.

— Щѐ ми се, не крия, но…

И оброни глава.

А в същото време на десетки хиляди километра оттам, край самотния остров сред океана, пак бушуваше ураганът. Десетметрови вълни, сякаш разлюлени от страшен земетръс хълмове, гигантски масиви от полиран гранит, се надигаха в див бяс, нараставаха страхотни, неумолими. Дълбоки бразди, същински пропасти, прорязваха океана като усойни клисури, запълнени с мъглата на водните пръски — грозен всепомитащ хаос от полудели планински хребети и мъгливи долини.

А небето ясно и безоблачно! И само вятърът ревеше като звяр!

Над вълните се мяташе безпомощно кораб, като ту изчезваше безследно сред водните ями, ту подскачаше като черупка върху кипналите гребени. Двата му комина бълваха облаци дим, цели вулкани от дим, но претоварените машини не смогваха да устоят на бурята.

До мълчаливия кормчия стоеше самият капитан, захвърлил фуражката в ъгъла, опрял лице о стъклото на кабинката и вперил поглед във вилнеещата изумрудена стихия.

Дори и тук, сред воя на урагана, сред скърцането на целия стоманен корпус, навремени долитаха писъците на стотиците пасажери, мъже, жени, деца, наблъскани от страха в общия салон. В такива минути никой не желае да бъде сам.

А вълните нараставаха все по-високи, все по-величествени, грейнали под слънчевия блясък във всички оттенъци на опала. Такава красота! Такава зловеща красота!

Над зиналите черни котловини изникваха огромни зелени ридове, източваха се нагоре стъклените им зъбери, а по блестящите склонове никнеха нови и нови по-малки вълни, вълни върху вълните, разпенени, настръхнали, зли. Настигаха се, големи и малки, заливаха се, хлъзгаха се една над друга.

Изведнъж нейде съвсем наблизо изригна вулкан от елмазен прах, в който светна дъгата. В следния миг долу, под самия кил на кораба, в хлътналата синя яма се озъби червеният връх на подводен риф като камара сгурия.

Рулевият пребледня и без да дочака командата, превъртя уплашен кормилното колело, а капитанът, плувнал в ледена пот, се хвърли към разговорната тръба:

— Пълен назад! Чуваш ли, пълен назад! Назад!

После се метна към рулевия, изблъска го и сам пое кормилото. Параходът сякаш се застоя навръх вълната, сетне се дръпна назад, а течението не спираше да го мъкне със себе си натам, дето се зъбеше със запенени сини устни кораловият риф.

Тласък, втори, трети — усилващ се бумтеж, безпомощни напъни!

Неусетно елмазеният вулкан взе да отстъпва пред пъплещия назад кораб. Но това нямаше да трае дълго. Трудно се посреща с кърмата напорът на бурята.

А сега?

Как да завърти колелото, като не знае докъде се простира коварният риф?

Салонът е пълен с хора.

Ще успее ли да ги отведе живи до пристанището?

Такава страшна свръхчовешка отговорност!

Изведнъж капитанът изкрещя от радост:

— Виж! Белият лоцман!

Рулевият се спусна до него с грейнали в надежда очи.

Насреща, по разлюлените водни ридове се носеше белият делфин спокоен, уверен в себе си. Хлъзгаше се по набъбналите склонове, гмурваше се през разпенените зъбери и изчезваше в тъмните падини, за да изскочи отново върху следващата водна рътлина.

— Курс по лоцмана! — заповяда капитанът и тъй както си беше гологлав, изтича надолу по стръмната стълбичка.

Спря първия срещнат матрос и му нареди, като се силеше да надвика воя на бурята:

— Белият лоцман… пред нас… Иди в салона… Успокой ги!

Матросът козирува, после, прегънат надве, прибягна до салона. Отвори вратата и още на прага, измокрен от преливащите през борда вълни, извика:

— Белия лоцман ни води!

Някои, които бяха чували това име, се ободриха, почнаха да оправят дрехите и косите си, а останалите зашумяха любопитно-недоверчиво.

— Един бял делфин — това е Белия лоцман! — допълни морякът, като облиза пресъхналите си устни. — От години наред превежда корабите през този опасен риф.

— Защо прави така? — запита неуверено някой.

— Не знам. Негова тайна. Толкова човешки живота е спасил. Ще спаси и нас. Специален закон го закриля. Всички, които са му се доверили, са оцелявали. Всички до един!

А в туй време Белия се носеше неотклонно напред, като ту изпълзяваше по стръмните водни скатове, ту се гмурваше стремглаво в шеметните водовъртежи на смрачените пропасти. Напред и напред, далеч от настръхналите коралови зъбери, по тесния подводен пролом.

Ето, над развихрените вълни се мярна върхът на самотния остров, разлюля се, подскочи и изчезна зад приижданите кристални стени. Издигна се още веднъж, застоя се повече, приближи. Сетне взе да изостава вдясно.

А делфинът летеше все напред.

Ненадейно, достигнал свободното дълбоко море, той забави хода си. Устремът му намаля, сякаш го уплете някакво съмнение. Защо и този кораб отминава острова, защо отминава любимото заливче?

Извърна се бавно, отклони се от курса на парахода и заплува обратно.

Вкопчени здраво в перилата на палубата, няколко моряка му махаха с ръце, а от мостика, наложил вече фуражката със златните ширити, капитанът козируваше разчувствуван и просълзен.

Без да види нищо, без да разбира нищо, Белия се връщаше съкрушен към своя остров. Движенията му бяха бавни, уморени след упоритата борба с вълните. От цялото му същество лъхаше нескрито разочарование, неподозирана печал.

Уви! И този кораб отмина!

И този път напразно! След толкова години очакване!

Белия чакаше, чакаше… Може би без да съзнава вече какво именно чака… Сред ужасите на ежедневната, ежеминутна борба за живот бе останал само някакъв неосъзнат копнеж на цялото му диво същество — за близост, взаимност и дружба, — копнежът на всяка жива твар, от микроскопичната амеба до гиганта кит. И този непреодолим копнеж за топлота и нежност, загубил предишната си страст, превърнат вече в неясен, мъглив, но все още неугаснал навик, го водеше отново и отново по старите, незабравени места, където бе срещнал единствения другар в живота си сред пълчищата настървени врагове.

Отново и отново той щеше да се връща тук, да посреща и изпраща корабите, верен до смърт на своя спомен.

Такава вярност!

И щеше да чака! Години наред!

Вълните блъскаха настървено скалистия остров, обливаха го с водопади от пяна. Ризата на корабокрушенеца отдавна беше отвеяна от ветровете. Отнесени бяха или затрупани от птичия помет всичките му дири. Само една ръждясала консервена кутия все още се червенееше в каменната ниша, където някога се гушеше малката колиба. Островът беше пуст, грозен. Тюлените, напуснали зимното си убежище подир рибните пасажи, сега ловуваха някъде на юг, край ледовете на Антарктика.

Но ето — една вълна, по-висока от другите, плисна в скалата и когато се отдръпна запенена назад, ръждясалата кутия беше изчезнала.

Изчезна последният спомен от човека…

Нейде над кръгозора се натрупваха планини от стоманеносиви облаци. На помръкващото небе се открои тънкият сърп на новата луна. Нова — и винаги все същата, златна луна. А отдолу, додето стигаше погледът, се диплеха белогривите вълни, като безпределни планински хребети, наръсени от първия сняг.

ТЕАО НЕМИЯ

1

Лангустата сгреши. А в жестоката борба за съществуване се греши само веднъж. Всяко нехайство, дори най-незначителното, се заплаща с живота. Подмами я мъртвата бисерна мида, която с полуотворените си черупки я канеше на пир. Огромният рак подаде от скалната пукнатина бодливата си глава и завъртя пънчетата на очите си да разгледа околността. Не откри нищо тревожно. Наоколо му се шириле все същата подводна джунгла, в която бе израсъл, в която бе живял досега и в която му бе отредено да завърши дните си. Брегът се спускаше стръмно надолу в неравни стъпала, засипани с безредно накъдрени пясъчни дюнички, които изчезваха в непрогледността на Синята яма. Навред, накъдето насочеше поглед, лангустата виждаше все същата, неправдоподобна за човешкото око, но съвсем привична за нея картина на струпани едно до друго и едно връз друго коралови дръвчета и храсти, гигантски гъби и морски ветрила, пещери и тунели. Мадрепоровите корали, уплетени като гора от еленови рога, грееха във всички допустими багри, толкова пъстри, че замайваха погледа. Светлосините им стволове преливаха в розови клонки, лилавите вейки завършваха с малинови побези. Между тях се надигаха като чудовищни мозъци меандровите корали, овални триметрови буци, набраздени със сложната плетеница на причудливите си гънки; мяркаха се гъбовидни корали, подобни на обърнати по гръб великански печурки, върху които се бяха настанили като пъстри брадавици меките алционарии; извишаваха отвесните си тръби червените органови корали, наръсени със зеленикавите звездички на разтворените полипи; полюшваха се изящно жълтите морски ветрила и дългите пискюли на пурпурните морски пера. Навред — по каменните вейки, по живите корали и миди — се бяха налепили водорасли, от най-нежните, прилични на зелен пух, до най-грубите като ръждясали омотани телове. Из бистрия лазур, който стесняваше в синкавия си дим подводния кръгозор, се реехa рояци пъстри риби: сребристи императори с червени устни и перки; кралски окуни със седефени тела

и розови лампази; рубинени, нашарени с едри аметистови петна коралови трески. Няколко риби ежове пасяха коралови полипи с яките си папагалски човки. Пърхаха дружно като литнали пеперуди разноцветни риби кочияши с вдигнати камшичета.

Долу, по дъното, по кораловите клони, по гърбовете на миди и раци, цъфтяха цветята на рифа — великолепните анемонии — ситни като градински парички и големи като чудовищни хризантеми. Сред опасните им венчелистчета се гушеха мрачни риби клоуни, които привличаха коварно жертвите в смъртоносните им обятия. Единствени морските плужеци, с по-разкошни багри от най-красивите цветя на сушата, се решаваха да премерят сили с парливите като коприва анемонии. Навред пъплеха пълчища ежове. Ежове, ежове на всяка крачка — по пясъка, в дупките, по терасите, по скалите, — а край тях и върху тях се катереха големи сини звезди. Денем само те се осмеляваха да се показват навън. Братовчедките им сега се потулваха из безбройните си скривалища. Чакаха нощта, когато и те като повечето морски обитатели щяха да тръгнат за плячка. Нощта е времето на лова, нощта е полесражение. Надничаха от пещерички и пукнатини оранжеви звезди, зелени, виолетови, спотайваха се дългоръки офиури, уплетени в чудновати възли. Дебнеха, едва се сдържаха да не попълзят още сега върху купищата стриди и бисерни миди, които отваряха и затваряха ритмично черупките си.

Лангустата приближаваше предпазливо към бисерната мида. Очите й разучаваха смутено околността. Изглежда, нямаше опасност. Рибите плуваха спокойно, улисани в своите ежедневни грижи. Долу щапукаха настрана цели полкове криви раци. Сред водораслите трепкаха с крачета роеве скариди, през чиито стъкловидни телца се виждаше как работят вътрешните им органи.

Изведнъж от невидимата прозрачност на океанската далечина изплува изящно светлокафяво тяло като изстреляна торпила, уплътни се, приближи. Рибните ята изчезнаха мигновено, сякаш се разтвориха, потънаха сред шубраците. Морските звезди се зариха в пясъка, кривите раци нахвърляха пясък върху гърбовете си, затрупаха се, изгубиха се. Само рибата еж не се уплаши. Тя настръхна, превърна се в някакъв жив игленик, който се приготви да посрещне безстрашно опасността.

Но акулата не беше гладна. Спря, увисна сред синия простор, задряма, глупаво умислена, с клюмнали мустаци. Рибите тозчас разбраха това с непогрешимия си усет. Измъкнаха се от закритията. Някои, по-дръзките, дори се заиграха около устата й. Настъпи отново привидният сънлив покой.

Лангустата видя всичко това. Не видя само едно, не разгледа надвесената зад гърба й буца от мъртъв корал, от която я следеше някакво студено, немигащо око. А и да се обърнеше нататък, надали би успяла да го отличи от сивото еднообразие на порестата скала. Погледът й все не можеше да се откъсне от дремещата акула, която, макар и сита, изпълваше цялото й същество с леден трепет.

На пет-шест метра от нея, върху плоска тераска, плакнеше черупките си двуметрова мида тридакна, обрасла с гора от рогови корали. По дебелите й накъдрени черупки, подобни на чудовищни бърни, свити в презрителна гримаса, притичваха дребни рачета пинотереси, влизаха и излизаха забързани, улисани в своите рачешки занимания.

Една синя морска звезда изхвърли стомаха си през устата като серкме, лепна го върху непредпазливо проплувалата риба, улови я здраво. Жертвата заудря с плавници, размята се, полудя, повлече по дъното коварната хищница, която я обливаше със стомашните си сокове и я смилаше жива. Пет сини лъча, пет очички навръх всеки лъч и една уста — ето това беше тя, без глава, но достатъчно надарена да улови голямоглавата рибка.

Тайнственото око се поотвори. В зеницата му светна алчно пламъче — донякъде подобно на човешко око, тъй хитро и изпитателно, но в същото време нечовешко, с клепачи, които се разтваряха като фотографска бленда, бавно и неуловимо, без свойственото на висшите животни мигане.

Лангустата доближи мъртвата мида, намъкна глава между безсилните черупки, оскубна къс месо. Ведно с него от седефената вътрешност се отрони розов бисер, голям колкото гълъбово яйце, и легна върху пясъчното дъно.

Тогава като по чудо издутината на сивата скала омекна, измени очертанията си, започна да се свлича надолу като стопен восък, сякаш здравият варовик подгизваше от водата и се разтваряше в нея като захарна буца. Хлъзна се надолу и жадно впереното око. Или не. Вече

не беше само едно око. До него изникна второ, вторачи се и то в набелязаната плячка.

Водният небосвод помръкна, сред брилянтните блясъци на повърхността се преплетоха тъмносиви и розови сияния, отразили настъпващия залез. Хищници и жертви се размърдваха, сякаш се строяваха за голямата атака на живот и смърт, която предстоеше да пламне с настъпването на нощта.

Загадъчната мека скала се изду. Подутината нарасна, източи се и изведнъж с рязък отскок се хвърли напред, стовари се върху слисаната лангуста, затисна я в гумената си прегръдка. Рибите отново се пръснаха, крабовете се зариха в пясъка, а тридакната затръшна каменната си броня с оглушителен трясък. Изненаданите пинотереси се засуетиха пред заключената си крепост. Трепна и пясъчната акула, озърна се неспокойно, ала като не видя никаква заплаха, пак задряма.

Едва в последния миг нещастната жертва разбра кой е нападателят, позна огромния октопод, от който се бе спасявала много пъти досега, но от който вече нямаше надежда да се отърве. Позна го по огромната сила на гумените пипала, по безпощадната хватка на многочислените вендузи, по острото, болезнено ухапване на отровния папагалски клюн.

В отчаян опит да се избави лангустата заби куките на предните си крака в торбата на врага си, застърга с последни сили. Октоподът потрепера от болка, тялото му, което при допира с дъното бе приело начаса неговия цвят, сега потъмня. После по кожата му избликнаха множество жълти петна, които се сляха в едно. Побледня като мъртвец, но все не пускаше, не преставаше да мачка пленницата си и да дълбае с клюн корема й. По тялото му преминаваха червени облаци, които мигновено променяха цвета си — сиви, кафяви, жълти.

Улисано в борбата, гигантското мекотело не забеляза в близката пукнатина злобно озъбената муцуна и злите жълти очи, които го стрелкаха с хладния си змийски блясък. Продължи да гризе лангустата, която постепенно отпадаше, губеше силата на острите нокти. И тоя двубой щеше да завърши тъй, както е завършвал всеки друг двубой между октоподите и лангустите през милионите години съвместно съществуване в океана. И в тоя двубой по-слабият щеше да изпълни предназначението си да нахрани победителя, да удължи живота му до ново огладняване, до новата поредна жертва.

Внезапно мурената щракна със зъби като кастанети и се хвърли в атака. Триметровото й мраморно тяло прелетя като стрела. Широко зиналата уста, не премерила устрема си докопа едно пипало вместо уязвимото тяло, където се криеха най-важните му органи, острите иглести зъби се сключиха като вълчи капан, цялото тяло на хищницата се разтресе, задърпа да разкъса жилавата като гума плът. Но октоподът не й отстъпваше по пъргавина и повратливост. Той се метна отгоре й, залепна върху зъбатата й глава като жив, не пускащ намордник, стисна опасните й челюсти, запуши с лепливата мощ на стотиците си смукала хрилните й капачки, спря притока на кислород, задуши я. Застърга с човка главата и очите й. Неочаквала такава съпротива, ослепена, огромната змиорка се замята бясно, заблъска се в кораловите клонаци.

Октоподът я пусна, за да отскочи назад като ракета, изпръскал от мантийната си фуния с рязък напън струя вода. Увисна във водата на пет-шест метра от мурената. И тозчас почерня. Разярена от гняв и неудовлетворена алчност, нападателката се втурна насреща му с грозно оголени зъби.

И чудо! Зъбите щракнаха напразно. На мястото, където допреди мигновение стоеше октоподът, сега се разсейваше едно черно облаче. Главоногото бе успяло да надхитри кръвожадната риба. Почерняло, привлякло вниманието й с тъмния си цвят, то бе изстреляло след себе си капка чернилка, която бе приела неговата форма, бе се превърнала в негов двойник, а беглецът в същия миг бе избледнял, бе станал невидим и се бе хвърлил на дъното, бе се сплеснал, бе приел неговата окраска, бе изчезнал от погледа.

Побесняла от новата измама, мурената врътна опашка, разплиска димната завеса на жертвата си, която оцвети водата наоколо в мътнолилав дим, налетя към дъното, зашари над него като душеща хрътка. Достигна притихналия октопод, допря се до гърба му. Нещастникът замря. Затвори очи, да не би да ги забележи врагът. Устоя, не се поддаде на ужаса, който му вдъхваше зъбатата морда, не отскочи от болката на дращещите нокти, с които умиращата лангуста си отмъщаваше с последни сили.

Но мурената не си отиваше, както друг път, с притъпено обоняние от наркозата на октоподовата чернилка, въртеше се все около раненото пипало, от което се отцеждаха капки синкава, невидима във водата кръв.

Тогава, разбил бисерния покрив на водната повърхност в безброй искрящи отломъци, увлякъл със себе си шлейф от въздушни мехурчета, към дъното се гмурна силен мъж с бронзова кожа над прекрасно изваяно мускулесто тяло. Очите му бяха защитени с подводни очила, а в ръцете си стискаше двуметрово копие. Той се нахвърли върху освирепялата змиорка, но тя превари нападението му, стрелна се към него с раззинати челюсти. В жълтите й мраморни очи искреше само дива злоба. Най-сетне бе видяла враг. Затова се втурна като зло куче да забие зъби в крака му. С равна на нейната подвижност човекът го дръпна само една стъпка, но тая стъпка се оказа достатъчна да измами мурената, която чатна напразно със зъби на мястото, където допреди миг се намираше прасецът му. В следната секунда гмурецът

заби копието си зад злото й змийско око. Тя побесня, размята се, увлече и него със забитото в тялото й острие, заблъска се из коралите, опита да се намъкне в една пролука, но препреченото копие я спря, разкъса още повече дълбоката рана. Мурената се дръпна назад, посегна пак да нападне, ала човекът съзнаваше отлично какво го очаква при тая необуздана стръв, затова не изтърва оръжието си, продължи да се носи след нея, стиснал дървената дръжка на един метър от яростно скърцащите челюсти. Коралите раздираха кожата му, вливаха парливата си отрова. Въпреки това, въпреки умората и непоносимия сърбеж, той все не пускаше, дебнеше, преценяваше.

Ето, мурената попритихна, отпаднала от борбата, изтощена от изтеклата кръв. Хрилните й капачки се надигаха и отпускаха често. Разбрал, че кислородът не й достига, човекът се изви ловко и без да изпуска копието от лявата си ръка, с дясната заби ножа си в темето й. Но и тоя удар не се оказа смъртоносен. Стоманено пъргавото тяло отново се заогъва като откачена пружина.

Примамени от кръвта й, две тигрови акули закръжиха край полесражението, стеснявайки бързо алчните си спирали. Въздухът в дробовете на човека свършваше. Той разбра по безцелните й скокове, че противницата му вече е обезвредена. При това трябваше да се маха по-далеч от кървавите й рани, които привличаха всички морски хищници, затова натика със замах копието по-дълбоко и излетя на повърхността. Мурената побягна към океана, сподирена от акулите, които я догонваха лесно и отмъкваха къс след къс от живото й тяло.

Човекът задиша учестено. Главата му бучеше, пред очите му се струпваха и разсейваха тъмни облаци, които забулваха залязващото тропическо слънце, скриваха и очарованието на настъпващия прилив.

Той отново пое въздух и се гмурна. Приливът приждаше бавно. Неусетно водата застудяваше от нахлулите океански маси, които излъчваха неземна трепкаща синева като сърцевината на сапфира. Кафявите водорасли грееха с пурпурни сияния, хвърляйки размазани виолетови сенки. Върху полираните им повърхности святкаха като росни капки ситни рибки и скариди. Смутени, изленивени от обгърналата ги хладина, рибите се застояваха пред дупките си, готови всеки миг да хлътнат в тайнствените им мрачини. И водорасли, и риби, и морски пера се люлееха като махала в ритъма на вълните.

Човекът достигна дъното и се озърна. Не различи нищо. Отдолу се белееше само кораловият пясък. Къде тогава се дяна октоподът? Дали се бе измъкнал неусетно?

От надигналия се прилив, който изтласкваше струите си през уплетените коралови коридори в безброй подводни невидими ручеи, ту тук, ту там по дъното се усукваха малки пясъчни вихрушки, които скоро се утаяваха в плитки накъдрени дюнички. Океанската вода гъмжеше от безброй същества, които не могат да се придвижат сами — легиони медузки, ракообразни, личинки на риби, молюски и раци. Те замъгляваха погледа, замайваха го във вълнообразния си танц.

Внезапно отдолу се протегна едно дълго, триметрово пипало, сякаш изваяно от пясък, и обви крака на човека. Надигна се и подобното на торба тлъсто туловище. Цветът му се измени, от бледожълт се превърна в червен, после в кафяв. С рязък скок огромното мекотело се метна върху раменете на човека и го обхвана в многоръката си прегръдка.

Върху дебелата уродлива торба, до основата на питалата, светнаха две кръгли очи, загледаха го втренчено като две човешки очи, умни и разбиращи. И в тях плувецът отново прочете познатата му животинска всеотдайност, прочете неизказаната дума на благодарност.

Случайно, преди да изплува, той зърна изронения бисер, който грееше в студената синева като неугаснало въгленче до мъртвата мида. Гмурна се надолу, взе го и го стисна в шепа. После се подхвърли към повърхността. С две гребвания на яките си ръце достигна брега. Седна на оголената скала. Октоподът се сви в краката му и продължи да го гали с вендузите на пипалата си, сякаш го опипваше с безброй студени пръстчета. Сгуши се, заприлича на уродливо човече, което се чуди къде да скрие противната си гърбица. Загледа го с големите си изпъкнали очи, примигвайки под ласката на ръката, която го почесваше по челото.

Бронзовият мъж махна очилата. Слънцето се спускаше към кръгозора, нарастваше и се обливаше в руменина като разгневен исполински октопод с безброй огнени пипала, който вече нямаше търпение, който бързаше с последни сили да се гмурне в хладината на океана.

Огряно от залеза, мускулестото тяло на човека се превръщаше в златна статуя — статуя на древен атлет с широки възлести рамене и

огромен гръден кош на роден гмурец, прекарал цял живот във водата. Зад гърба му се надигаше ниско островче, върху което бяха закрепили кокилести корени няколко стари, разкривени пандануси. Надясно се простираше Големия остров, обрасъл с живописните кичури на кокосовите палми, а наляво се източваше броеницата от островчета на кораловия атол, която заграждаше пространната, спокойна като езеро, вътрешна лагуна. Към изток, върху заления от прилива външен риф, кипеше пенливият насип на прибоя, зад който се ширеше безбрежният океан, грейнал в най-чист ултрамарин. Под краката му зееше Синята яма, най-дълбокият вир на външната лагуна, по-право на множеството външни лагуни между пръстена на атола и крайбрежния риф, разделени помежду си с безредни коралови хребети, чиито зъберчета се подаваха над повърхността само при най-силния отлив. Синята яма беше опасна, свързана направо с океана чрез широк пролом на външния риф. Затова жителите на Големия остров я избягваха, предпочитаха по-плитките лагуни, където не проникваха големи акули, предоставили я бяха изцяло на него.

Пасатът не спираше да шумоли в перестите листа на палмите, набръчвайки леко повърхността на лагуната, а човекът продължаваше да гали свитото в краката му животно. Взрял се в очите му, той си мислеше. Какво впрочем липсваше на осморъкия му приятел? Нямаше ли си всичко, каквото е потребно на един октопод? На това отгоре и дружбата на един човек, на един сигурен защитник. Защо тогава бяха тъй скръбни зениците му, каква беше тая смъртна тъга, която надничаше от тях? За какво пък тъгуваше той? Или пък — и дали беше допустимо това — чувствуваше мъката на своя другар и очите му само отражаваха израза в очите на човека…

Момъкът разтвори длан та си, в която грейна с розовото си сияние големият бисер. Усмихна се. С него могат да се купят много хубави неща. Все за Маурея — пъстри дрехи, големи огледала, часовник, дори цяла къща, по-хубава от къщата на Фааири търговеца, в чийто магазин, ей там отсреща, в сянката на вековното хлебно дърво, можеше да се намери всичко, за което мечтае всеки островитянин.

Той знаеше — Маурея няма да вземе подарък от него, гонения като куче — и все пак той щеше да й го подари. Щеше да й го подари така, че тя да не разбере, както не подозираше кой оставя всяка нощ пред колибата й купчини от най-редките риби, стриди и лангусти.

Всички перли, които събираше, бяха предназначени за нея. За нея извади и розовия бисер. Никой на атола не бе намирал по-едър и по-хубав от него. Най-хубавият бисер за най-хубавата девойка…

Така унесен в тъжните си мечти, момъкът не забеляза скрития зад крайбрежния панданус на Големия остров търговец, който го разглеждаше с далекогледа си. Фааири единствен на атола имаше „очила, които привличат островите“ — както наричаха островитяните на своя образен език далекогледа му.

Ако беше зърнал как светнаха зачервените от пиянство очи на търговеца, когато забеляза големия бисер в ръката му, ако беше чул прошепнатите думи: „Охо, Теао, това бисерче ми трябва!“ — момъкът навярно щеше да скочи мигновено, за да скрие богатството си на такова място, където никой да не го намери. Но той не знаеше, не допускаше магическата власт на тая странна вещ — далекогледа. Чувствуваше се напълно сам на своето островче, в своето малко владение сред океана. Седеше и мислеше. Мислеше, мислеше — какво друго впрочем остава на човека, когато е самотен, когато е преследван от себеподобните си, без да знае защо, когато дори и да намери другар, не би могъл да размени с него ни дума. Защото еням, защото, когато поиска да излее мъката си, от гърлото му се откъртва не човешка реч, а диви животински звуци — като воя на кучетата нощем, като квиченето на свинете.

Или по-право — не напълно самотен. Имаше другар, един октопод — едно вярно, но безгласно, нямо като него същество. Само него — никой друг…

Коя девойка би приела подарък, а това значи и дружбата на човек, който вие като звяр? Би ли очаквал това от Маурея, от най-гиздавата и най-умна девойка не само на Големия остров, а в целия архипелаг? Какво от това, че тя единствена не го хока, когато го забележи близо до острова, единствена не го замерва с камъни? Маурея не бие и кучетата. Тя не се кара с никого. Не се кара и на децата, които идват при нея да се учат как да четат и пишат.

Океанът се полюшкваше сънливо, запален от жарта на залязващото слънце, което потъваше неусетно към кръгозора — надуваше се и се приплескваше. Сякаш още миг, и щеше да избухне, да се пръсне, да разплиска гейзери от огнени пръски върху света. Без да утихне, пасатът продължаваше да бърчи зааленялата като кръв

лагуна. Причудливо изгънати от неспирния му напор, кокосовите палми потъмняваха бързо и почерняваха, сякаш незабелязано, без пламък и дим, се овъгляваха от слънчевия огън и проточваха дълги виолетови сенки, които набраздяваха тесните островчета, уподобяваха ги на огромни риби лоцмани.

Приливът вече бе допълзял до двамата необикновени приятели и нахлуваше в пенливи ручеи през протоците към вътрешната лагуна. Теао плисна няколко шепи вода върху притихналия октопод, който почервеня от удоволствие и стегна още по-нежно крака му.

Всъщност кога бе станало това — преди две или преди двадесет години? Кой би могъл да отговори на този въпрос тук, където няма годишни времена, където царува вечно лято, където рибите никога не напускат брега, където кокосовите палми плодоносят непрекъснато, където и за хората времето няма значение, защото вчера е еднакво с днес, а днес няма да се различава от утре, където никой не се запитва на колко е години, защото това съвсем не го ползува, където растения, животни и хора се раждат, израстват и изчезват неусетно, където единствен показател на времето е префучалият ураган или пренесената от някой кораб епидемия.

Теао никога не бе разбрал какво точно бе станало с него в оня злокобен ден, след като се бе гмурнал в най-дълбоката яма на мидената банка в съседния атол и след като бе напълнил мрежата с черни бисерни миди, в които най-често се срещат перлите. Бе се събудил тук, на Малкия остров, безсилен, с натежала глава. Бе се опитал да стане, но пред очите му отново бе припаднал мракът, отново го бе обгърнала черната нощ. Много пъти бе потъвал така в нищото и се бе измъквал от него, докато накрай здравото му тяло бе надделяло. Той се бе надигнал, бе прецапал със залитане оплитнелия в отлива проток и се бе запътил към селото. Наистина там нямаше близки. Майка му и баща му бяха загинали при последния ураган, а старият Кехеа, който го бе осиновил, умря, когато искаше да извади миди от дълбочина, където друг не се решаваше да се гмурне. И все пак там се намираха приятелите му, там бяха девойките, там щеше да отиде и Маурея, когато се върнеше от Папеете. Маурея беше сирак като него. И нейните близки загинаха в същата буря. Но нея я осинови не някой друг, а сам патер Маопо. И той я прати на Таити да се учи.

Островитяните го бяха пресрещнали враждебно, както пресрещаха акула-людоед — с тояги и камъни. Теао бе опитал да им каже нещо, да им обясни, да разбере и той на свой ред защо не го пускат, да запита какво зло е направил. И ужас — бе се чул сам — от гърлото му вместо кротката човешка молба беше изригнал поток от нечленоразделни животински звуци. Хората не го бяха доизчакали, а бяха връхлетели с още по-неудържима настървеност. Той не бе устоял, бе побягнал…

И до днес все така — все го гонят, все не го допускат край себе си. Ще не ще, заживя сам на пустото островче, където върху оголената коралова скала не изтрайваше никаква кокосова палма, където само проскубаните пандануси храсти пазеха сянка на главата му. Заживя сам, съвсем самотен. Сам си ловеше риба, раци и миди, сам си готвеше. И по-рано той се славеше като най-добрия гмурец на атола, а сега вече никой не можеше да се мери с него. Хващаше риба с копие, с въдица, с нож, с голи ръце — с всички начини, които владееха океанските жители и които неговата изобретателност можеше да измисли. Веднъж, само на шега, опита и с октопод. Извлече от дупката му едно младо, но едро живото и го върза с въже от кокосови влакна. Стегна му възела там, между главата и торбата, зад подутините над очите. Слушал беше от старците, че така са ходили на риболов и прадедите му в далечната древност, за която разказват легендите на племето, още в незабравената прародина, преди да се пръснат по островите на океана. Уплашеното мекотело полудя — подхвърля се, усуква пипалата, изпръсква облаци чернилка. Най-сетне утихна. Тогава Теао го спусна към дъното, където бе забелязал забързания към дупката си едър краб. Разгневеният октопод, намерил най-сетне кому да излее яда си за позорното пленничество, се метна отгоре му и го уплете с пипала, а ловецът бързо измъкна и двата в лодката. Отне му плячката и отново го пусна. Втората жертва, една ранена риба, Теао му остави като награда. Така започна дружбата им — отначало насила. А дните отминаваха неусетно. Октоподът израсна едър и силен, с грозен заплашителен вид, но вече и не помисляше да се противи, когато господарят надяваше през торбата му кокосовото въже. Изпълняваше охотно службата си. И един ден, когато въжето се скъса, прерязано от остър корал, Осморъкия не избяга, а изплува до лодката и положи в краката на Теао уловената лангуста. Привързаността бе надживяла

въжето, бе се оказала по-трайна от него. В тоя ден момъкът бе разбрал, че вече има не покорен роб, а приятел. Преследваният от всички сред гъмжилото врагове във водата и на сушата бе намерил съществото, което трябваше да му замести всичко и върху което той съсредоточи цялата нежност на огорчената си душа…

Теао се изправи. Потупа с длан октопода, който примига ласкаво с кръглите си клепачи, после се хвърли с главата надолу в дълбините на Синята яма.

При Малката вода, което значи при най-ниския отлив, входът на пещерата му се намираше на един човешки ръст под повърхността, но при прилив потъваше до четири-пет метра. От пръв поглед този вход изглеждаше незабележим, потулен зад израслата гигантска гъба Нептунова чаша, по-висока от самия Теао.

Както винаги, момъкът отмести завесата от червени водорасли и се вмъкна в зиналия отвор. Тунелът беше толкова тесен, че само опитен плувец можеше да го преплува. И то не само тесен, а и зловещ, по-тъмен от най-облачната нощ. След няколко секунди Теао излезе от другия му край, подаде се над водата. Беше полусветло. Но това не приличаше на обикновената здрачевина при залеза, не приличаше и на мигащите светлинки от запалена свещ или на танцуващото зарево, което излъчва накладеният огън. Беше по-особена — някакво млечно сияние, което извираше от плиткото басейнче, където плуваха лениво четири-пет малки риби. Светеха не самите те, а огнените брадавици под очите им, грееха с равна мека светлина, при която ставаха видими и подземният кладенец, и стъкменото над нивото на Голямата вода легло от мека морска трева.

Теао не знаеше кой беше издълбал това скривалище, даже не подозираше, че преди стотина години на островчето му се бе заселил един бял — попаа, закупчик на перли, бе си сковал дървена къщичка настрана от Големия остров, защото тогава дедите на Теао все още не се гнусяха от човешко месо, бе изкопал и кладенеца и го бе покрил с коралови плочи, за да събира в него дъждовна вода от покрива си. Ала не бе го използувал. Водата необяснимо защо ставаше солена. Отде можеше да допусне нещастникът, че бе пропилял усилията си напразно, че бе изчовъркал безполезния си резервоар тъкмо до подводната пукнатина, през която се процеждаше морската вода. А когато една нощ невиждан ураган бе отнесъл в лагуната дървената

къщурка с владетеля й и с медното му сандъче, напълнено с бисери, натискът на водата бе разбил последната каменна преграда и бе свързал кладенеца със Синята яма.

Никой на атола не знаеше това. Старците бяха измрели отдавна. Когато един ден случайно проникна тук, Теао прие това като нечакан дар от боговете. Обикновено той спеше горе, на открито. Само когато небето заплачеше при силен дъжд или побеснееха злите духове при буря, той се приютяваше в убежището си, където, макар и непоносимо задушно, все пак беше по-сигурно. Тук трупаше и съкровищата си: пъстри раковини, акулски зъби, остриета на риби триони. Тук криеше и перлите, които вадеше при честите си гмуркания из недостъпните за други хора дълбочини.

Той се изправи пред грейналата купчинка и я загледа влюбено, и то не защото се досещаше за цената й — той по-малко от всичките си сънародници съзнаваше мощта на парите, — а защото бяха отредени за Маурея, защото тя щеше да ги държи в пръстите си, да им се любува с блеснали очи, да се кичи с тях, защото срещу тая купчинка можеше да получи безброй дрехи и гиздила, с които хубавицата Маурея щеше да стане още по-хубава.

Дали вече не беше време да отиде до Таити, където прибягваха често Фааири и другите, където попаа — белите — продаваха толкова съблазнителни неща: ракия за мъжете и накити за жените. Беше ходил веднъж, още като момче, със стария Кехеа. Ходи и втори път сам преди пет новолуния, но не посмя да стъпи на брега, уплаши се да не го посрещнат и там с камъни и тояги. Тук познаваше хората, известно му беше от кого да се пази, а там всичко беше чуждо — значи, враждебно. Дали щеше да се престраши повторно, дали щяха да го допуснат на брега, дали щяха да му продадат украшенията за Маурея?

Той положи розовия бисер върху скъпоценното купче и се гмурна в тунела, през който бе дошъл. Осморъкият му приятел, заел отново мястото си в нишата до самия вход, протегна пипало за игра. Теао не спря, а изплува до брега, за да вземе копието си. Щеше да отиде на лов. И тоя път не забеляза дебнещия търговец, който го бе видял как се гмурна с бисера и как изплува без него.

Теао се взря в дълбочината на Синята яма. През бистрата вода му се мярна голяма зелена костенурка, която плуваше почти под повърхността. Той остави копието си и отвърза от кръста си

намотаното въже. Гмурна се, достигна жертвата си, възседна я и се хвана с една ръка за огромната й черупка зад главата, а с другата затегна примката на врата й. Вече можеше да я управлява като кон. Тялото му тежеше върху задната част на корубата и не й позволяваше да се наведе напред, да се гмурне надолу, където ловецът не би издържал като нея без въздух. Костенурката размаха тревожно плавници. Напразно. С това само помогна на мъчителя си, който ловко я насочваше към брега с метната на врата й юзда. Теао я преведе над разделящия риф в лагуната на Големия остров, докара я до плажа и там на дълбочина до колене я обърна по гръб. Извлече я на пясъка, скри я зад най-близкия панданус.

Достигнало кръгозора, издуло се като огнено яйце, без никакъв плясък и без да остави нито едно кръгче върху водната повърхност, слънцето се мушна в океана. Притъмнялото черно-виолетово небе замъждука с неизброимите си звездни роеве. Няколко окъснели рибарски канута, подпрени на дървените си катамарани, с надути от пасата платна, прекосиха лагуната и зариха носове в белия пясък. Рибарите наскачаха във водата, за да ги изтеглят на брега. Жените и децата им, съпроводени от глутница прегладнели кучета, се спуснаха да пренасят богатия улов към хижите.

Както кръстосваха наоколо, два песа подушиха Теао и залаяха прегракнало. Разбрал, че е открит, той остави плячката си по гръб и се хвърли във водата, сподирен от ругатните на мъжете и клетвите на жените. Преплува до своето островче, седна на пясъка и зачака, устремил поглед към селото, накъдето го теглеше огорченото му сърце, където мъждукаше светлинката от хижата на Маурея. От водата се измъкнаха пълчища пясъчни крабове, защапукаха насам-натам върху дългите си начупени крака. От дупките си между корените на панданусите и от гнездата си по клоните им изпълзяха безброй едри плъхове, наближиха брега, дори нагазиха в лагуната на лов за риба и раци. Внезапно от водата се протегна едно пипало, докопа най-непредпазливия плъх и мигновено се отдръпна назад. Теао кимна с глава одобрително. Осморъкият си бе осигурил сита вечеря.

Немият момък стоеше и чакаше. Постепенно в селището заглъхна детската глъчка. В голямата колиба за събрания взеха да приижда младежи и девойки. Ето, вятърът довея първите звуци на китарите. Танците започваха. Колко много искаше да танцува и Теао.

Да танцува — а с кого? С Осморъкия ли? Той беше опитвал и с него, и то се знае, само във водата. На сушата Осморъкият беше безпомощен, нямаше сили да се изправи върху пипалата си. Едва пълзеше като тромав охлюв. Песните откъм острова ту се усилваха, ту замираха като неравния грохот на прибоя, отвявани от неспирния пасат. Теао трепна. Пееше Маурея. Тя беше най-умната, най-учената девойка на острова. Помнеше най-много черковни псалми, а когато патер Маопо обикаляше другите острови на архипелага, пееше старите полинезийски напеви.

Той се изправи, запъти се към протока. Приливът беше престанал. Нивото на вътрешната лагуна се бе изравнило с океана и протокът, доскоро буен и разпенен, вече се бе усмирил, бе се превърнал в някаква застояла рекичка. Теао го преплува набързо и стъпи на Големия остров. Пълчищата криви раци се разбягаха с тихо шумолене пред краката му. Момъкът намери обърнатата по гръб костенурка и я повлече към селото. Стъпваше тихо, пазеше се да не го чуят кучетата. Криеше се в най-гъстите кокосови обраствания. Гладните песове квичеха откъм другия край на острова. Види се, бяха намерили плячка — плъх, кошница с риба или даже неприбрана навреме кокошка, — при подялбата на която се давеха бясно. А хората, които не можеха да се поберат в голямата колиба, се тълпяха пред осветения й вход и танцуваха навън.

Теао дотътра товара си до изградената от рогозки хижа, натика го вътре, все така по гръб с безпомощно размахани крайници, и се обърна да си ходи. Ако го подушеше някой, ако се научеше Маурея, навярно щеше да откаже подаръка му, щеше да отказва всичките му бъдещи подаръци. Какво щеше да прави тогава той, за какво щеше да живее?

Внезапно Теао отскочи настрана и се притаи зад ствола на най-близката кокосова палма. Бе зърнал нея — Маурея. А тя не биваше да го срещне. Той чувствуваше — така беше по-добре. Да не знае. Да не се досеща.

Девойката седна на пясъка, загледа се в шумящия океан, като продължаваше да си тананика песента, която долиташе откъм Голямата колиба. Очите й гледаха нейде далече, отвъд белезникавия прибой, отвъд причернелия океан, а в зениците й святкаха искриците на някакъв неосъзнат и неосъществим блян.

Теао мълчеше омаян и щастлив. Какво повече от това можеше да желае — да идва понякога тук и да я гледа, да я гледа…

По палмовия ствол опита да се покатери ракът палмов крадец — голям, надарен с мощни щипки, които срязваха като ножица влакнестата обвивка на кокосовите орехи, само че с меко коремче като рак пустинник. Теао го блъсна с ръка на земята. Ако не му попречеше, ракът щеше да се изкачи до върха и щеше да обрули отгоре му няколко ореха, за да ги разчупи и да изгризе ядките им. А орехът е тежък, можеше да пребие човека, ако се стовари от двадесет метра върху главата му. При това шумът от падането щеше да стресне девойката, тя щеше да обърне насам глава…

Маурея се надигна и тръгна с танцуваща походка, тъй както се движат островитянките, запъти се към шумното празненство. Тогава и Теао излезе от закритието си. Пристъпи към брега. Върху мокрия пясък личаха малките й боси стъпки. Той коленичи и ги погали с тръпнещи пръсти.

Това значеше щастие. Щастие. И все пак каква беше тая тревога, тая смътна боязън, която се просмукваше в сърцето му — че и това мъничко щастие му е много, че няма право и на него, че трябва и него да загуби…

Тогава видя Фааири търговеца, който пресрещна девойката и й заговори нещо възбудено. Теао беше почувствувал това отдавна — Фааири, притежателят на всички чудесии от магазина, гледаше Маурея, неговата Маурея, със същите очи като Теао… Същите и не същите — Фааири не беше ням, не ръмжеше като куче…

2

Тоя следобед Фааири се събуди късно. Надигна се от рогозката и излезе пред хижата си. Още беше горещо. Дори сянката на старото хлебно дърво не даваше никаква хладина. Не го освежаваше и неспирният пасат, който шепнеше нещо из палмовите корони.

Напреде му се издигаше хубавата му дървена къща, най-хубавата на атола. Само църквата я превишаваше по големина и здравина. В селото имаше още три къщи, изградени преди десетина години, когато собствениците им се чудеха къде да дянат парите от обилния лов на седефени раковини. Ала те вече остаряха, прогниха, порутиха се. А неговата се държеше — нова, кокетна, с основи от коралов варовик, с дъсчени стени и покрив от нагъната ламарина. Вътре я бе стъкмил с пружинени кревати, с маси и столове, но той, то се подразбира, спеше като всички в хижата си от палмови рогозки. Че кой разумен човек ще вземе да се пече под тенекията, когато има прохладата на листния покрив; кой ще се запарва в мекото легло, когато може да се изтегне върху проветривата рогозка; кой ще седи с изпънат гръб като морско конче и с провесени нозе на стола, когато има възможност да седне удобно на земята? И постройката, и креватите, и виенските кресла, и масите служеха само за показ — да убедят всички, че Фааири има дом като попаа, че може да си позволи всичко, каквото пожелае, че е повече от другите. Когато понякога, през година-две, на острова се отбиеше попаа, той отсядаше у търговеца. Навярно белите се бояха от плъховете или от раците, затова спяха на високо, затова седяха на високо.

За зло или за добро, на Големия остров нямаше бели — попаа. Дори бял мисионер не можа да се задържи тук, та им изпратиха мисионер островитянин, патер Маопо, който прекарваше на атола само един месец в годината. Че какво ще намерят тук белите? На Големия остров имаше само копра. От копра никой не е забогатял. Някога, когато в лагуната се въдеха бисерни миди, идваха редовно бели купувачи на перли и седеф. Тогава имаше и големи сребристи миди,

по-големи от човешка глава — за седеф, имаше и черни, много по-дребни, но затова пък в тях се срещаха по-често скъпоценните зрънца. После кой знае от какво мидите се изгубиха. Някои казваха — от тинята след големия ураган, други — от прекален лов. Заедно с тях изчезнаха и белите. Сега само двамина се мяркаха тъдява, шкиперите на две шхуни — търговецът на копра и прекупчикът на седефени черупки, който отвеждаше на буксир канутата до съседния атол за лова на миди.

Две години изкара Фааири с попаа по време на войната. Стреляха го и той стреляше, гуляеха и той гуляеше, напиваха се и той се напиваше, много нещо научи от попаа, но не малко така и не проумя до края. Там привикна да се храни на маса, да стърчи на стол, да не пада насън от кревата. Но щом се прибра на Големия остров, тозчас заживя така, както и преди. Хем както преди, хем не съвсем така. Много от навиците на белите забрави, но някои останаха. Не се отучи от пиенето…

Уискито струва много пари, а Фааири беше забравил да се гмурка, докато воюваше, не умееше вече да печели много пари. Опита да събира копра от кокосовите орехи. Колкото малко и да плащаше шкиперът на търговската шхуна, която всеки шест пълнолуния обикаляше островите, Фааири все пак успяваше да вземе някой франк, за да прибяга до Папеете, където да си погуляе, както през войната, да се напие, да гледа кино, да се повози на такси и после, след ден или след седмица, когато пропилее всичко, да се качи на някое корабче или кану и да се прибере. Патер Маопо, туземният мисионер, го гълчеше често. „Ти, Фааири — казваше той, — всичко хубаво на попаа забравяш, само лошото помниш.“ А той мълчеше, не дръзваше да се изсмее, не дръзваше да възрази. Строг беше патер Маопо, по-строг дори от предишния белокож мисионер. Той беше местен човек, познаваше и слабостите, и добродетелите на сънародниците си. Във всичко виждаше ръката на сатаната — и в уискито, и в танците, и в разходките до Папеете, и в старинните песни. Признаваше едно — ходене на църква и пеене на черковни псалми.

А всъщност най-хубавото нещо на белите беше спиртът. От него Фааири се подмладяваше, ободряваше се, ставаше му весело, целият свят се разхубавяваше, светваше, превръщаше се на музика и слънце, дори в най-мрачната нощ.

Тук всяка напитка струва скъпо. Попаа, които пият, колкото им скимне, не разрешават на туземците ни глътка, не им разрешават и те да се радват. Затова спиртът се носи скришно, а скришното е скъпо. Не стигат парите от копра. И Фааири намери изход. Стана и той търговец. С всичките си пари построи лавка, отиде в Папеете, накупи басми, газ, ножове, огледала, брошки, грамофони — всичко, каквото му хрумна. Шхуната не тръгна веднага, а изчака, както му е редът, нощта, когато от брега докараха с лодка касите с уиски. Фааири нареди стоката в лавката, а уискито скри в къщата си, и то не толкова от страх, че ще го хванат в контрабанда, а да си го пие сам. Надяваше се да забогатее от търговията, както попаа. Но за беда беше забравил обичаите на острова. Беше забравил, че тук всички са роднини — братя и сестри от истинската му майка и от истинския му баща, братя и сестри от тези, които го бяха осиновили, братовчеди, лели, чичовци. Всеки мина през лавката и си хареса по нещо. А обичаят задължава — щом ти поискат, ще дадеш. Фааири не смееше да отхвърли обичая. Затова само за няколко дни стоката му се свърши, без да е получил ни франк за нея. От време на време той се изхитряваше да си върне някоя вещ, като си я поискваше уж да си свърши някоя работа — ту брадва, ту трион. Така се сдоби отново и с бинокъла си, но само толкова. Останалото пропадна. Близките му го закачаха. И с право. „Ех, Фааири! — кимаха те с глави. — Голяма глупост направи, дето си прахоса парите в стоки. По-добре да ги беше пропил.“

Ей затова нямаше пари Фааири, затова вчера гледаше тъй алчно розовия бисер в ръцете на Теао. Откак го видя, изгуби съня си. Все той му беше пред очи. Срещу него можеше да наблъска цял корабен трюм с уиски. А защо ли му е този бисер на Немия — да си го поглежда, като си играе с октопода, както си гледа охлювените черупки. За нищо друго. Теао — все едно животно.

Той се запъти пак към брега, срещу островчето на Немия. Бисерът все го теглеше нататък. Хората се бяха захванали с всекидневната си работа. Едни деца брулеха зрели кокосови орехи и ги трупаха на купчини, други белеха влакнестите им обвивки върху забитите в стъблата железни шипове, а мъжете ги разсичаха с брадви на две и ги нареждаха да съхнат, за да се отделят ядките, които щеше да закупи белият шкипер. Пред колибите девойчетата стриваха копрата върху стъргала от мидени раковини, изцеждаха сока в платнени

цедилки и приготвяха кокосово мляко, което не се пие, а в него се топят другите ястия: риби, стриди, хлебни питки. Момчетата нареждаха в ями зрели плодове на хлебно дърво и ги покриваха с палмови листа и камъни, за да втасат. Така ги запазваха с години. Когато им потрябваха, изгребваха си готово тесто и го опичаха на хляб или го изпържваха като палачинки. Повечето работа в селото се вършеше от децата — и шетането, и приготвянето на копрата, та дори и риболовът в лагуната. Мъжете обикновено ловяха риба извън рифа и ходеха за седефени раковини на съседния атол, а жените, освободени от домакински грижи, се занимаваха повече с гиздене и приказки. При островитяните децата съвсем не бяха тежест, напротив — всички гледаха да имат повече деца, собствени и осиновени, та да им работят.

Върху оголения от отлива риф двадесетина души ловяха риба. Кучетата им се хвърляха във водата и гонеха плячката към ловците, които я нанизваха мигновено на безпогрешните си копия. В залива пред селото се къпеха с радостни провиквания рояк дечурлига. Там родителите им пускаха понякога хванати в океана акулки и децата си играеха с тях, израстваха заедно, свиквaха едни с други. Те се гмуркаха, докопваха ги за опашките да ги возят, пъхаха им риба в устата. Затова и когато станеха възрастни мъже, не се бояха много от акулите пред лагуната. Смятаха ги за свои. Но виж, в океана или на другите острови рядко се осмеляваха да нагазят във водата, при чуждите акули.

Фааири достигна брега зад кокосовата гора. Там видя как от Малкия остров се отдели леко кану. В полуголия лодкар той позна Немия, който тръгваше на риболов.

Без да го забележи, Теао продължи да гребе срещу вятъра, преведе лодката си през пролива, който свързваше Синята яма с океана, прескочи умело Голямата вълна на прибоя и вдигна платното. Фааири го следеше отдавна. Убедил се бе, че Немия обича да навлиза навътре в океана, но никога не се загубваше. Сякаш самият дявол, както казваше патер Маопо, го пазеше и му сочеше пътя да не се заблуди.

Сега беше моментът. Сега можеше безнаказано да се добере до розовия бисер, който щеше да напълни с уиски корабния трюм.

Фааири прецапа предпазливо оплитнелня проток. Водата се връщаше обратно от вътрешната лагуна към океана, замътена от

тинята и планктона, и оголваше острите коралови буци, които при най-малката необмислена стъпка можеха да нарежат болезнено стъпалата му. Като огромно зелено сърце лагуната пулсираше — при всеки прилив смукваше през многобройните си протоци-вени бистрата си кръв, за да я изцеди назад при следващия отлив, пулсираше с непрестанен ритъм от векове, откак атолът се бе издигнал над океанската повърхност, и щеше да пулсира, докато някоя страхотна стихия го потопеше отново в дълбините.

Търговецът застана на мястото, където оня ден седеше Немия с октопода си, изу дочения си панталон и пъстрата си риза. Малцина на острова се обличаха така. Повечето мъже продължаваха да носят старите набедрени превръзки лава-лава, които за тропическите горещини бяха най-удобни, но Фааири се обличаше като белите; мъчеше се да им подражава във всичко.

Така стъкмен за плуване, той огледа лагуната. Не видя никаква опасност. Тогава натъкми очилата над очите си и се хвърли във водата, стиснал дългия си нож. Отдолу, върху пясъчното дъно, се очертаваха две ярки сенки. Самите акули не се забелязваха, слели се с цвета на пясъка. Бяха безобидни пясъчни акули, които дремеха в стопления вода.

Бездната помръкваше, сякаш гигантски октопод беше изплискал всичкото си чернило. Между кораловите шубраци се източваха мътносини сенки, които протягаха нагоре безплътни пипала, невидими и затова още по-застрашителни. Понякога там, докъдето проникваше погледът, се мярваха размазани тъмни силуети, но докато човекът ги различи, те, много по-бързи от него, се врътваха назад и се стопяваха в блестящата синя мъгла. Наоколо се рееха спокойните рояци на кораловите риби, които му вдъхваха смелост да продължи търсенето, да не се обърне, да не избяга по-надалеч от угрозата на тая смълчана неизвестност.

Защото това не беше познатата лагуна пред селото, а Синята яма — тайнствена, доукрасена от легендите с ужаси и страхотии, където само Немия се осмеляваше да слиза.

И ако не беше розовият бисер, ако не беше шхуната с уиски…

Фааири беше наясно какво търси, затова не се лута дълго. Знаеше къде да търси. Той надникна зад гъбата Нептунова чаша и видя отвора. Но видя и октопода, който спеше с прилепнали към дъното на

нишата пипала и отпуснато отгоре им тяло, с отворени очи. Само безизразната втренченост на присвитите им зеници издаваше, че не виждат. Дишаше бавно. Две от ръцете му стърчаха нагоре в дебнещо настръхнала поза. Той спеше, спеше и цялото му тяло. Те единствени дежуряха.

Случайно сянката на плувеца докосна бодърствуващото пипало. Заспалото животно се събуди тозчас. Сепна се. Очите му, мирно полегнали настрани, изпълзяха на челото. Зениците им се разшириха. Над тях поникнаха подобните на рога брадавици. В първия миг Осморъкия не разбра кой е дошъл. Припозна се. Сбърка грабителя с приятеля си. Очите му грейнаха приветливо. Но скоро откри грешката си. Вечният ужас, който човекът вдъхва на всяко живо същество, го скова. Кожата му се покри с мъртвешка бледност. После настръхна. Почервеня от ярост. По тялото му пробягнаха няколко синкави ивици. Избледня отново. И отново, все по-бързо, почна да сменява окраската си, сякаш всеки миг преобличаше нова кожа. Явно, искаше да уплаши неканения гост, да го пропъди с войнствен вид. Ококори големите си, зачервени от гняв очи, заизвива ги като охлюв, понадигна се върху ръцете си, напълни с вода мантийната си торба, изду тялото си, за да се покаже още по-голям и още по-страшен, протегна напред хватателиия чифт ръце, даде вид, че е готов да нападне.

Фааири се смути. Отдавна не бе влизал в единоборство с такива чудовища. А не минаваше за страхливец. Във войната му бяха окачили няколко дрънкалки — ордени за храброст, — но там беше друго. Вървят всички — вървиш и ти, бягат всички — бягаш и ти. Като стадо. Залови се и с пиене. В кръчмите се посбиваше често… А още от дете знаеше как да се справи с октопод — или удар с ножа между очите, или просто захапване на челото му, за да смачка със зъби хрущялния му череп. Сега трябваше също така, както някога. И най-добре с ножа. Все по-сигурно, отколкото със зъби, макар че този враг изглеждаше по-едър от братята му, с които се беше срещал някога. А може би тъй му се струваше. Под вода всичко изглежда по-голямо.

Нямаше как да се намъкне в пещерата. Октоподът препречваше пътя му със заплашително огъващите се пипала. Трябваше да го премахне, ако толкова държеше на шхуната с уиски, която може да се купи с един розов бисер.

Фааири изведнъж се хвърли в отчаян пристъп сред простените триметрови пипала да достигне с ножа уязвимото място между големите ококорени очи. В този миг стреснатият октопод го обля с чернилката си. Светът притъмня. Прекрасната пъстрота на кораловия лес помръкна, удавена в мрак.

Човекът сякаш ослепя. Изгубил самообладание пред тая черна безпомощност, в която се бе озовал, той размаха непремерено оръжието си. Изглежда, докосна врага си, защото в следната секунда освирепялото от болка мекотело го уплете в многоръката си прегръдка. Вендузите залепнаха в кожата му, впиха се с нарастващ болезнен гъдел.

Ако имаше още малко въздух, ако беше снабден с акваланг като попаа в Таити, Фааири щеше да се остави спокойно в тези гадни, иначе безвредни примки, докато се разсее черната мътилка, и тогава щеше да забие острието си там, където бе намислил. Но той нямаше никакво време. Въздухът му се привършваше. Гърдите му се разтягаха в мъчителни спазми.

Фааири се отказа от борбата. Отстъпи. Опита да се измъкне от жилавия капан. Почувствувала уплахата му с животинския си усет, гигантската молюска доби дързост, стегна още по-уверено гумената си хватка, като продължаваше да се държи за скалата само с две от пипалата си. Плувецът почна да рита, да маха с ръце, но с всяко ново движение врагът му стягаше по-яко възлите на пипалата си. Опасният клюн, подобен на обърната папагалска човка, се приготви да забие отровния си връх в снагата му.

И в този миг пред решителния, фатален замах в малкия мозък на октопода се развихри буря. Наистина, насреща си имаше враг, който го нападна пръв, който го рани, който му причини болка. И все пак този враг беше човек, нещо като приятеля му, не същият, друг, но подобен на него. Имаше ли право да впръска в него отровата си, както в някой рак?

Осморъкия се поколеба, отдръпна назад опасното си оръжие, поотпусна възела на пипалата си. Ала все не се решаваше да освободи напълно жертвата си. Защото неговите преценки бяха твърде сложни, твърде бавни, твърде мъчителни за бедното му съзнание. Отдавна, от дългата дружба с Теао, в нервната му система, много усложнена за една молюска, се бе изградил един безспорен рефлекс — Теао беше приятел, господар, ако щете бог. А Теао приличаше на другите хора. Бяха ли тогава и другите хора приятели и богове? Имаше ли право да се защищава от тях дори когато е нападнат?

Октоподът безспорно не мислеше, не разсъждаваше, не преценяваше така. Кой знае как е нагодена неговата душевна дейност.

Но какъвто и да беше механизмът на мисленето му, той направи такъв извод, какъвто щеше да направи и човекът на негово място. Тъкмо когато Фааири, неспособен вече да спре спазмата на гърдите си, нагълта вода и започна да се дави, победителят му го отблъсна рязко и се сви гузно в дъното на нишата си.

Замаян, в полусъзнание, повече инстинктивно, Фааири излетя към повърхността. Едва успя да различи брега през обагрените от чернилката очила, залови се в скалата и се изкатери върху нея. Тогава изведнъж силите му го напуснаха. Пред погледа му падна мракът, по-тъмен от димната завеса на октопода. Той политна и се строполи безчувствен на земята.

След като го прогони, Осморъкия дълго го следи, подал над водата изпъкналите си очи, смутен от неподвижността му. Присъствието му го дразнеше. Не можеше да му прости за болезнената рана, която още оцеждаше синкавата си кръв, не му прощаваше, че бе заел мястото на Теао, на другаря и защитника. На това място върху скалата обикновено седеше Теао, а Осморъкия, сгушен в краката му, примигваше от удоволствие под ласката на галещите му пръсти.

Накрай Осморъкия не устоя, изпълзя от водата, покатери се връз припадналия човек не толкова да завърши започнатата битка, а повече от любопитство — да види, да провери, да се убеди. Всички главоноги са много любопитни. А на суша обикновено избягваше борбата, съзнаваше добре безсилието си извън родната стихия.

Нощта настъпваше, когато Фааири се свести. Той усети, че върху гърба му седи някой и го дърпа с ръце. Но странно, какви бяха тези ръце, които опипваха цялото му тяло — леко, без грубост, но с някаква лепкава настойчивост.

Изведнъж Фааири скочи с вик на ужас, познал най-сетне кой бе увиснал върху раменете му. Октоподът не чу вика му, защото като всичките си събратя беше глух, но стреснат от рязкото движение на безчувствения допреди миг враг, той се вкопчи още по-здраво в тялото му, уплете врата и ръцете му с разтрепераните си пипала.

Обезумял от уплаха, човекът се втурна към селото с изблещени очи. Прецапа протока, в който острите корали израниха до кръв краката му, и продължи нататък по пясъчния плаж, разгонвайки по пътя си пълчищата криви раци.

Не! Това не беше обикновено животно — не беше чувал до днес октопод да нападне човек на сушата, — а зъл дух, както говореха старците, или пък самият Сатанаил, по думите на патер Маопо. Сатанаил стискаше гръкляна му, Сатанаил опипваше със студените си слизести ръце лицето му, сякаш търсеше да ослепи очите му, стягаше гърдите му. Фааири не можеше да допусне, че уплашеното животно се бе вкопчило в него от страх, че не смееше да се спусне от гърба му при лудия му бяг, че на сушата губеше бързината на рефлексите и на съобразителността си, че само дебнеше момент да се откачи от него и да се прибере в морето. А Фааири тичаше, забравил дори да викне за помощ. Кой можеше да го спаси от Сатанаил? Без да го помисли, подсъзнанието му само реши. Краката му неволно го отнесоха в храма. Единствен бог имаше власт да прогони сатаната.

— Помощ! — изкрещя той пред самата врата. После я блъсна, влетя в малката църквица, иззидана от коралов камък, и се простря по колене в подножието на олтара, под грубо изписаните от местен художник божествени образи.

— Богородице, спаси ме! — зашепнаха пресъхналите му устни. — Моля те, спаси ме!

И чудо. Пипалата се отпуснаха, живата тежест от гърба му се изхлузи и плесна на каменния под. Фааири се строполи на пода с подкосени крака. Опомни се скоро. Ужасът продължаваше да стяга гърдите му. Озърна се. Не се мяркаше никой. Дали сатаната се беше махнал? Дали го бе оставил най-сетне на мира?

Пред отворената врата се събираха съселяните му, питаха се разтревожени, надничаха боязливо към тъмната вътрешност, без да се решат да влязат. В тяхна близост Фааири доби малко смелост. Стана, запъти се към изхода. Ето, оставаха пет-шест крачки. Но той не ги направи. От гърдите му се откърти повторен вик:

— Помощ — сатаната!

Хората неволно се отдръпнаха, а Фааири отскочи към олтара. Вляво от черупката на тридакна, която служеше като купел за светена вода, го гледаха втренчено като прозорчета на ада две големи, излъчващи призрачен огън очи върху тлъсто уродливо тяло, от което се протягаха китка дълги пипала, осеяни с по две редици вендузи като седефени копчета. От микроорганизмите, които се бяха поселили върху кожата му, на въздуха целият октопод светеше с

бледозеленикави сияния, като че ли огрян от огньовете на преизподнята. Както разправяше патер Маопо, така свети самият сатана. Пък и кой друг освен сатаната би избрал светия купел, за да го оскверни със своя допир? И през ум не можеше да му мине най-простото обяснение, че Осморъкия се бе намъкнал в светената вода, насочван от инстинкта на водния обитател, само да разхлади изсъхналата си кожа.

Фааири съвсем не беше страхливец. Сражавал се бе смело срещу живи хора, ордените му от войната доказваха това, някога умееше да се бие с акули и главоноги. Но сега беше друго. Сега се бе срещнал със свръхестественото. Трябваше да излезе от църквата, да се освободи час по-скоро от тая ненавистна близост, а не смееше да направи нито крачка напред.

Изведнъж той се досети, грабна дървения кръст от олтара. Пред светия символ трябваше да се преклони всяка нечестива сила. Сатанаил беше длъжен да отстъпи, да се провали вдън земя.

А не се провали. Напротив, простря пипало и изтръгна кръста от ръцете му. С друго пипало докосна ръката му, но Фааири свари да я отдръпне навреме и макар лишен от единственото си оръжие срещу тъмните сили, излетя навън.

— Сатаната! — само това изхриптяха напуканите му устни. — Вътре! В светия купел!

Множеството се закръсти в ужас, отстъпи още повече. Търговецът хлопна вратата след себе си.

Тогава напред излезе Тангихиа, звънарят, който донякъде заместваше мисионера при отсъствията му. Тангихиа удряше редовно камбаната в неделните утрини да събере в храма богомолците, които изпяваха няколко църковни песни и се разотиваха. Правеше само това — биеше камбаната, но тая почетна длъжност беше достатъчна да му създаде сред простодушните островитяни престижа, който го поставяше непосредствено след патер Маопо, може би наравно с търговеца.

— Фааири — рече той. — Донеси един катинар!

Превърнат от страха в пълен безволник, търговецът го послуша. Донесе катинара, а звънарят пристъпи боязливо до вратата и с разтреперани пръсти скопчи халките й.

После се оттегли заднишком.

— Ще дойдем утре — въздъхна той, като изтри потта от челото си. — На светло.

Денят дава смелост, избистря мисълта, навява разумни решения. Тангихиа знаеше това. Нощта е царството на изкусителя. А Фааири, попаднал сред хората, извън обсега на светещите пипала, извън магията на втренчените огнени очи, отново се сети, че искаше да бъде като попаа, отново почна да разсъждава, да преценява. Сега чак допусна, че това можеше да бъде и обикновен октопод като всички други многоръки гадини на рифа. Ех, ако беше така, ако излезеше обикновен октопод. Тогава утре с помощта на светлината хората щяха да го убият и да го наготвят, както те умееха, в безброй вкусни ястия.

То се знае, ако останеше пленник, ако беше обикновен октопод… Ами ако не беше…

В това време Осморъкия пълзеше покрай варосаните стени, опитваше да се залови някъде, да изпълзи към прозорчето, да излезе на свобода. Напразно. Смукалата му не прилепваха към сухата мазилка, а само откъртваха тънки люспици вар. Злочестото животно се преместваше встрани и пак опитваше да поеме нагоре. Опитваше, опитваше. Но вече отпадаше бързо. В неравната борба с твърдината на тъмницата си, в изсушаващия въздух то прахосваше силите си, запазената вода в мантийната му празнина вече беше отдала на хрилете му всичкия си кислород. Тъй както леководолазът отнася в бездната с акваланга си частица от своята атмосфера, така и октоподът беше донесъл на сушата частица от своето море. Но тая частица вече бе изтощена. Осморъкия почваше да се задушава, да диша по-учестено, а движенията му ставаха все по-вяли, по-отпаднали.

Той досегна пролуката, където се допираха двете крила на вратата. Провери с едното опипващо пипало. Тънкият му връх успя да се провре. Осморъкия изведнъж се оживи, прилепна към вратата. Ръката му се сплескваше все повече и продължаваше да се намъква в тясната междина. Излезе навън. Той усети с върха й, с пръснатите там обонятелни органи свежия мирис на морето. Това му даде нов подтик. Вендузите на освободеното пипало се закрепиха за външната повърхност на вратата, намериха опора на порива му за свобода. Милиметър след милиметър, сантиметър след сантиметър се промушваше навън пипалото, смачкваше се като бананов лист, при все че към основата си то имаше дебелината на човешко рамо. Редом с

него попълзяха още три пипала. Когато и те се подадоха навън, дойде редът на телесната торба, на големина колкото петгодишно дете. Тя също се сплеска, запрецежда се навън, сякаш протече като желе през тесния отвор. Само хрущялната черупка на мозъка се позабави малко, но накрай и тя се присви, доколкото беше нужно, и премина отвъд. Октоподът погледна. Видът на лъсналия океан и соленият дъх на понесените от пасата водни пръски удесетериха волята му за свобода. Останалите четири пипала се източиха много по-бързо.

Най-сетне, отмалял от страшното напрежение, Осморъкия се отпусна на пясъка, обезсилен, но свободен. Нямаше време за губене. Той простря пипала и повлече тромавото си туловище направо към брега. Крачка след крачка, метър-два-пет-десет метра. Уханието на морето се усилваше, освежаваше изсъхналото му тяло, опиняваше го. Накрай, когато вече нагазваше във водата, връхлетяха кучетата. Някой по-дързък пес захапа пипалото му. Но беше късно. Друго пипало се бе заловило вече за подводната коралова буца. Осморъкия се дръпна навътре и отмъкна нападателя си под водата. Не го изяде, след такова премеждие не можеше да помисли за ядене, само го удави и след това го пусна. Вълните го изхвърлиха на брега, където го разкъсаха братята му, вечно гладни като вълци.

Още с първите лъчи на изгряващото слънце цялото село се скупчи в нетърпелив ужас пред черквата. Пребледнял, с тъмни кръгове под очите, но вече успял да възвърне самообладанието си и желанието си да придобие розовия бисер, Фааири пристъпи към заключената врата. Тангихиа мушна ключа, превъртя го, после разтвори вратата със замах.

Храмът беше празен. Двамата влязоха предпазливо, надзърнаха в купела, погледнаха зад олтара — нищо! От октопода ни помен!

Фааири излезе пред множеството.

— Няма го! — започна той, прегракнал от вълнение. — Значи, е бил нечестивият! Само той може да се измъкне през заключена врата. Той може всичко — да става невидим, да преминава през стените…

Това обяснение оправдаваше снощната му уплаха. Ако бяха заварили един обикновен октопод, Фааири щеше да стане за смях. Островитяните умеят да се подиграват. Но сега, слава богу, беше друго.

— О-о-о! — мърмореха уплашените хора.

Тангихиа се кръстеше непрестанно. По едно време той се опомни и промълви с глух глас:

— Лукавия оскверни божия храм. Затова бог ще ни накаже.

Разтреперaните хора неволно почнаха да се кръстят след звънаря в очакване на жестокото наказание, за което нямаха никаква вина.

3

Теао не научи какво се бе случило с осморъкия му приятел, който не можеше да му разправи нищо. Само се чудеше защо се е заврял в нишата си и цял ден не се подава навън. Не се досещаше за връзката между странното му поведение и засилената враждебност на сънародниците си. И като не можеше да си го обясни, престана въобще да мисли за него. Животът искаше своето.

Изгревът се разгаряше бързо. Мержелеещата сивота постепенно просветваше, пламваше като раздухана жар. Теао поклати глава. Такава алена зора навяваше смут в душата му. Живял все край морето, срасъл с него като морските животни, той имаше първичната дарба да предвижда всяка негова промяна по най-неуловимите признаци, по най-незабележимите оттенъци на водата и небето.

Тревожният огън на изгрева загасна скоро. Над света грейна прекрасният ден и заля небосвода с море от течен опал. Теао взе копието си и скочи във водата. Смяташе да ловува пред Синята яма. Ето, достигна Голямата вълна, премина я под вода, сякаш прелетя през непрогледен облак от бисерни капки. Пое въздух и се гмурна отвесно все покрай стръмния склон на външния риф, който потъваше и се стопяваше в зеленикавата бездна. На десетина метра от него водата изглеждаше тъй прозрачна, все едно въздух. Всичко — корали, водорасли и риби — се открояваше ярко, до най-малкото цветче, листенце или люспа. Но извън тая граница очертанията им се размазваха, познатите храсталаци и животни се превръщаха в неясни фантастични сенки, които се рееха безшумно насам-натам, стопяваха се в плътния мрак на далечината, сякаш изчезваха и после отново неочаквано се зараждаха в синьото неосезаемо нищо. Отгоре, по разлюляната повърхност, маршируваха в равни промеждутъци трепкащи нанизи жълтици, които потъваха в прибоя, за да се превърнат мигновено в подводни вихрушки от златен прах. То беше чудно място, където се срещаха в гърмяща прегръдка двете стихии — въздухът и водата. Нагоре, във въздуха — облаци от водни пръски, в

които грееше дъгата; отдолу, под водата — въздушни пръски със своя подводна дъга, а по средата чудна смес — пяна от вода и въздух, която заличаваше всяка граница помежду им.

Покрай плувеца пулсираха в тревожни тласъци медузи, малки и големи, сякаш изваяни от мек кристал, които бързаха да потънат в дълбините, да избягат от близостта на опасния бряг, почувствували надигащата се заплаха.

Толкова чудно! Такъв покой сега, такава красота! А само след няколко часа, а може би само след няколко минути…

Бистрата вода грееше, пронизвана от дългите снопове на слънчевите лъчи, които се провираха през водорасловите листаци, както се провират през осланените корони на есенна гора. Понякога, пречупени от трептежа на водните струи, те избухваха като радостните отблясъци на притихнало езеро и мигновено угасваха. Струваше му се, че не плува, а лети в някакъв седефен простор като сърцевината на течен бисер. Или не бисер, бисерът все е нещо мъртво — прекрасна, но безжизнена вещ. По-право — огромно прозрачно същество, прелестно и топло, изтъкано от светлина.

Но рибите още не бяха изчезнали, сновяха покрай коралите, завираха муцуни сред цветовете им или висяха неподвижно.

Над малка скална площадка, надупчена от миди каменопробивачи и осеяна с едри колкото кокосови орехи миди модиоли и стриди, лежеше неподвижен коралов отломък, а над него пърхаше пъстро украсена пеперудова рибка. И изведнъж рибката изчезна, сякаш се разтвори в призрачната синева. Кораловата буца оживя. Надигна се над дъното, преглътна доволно и отплува нанякъде. Теао се отклони с погнуса, познал отвратителната каменна риба. Островитяните се плашат от отровните й шипове повече, отколкото от зъбите на морските змии. На нейното място пропълзя едър крив рак. Краб, който разваля времето — така наричат туземците това чудновато създание, кръстено от учените краб барометър. Червените петна по гърба му тоя път бяха нараснали необичайно, почти се бяха слели, бяха го превърнали в буца от розов мрамор.

Теао продължи надолу. Нямаше съмнение — надигаше се, макар още невидима, коварно дебнеща стихия, бедствие, каквото отдавна не бе преживявал. Трябваше да налови повече риба. Не се знае кога пак ще излезе на лов в морето.

Той видя една умислена риба тон, връхлетя ненадейно отгоре й и я наниза на копието си. После изскочи на повърхността, пречисти дробовете си, окачи рибата през хрилете за връвта на пояса си и отново се гмурна. Тоя път удари корифена, върза я на връвта и без да изплува, удари още една риба тон. Чак тогава, когато изплува, забеляза глутницата акули, големи колкото него, които го следваха по петите, примамени от мириса на окървавените му жертви.

Той ритна с крак да ги разпъди, както се пъдят досадни кучета. Акулите се пръснаха уплашени, но само след секунда отново се спуснаха с него в дълбочината. То се знае, той нямаше да прекъсне лова си заради няколко досадни акули. Продължи да потъва. Видя кралски окун. Заби в него копието си, ала преди да го откачи от острието, една акула се хвърли напред, превари го и го отмъкна. Теао развъртя дръжката на копието, заблъска крадливата си свита. Не мислеше да ги наранява. Та те бяха местни акули, израсли край него в Синята яма. И той ги познаваше, и те познаваха него. Ала сега те не отстъпиха, а му се озъбиха като истински кучета, спуснаха се към връзката с риба, която се мяташе на пояса му. Отгризваха ту глава, ту опашка. Скоро щяха да му отнесат целия улов. Ще не ще трябваше да се прибира, да опази поне това, което бе оцеляло досега. Той се обърна към повърхността и се подхвърли върху оголения риф. Акулите се повъртяха под краката му, после, разочаровани, забиха надолу.

Нещо бе станало. Друг път не си отиваха тъй скоро. Той пак се гмурна. Погледна. Хищниците изчезваха в синия мрак. По-нетърпеливи от тях, потъваха неизброимите множества по-дребни риби, източваха се от лагуната към дълбините, лъснали със седефените си люспи като сребърен водопад. Момъкът знаеше: и рибите, както и хората, страдат от морска болест. Беше ги виждал, застигнати от внезапно налетелия шквал, как се люшкаха замаяни от вълнението, как преставаха да се съпротивляват и се отпускаха безволни на вълните да ги изхвърлят на брега. Но сега, усетили навреме нависналата опасност, те бързаха да се притулят в спокойните бездни, недостъпни за никакво вълнение.

Кораловият храсталак опустяваше, притъмняваше, губеше ярките си краски, сякаш настръхваше в мълчалива заплаха.

Теао прекоси Синята яма и се изправи на своето островче. Небето продължаваше да блести все тъй ярко и безоблачно, но морето

видимо помръкваше. Във въздуха се таеше неизказана закана. Пасатът притихна съвсем, палмите стояха неподвижни, което рядко се случва, с тревожно замлъкнали листа. Макар и без вятър, от безкрая на необичайно посинелия океан се носеха равни дълги валове, които пред рифа нарастваха в цели планини, нахвърляха се върху назъбения му гребен, разбиваха се в гейзери от бяла пяна. Прибоят зарева без спиране, забоботи по-диво и по-зловещо. Водата в лагуната оставаше все още спокойна, все още грееше в своите изумрудени сияния, които постепенно изсветляваха, за да прелеят неусетно в ослепителната белота на загърнатия с жарка мараня тропически бряг.

Момъкът не можеше да знае колко беше паднал барометърът — „кутийката, която докарва урагани“, както я наричат туземците, — но Фааири го бе видял, беше предупредил хората и сега цялото село се суетеше, приготвяше се в безредна суматоха да посрещне яростта на стихията. Хората изнасяха от хижите вързопи и въжета, майките с децата се намъкваха в църквата, която беше построена върху най-високата дюна на острова, а останалите оглеждаха отделните палми, като се спираха пред по-младите, по-жилави дървета.

Теао мислеше само едно — как да стигне до Маурея, да я отвлече насам, да я скрие в пещерата си, да я спаси. Там и при най-силно вълнение водата не може да се надигне много, защото я възпира въздухът в кладенеца, който излизаше през каменния таван много по-бавно от мигновения напор на водата. А не се решаваше. Както и другите жители на острова, все се надяваше, че може да стане някакво чудо и бедата да ги отмине.

Ала не ги отмина. Ураганът налетя, сякаш се срина небето. Докато Теао забележи разпенената ивица в океана, която фучеше към атола, вятърът блъсна палмовите корони, прегъна ги, обрули зрелите орехи, които се изсипаха по земята като чудовищна градушка.

Теао се хвърли към острова, прецапа протока, префуча през кокосовата гора. Отляво, отдясно, отпред, отзад трещяха като снаряди падащите орехи, но като по чудо никой не го засегна. Островитяните, които друг път не му даваха да припари насам, сега не го и забелязаха. Те притичваха, прегънати под тежестта на понесените върху главите си вързопи, до някое палмово стъбло и се превързваха към него с въжета. А бурята все се усилваше. Внезапно напреде му се стовари висока палма, препречи му пътя. Но трясък не се чу. Едва сега Теао си даде

сметка за силата на урагана, от чийто вой не можеше да се чуе нищо — нито отчаяните писъци на хората, нито грохотът на изкореняваните дървета.

Притъмня, сякаш внезапно настана нощта. Рукна и дъждът. По-право не дъжд, а библейски потоп. От небосвода се срина втори океан, закри целия свят зад водната си завеса. А вихърът не преставаше да се засилва. Кокосовите орехи вече не падаха отвесно, те се стрелкаха водоравно като гюллета редом с окършените листа. Един орех, както летеше, само докосна някакъв човек, когото Теао не позна. Човекът клюмна, подви колене, а вятърът поде омекналото му тяло и го захвърли в лагуната.

Когато най-сетне момъкът откри девойката, ураганът беснееше с цялата си ярост. По палмите не бяха останали никакви плодове. Тяхната смъртоносна канонада вече бе спряла, но сега във въздуха прехвърчаха вдигнатите от стихията колиби, покриви, столове и маси. Най-първо излетя като огромна метална птица накъдрената ламарина от къщата на Фааири, понесе се над главите на обезумелите хора, отсече върха на една млада палма и се заби в пясъчния бряг. После се отскубна покривът на лавката. Тя не свари да се подеме във въздуха, а се запремята като издухвана от вятъра хартийка.

Маурея не бе могла да намери по-здраво дърво, не бе сварила да се върже. Тя стоеше, сякаш висеше, прегърнала една полуизсъхнала палма, която трепереше в ръцете й под напора на бурята. Виждаше се, че всеки миг може да се изтърве от нея. В това време ураганът блъскаше жестоко, изтръгваше бохчите от ръцете на хората, събличаше дрехите от гърбовете им.

Теао се спусна от дървото, в което се бе заловил, и се втурна към девойката. Но вятърът го подхвана. Момъкът едва успя да легне на земята, после запълзя като костенурка към нея. И тогава дочу новия грохот, който бе надделял рева на урагана. А смяташе, че не може да съществува нещо по-гласовито от досегашния вой на стихията. Неволно погледна към океана. Сред кипналата му повърхност се надигаше вълна-планина, в чието подножие обикновените талази се губеха, изглеждаха като кристални дюнички. Тя заля прибоя на рифа, изличи пяната му и се понесе по лагуната.

Внезапно палмата на Маурея рухна и се хлъзна към океана, повлечена от въздушния поток. Девойката остана безжизнена на

пясъка. А страховитата вълна приближаваше с безпощадна бързина. Теао се изправи и в същия миг полетя. Краката му сякаш не докосваха земята. Едва успя да се отклони от изпречилото се насреща стъбло и се метна до девойката. Грабна я, после се вкопчи в една палма с цялата сила на железните си мускули. Тогава вълната ги догони. Покатери се по пясъчния плаж, надигна се, допълзя до тях, заля коленете им. Повече не можа. Отдръпна се назад. Не й достигна сила. Не успя да прехвърли атола.

Хората обезумяха. Закатериха се като маймуни по дърветата, започнаха да се връзват сред проскубаните им корони, нависнаха по местата на обрулените орехи.

Теао трябваше да изнесе девойката нагоре, по-нависоко. Защото от океана се задаваше нова водна планина, още по-огромна от първата. А не можеше едновременно да се бори с урагана и да се катери по дървото с една ръка, докато с другата влачеше примрялата Маурея. Той махна с ръка към свитите в палмовите листа хора, поиска им въже, за да върже девойката. Те го разбраха. Един човек, борейки се с вятъра, опита да слезе долу сам с въжето. А беше тъй трудно. Теао знаеше колко е трудно. Той го позна — Фааири.

Втората вълна ги достигна, преди Фааири с въжето да се приближи до тях. Блъсна ги с цялата си мощ. Оглушал и замаян от удара, момъкът помисли, че всичко е загубено, че лети с тая съкрушителна водна канара.

Но не. И тоя път издържа. Водата прехвърли атола, плисна се във вътрешната лагуна, после мокрият пясъчен бряг отново се показа, ометен от обрулените орехи и от последните останки на човешките жилища. Къщата на Фааири се носеше като гемия през лагуната. От църквата стърчаха четири порутени стени.

А бурята се засилваше. Тя вече не духаше, а блъскаше, уплътнена като връхлитаща вълна; не ревеше, а беснееше, сякаш се сриваше светът. Теао обърна глава назад, защото нахлуващият въздух в устата разпъваше дробовете му до пръсване и го задушаваше. Палмите вече не се люлееха. Отрупани с човешки гроздове, те се бяха прегънали почти водоравно и само трепереха като опънати струни.

После изведнъж, както се скъсва прогнило въже, палмовата корона се изскубна от стъблото и полетя. А самото стъбло, освободено от товара си, отскочи назад, изправи се отвесно и отхвърли като

пружина Фааири. Короната с човешкия грозд на нея профуча стотина метра и се тръшна на земята. Хората се загърчиха осакатени, с начупени кости. Някои останаха да лежат неподвижни. А Теао помъкна нагоре, към строшения връх, скъпия си товар. Сега поне нямаше опасност да се счупи или да бъде изтръгната обезглавената палма. Той върза девойката, после опита издръжливостта на въжето и надеждността на възлите. За него не бе останало вече, затова само прегърна неравното стъбло, сякаш се срасна с него.

Новата вълна се изравни с краката му. Когато и тя се оттече, той откри, че от короната на тяхната палма няма ни следа. Нямаше ни следа и от хората, които лежаха на земята. Или не. Някакво неподвижно тяло се бе прегънало около едно стъбло. Теао го позна по парцалите, които бяха останали на тялото от памучните му дрехи — Фааири.

От далечината се зададе още една вълна. И тя безсъмнено щеше да привърши дните на търговеца, ако по стъблото не се бе спуснал, пъргав като момче, Тангихиа звънарят. Той го превърза с донесеното вече, а другарите му от короната го изтеглиха при себе си. След него попълзя и спасителят му. Той едва успя да се отскубне от огромното кристално пипало, което протегна към него океанът.

Същата вълна смете от ствола Теао, вдигна го към висините, сякаш го подхвърли към черното небе, после го спусна надолу, запрати го, уплете го в корените на пандануса храсталак. Това запази живота му. Теао бързо се освободи от спасителната мрежа на въздушните коренаци и пропълзя на четири към най-близката палма. Изкатери се до върха й и се свря сред оределите, начупени листа. Оттам погледна назад. Маурея, все тъй в безсъзнание, висеше на въжетата. Добре я бе подготвил. Тя щеше да оцелее, ако оцелееше в тоя ад самият атол.

Сетне короната се отдели от ствола си. В първия момент Теао не разбра какво става. Видя само, че лети като в сън над другите дървета, които пробягваха под него назад. Хората гледаха подире му с отворени уста, навярно викаха нещо, но в тоя невъобразим грохот не се чуваше нищо. Ето, палмите свършиха, свърши и пясъчният плаж, а Теао с чудното си хвърчило продължаваше да се носи върху крилата на стихията. Той профуча над външната лагуна и над рифовия прибой,

който се бе надигнал като кипнала стена, бълваща чудовищни потоци от пяна.

Най-сетне палмовата корона плесна сред побеснелите вълни, потъна, ала пак изплува. Теао опита да я възседне. Това не му се отдаде. Всеки път, когато успееше да се покатери върху остатъка от стъблото, бурята го прекатурваше и го блъсваше във водата. Всъщност това не беше и вода, а дяволски котел, в който клокочеше някаква коварна смесица от пяна, въздух и водни пръски. Върху истинската вода лежеше слой пяна, дебел цяла педя, над който плувецът не можеше да се издигне, който заливаше главата му и го задавяше. Наоколо, из тая подла смес, се подаваше ту дъска, ту дънер, ту стол или кокосов орех. Бъркотията от попаднали съвсем не на място вещи се мяташе край него в заплашителен танц, като бойния танц, що са играли някога дедите му, връхлиташе, дебнеше отвред да се стовари изневиделица и да го довърши.

До време от гребените на по-високите водни хълмове той съглеждаше оцелелите палми на острова. После престана да вижда и тях. Бурята го отнесе надалеч.

Роден сред океана, свикнал от дете с неговото непостоянство, с неговата ласка и с ненадейните му пристъпи на ярост, Теао тоя път се уплаши. Това вече не беше обикновен изблик на гняв, това приличаше повече на твърдо и неотвратимо решение за убийство. Океанът го беше обрекъл на унищожение. Отвред се надигаха огромни водни хълмове от стопено черно стъкло, една от друга по-страховити, и ту го подхвърляха високо-високо, сякаш можеше да докосне с ръка притъмнялото небе, от което от време на време плисваше дъждът, ту го запокитваха в мрачните пропасти между тях, готови да се сключат над него и да го погребат в хладните си недра.

Той позна, че вече е нощ по надзърналите звезди от случайната пролука между облаците. В следния миг те отново потъмняха, скриха се. Чудно беше как още се държеше палмовата корона, която, почти залята с вода, изплаваше отново и отново след всяка вълна и го поддържаше, удължаваше живота му. Пръстите му все по-често изпускаха мокрия дънер, цялото му тяло се бе сковало от студ, а той с нови сили, при всяко изхлузване от дървото, се хвърляше върху него, вкопчваше се стръвно, защото това дърво сега означаваше за него самият живот.

Тогава съзря върху гребена на вълната, която го издигаше към висините, едно кану. Теао не се замисли дори какво беше това чудо, което бе докарало до него в такава буря цяло кану — как се държеше то, без да го катурнат непрестанните напори на побеснелия воден хаос, как бе оцеляло здраво, непревърнато още в купчина трески.

Той се отпусна от палмата и загреба към него. Залови се за гредите, които свързваха самата лодка с уравновесяващото дърво катамарана, и се прехвърли вътре. Повече не видя нищо, не чу, не усети. Заспа мигновено, смазан от умора като в люлка, подмятан от талазите и приспиван от оглушителния им рев.

Събуди се отново във водата. Какво бе станало, къде бе изчезнала опората му? Нещастникът размаха ръце, докосна нещо. Кануто бе пълно с вода. Редом с него плаваше черпакът от кокосов орех. Теао го грабна и се залови да изгребва водата. Труди се дълго. Сантиметър по сантиметър лодката се подаваше над повърхността. Най-сетне той се прехвърли отново вътре. Тя представляваше издълбан дънер на хлебно дърво с наставени бордове от дъски. Катамаранът й се прикрепваше към десния борд с гредички, свързани с кокосови върви, които не гният в морето. Нямаше нито един пирон, не само защото по островите рядко се намират пирони, а защото бързо ръждясват, просто се стопяват. Отляво се издаваше оголената площадка. В порива си вятърът бе смел от нея колибката и сандъка с пясък, където се пали огън за готвене при далечни пътешествия. Оставил бе само разклонената като двурога вила мачта, ала платното от панданусова рогозка бе отвлечено в океана. Не бе останало нито рулевото, нито обикновеното весло за гребане при безветрие. На дъното лежеше вързаният с въже камък, който служи за котва. Преди още да види седефената инкрустация на риба върху повдигнатия му нос, Теао позна хубавото, здраво кану на Фааири, останало в наследство от баща му, с което той правеше търговските си обиколки из архипелага. Седефената риба беше символ — символът на бога Мауи, който някога, в далечна древност, извлякъл от морските бездни с въдица като риби безбройните островчета на Полинезия.

Теао благодари мислено на бога и на търговеца за ценния дар и се натъкми да довърши съня си, когато разбра от какво бе потънало кануто. Борбата със стихията не бе минала безнаказано. Якият дънер се бе пукнал и от цепнатината се процеждаше струйка вода. Момъкът

тозчас изхвърли каменната котва. Тук, над бездънния океан, най-малко му бе потребна котва. Струйката поизтъня, но не пресекна. Той опита да запълни пукнатината с набедрената си превръзка лава-лава, но малкият къс платно не достигна. А на десетина метра от него се люшкаше по вълните кокосов орех. Момъкът доплува до него, върна се, обели го и с влакното дозапуши отвора, прекрати, макар и не напълно, проникването на водата.

Денят бе настъпил. Небето продължаваше да виси отгоре му черно и настръхнало. Изтънелите облаци пропускаха през себе си лека дрезгавина. Океанът, добил мътнокафяв оттенък, засвятка като прясно кован бакър. Ураганът като че ли бе попритихнал и само от време на време през воя му се надигаше бумтежът на някоя по-разпенена водна грамада. Но не. Не бе притихнал. Ето, отново налетя. От далечината се понесе грозен стенещ звук на раздираните от порива талази, който се усили, уплътни се, изпълни цялата вселена, превърна я в равна, непресекваща канонада. Тишина — това значи, че не се чува, че не се различава никакъв шум. Тъй беше и сега, нямаше отделни звуци, а слят, неразчленим грохот — някаква страхотна, оглушителна тишина. Мъчителен гърч разтърси кануто. Океанът се надигна още по-заплашителен. Насреща израсна гигантска кристална стена, израсна тъй внезапно, сякаш беше изригнала от дълбините. Нависна отгоре като стряха, увенчана с кипящия си гребен, който засенчи светлината, потопи го в мрак. Стовари се върху му с цялата си несъкрушима мощ. Но не успя да го погребе. Лекото полинезийско кану излезе победител и в тая коварна схватка. Теао не проумя с каква свръхестествена ловкост то се изкатери към върха й. Видя се само облян до пояс от кипналата пяна, после вълната отмина, а той се залови лудо да изгребва прелялата вода. Следващите пристъпи бяха несравнимо по-слаби, но не по-малко опасни, защото приижда изненадващо, с неравни промеждутъци, разбъркано, отвред. Приижда като размятани от чудовищен земетръс мокри хълмове, по чиито хребети цъфтяха бели храсти. Целият океан кипна, покри се с резедава пяна като запенената пот на огромно побесняло страшилище, която се надигаше, преливаше в кануто, затрупваше бордовете му. Теао вече не усещаше под себе си опората на лекото дърво, обладан от чувството, че лети върху някакъв плътен облак, сякаш е седнал върху него, както седи на иконата си в църквата самият бог.

А вятърът се усилваше още повече, при все че Теао никога не би допуснал това — да има по-силен вятър. Той подемаше пяната, вдигаше я на крилата си в накъсани парцали, разбиваше я на милиарди-милиарди мехури и я носеше водоравно, със силата на наводнение, запълваше дробовете му, задушаваше го.

Така настъпи и втората нощ. Едва на разсъмване вятърът попрестана. Но вълните продължаваха да връхлитат и да се тръшкат под него със същия бяс. Към обяд облачната завеса се изтегли. Отгоре прогледна с невинна усмивка ясното небе. От кръгозор до кръгозор го препаса сияйната лента на дъгата. Океанът просветна. През накъсаните пенести парцали лъсна мътносинята вода. Чак сега Теао, който бе оглушал от рева на стихията, успя да различи първите звуци. Чу плясъка на вълните, чу виенето на вятъра през заострените водни гребени, чу измъчените стонове на привързаните с кокосови въжета греди.

Вълните постепенно омекваха и вече не блъскаха кануто, а само го полюляваха нагоре-надолу. Пяната се губеше, разтваряше се в индигото на океана, който накрая отново оживя, придоби кристалната си прозрачност, избистри се в своята тържествена синина. Теао заспа.

Събуди се чак на четвъртия ден. Събуди се с напукани устни и режеща болка в стомаха. Четири дни не бе ял, не бе пил ни глътка прясна вода. В лудешкото люшкане бе изгубил и кокосовия орех, с чиито влакна запълни пукнатината. Върху бимсите, които в океанийското кану служат и за седалки, върху вътрешната повърхност на лодката и върху мачтата блестеше утринна роса. Теао се залови търпеливо да я облизва с език. Напусто. Какво значеха няколко росни капки при неговата жажда? Сръбна глътка морска вода, но и тя, разбира се, не го засити. Той се изправи, огледа лъсналата повърхност. Ех, ако имаше поне един орех. А нямаше нищо. Дори рибите още не бяха изплували от дълбините. Океанът се люшкаше под него прекрасен, величествен, ала безжизнен и заплашителен.

Теао погледна в бистрата бездна под себе си. Не видя никаква опасност. Тогава се спусна във водата и се потопи до гуша, заловен с ръце за борда. Както всеки островитянин, знаеше, че така кожата му ще попие нужната влага без солта, ще освежи организма му. Щом нямаше вода за устата, щеше да пие с кожата. Усетил отново прилив на сили, той пак влезе в лодката. Няма що. Налагаше се да помисли и за

храна, да се стъкми за риболов. Суровата риба щеше да му набави храна и питие едновременно. А нямаше ни въдица, ни мрежа. Само един нож. Закачен на прът, този нож можеше да се превърне на сигурно оръжие в неговата опитна ръка. Момъкът отцепи една летва от борда, отмота малко връв от мачтата и приготви копието си. Рибата вече можеше да дойде. Първи го навестиха акулите, цяло стадо двуметрови акули. В тяхна близост не би се мярнала никаква риба. Той плесна с ръка по повърхността и те тутакси задълбаха, изчезнаха в дълбините уплашени. А след десетина минути водата отвъд катамарана отново закипя. Теао се надигна с копието. Преминаваше орляк сардини. Но преди ловецът да замахне, от далечината доплува друг орляк от риби платноходи. Половината от тях обкръжиха сардините в пръстен, препречиха им пътя за бягство с живата ограда на високите си гръбни перки, а отдолу, под този жив загон, останалите стръвници унищожаваха лакомо плячката си. Когато се заситиха, те смениха другарите си да се нахранят, като заеха местата им в оградата.

Теао откърти дъската от наставения борд и загреба с нея към полесражението, да се намеси в него, да получи и той своя дял и ако са рекли боговете — да наниже на копието някой едър платноход. Уви! Хищниците усетиха намерението му. Изместиха капана си. Тъй избягваха от него винаги, когато ги наближеше, додето унищожиха орляка сардини. Тогава и те отплуваха нанякъде.

Момъкът пак се натопи във водата, да се скрие от жарта на слънцето. Поемаше въздух, мушкваше глава под водата и оглеждаше бездънния простор. Пусто. Ни хищник, ни жертви.

Изведнъж отдолу, сред синята мъглявина, се появи някакво размазано зеленикаво петно, което нарасна, уплътни се, превърна се в голяма морска костенурка. Тя изплува, пое шумно въздух и остана да се погрее на слънце. Теао се натъкми да скочи отгоре й, за да й отреже поне едната лапа. Дорадата го преварихa. Едри, силни, като златни торпеда, те връхлетяха озъбени, с високи чела като глутница булдози и й загризаха краката. Момъкът се спусна към тая жива примамка в опит да набоде на копието си някое дорадо, но преди да ги достигне, обезумялата от ужас жертва се гмурна отвесно, последвана от настървените си мъчители.

Океанът пак опустя.

Така, без никакво ново произшествие, настана четвъртата нощ на море. Младата луна залезе скоро на запад. Южният кръст, най-верният компас на океанийските мореплаватели, безпогрешно сочеше юга. По него и по мястото на другите съзвездия Теао установи къде се намира. После отново заспа гладен и жаден. Цяла нощ сънува все едно и също. Катереше се по високи-високи до небето палми, откъсваше някой зелен орех, отрязваше с нож челото му и тъкмо да излее в устата си напоения с утринната прохлада сок, проклетите хора връхлитаха отгоре му с камъни и тояги, той захвърляше ореха и побягваше с отмалели нозе.

Събуди се, когато изгрялото слънце позлати в огненото си великолепие безбрежния океан. Облиза отново росата и се натопи във водата. Тогава забеляза плуващата редом с кануто синя акула, скитницата на океана. Сред сините акули често се срещат людоеди. Теао познаваше островитяни, загубвали ръка или крак в схватки с тях. Тази не беше едра, дълга не повече от три метра, но достатъчно голяма, за да му оспори победата. Единствен коремът й се белееше, но и неговата белота беше особена, преливаща във вълнисти жълтеникави, розови и възлилави ивици. Гърбът, закръгленият гръбен плавник и опашката й просветваха под слънчевите лъчи с удивителна синина в най-разкошни оттенъци, сякаш излени от чудна сплав на сребро, злато и стомана. Когато го съзря, тя се отправи към него спокойно и величествено, с някаква съвършена водна грация, като синя сянка в притихналия син простор.

Момъкът се прехвърли в лодката. Не обичаше да изкушава съдбата. Плесна с ръка да я пропъди, но тая акула не се уплаши. Напротив, насочи се към плясъка. Теао беше придобил усета на рибите. Позна, че е гладна като него. А и тя с животинската си схватливост се надяваше за лека плячка в това самотно старо кану, с този изтощен човек.

Нека се надява — това не го тревожеше много. Тревожеше го друго — че плаши рибата. Затова трябваше да я прогони. Той я издебна и я чукна по носа с дръжката на копието си. Акулата се отмести няколко крачки, после пак се върна, пак заплува редом.

Теао предчувствуваше — докато е тя, риба няма да се мерне наблизо. Трябваше да мисли друго — да търси суша. Така без ветрило, увличан от течението, надали щеше да стигне до някой остров. И те

острови ли са — пръснати като зрънца сред безпределността на океана? Той хвърли една тресчица, която му показа накъде го отвлича течението. А пуснатият във въздуха косъм от главата му определи посоката на вятъра. Те не се схождаха. Течението отиваше на югозапад, пасатът — на северозапад. На югозапад се простираше пуст океан. На запад и северозапад имаше някаква надежда — можеше да срещне някаква земя. Оставаше му един път за спасение — с вятъра. Той скоро забеляза, че кануто се движи в средна посока — запад, само че малко повече към югозапад. Макар и без платна, вятърът го отклоняваше към островчетата. Но това отклонение не беше достатъчно. Като истински полинезиец, Теао беше роден мореплавател. Оправяше се безпогрешно в океанската безпределност без помощта на каквито и да са навигационни прибори като китовете и рибите — без компас, без секстант, без лаг и лот. Само по слънцето, звездите, морските течения, пасата, животните и птиците.

На стотина крачки зад лодката се подадоха плавниците на още две акули. Скриха се. Пак изникнаха, пак потънаха. Само делфините правят такива съгласувани, едновременни движения, не акулите. А не бяха делфини. Ясно, край него размахваше крилата си манта, огромен седемметров скат. Тия крила можеха да послужат на Теао за платно, но как да се сдобие с тях? Макар и безвредна, мантата има исполинска сила. Тя закусваше. Събираше с перките си, които стърчаха на главата й като рога, планктонни рачета и ги натикваше в устата си. Теао насочи кануто си към нея. Тя го погледна тъпо с малките си свински очички, между които се бе закачила едра риба прилепало, но не прекъсна угощението си, остави го да мисли, колкото си ще, как да придобие поне единия й плавник.

Изведнъж скатът трепна, заряза храната, размаха огромните си перки като чудовищен прилеп и полетя плавно в синята бистрота. От далечината се зададе като жива торпила друга риба и се насочи направо към него. Водата закипя. Случайно над повърхността се показа двуметровото рило на нападателката, осеяно с две редици зъби. Риба трион, поне десет метра дълга. Човекът се смая, когато видя как ужасният трион отряза къс от тялото на жертвата си, а беззъбата уста го налапа наведнъж. Осакатената манта се наклони и потъна, преследвана от настървения си враг. Акулата, подмамена от мириса на кървавата битка, се втурна подире им, но преди Теао да се натопи

повторно във водата, за да се освежи, тя отново се върна, отново зае поста си край кануто.

Момъкът нямаше избор. Или трябваше да сложи платно, за да се насочи към островите, или да се остави на течението да го отвлече в безпределния океан. А за платно можеше да послужи прекрасно и одраната акулска кожа. Освен това акулата щеше да му набави храна и влага за пресъхналото гърло.

Само че тя нямаше желание да се разделя нито с кожата, нито с месото си. Напротив, поглеждаше алчно-нетърпеливо към неговото месо.

Теао се реши. Издебна я, когато тя се приближи, и заби копието си в тялото й, където очакваше да улучи сърцето. Знаеше, то беше скрито в хрущялна черупка, но се надяваше да го докосне. Уверен беше, че дори и тогава не биваше да се надява на лека победа. Помнеше акула, изтърбушена от озлобените рибари, с изрязано сърце, която продължаваше да плува и да хапе като всяка здрава своя сродница.

Тя сякаш не усети удара, макар че от раната бликна розово облаче. Отдръпна се малко настрана, без да изостане от кануто, едва поклащайки несиметричната си опашка. След това пак приближи. Забравила беше първата болка. Теао замахна пак, заби решително оръжието си в тъпото й чело между двете свирепи очи. Ножът хлътна в хрущялния череп. Рибата изведнъж се дръпна. С резкия си тласък изтръгна острието от вървите, като остави в ръцете на човека само дървото. После отплува замаяна. Момъкът се слиса. Какво щеше да прави така, напълно обезоръжен? Ножът за него в това положение означаваше всичко, означаваше надежда за храна, надежда за спасение и за живот. Без да разсъждава много, той скочи във водата, настигна я и се метна върху гърба й, докопа с пръсти седефената дръжка. Не я пусна въпреки бесните й скокове. Напрегна всички сили да освободи плененото острие от хрущялното менгеме. Стиснал с крака като ездач вргалящото се обло тяло, което израняваше бедрата и прасците му със зъбестите си люспи, подобни на най-груб гласпапир, той дърпаше с две ръце ножа. Най-сетне го измъкна. Прегърна с лява ръка врата на акулата малко зад нетърпеливо щракащите челюсти, а с дясната отново го заби в тялото й. После се залови отмерено, упорито да стърже, да

реже жилавите мускули, решил да отдели от трупа тази свирепа глава и тези ненаситни челюсти.

Хищницата не устоя. Заби в бездната. Теао я остави разочарован и изплува на повърхността. Преметна се в лодката, простря се по гръб и задиша дълбоко да пречисти кръвта си от напрежението на борбата.

Когато се изправи, той ахна от учудване. Акулата плуваше редом с кануто. Човекът се хвърли отново отгоре й. Повтори предишната си хватка, продължи да кълца дебелия врат. И тъкмо когато губеше надежда, че ще постигне целта си, преуморен от бясното й въртене, тя изведнъж престана да се движи. Отпусна се. Беше мъртва. Задъхан от умора, победителят я помъкна към кануто. Напрегна се да я прехвърли вътре, но плячката му се оказа много тежка, не се поддаде. Тогава той реши да опита същото отгоре, от лодката. За жалост и тук го очакваше неуспехът. Поне да имаше въже да я върже, да не изранява дланите си с бодливата й кожа. Залови я за опашката да не потъне и се отпусна на дъното да си почине, за да опита пак.

В този миг мъртвата риба се дръпна от ръцете му. Едва я удържа. Скочи слисан. Такава жизненост! Но не! Не беше възкръснала. Примамена от кръвта, друга акула бе захапала тялото й. Скоро трионените зъби отрязаха голям кървав къс. От другата страна се подаде втора акула, трета, четвърта. Зачаткаха челюсти, заръфаха със сатанинска настървеност. Теао размаха дръжката на копието, заблъска неканените си сътрапезници. Напразно. Опиянени от кръвта, те връхлитаха, отгризваха дела си, преглътваха бързо и отново нападаха. Той виждаше как се стопява пред очите му добитата с такива усилия и смъртна опасност плячка, как се стопяваше ведно с нея и мечтата му за платно, с което да поведе кануто към спасителния бряг.

Щом нямаше друг изход, нека поне да спаси малко месо, поне една мръвка, да напълни стомаха, да удължи още ден-два живота си. Разбутал ужасните муцуни на ръфащите хищници, превърнал се в не по-малък хищник от тях, той си изряза един кървав къс. Другото отблъсна. Не би могъл да изяде всичко. А което останеше за утре, щеше да се развали. Седна на дъното и задъвка съсредоточено суровото месо.

4

Ако не бе забелязал навреме кой знае откъде изскубнатата и довлечена от теченията гигантска водорасла, злополучният мореплавател можеше да отмине архипелага и да се загуби в просторите на океана. Когато я видя, той изкрещя от радост, отклони кануто, измъкна скъпоценната си находка и тозчас се залови да омотава вилообразното разклонение на мачтата с водорасловото стъбло, което имаше поне двеста метра дължина. После стъка стъбло и листа в груба рогозка, която замести донякъде липсващото платно. Вятърът го наду към северозапад, към спасението. От останалите листа Теао си уплете първобитно серкме за риболов и шапка да защити главата си от отвесните слънчеви лъчи. Така вече доби надежда. Жаждата го мъчеше жестоко, но честото киснене във водата и суровата риба го спасяваха.

Най-сетне, на шестия ден сутринта, той видя в небето птици, които летяха към югозапад. Значи, сушата, където те бяха нощували, лежеше на североизток. Течението продължаваше да го отнася в посоката на птичия полет, пасатът беше задухал отново в обичайната си посока — северозапад. Оставаше му само едно — с дъската, приспособена за кормило, и с грубото платно да се насочва колкото може по̀ на север.

Към обяд забеляза над кръгозора бледото островно облаче, каквото се образува само над земя. Покрай кануто проплува ято морски змии. Те обикновено не се отдалечават много от брега. А след час момъкът различи и изумруденото сияние, което излъчваше върху облака вътрешната лагуна. После над избистрения хоризонт се показаха върховете на палмите. Точно тогава за беда вятърът поотслабна, а след час утихна съвсем. Сухите водораслови листа на платното прекъснаха веселата си песен. А когато върху блестящата синева на океана изплава белият пръстен на атола, течението поде кануто и го отклони отново по стария курс. Безсъмнено нямаше да

стигне до острова, щеше да го отмине. На югозапад нямаше суша, имаше само вода — седмици и месеци наред вода.

Теао изруга наум проклетия щил и само с ножа на пояс скочи във водата, загреба решително към острова. Течението продължи да отнася старото кану, което му бе спасило живота, към далечината, в безкрая, отдето нямаше връщане.

Момъкът плува дълго. От гребените на вълните той виждаше как брегът нараства постепенно и приближава, вече различаваше човешките колиби, дърветата, хората на брега. Пред външния риф, където се блъскаше прибоят, най-близо до него се поклащаше закотвена шхуна. Още пет-шест кораба бяха пуснали котви от подветрената страна на атола. Сега в лагуната почваше бисероловът. Гмурците вадеха седефените черупки, а корабите чакаха, готови да ги изкупят веднага.

Немия продължаваше да гребе равномерно и уверено като истински океаниец. Зелените вълни на плитчините смениха синината на чудовищните бездни. И изведнъж той спря. Беше усетил акулата, преди да я види. С бързо движение дръпна върху очите си очилата, които стояха на челото му, и погледна. Сърцето му замря. На десет крачки от него висеше в кристалната синева и го разучаваше през тесните котешки зеници огромна акула. Може би шест метра дълга, може би осем метра. Теао знаеше, не всички бели акули са людоеди, но сред тях най-често се срещат убийци, пристрастени към човешкото месо.

Човек и акула стояха неподвижни един срещу друг. Стояха и се разузнаваха. Хищницата въртеше студените си очи, отместваше ги настрана привидно безучастно, после забиваше в него злобния си поглед. Върху ослепително белия й корем личаха три черни прилепала, а току пред носа й сновяха дузина пъстри лоцмани.

Тя първа се раздвижи. Отвори уста, годна да нагълта цял човек, и без да помръдне плавник, се отправи към него, хлъзна се през прозрачния блясък, сякаш преля в движение, потече като струя от съвършена грация. Теао не помръдна. Посрещна я с ножа в ръка, впил поглед в немигащото й зелено око. Докато то е отворено, няма опасност. Когато акулата раззине уста, за да захапе, клепачите й неволно се затварят. Тогава плувецът е длъжен да се отмести от пътя й.

Тоя път акулското око не мигна, остана широко разкрито, устремено в него с жестоко безразличие. Немия изтрая, докато тя почти допря муцуна в лицето му. Може би нямаше враждебни намерения? Акулите са най-любопитните морски обитатели. И наистина, проверила ненадейно срещнатото същество, гигантската стръвница се врътна назад и изчезна мигновено. Стоманените й мускули, изпъкващи в мощни издутини под лъскавата като седеф кожа, размятаха кривия опашен плавник, чиито тъпи удари кънтяха глухо под водата още няколко секунди.

Теао се отпусна, въздъхна облекчено и продължи да гребе към брега. Но скоро забеляза, че пак не е сам. Бялата акула се бе изравнила с него и го съпровождаше на десетина метра вдясно с неуловими махове на опашката си. Тоя път Немия не спря. Нямаше време. Наближаваше вечерта. Западът се обливаше в кървави огньове. Кървави блясъци затрептяваха и върху океанската повърхност.

Теао видя как от шхуната пуснаха лодка, която се отправи насреща му с бързо размахани весла. Спътницата му се насочи към нея, обиколи я в кръг, после приближи, решила да подуши борда й. Един моряк я удари с греблото по носа. Сякаш не усетила удара, тя се премести до другия борд.

Подхванат от ръцете на моряците, Теао се вмъкна в лодката, запъхтян от умора и напрежение. Наистина акулата досега не бе проявила никаква враждебност, но кой знае какво може да й хрумне в следния момент? Все по-друго беше така, на сигурно, отделен от заплашителните зъбни триони на устата й със здравата обшивка на лодката. Той изръмжа и направи знак с ръце и уста, че е жаден. Тримата гребци полинезийци се отдръпнаха уплашени. Познаха го. Всички по съседните острови бяха слушали за Теао Немия. А неговото загадъчно появяване от водата, придружен от бялото водно страшилище, ги смути още повече.

Само европеецът, който стоеше разкрачен върху носа на лодката с жужаща филмова камера в ръка и снемаше обикалящото наоколо чудовище, отпусна апарата и запита:

— Ням ли е?

— Да — отвърна единият моряк на развален френски език. — Това е Теао Немия. Обхванат от лош дух.

Белият се засмя.

— Глупости говориш, Тетоху. Няма духове — ни лоши, ни добри… Жаден ли е?

— Тъй разправя — жаден. А Теао е риба. Има ли жадни риби?

— Тогава към кораба! Веднага! Да си похапне, да пийне вода.

Тетоху подметна:

— Лошият дух ще мине у нас, мосю Жан. Теао Немия е докарал урагана. Може да докара нова беда. Всички знаят, че Теао носи нещастие. Има лоши очи. Теао не е човек, а риба. Ням като риба, плува като риба.

Очите на Жан Гари светнаха.

— Човек-риба! И не се ли плаши от акули?

— Теао Немия няма страх ни от акули, ни от октоподи. Нали видя, и Бялата смърт не го закача!

Жан знаеше — така наричат белите акули. Той се замисли. Сърцето му заби радостно възбудено. Дали това беше неговият очакван случай, най-щастливата му находка, която като по магия щеше да оправи всичките му сметки?… Дали… Всички туземци са ненадминати плувци. Когато бъдат нападнати от акули, умеят да се защищават. Сега обаче отказваха да позират доброволно пред обектива му, не искаха да рискуват. Повечето от тях наистина не бяха от тоя атол, затова нямаха охота да се срещат в чужди води с чужди акули. Дали щеше да постигне това с този ням, който от нищо не се бои?… Вече цяла седмица Жан се мъчеше да улови някоя вълнуваща случка с ловците на бисери. Беше запечатал на стотиците метри лента всички подробности на тоя опасен лов — стъкмените набързо колиби на гмурците, подтягането на канутата, навлизането в лагуната, прикрепването на очилата, окачването към пояса на мрежата за раковини, надяването на брезентовата ръкавица върху дясната ръка, за да не се израни при отскубването на бисерната мида, притурянето на тридесеткилограмовия баласт, който за секунди отвлича бисероловеца в дълбочините, самото събиране на черупките и поставянето им в кошниците. Снимал беше и жени гмурци, които съперничеха на най-опитните мъже водолази, снимал бе и белите търговци, когато посрещаха натоварените канута още във водата, за да ги съблазнят не с пари, които туземците се чудят какво да правят, а направо със стоки: велосипеди, радиоапарати, грамофони. Хубави снимки безспорно — но само толкова. Подходящи за един научно-популярен филм, не за

това, за което плащаше филмовата компания. Компанията ламтеше за вълнуващи снимки. В затворената вътрешна лагуна, където ставаше бисероловът, нямаше хищници, липсваше дори едно акулско бебе. А на кадри с безобидни акули компаниите се бяха преситили. Те плащаха само за изключителни снимки — за снимки, които никой друг не е правил. Смъртта на водолаза, която беше успял да заснеме на дъното, не беше вълнуваща, а една противна гледка — едно просто удавяне.

Лодката опря в борда. Жан се хвана за стълбичката. Смазан от умора, намерил най-сетне безопасност, Теао бе заспал, свит на кълбо, в дъното на лодката.

— Отнесете го горе! — нареди Жан Гари. — Утре ще видим какво умее.

— Мосю Жан, оставете го! Ще докара нещастие!

— Глупости! — сопна им се кинооператорът. — Ами вдигайте, че няма време!

Моряците се подчиниха неохотно, хванаха заспалия момък и го изнесоха на палубата. Оставиха го върху навитите на бака въжета, после се прибраха да вечерят и да спят.

По време на съня нито Жан Гари, нито шкиперът, капитан Роже, нито пък смазаният от умора Теао усетиха нещо нередно. Едва на заранта, когато излезе от каютата си, капитанът откри, че туземният му екипаж е изчезнал. Останал бе само механикът, един вечно пиян метис, и кокът Чан Чу, дребен, сух китаец с неопределена възраст, който при нужда, когато мотористът биваше мъртво пиян, наглеждаше машината. В този адски климат изглеждаше по-важно качество издръжливостта на пека в машинното отделение, отколкото вещината на механика. А готвачът безсъмнено беше привикнал на горещината край готварската си печка. Затова шкиперът не се разтревожи много. По време на бисеролова имаше възможност да намери веднага заместници на бегълците. Всеки полинезиец е роден моряк. На кораба при плаване няма разлика между екипаж и пасажери. Всички еднакво се катерят по вантите, пускат и сгъват платната, еднакво носят вахтата при щурвала. Стигаше само да прати механика на брега, за да му доведе колкото иска матроси и пътници. Вътрешната лагуна беше претъпкана с канута, от които гмурците се спускаха в дълбините, а винаги имаше някои, на които вече е омръзнала работата, и други, които са наловили

достатъчно седеф, за да не си губят повече времето, а бързаха да се озоват в Папеете, та да изгуляят припечеленото.

— Стачка — обясни той на Жан Гари с лукава усмивка.

— Каква стачка?

Капитанът заговори с обичайната си шеговитост:

— Понякога момчетата намерят на брега приятел, който ги поканва на угощение. За нищо на света няма да се върнат на кораба, докато не свърши угощението. Колкото и да се сърди шкиперът, колкото и да ругае, няма да се приберат. Това наричаме на шега стачка. Но не се безпокойте. Все ще си дойдат. Тук времето не е пари. Време, колкото щеш. Пък и да не се върнат. Ще наемем други. Правиха ми стачка преди месец. На Таити. Подтягахме шхуната. Отначало работеха мъжки. Набиваха по три пирона вместо един. После взеха да се измързеляват, взеха да пропускат въобще да поставят пирони, където е най-нужно. Щяха да ме наредят като капитан Девис, на когото така поправили корабчето, че още при първия рейс почнало да се пълни. А на момчетата тъкмо тоя ден не им се работело. Отказали да изпомпват. Напекло ги слънцето, направили стачка. И корабчето потънало. Те се спасили с лодка и цял месец пирували на острова със спасените провизии. После два сезона вадили седеф, за да му купят ново корабче…

Жан Гари неволно се унесе в своите мисли, преситен от моряшките истории на приказливия шкипер, който бързаше да не изпусне случая да поговори на чист френски език с чист французин. Тъй рядко му се удаваше такъв случай.

Океанът просветваше бързо, пламваше в целия огън, изплискан отгоре му от тропическото слънце. Над изумрудената бездна край кораба се носеше в равни самоуверени кръгове една гигантска бледа сянка — бялата акула. Жан насочи към нея обектива. Но тя по някакво хрумване потъна в дълбините, изчезна. Мисълта му заработи бързо. Ето ти на теб, Жан Гари, вълнуваща снимка! Бяло чудовище и човек! Неравен двубой, от който дъхът спира. Човешки разум срещу примитивна сила. Хайде де!

Тогава чу отново гласа на капитана.

— Рекох им аз: „По-бързо, момчета! Трябва да обиколим атолите преди капитан Девис, да го преварим, ние да оберем копрата.“ Те не възразяват. Клатят добродушно глави. А вечерта зарязаха кораба. На

другия ден пратих да ги вика механика. Изгуби се и той. На третия ден отидох аз. На кораба остана единствен Чан Чу. Той поне е винаги трезвен. Никога не прекрачва борда, никога не слиза на брега, на никое пристанище. Изглежда, преживял нещо — убил ли е някого, що ли — и смята, че го дебнат да му отмъстят. Навярно си въобразява. Човещина, можеш ли я разбра? Иначе всичко му в ред, само тук нещо скърца. А то всъщност с всекиго — ту едно, ту друго… Намерих ги всички ведно с моториста в кръчмата. Скарах им се. Те се надигнаха послушно да ме последват. Предложиха ми само една чашка в чест на завършилата стачка. Останах с тях. Гуляхме още две нощи. Чак когато изпихме всичко, прекратихме стачката…

Жан Гари дочу лек плисък. Погледна. Теао се бе събудил, бе открил бъчвата с прясна вода и пиеше лакомо, подложил устни под струята, която обливаше цялото му лице.

Жан превъртя канелката.

— Не така, моето момче! — смъмра го той. — Не наведнъж!

Немия се досети какво му говори. Усмихна се, изръмжа доволно. После посочи с ръце устата си.

Жан Гари се обърна към кока.

— Чан Чу, я му дай да си похапне! Но предпазливо, по малко! Кой го знае откога гладува.

Когато Теао се нахрани, французинът седна до него.

— А сега, млади момко, да се споразумеем нещо!

Теао, който не разбираше ни думичка френски, го гледаше в добродушно очакване.

— Ясно, ще премина на твоя език! — рече Жан и захвана да му обяснява с мимики и жестове какво иска.

— Трябват ми интересни снимки, Теао. Само ти ще ми помогнеш. Плувал си като риба, от нищо не си се боял. Искам да се биеш с акула, с ей такава голяма, зъбата акула, само с нож, с тоя нож. Нали няма да ми откажеш?

Немия поклати глава.

— Ще ти дам пари, много пари!

Жан извади портфейла си, разлисти шумно банкнотите. Теао се позасмя. После заразправя на своя ням език, че няма намерение да остави ръцете или краката си в зъбите на акулата. При това защо

трябва да я убива, щом като тя не му прави нищо? Той е на кораба, на сигурно, тя във водата. Защо ще се бие?

Жан донесе грамофона на шкипера. Ясно, и тоя туземец като повечето от сънародниците си още не познаваше силата на парите. Предложи го на Теао, който с мила упоритост клатеше глава. Не го склони ни с часовник, ни с огледало. Отчая се от това вироглавство. Нима щеше да претърпи неуспех, нима щеше да се върне без нито една снимка, за която компанията би дала пари? А на него му трябваха не някакви си хиляда-две хиляди франка, трябваха му много пари. Ако не ги получеше, баща му трябваше да влезе в затвора. Кредиторите щяха да се погрижат за това. Или пък той сам преди това щеше да се хвърли в Сена. А нещастният му баща задлъжня дотолкова заради него, заради авантюрите на сина си, който все организираше експедиции, кръстосваше света на лов за печалба, която никога не идваше. Всяка нова експедиция на младия Гари умножаваше дълговете на отстъпчивия стар Гари. Къде ли не бе мъкнал кинокамерата си — и в Африканската джунгла подир последните бели носорози, и в Индия на лов за тигри людоеди, и в Гренландия подир белите мечки, и по всички развалини на пиратските поселища в Караибско море. Там цял месец се гмурка да търси потъналите край рифа на Ки Ларго тридесет испански галеона със сребро. Като дървосекач в Канада падна от петдесетметрово дърво, в Индия го ухапа кобра, в Ки Ларго го свали кесонна болест, в Африка получи треска от цветния прашец на дървото манго, под което непредпазливо бе разпънал палатката си. И все нищо. Щастието не бързаше. Затова пък кредиторите бързаха. Длъжен беше да размърда това щастие, да го активизира. Компанията не се интересуваше от това, че той имаше нужда от пари, че старият Гари е почти в затвора. Компанията искаше едно — да спечели. Тя даваше пари само ако печели. Тя даваше пари само за кадри, способни да привлекат в кинозалите повече зрители, способни да измъкнат от тях повече печалба. Иначе щеше да фалира. За печалбите на компанията Жан трябваше да рискува живота си, да рискува живота и на другите, но да се сдобие с такива снимки, каквито никой друг не е правил.

Той сложи ръка върху рамото на Немия.

— Хайде, Теао! Не му мисли много!

Момъкът клатеше глава, отказваше, беззлобно усмихнат. А пък Жан нямаше намерение да изпусне случая. Дори при отказа на Теао

той сам щеше да слезе във водата срещу бялата акула, сам щеше да се бие с нея, но щеше да заснеме филма.

Какво ли му разправяше в това време Немия? Изглежда, бързаше за някъде. Накъде ли? Измъчен от трудността да изяви желанието си, Теао сочеше с ръка към югоизток, чертаеше с пръст по палубата, имитираше с уста бумтежа на мотора.

Шкиперът се сети пръв.

— Моли да го откараме на атола му.

Изтича да донесе хартия и молив. Пъхна му ги в ръцете. Немия начерта няколко пръстенчета и чертички. Шкиперът показа творбата му на пасажера си.

— Ето това е по-точна карта на архипелага от картите, с които си служа аз, макар и толкова проста. Туземците знаят какво има под водата, какъв риф, какво течение, това, което ние не знаем. Затова и досега го наричаме с името Лабиринта или Опасните острови.

Жан съобрази начаса. Теао бърза за родния атол. Ето как щеше да го принуди, как против волята му щеше да го включи в своята игра.

Той опита да му обясни желанието си с езика на немите.

— Виж какво, Теао! Ще те закарам на острова, ако преди това ти се биеш с акулата. Иначе няма.

Момъкът все не скланяше, държеше на своето. Жан Гари се слиса от тая кротка упоритост. Не можеше да си обясни защо толкова не искаше да рискува. Не знаеше, не допускаше, че Теао изгаряше от нетърпение да види Маурея, да разбере дали е жива. Че сега не го интересуваше нищо друго. Нищо друго.

Когато на края Жан отпусна безпомощно ръце, в разговора се намеси Чан Чу. Изправи се пред Немия и направи движение, като че прекарваше игла с конец през устните си.

— Не се бой, Теао! За теб няма опасност. Ще й зашием устата.

— Как? — слиса се французинът. — Сериозно ли говориш?

— Съвсем сериозно, мосю Жан. Тъй правят у нас. Зашият челюстите на малки акули и ги пуснат в залива пред село. За играчка на децата. Да привикват. А преди година други бели тъй правиха филм с акули. И тогава Чан Чу свърши тая работа, и сега Чан Чу ще я свърши…

После се обърна към Теао:

— Какво ще речеш, със зашита уста?

Теао се поколеба само за миг. Щом като нямаше друг начин да стигне атола, до Маурея… Той скочи изведнъж, извади ножа и се запъти към фалшборда.

Жан го спря.

— Чакай! Много се разбърза. Нека се подготвим. Харесваш ми, жал ми е за теб. Не ми се ще да рискуваш. Сега ще спуснем въдицата да хванем партньорката ти.

Чан Чу изнесе от склада една риба тон, закачи я на голямата стоманена кука, предназначена за лов на акули, а мотористът развъртя лебедката. Примамката плесна във водата и само след няколко секунди от дълбините изплува бялата акула. Без да спре, мимоходом тя нагълта тона и повлече теленото въже. Мотористът отпусна макарата да не уплаши жертвата, преди да се е закачила здраво. Акулата издаде смущението си — зави наляво, после надясно, врътна се назад, опита да се гмурне под кила. Метисът нави скрипеца, намали устрема й, но не посмя да опъне повече въжето, за да не я предизвика, смущаваше го яростта й. Като опитен рибар, отпуска и събира въжето половин час, докато най-сетне, убеден напълно, че е захапала здраво въдицата, той извика всички на скрипеца.

Изумено от станалото, бялото чудовище надигна глава над водата, извличано от опънатото стоманено въже, което се подаваше от бясно скърцащите челюсти. Увисна почти без съпротива, смаяно от това необяснимо възнесение. Ето, ужасната зъбата паст се изравни с палубата. Мотористът изви лебедката, мощното туловище опря в борда. Кокът промуши един заострен тел през долната и горната й челюст. После усука краищата му. Надяна втори тел. Изви и неговите краища в як железен възел. Най-сетне успя да затвори устата й с пет телени шева. Тогава изведнъж акулата побесня, сякаш чак сега осъзна участта си. Досети се за съкрушителната си мощ. Размята се, зашиба с опашка. Подхвърли се нагоре, тръшна се в парапета, който се смачка под тежестта й. За да не скъса тела, мотористът отпусна лебедката. Огромното туловище плесна сред вълните, размаха опашка.

Бялата акула опита да забие в дълбините — но теленото въже не й позволи; втурна се към океана — телът пак я спря. Тогава закръжи около шхуната в бавни смутени движения.

В това време Жан Гари се приготви за спускане. Надяна плавниците, прикачи акваланга, наложи маската и с кинокамерата в

ръце се потопи във водата. Подводното плуване беше най-трайната му слабост. То вече като че ли му заменяше всичко друго, съчетаваше всички възбуди на търсача — едновременно и спелеология, и алпинизъм, и въздухоплаване, и приключения в джунглите. Защото морската джунгла беше най-древната, правечна джунгла на света, в нея се бе зародил, с нея може би щеше да свърши животът.

С един скок Теао достигна акулата, мина покрай главата й, погледна в окото й. Сега то не беше предишното око, което го разглеждаше с царственото си безразличие. Това око вече изразяваше друго — мъката и разбудената злоба на оскърбен великан.

Бялата акула се устреми насреща му. Той отскочи назад. Но когато видя скованата й уста, се прехвърли над нея, обкрачи гърба й. Вдигна ножа. И не го заби. Досрамя го. Тя не му беше сторила нищо лошо, когато той беше беззащитен. И той трябваше да я пощади в нейната безпомощност.

Въздухът му се свърши. Теао изскочи над водата, вдъхна шумно и отново се гмурна. На три-четири метра от него бръмчеше камерата на младия французин, който се усмихваше неволно възхитен от очакваните снимки. Теленото вече почти не се виждаше, освен това Жан се стремеше да не излизат на преден план шевовете на устата й. Зрителят щеше да види една спираща дъха битка между човек и чудовище, като неправдоподобен двубой между котка и мишка, в която победител щеше да се окаже човекът, все едно мишката.

Той му направи знак с ръка. Искаше да каже: „Мушкай вече! Мушкай де!“

Теао се носеше покрай белия великан, хващаше го за опашката, за плавниците му, възсядаше го и все не посмяваше да забие ножа. Угризение измъчваше дивото му сърце. Акулата не бе му направила нищо, не му бе потребно и месото й. Тогава защо я измъчваха така? Той не знаеше нищо за поръчката на филмовата компания; не подозираше, че съществуват хора, които ще плащат, за да видят тая сцена; не можеше да проумее, че съществува общество, където заради невърнати пари хората могат да отидат зад решетките като риби в мрежа, че заради невърнати пари трябва да се хвърлят в Сена. Защо пък да не я освободи? За него, родения морски жител, акулата не беше една страхотия, безпощадна машина за рязане на ръце и крака, а живо същество, каквото за обитателя на сушата са слонът, носорогът,

глиганът, та и пантерата. Убиваш ги, за да запазиш живота си или да се нахраниш.

В непреодолим порив на съжаление той се спусна към устата й, за да развие омотания телен шев, да освободи челюстите й. Щом го видя, Жан прекъсна снимките, отправи се насреща да му попречи. Сборичка се с него. И в тоя миг видя глутницата млади тигрови акули, която ги бе обкръжила, примамена от кръвта на разкъсаната акулска уста. Новите хищници не дръзваха да се приближат до огромната си сродница. Само обикаляха възбудени наоколо и току налитаха като бесни кучета ту срещу Теао, ту срещу Жан. Двамата изоставиха спречкването си и опряха гръб о гръб с насочени напред ножове, за да отбиват яростните атаки.

Докато Теао пазеше отдолу краката му, Жан се хвана за стълбата на кораба. Взе подаденото от моториста копие и с него разблъска освирепялото множество, докато и Теао застана до него.

— Стига ни толкова! — въздъхна Жан, като свали мундщука на акваланга си.

Те отново изтеглиха към борда чудовището и прерязаха с пила теленото въже. Тежкото тяло се строполи с плясък във водата, после се хлъзна в дълбините, стопи се, изчезна в синината им, сподирено от нетърпеливите тигрови акули, които го догонваха и рязко отскачаха назад, когато разберяха, че са го доближили на опасно разстояние. Отде можеха да знаят за нещастието му?

Тогава капитан Роже посочи флотилията от туземни канута, която приижда откъм брега.

— Защо ли са прекъснали лова? — запита се гласно той.

И като не намери сам отговор, изчака ги. Ето, те доплаваха, спряха на петдесетина разкрача от кораба. От първото кану се надигна Тетоху, направи с длани рупор пред устата си и се провикна:

— Капитане, изгони Немия! Ще докара нов ураган…

— Как така ще го изгоня? — учуди се шкиперът. — Че къде ще иде?

— Хвърли го в морето!

— Я остави тези глупости, Тетоху! Нали ще загине човекът!

— Няма да загине! Той не е човек, а лош дух. Както дойде, така ще си иде…

— Не! — отсече капитанът. — Това няма да стане!

Канутата се струпаха в куп, бисероловците се заразправяха разпалено. После Тетоху пак се обади:

— Тогава се махни и ти! Или само Немия, или и ти с кораба! А Теао да върви при своя октопод!

При последните му думи Жан трепна, надвеси се от палубата.

— Какво каза! Какъв октопод?

— Осморъкия дявол! — произнесе тайнствено Тетоху. — Един голям октопод. Теао танцува под вода с него, видели са ги, заедно ходят на лов — все заедно — и във водата, и на сушата. Така говорят всички…

Жан пристъпи към Немия, който се бе свил уплашен зад кърмовата надстройка.

— Теао, истина ли е това? Наистина ли си приятел с октопод?

И опита с ръце и крака да подражава огъващите се осем пипала. Теао сякаш разбра. Кимна с глава.

— А къде е сега той?

Момъкът посочи с ръка натам, откъдето бе дошъл.

Жан Гари едва сподави радостния си възглас. Та, значи, ето го случая — отдавна очаквания, мечтания случай. Никой досега не е правил такива снимки. Дружба между човек и октопод — възможно ли беше това, или измислица?

Изтича до шкипера и го хвана подръка.

— Не се разправяйте повече с тях! Вдигайте котвата! Да тръгваме към острова на Теао! Без други моряци. Ще помагам аз, ще помага и Теао.

5

Фааири беше много зает. Дори в казармата имаше повече свободно време. Цял ден раздаваше докараните от шхуните продукти на Червения кръст. Той беше единственият мъж на острова, който умееше да чете и да пише, при това беше служил и войник, затова попаа, които донесоха консервите и брашното в помощ на пострадалото население, възложиха на него да ги разпределя. Те познаваха островитяните канаци, известна им беше тяхната безкористност, но не познаваха Фааири, не допускаха, че животът му по време на войната сред белите и жаждата му към ракията са го променили.

Фааири не се бе досетил за изгодата от новото си положение веднага. Минаха два-три дни, през които той раздаваше припасите така, както му бяха заръчали попаа — най-напред на бременните жени, после на децата, на майките с деца и най-накрая на останалите, които са изяли всичко, и то след като риболовът не е бил успешен. Когато на третия ден му хрумна хитрата мисъл, той се плесна възхитен по челото — беше станал умен като истински попаа. Ето пари за уиски. И не само за уиски. Така щеше да натрупа много повече пари — и за пиене, и за нова къща. Около нея върху пясъка щеше да насипе пръст, докарана с кораб от Таити, както бе направил Ронго от Раройя. И щеше да засади банани, пъпешово дърво, смокиня, цветя. И щеше да отиде при Маурея и да й каже: „Защо се колебаеш още? Че кой е по-богат от мен на острова? Ето моята къща. На целия архипелаг няма по-хубава. Стани й ти стопанка!“ Тъй щеше да й каже и тя накрай щеше да склони. Жените обичат хубави къщи и дрехи…

И ето вече десет дни правеше така.

Улисан в новата си игра-търговия, Фааири позабрави розовия бисер. По-право не го забрави, а не смееше вече да се гмурне сам в Синята яма и да се срещне отново очи в очи с Осморъкия дявол. Надяваше се да му се удаде сгоден случай, надяваше се октоподът сам да излезе някъде по брега, да го убие с другарите си, а после да се

вмъкне в дупката, за да я претърси. Кой знае какво още е скътал вътре Немия, преди да го отнесе ураганът?

Опустошеният остров бързо се възвръщаше към живота. Хората изкоренняваха преломените палми и на тяхно място засяваха зрели кокосови орехи. С това свършваха всички грижи по новозасадените дървета. Оставаше им само едно — да изтраят пет-шест години, когато ще почне плодоношението. Дотогава щяха да се задоволяват с оцелелите палми. Но и от тях можеха да очакват плод едва след няколко месеца, когато узреят орехите, които сега цъфтяха. И все пак това никак не тревожеше безгрижните островитяни. Нали в океана продължаваше да се върди риба, нали шхуните бяха докарали в изобилие консерви, брашно и сухари? Какво от това, че Фааири не дава веднага продуктите, а иска преди това някакви обещания? Важното е сега да се нахранят, да си попеят, да си потанцуват, а после, ако има копра, ще му я дадат, както са му обещали, ако няма — ще потрае малко. Дали на него или на попаа, закупчика на копра — все едно. Тук-там под отново сглобените палмови хижи почваха да ехтят волни песни. Полинезийците не са създадени за тъга и отчаяние. Мъртвите са си мъртви… Кажи-речи единствената вещ, оцеляла от склада на Фааири, беше барометърът. Още първия ден хората го смазаха между два камъка и вече се надяваха, че са защитени от ново бедствие. Щом не съществува кутията, която докарва урагани — значи, няма да има и урагани.

Няколко души поставяха нов покрив на църквата. Двамина бяха обкрачили билото и поемаха от другарите си издяланите ребра от повалени палми, после ги наковаваха по местата им с големи железни пирони. Забиваха по четири-пет пирона вместо един. Смятаха, че така ще запазят покрива при нова буря.

Фааири стоеше при тях и им показваше какво да правят. Влиянието му растеше всеки ден. Това, че беше редовно пиян, не увреждаше престижа му. Всички островитяни се напиват, когато им падне. Има възможност — пие. Ех, ако можеха и те като него да се запасяват с цели каси уиски! Блазе му!

Преди седмица край острова беше пристанала шхуната с контрабандна ракия. Капитан Леон не искаше нищо. Тъй казваше той: „Подочух, че сте останали без напитки. И ми дожаля. Много ми дожаля за вас. Знам какво значи това. Затуй ви докарах няколко

касички да си сгрявате гърлата, да си разведрявате душичките подир мъката. Сега няма да ми плащате, а после — когато извадите седефа, когато оберете копрата.“ Така, на зелено, срещу бъдещ добив, всички докопаха по някоя бутилка. Не се замисляха, че щяха да ги плащат десеторно по-скъпо. Най-много, то се знае, награби Фааири. Та нали той срещу раздаваната помощ на Червения кръст вече имаше да взема от всеки свой съселянин по няколко купчинки копра, по стотици бисерни миди. Животът му отново просветна, развесели се.

Хоно Страхливеца, който още накуцваше от падането си по време на бурята, го побутна почтително.

— Фааири, дай малко брашно!

Търговецът се обърна.

— Че нали ти дадох онзи ден?

— Мнозина сме — отвърна смутено Хоно. — Жена ми Тегуигуи, дъщерите Кимитонга и Текарохи, синовете Техоно и Хури…

— Стига си изреждал! — пресече го Фааири. — Знам ги всичките до един. Но ти с какво ще ми се отплатиш в замяна на това, че тъй често ти подарявам консерви? Ако не съм аз, ще умреш от глад. Вярно ли казвам?

— Вярно! — потвърди гузно Хоно.

— Какъвто си страхливец, не смееш да излезеш извън рифа, не ходиш и за седеф. А сега няма и орехи, та да ми се отплатиш с копра…

— Тъй си е! Нищо нямам. Но нали предишния път ти подарих велосипеда си?

Островитяните все още не познаваха истинската търговия. Те си обясняваха всяка сделка посвоему — като своеобразно дарение. Тъй знаеха те — щом другарят ти притежава нещо, което ти се нрави, той ще ти го отстъпи. Срещу това и ти си длъжен да му се отблагодариш с подарък, който пък харесва на него. Тъй смяташе и Хоно Страхливеца. Фааири имаше консерви и брашно, от които се нуждаеше Хоно, а пък Фааири беше пожелал неговия велосипед. Всъщност защо ли му беше тая машинка? По-добре, че се отърва от нея! Купувачът на бисерни миди направо му я бе натикал в ръцете преди няколко години, за да му вземе седефа. Напоследък Хоно не се возеше с нея. Другите продължаваха да се разхождат със своите велосипеди по сбития при отлива пясък. Надуваха се пред жените и децата. А Хоно? За какво ще се надува един страхливец, който не смее да вади бисери, който не

смее да лови риба извън рифа, който едва изхранва семейството си? А колкото до това чии са стоките, с които се разпореждаше търговецът, на Хоно, както и на останалите островитяни, не минаваше и през ум да се запита. Важното беше не формалната собственост, а правото да разполага с тях.

— Щом като нямаш сега — предложи Фааири, — ще ми дадеш две купчини копра, когато родят палмите.

Хоно го изгледа учуден. За неговите сънародници въобще не съществуват сделки в бъдеще. За тях има настояще — властно и неотменимо. Бъдещето е неизвестно. То може да дойде, може и да не дойде. Защо тогава да не обещае?

— Ще ти дам, Фааири! — рече той, без да се колебае.

Ала при все че се бе задължил тъй лекомислено, когато дойдеше редът за плащане, щом Фааири го подсетеше, Хоно щеше да се издължи честно. Всяко обещание трябва да се изпълнява. И Фааири, надрасъл съплеменниците си, беше убеден в това — вече се досещаше, че днешното утре ще бъде утрешното днес, осъзнаваше бъдещето, научаваше се да извлича изгодата от това знание.

Той се отправи към новия склад, построен също с материали на Червения кръст, който вече бе почнал да смята лично свой, отключи и му подаде наръч консерви и торба с брашно.

Когато изпращаше доволен предоволния си клиент, насреща му изтича Техоно, синът на Хоно.

— Осморъкия дявол! — извика отдалеч младежът.

Фааири беше заръчал на всички да следят кога октоподът ще се покаже около брега.

— Къде?

— На островчето. Излезе да се грее.

Търговецът се вмъкна в колибата си развълнуван. Грабна далекогледа. Изкачи се на най-близката палма. Уродливата гадина наистина беше изпълзяла върху скалната площадка и протягаше дългите си ръце да бере пандануси плодове.

Фааири се спусна на земята и притича към работниците в храма. Провикна се още отдалеч:

— Тръгвайте с мен! Осморъкия е на брега!

Хората слязоха от покрива. Загледаха го уплашено. Пресен беше още в душите им споменът от страшната стихия. Не бяха забравили

главния виновник, който бе осквернил божия дом, който бе предизвикал божия гняв. За да се предпазят от ново възмездие, бяха готови на всичко. В техните езически души всеопрощаващият бог, какъвто го представяха мисионерите, все още си оставаше един зъл отмъстител за всяка неволна човешка слабост — бог с ново име, но с непроменената същност на жестоките стари божества…

Фааири извика:

— Хайде, вземайте копията!

В тоя момент той може би не мислеше толкова за розовия бисер, който след изчезването на Теао го очакваше, скрит в пещерата под охраната на опасния октопод, колкото за отмъщението над тая морска твар, която не само го бе яздила от островчето до църквата, не само се бе гаврила с него, но бе докарала и бурята. А тая буря отнесе модерната му къща с всички мебели и магазина му с останалите последни бутилки уиски. Той все още беше повече суеверен туземец, отколкото пресметлив търговец.

Всеки имаше защо да мрази октопода, имаше защо да се страхува от нов пристъп на океана.

— Да го убием! — промълви с пресъхнали устни Хоно. Искаше да угоди на властния търговец.

Другите го подкрепиха:

— Да го убием!

Пръснаха се по колибите и скоро наизлязоха с копия и харпуни. Тангихиа удари тревожно камбаната. Глъчката заля цялото селище, умножи се, нарасна. Събираха се все повече и повече въоръжени мъже, а жените и децата се струпваха зад тях в любопитен боязлив обръч.

Фааири поведе дружината си към безлюдното островче. Пътят им минаваше през най-запазения кът на кокосовата гора. Върху извисените, приведени към запад от неспиращия пасат стволове сплитаха проскубани корони най-младите жилави палми. По земята, върху потъмнелия от гниещата шума пясък, не растеше нито една тревица. Само тук-там, под още неразчистените повалени трупи, се подаваше някой млад палмов побег.

Скоро войнствената процесия наближи протока. В плитчината се подаваха плавниците на няколко пясъчни акули, които дремеха, напечени от слънцето, като почесваха кореми в бялото дъно. Откъм океана, отвъд къдравия прибой, приближаваше някакъв кораб.

Овладени от мисълта да сразят час по-скоро проклетия враг, хората почти не го погледнаха. Навярно носеше още консерви. Или ракия. По-добре, ако беше ракия! Но и с ракия, пак трябваше да почака!

Октоподът беше полегнал върху голата скала със сгънати пипала под тлъстото си туловище и любопитно разглеждаше с големите си изпъкнали очи настъпващото множество. Хората неволно съкратиха крачките си. Фааири се обърна към тях, горещите му очи ги изгледаха възмутено. Засрамени, мъжете прецапаха спадналата вода при отлива. Запристъпваха боязливо с вдигнати оръжия.

Обезпокоен от заплашително обграждащата го тълпа, Осморъкия се надигна. Пъстросивото, слято със скалата тяло изведнъж почервеня. После сякаш се обля с мастило. Усети опасността. Опита да се измъкне към водата, но Фааири му пресече пътя, замахна с копието си, насочи го в торбовидното тяло. Не улучи. Смути се и той от огъня на очите му. Острието се заби в кожата, която съединява пипалата. Октоподът хвана здраво дръжката и я изтръгна от ръцете му. После опита да се промуши покрай краката му. При вика на Фааири десетина души се спуснаха, да отсекат пътя му за отстъпление. И вече замахваха да го нанижат на оръжията си, когато дочуха някакви крясъци откъм Синята яма. Крещеше Теао Немия. Те познаха неговия див рев. Изпънатите им нерви не издържаха това ново напрежение. Нали всички знаеха, че Теао е мъртъв, отнесен от урагана в откритията океан, полетял върху палмовата корона? Нима беше оживял отново? Или пък беше безсмъртен?

Проклетият Теао!

Те отстъпиха, стълпиха се назад, уплашени до смърт, прецапаха заднишком протока, а октоподът, използвайки суматохата, изпълзя по скалата, сякаш преля по нея, и се хлъзна безшумно под водата.

Теао бе видял отдалеч, от доплавалата шхуна, множеството, струпано по сивите скали и по отразилия слънчевия огън, режещ до болка очите, бял пясък на плажа. Грозно предчувствие бе стегнало гърдите му. Какво търсеха там? Друг път не бяха идвали. Избягваха го като табу. Ето, различи европейските дрехи на Фааири, копията и харпуните в ръцете на мъжете. С копия и харпуни не се ходи на разходка, а на лов. Какво щяха да ловят върху неговия остров? И защо в такава тълпа?

Изведнъж той разбра — готвеха се да убият Осморъкия. Фааири вече го беше ударил. Недочакал да спуснат лодката, Теао прекрачи парапета и скочи с главата надолу. Размаха лудо ръце, стрелна се като риба към брега. За минута достигна прибоя, който избухваше в равномерни взривове над външния риф. После се отправи натам, където кипналият вал се прекъсваше от тясна тиха пролука. Тя издаваше подводния проход, откъдето единствено можеше да се проникне безопасно в Синята яма. Вълните го подхванаха върху заостреите си гърбове, които изтъняваха все повече с приближаването си до брега, извишаваха се, източваха се като гигантски стъклени отломки и изведнъж рухваха, разбиваха се на бяла пяна. Разлюлените водни маси опитаха да го отклонят от пътя, да го запокитят върху настръхналите рифови зъбери, но с няколко решителни гребвания той се оправи, намъкна се в прохода. Неразпененатa вълна го понесе върху загладения си гръб. Докато погледне, плувецът прелетя през тихия пролом, който разсичаше ревящата стена на прибоя, и се озова сред Синята яма.

Теао се подхвърли до пояс над водата.

— Ууу! — изкрещя той. — Ууу!

Видя как хората се обърнаха стреснати, с разширени от ужас очи, как отстъпиха, как забравиха жертвата си, която изчезна под водата. Но не забеляза плуващата подире му бяла акула. Когато я видя, вече нямаше време за отстъпление. Трябваше да приеме боя. Недочакал тя да преполови тялото му, той се хвърли отгоре й и я възседна. Акулата подаде страхотна глава над повърхността. Тогава хората от брега видяха невероятната картина — човека върху гърба на бялото чудовище. Но те, още неосвободени от суеверията на езичеството, а вече затрупани със суеверията на новата религия, не разбраха какво ставаше в действителност. За техните смутени души това не беше обикновен двубой на живот и смърт между човек и звяр. За тях то означаваше ново бедствие, жестока прокоба, надвиснала над главите им. Проклетият Теао, обхванатият от злите духове, приятелят на октопода, който бе докарал урагана, сега отново се връщаше, възседнал най-свирепия дух на океана, идваше при тях върху гърба на Бялата смърт. Това зловещо завръщане отново ги убеждаваше в тайнствената му мощ, в свръхестествените му връзки с безпощадните

сили, доказваше виновността му за всичко преживяно и за всичко, което предстоеше да преживеят в бъдеще.

Хората не устояха повече. Първи се втурна назад Хоно Страхливеца. После писнаха няколко старици, които подбраха внуците си и хукнаха назад. Подире им се юрнаха останалите, прецапаха брода, не спряха сред палмите, а без да се обърнат, се пръснаха из селото.

Теао дори не погледна след тях. Сега акулата беше единствената му мисъл. Защото тя не беше някаква двуметрова гладница, на която лесно може да престърже врата, а грамада от мускули и сила, за която всяка рана от ножа му щеше да означава само одраскване.

Акулата заби в дълбините. За него нямаше друг изход. Той се пусна и излетя на повърхността. После загреба към брега. Оставаха му още десетина метра, когато чудовището го настигна, изправи глава над него да го налапа. Чак тогава Теао разбра, че няма защо да се бои. Върху устните му, отдолу на главата, почти на гърдите, още стояха телените шевове на Чан Чу. Устата му беше обезвредена. А без тая уста, без острите й зъби цялата му исполинска мощ вече не вдъхваше познатия трепет, дори будеше жал.

Теао видя как бялата акула, измъчвана от незадоволения си глад, напъна челюсти да ги отвори, видя как се поразшири отворът на устата й, видя как пулсираха учестено-възбудено червените й хрилни цепнатини, но теловете и тоя път не отпуснаха хватката си, все още държаха здраво. Окото й мина край него, вторачено с такава зла настойчивост, с такава непреклонна настървеност, каквато момъкът още не бе срещал в никое око — ни човешко, ни животинско. Прочете такава свирепа заплаха, от която кръвта му изстина. Ненавистта в очите й го уплаши повече, отколкото острите й зъби. В тях той прозря целия бъдеш ужас, който щеше да се разрази, когато могъщите челюсти най-сетне се откачат от телените си примки, когато страхотната уста успее да се раззине напълно, да осмисли стаената си мощ.

Плувецът отскочи настрана, остави я да се хлъзне край него, после заплува към островчето и се подхвърли на скалата. Не си легна веднага, както жадуваше умореното му тяло след всичко преживяно. Беше се прибрал отново дома, на познатия къс суша, до познатия риф. Но това не беше достатъчно. Трябваше да види приятеля си, трябваше да му помогне, ако се нуждаеше от помощ. Нямаше време за губене.

Акулата сега не беше опасна, пък и да го нападнеше, той имаше възможност да й избяга, като се мушне в тунела си.

Теао се гмурна. Под водата лагуната грееше с прозрачната си синева напълно пустинна. Подплашени от беса на обезсилената акула, рибите бяха изчезнали, изгубили се бяха из пукнатините и раците. Безброй цветя-животни и дървета-животни застилаха дъното като приказна, замайваща с пищните си багри цветна градина. Гмурецът стигна до отвора в кораловата скала. Когато видя копието на Фааири, което Осморъкия бе изтръгнал от раната си, от мрачината на дълбоката ниша се протегнаха две пипала и залепнаха за гърба му, а зад тях светнаха две разтревожени очи. Теао потупа зарадван приятеля си по студените пипала, подобни на гумени маркучи, потегли ги навън. Октоподът не се реши да излезе веднага. Поколеба се. Само отпусна вендузите си. Плувецът изскочи на повърхността, вдъхна въздух и погледна към Синята яма. Зловещата бяла сянка не се виждаше. Изглежда, беше се измъкнала отново към океана, мъчена от неутоления глад. Над водата отвъд прибоя се рееха с неподвижно простени крила буревестници и ловяха излитащите калмарчета, които опитваха да се спасят от някакъв невидим враг.

Теао отново потъна. Тоя път подводният пейзаж бе оживял. Милиони пъстри риби, измъкнали се от закритията си, замрежваха погледа като пърхащи пеперуди. Те се разделяха при неговото приближаване и веднага зад него се събираха, заграждаха го в своята многоцветна непрогледност. Октоподът го посрещна извън нишата, порозовял от удоволствие, едва сдържащ радостта си при щастливата среща след дългата разлъка, обхвана го с многоръката си прегръдка, притисна се върху гърдите му. В примижалите му големи очи светнаха блажени искрици, по тялото му преляха розови и виолетови ивици.

Октоподът беше глух и ням, неспособен да изрази вълненията си с думи или с прости радостни звуци като кучето, като коня, като птиците. Имаше само един език — езика на багрите върху собствената си кожа. И Теао, неговият верен приятел, разбираше отлично този език. По бързото редуване на розовите и теменужените петна той узнаваше, че Осморъкия не е в състояние да сдържа радостта си, че тръпне от блаженство, че едва е дочакал часа на срещата. След това тия ярки изблици на щастие, между които кожата опитваше да приеме обичайната си окраска като скалата, постепенно избледняха.

Първоначалният изблик на чувства беше преминал, душевното му равновесие се възвръщаше, подчиняваше се на вродената си умереност.

Теао го погледна грижливо. Многоръкият му другар беше здрав. Само върху съединителната кожа личеше раната от копието на Фааири, но тя вече се бе свила, бе спряла да кърви. Човекът го остави и излезе на повърхността успокоен. Предстоеше му още нещо, всъщност най-важното — това, за което най-много бе бързал, за което всъщност се бе върнал.

Той прегази протока и стъпи на Големия остров. Тръгна по белия плаж. Беше изминал само стотина крачки, когато я зърна. Маурея седеше пред хижата си и промиваше раната на стария Мапуи. Тя не го виждаше. Усмихваше се за кураж на стареца, та да не усеща толкова болката от отлепваната превръзка. Значи, беше добре. Значи, Теао бе успял да я спаси при урагана. Повече не му трябваше. Тръгна си назад, седна на своя бряг, отпусна се по гръб с подложени под тила ръце. Замисли се. Замечта. А неговите мечти бяха скромни, толкова скромни! Не се надяваше да го обичат. Мечтаеше само да го мразят по-малко, да не го гонят тъй настървено, да не преследват и октопода му, да ги оставят да си живеят тук — та те никому не пречат, — да гледа отдалеч Маурея, когато излиза сутрин от хижата си, когато събира децата за писане, когато танцува и пее вечер, да й носи най-хубавите риби и омари. Само толкова!

На съседния панданус висяха няколко оцелели плодове, които отдалеч наподобяваха ананаси. Теао се пресегна към тях и откъсна един плод, разчупи го да вдъхне приятния му мирис и го сложи в уста, присви устни от сладникаво-тръпчивия му вкус.

Тогава усети колко много е огладнял. Трябваше да се нахрани, колкото и да бе изморен. Той се спусна отново към дъното, взе копието на Фааири и погледна към нишата. Тя зееше празна. Къде ли се бе дянал приятелят му? Момъкът се залови в един корал, за да не изплува нагоре тялото му, и огледа околността. Знаеше, че когато октоподът се маскира, трудно може да бъде открит. Друг път те често играеха така на криеница. Теао успяваше да го намери само по очите му, които го следяха любопитно-насмешливо. Ако Осморъкия се сетеше да зажуми, никой не би могъл да го издири. Така и тоя път плувецът съзря само едно око върху мъртвата коралова скала. Едно око — и нищо друго.

Теао разбра по израза му — Осморъкия дебнеше една голяма стрида. Пълзеше неусетно към нея, бавно и търпеливо като морска звезда, стиснал в една от ръцете си късче от корал. Мидата плакнеше непредпазливо розовото си тяло. Едно рače току излизаше и влизаше в отворените й черупки. Изведнъж рачето се дръпна назад. Стридата се затвори мигновено, но късно. Осморъкия бе тикнал кораловото късче между черупките й. Сега вече нямаше нужда да се преструва. Той се отлепи от скалата и се залови да изгризва вкусната вътрешност на жертвата си.

Но внезапно избледня, прежълтя като медуза. Това стана само за миг. После отново се прилепи към дъното, сля се с него. Този миг обаче стигаше на Теао да разбере сигнала на мълчаливия му език. То беше все едно крясък, вик на ужас. Навярно акулата се завръщаше. Но не. Не беше акулата. От синия здрач на дълбините се стрелна двуметрова риба с отворена зъбата уста. Стрелна се право към човека като торпила. Морска щука! Теао я пресрещна с копието, отблъсна първия пристъп, но не я засегна опасно. Щуката се врътна като мълния и връхлетя повторно. Плувецът се стегна за бой, за решителен бой. Това пъргаво свирепо същество беше по-опасно от десетметрова акула, от октоподите, от морските змии, от всички заедно. Акулите, дори людоедите, рядко нападат първи, при това движенията им са по-бавни, позволяват на човека да ги проследи, да ги превари, да ги отблъсне. А морската щука сякаш не е риба, а демон, невероятен бяс от пъргавина и настървеност. Тя се спуска като стрела, отръфва къс месо и бяга, за да връхлети след миг от другата страна за втора, за трета кървава хапка. И ако тя самата не огложде цялата си жертва, кръвта от раните, които е причинила, ще събере всички акули на океана, за да я довършат.

И все пак Теао беше различен от другите хора. Неслучайно беше получил прозвището „човек-риба“. Пъргавината му във водата можеше да се мери с пъргавината на рибата. При страхотното й нападение той свари да забие оръжието си в тялото й. После се тласна напред да го забучи още по-навътре. Но щуката отскочи и пак налетя. Само бързото му отблъсване от дъното спаси прасеца му от излъганата само с няколко сантиметра зъбата уста.

Теао не би издържал дълго в тая борба на сръчност и ловкост. Той имаше повратливостта на риба, но дишаше въздух. За да поеме тоя

въздух, трябваше да излезе на повърхността. А точно в тоя миг хищницата щеше да отнесе набелязания къс от тялото му. Затова беше длъжен да остане още под вода, да не изплува, да сдържа дъха си.

Изведнъж две пъргави пипала се метнаха като ласа върху прелитналата риба. Спряха устрема й за мигновение, но Теао не изпусна това мигновено предимство. Ако не беше ударил, озъбените челюсти щяха да се извият и да разкъсат мекотелия нападател. Копието прониза тялото на врага зад хрилните капачки. Хваната в непускащите пипала на октопода, превърнала се от неумолим хищник в безпомощна жертва, морската щука се замята сред розовата мъгла на изтичащата си кръв.

Теао измъкна острието и отново го заби в тялото й, още по-назад от първата рана. Рибата трепна и замря улучена в сърцето. Беше мъртва. Човекът излетя към повърхността. Отпусна се на брега задъхан. След малко отдолу се надигна като разперен чадър осморъкият му помощник, за да остави като вярно куче пред краката му едрия лов.

Теао отдели главата с част от трупа и му я подаде, а останалото постави в черупката на тридакна, която му служеше като съд за готвене. Напълни я с морска вода, а не с вода от другата черупка, която беше предназначена да събира стичащата се от пандануса дъждовна вода. Залови се да накладе огъня, докато приятелят му, награбил едрата плячка, се повлече по камъните във водата, да се нахрани до насита. Теао разцепи суха клечка на две и с едната половина почна да търка настойчиво сърцевината на другата. Търкаше здраво, упорито и продължително, като че ли ореше. Той нямаше кибрит, нямаше и запалка, затова единствен на атола се ползуваше от най-древния способ за добиване на огън. Ето, дървесината задимя. Момъкът постави едно кокосово влакно и то се запали. После притури цяло снопче, раздуха го с уста. Пламъкът лумна изведнъж. Теао натрупа отгоре наръч сухи съчки и бутна сред малката си клада кръгъл камък. Когато камъкът се нажежи, той го подхвана с две клонки и го пусна в чорбата да я подвари.

6

Дълго чака Жан Гари да се върне Немия, след като бе видял ненадейното му скачане от кораба, човешкото множество на брега и схватката с акулата. Когато младият островитянин не се прибра и за обяд, Жан насочи далекогледа към атола. Видя го зает с постройката на нова колиба. Той не изтрая повече. Трябваше да отиде колкото може по-скоро при легендарния октопод, да запечата на кинолентата фантастичната му дружба с човека, да получи кадъра, който най-сетне щеше да задоволи филмовата компания.

Жан извика моториста. Но метисът по някакъв тайнствен начин вече бе успял да се напие и хъркаше в койката си. Помогна му пак услужливият, винаги трезвен Чан Чу. Той спусна лодката му във водата. Плясъкът й разгони двете сини акули, които се криеха от убийствения пек в сянката на корпуса. Жан положи кинокамерата пред себе си на седалката и натисна веслата. Беше забелязал прохода, през който Немия се бе вмъкнал в своя залив, затова се насочи право нататък.

Океанът връхлиташе срещу привидно крехката варовикова постройка на атола, обсипваше я ритмично с кристалните си удари, но срещнал нейната упорита, вековна съпротива, се блъскаше в рифовете, ревеше и се заканваше с разпенени устни. Вълните продължаваха да приждат една след друга, набърчили блестящия му гръб с чудовищни тръпки, прииждаха в безкрайни бойни вериги, поели в неспирен поход от незнайна страна, устремени към друга, още по-незнайна цел. Редица подир редица, като тежки рицари, обковани с прозрачни брони и възседнали прозрачни жребци с развети бели гриви.

Жан гребеше, освежен след нетърпимата мараня на палубата, разхладен от водните пръски. Близостта с морето винаги го вълнуваше, още от дете, та и до днес — и когато се отпускаше да си почине в неговите обятия като влюбен поет, и когато пристъпваше към него за пари, като платен агент на филмовата компания.

Той знаеше колко е опасно да се промъкне в лагуната през коварните засади на невидимите рифове. Затова туземците изчакват пред прибоя най-голямата вълна и тогава изведнъж почват да гребат лудо, за да прелетят ведно с нея над настръхналите зъбери. Вълнението има свой строг порядък, свой ритъм за всеки ден, за всяка посока. Жан спря пред подводния пролом, като задържаше с обратно гребане лодката си. Преброи седем водни гънки, докато се зададе осмата — най-закръглената, най-ниската, най-неразпенената. Значи, това беше днешният ритъм. Приготви се, стиснал веслата, и когато отброи отново още седем вълни, тласна лодката върху гърба на следващата. Тя му беше нужна не да го издигне над рифа, който тук беше пробит, а да го пренесе по-кротко в лагуната, без риск да го отблъсне настрана върху озъбените през бялата пяна камънаци.

Озова се за миг сред Синята яма, без нито едно гребване. Теао го видя, прекъсна заниманието си и размаха приветливо ръка. А когато лодката достигна брега, той подхвана носа й и я изтегли на сухо.

— Това ли е твоето царство? — запита Жан.

Без да разбира езика му, Немия се усмихна доверчиво. После го покани с ръка да му бъде гост, като му посочи черупката на тридакната с вече сварената чорба от морска щука и бутна в ръката му лъжица от кокосова черупка.

— Благодаря, Теао! — рече французинът. — Не съм гладен. Друго търся. Октопода. Ти ми обеща. Къде е той?

Немия гледаше в недоумение. За да го разбере, Жан вдигна ръце покрай главата си, уподоби извивките на много пипала.

— Ъъъ! — досети се Теао радостно и чукна с камък по скалата. Чукна още веднъж и още веднъж. После показа с тържествуващ замах надигащия се от дълбочините зеленикав чадър като огромна непрозрачна медуза, която с приближаването си до повърхността изгубваше сините си краски, изсветляваше, оформяваше се. Ето, над водата се подадоха изпъкналите очи, но останаха там, на три метра от брега, не се решиха да излязат вън, смутени от бръмчащата кинокамера. Теао направи знак на госта си да не плаши животното. Жан се подчини неохотно и се потули зад пандануситe. Чак тогава Осморъкия се залови за скалата с едно пипало, после с второ, с трето, извлече торбовидното си тяло и обгърна нозете на човека като уплашено дете, когато се гуши в майчиния скут. Очите му все не се

отделяха от храстите, зад които се криеше пришелецът с чудноватата кутия пред очите. От време на време по кожата му, която вече бе приела цвета на човешкото тяло, избухваха като пламъци ярки червени оттенъци. Немия направи гримаса, за да обясни, че приятелят му е изплашен. Затова се кокори така, затова се наежва с най-страшната си багра. После посочи с пръст рамото си. Октоподът протегна всичките си пипала като зловещ възел от възбудени питони и така, заловен здраво за врата, за главата и за кръста му, се настани на плещите му. Там притихна, опрял туловището си с големите неспокойни очи до главата му, притисна се в мълчалива ласка.

Такава нежност! Допустима ли беше тя у това противно създание? Та то олицетворяваше всичко зло и ненавистно за човека, цялата тайнствена враждебност на морската бездна? Нали за него са създадени най-жестоките човешки легенди, за тоя потомък на Сцила и Харибда, родственика на зловещата Медуза, чийто поглед превръщал човека в камък, за най-кръвожадния герой на всеки водолазки роман?

Всъщност дали беше дружба това, или прост рефлекс за дирене на храна? Някаква по-висша симбиоза?

Но дори и така, дори ако октоподът не проявяваше привързаност или обич към другаря си, дори ако очакваше от него само закрила, както ракът пустинник от актинията, това, що ставаше пред очите на Жан, беше нещо изключително, нещо неподозирано. Насреща му стоеше едно низше същество, от най-низшите, една молюска, нещо като мида, а това същество познаваше кой му е приятел, засвидетелствуваше му доверието си, притискаше се към него, вместо да побегне към водата, знаеше доколко има право да стегне мускулите си, доколко да прилепи смукалата си, та да не причини болка, не забиваше в безсмислен гняв отровния си клюн в тила му. Рибата се е издигнала много по-нагоре от мекотелите в стълбицата на еволюцията, но тя не дава и намек за такива душевни прояви, тя идва към храната и бяга от неприятеля. Жабата е отишла още по-нагоре, но и тя не се научава да разпознава тоя, който се грижи за нея. Гущерът също. А тук? Тук Жан се бе сблъскал с прояви, каквито допускаше само при най-висшите животни, само при бозайниците. Сякаш не студенокръвна охлювоподобна твар се гушеше в рамото на Немия и продължаваше да следи всяко движение на непознатия с изпитателния си умен поглед, а някаква обезобразена гърбава маймунка.

Ръката бе позволила на човека да се издигне над всички животни, ръката всъщност бе създала човека с неговия разум. Не бяха ли пак ръцете, това множество ръце, които даваха на тая низша гадинка възможността да надмине по интелект много други, по-съвършени в телесната си организация животни?

— Теао! — извика Жан. — Я да ви видя във водата!

Немия отгатна по сочещата ръка какво иска от него. Наведе се и се гмурна сред вълните с безформения си жив товар. Жан го последва. Чак сега се сети, че бе забравил акваланга си. Но не помисли да се връща, не посмя да се откаже от случая, който му се бе представил тъй благосклонно.

Познатата омая на подводния свят го обгърна отново с неописуемата игра на краските си, която не е в състояние да пресъздаде никоя палитра, която не може да запечата в пленителните й отсенки никоя кинолента. Всяка гранка на корала, макар и привидно едноцветна, имаше свой неповторим нюанс, всяко влакънце на актинията грееше еднакво с другите и все пак различно. Пъстротата на корали, водорасли, гъби, червеи и риби, на пръв поглед крещяща и безредна, всъщност при спиране на погледа в нея се стопяваше, обезличаваше се, преливаше в диво очарование, което замайваше очите. Първобитният хаос на багри прерастваше в стихийна хармония, сурова в своята неправдоподобна яркост и нежна в неуловимите преливи на пищния си колорит.

Хванал две от пипалата на осморъкия си другар, Теао се носеше в прозрачната вода с плавни движения, сякаш летеше в някакъв приказен свят. Жан насочваше обектива ту към единия, ту към другия, погълнат от невероятната сцена, която се натрупваше в стотиците снимки на кинокамерата. Това наистина беше нещо необикновено, то беше потресло съзнанието дори на един неуморим скитник като него, който се бе срещал с безброй изключителности през бурния си жизнен път. Със своя усет Теао неволно му представяше всичко, което очакваше да види Жан Гари, сега едновременно и задоволен кинооператор, и очарован зрител. Жан изплуваше да си поеме въздух, после отново се гмурваше, обикаляше двамата си актьори, без да вдигне пръст от пеещата камера.

Теао продължаваше да танцува със своя многорък партньор. Бавен и непохватен на сушата, тук, в родната стихия, Осморъкия

показваше цялата летяща грация на морския жител. Той се носеше в бистрите струи, поддържан и люлян в плавни тласъци от водната си ракета, и размахваше с неописуемо изящество живата китка на пипалата си, надминал по своята пластичност многоръката пантомима на индийските танцьорки. Извиваше се леко, разперваше като исполинска длан чадъра си, протягаше напред пипалата, сякаш решен да уплете в смъртоносна прегръдка голото тяло на плувеца, после бързо отскачаше назад и се хлъзваше като сянка покрай гърба му. Това беше някакъв странен балет — не само игра на множеството гъвкави ръце, но още по-чуден балет на разцветки, с които уродливият артист се нагиздваше всяка секунда, сякаш виртуозен осветител го обливаше с многоцветните снопове на скритите зад декора на каменните храсти прожектори.

Внезапно октоподът отскочи към дълбините. После се върна назад. Но дали вече беше същият октопод? От синята мъглявост приближаваше невероятна морска страхотия, нараснала неколкократно като оживяла канара. И друго, редом с тая канара плуваха исполински риби — уж познатите риби пеперуди, не по-големи от мъжка длан, а там, в обсега на подводния мираж, достигнали големината на човешко тяло, които с приближаването си към камерата издребняваха бързо, превръщаха се в обикновените риби, които се спираха да го погледнат, после се връщаха назад и изчезваха там, откъдето бяха дошли.

Издържал под вода повече от три минути, Теао само докосна, легнал по гръб, повърхността. Този миг беше достатъчен да поеме глътка свеж въздух, след като подобно на кит още във водата беше опразнил дробовете си. После отново потъна и продължи играта. По-право — промени я. За него тя не беше нито нова, нито трудна. В своето усамотение двамата я бяха упражнявали безброй пъти, свикнали бяха с нея, станала им бе привична. Когато Теао стисна по-силно едно пипало, октоподът мигновено отскочи вдясно, потъмня и в същото време изплю мастиленото си облаче, което за няколко секунди запази формата на тялото му. Не разбрал хитростта му, Жан остана слисан, когато видя как Немия премина през чернилния му двойник. Сякаш чудното мекотело се бе превърнало в октоподски призрак, който бавно се разсейваше в синия простор. За кратко Жан забрави да снема, смаян от непознатия фокус, който дори за него, с неговия трезв поглед, навлизаше в пределите на свръхестественото.

Теао скоро откри насмешливо присвитото око на другаря си, прилепено към скалата. Но французинът не го забеляза. За него там имаше само една мъртва каменна буца, нашарена със сиви и червени ивици, от повърхността до грейналото в белота пясъчно дъно, по което танцуваше пречупената слънчева светлина, като разчепкана дъга. Затова трепна, дори щеше да извика под водата, когато видя как част от скалата се откърти и връхлетя срещу немия момък, как залепна върху гърба му и уплете тялото му в триметровите си пипала.

Жан неволно извади ножа. Дали в дивия мозък на молюската не се бе пробудил най-сетне хищникът, дали не бе изместил приятеля. Французинът се спусна на помощ, но през възела на пипалата го погледна усмихнатото лице на туземеца, който му правеше знак с ръка, че всичко е в ред.

Осморъкия пусна Теао тъй внезапно, както го нападна. Заизвива се отново покрай него. Немия се залови за протегнатото пипало, отпусна се водоравно. Тогава октоподът прибра ръцете си като опашка и сви с рязко движение кожната си фуния. Един тласък, втори, трети — честа поредица от тласъци. Водната му ракета преодоля двойния товар, понесе го с торбата напред, като бързо набираше скорост, повлече подире си като жив скутер свободно отпуснатото човешко тяло, за миг го отвлече извън предела на видимостта, потъна с него в синия блясък на далечината.

Жан пое жадно въздух. Когато отново се потопи, чудната двойка вече се завръщаше от своята светкавична разходка. Теао пусна пипалата и изплува за въздух, а октоподът отскочи към скалата, залепна, сля се с нея.

Немия се гмурна още веднъж в дълбочината, настигна един самотен император, който се провираше през каменните колони на разкошния си дворец, и го подгони пред себе си с разперени ръце. Уплашената риба свърна наляво, врътна се надясно, но пресрещана непрестанно от протегнатите пръсти, се втурна презглава да се спасява нататък, накъдето я насочваше човекът. Мина на метър от скалата и мигновено се озова в мълниеносно метнатото пипало. Теао беше показал на чужденеца едно от най-честите си забавления с октопода, едновременно спорт и препитание. Той се отправи с делфински огъвания към многоръкия си приятел и посегна към общата плячка. Отначало октоподът опита да я отдръпне, да си я задържи, хищникът все не се решаваше да се откаже от нрава си, но след минутно колебание отстъпи и пусна рибата. Теао само я размаха пред обектива, после му я подхвърли за награда. Октоподът я обгърна със съединителната кожа на пипалата си, сви се на скалата и се приготви за закуска.

Жан Гари се гмурна отново да улови заключителния момент на тая изумителна дресировка. Сърцето му биеше от луда радост. В камерата му, в навитата стометрова лента, лежеше истинско съкровище, по-ценно от злато, от шепа бисери.

Той насочи обектива отстрани на пируващото мекотело, което при наближаването му почервеня и протегна заплашително ръце. При това решително предупреждение Жан Гари неволно отстъпи, опита да се отмести към другата му страна, без да сваля поглед от визьора.

Случайно зърна с крайчеца на окото си Немия, който се спускаше към него с рибешка бързина, като му правеше отчаяни знаци с ръце. Но късно! Кракът му докосна нещо лигаво и меко. В същия миг страшна болка го преряза. Жан изтърва камерата. Погледна надолу. Двуметровата тридакна беше склопила черупките си като чудовищни накъдрени челюсти и стискаше с исполинска сила стъпалото му.

Той се наведе, опита да разчекне с ръце тоя жив капан. Напразно. Със същия успех можеше да разцепи мъртва скала. Видя само как влизаха и излизаха през пролуката на облепените с водорасли черупки цяла дузина разтревожени рачета. Ужасът вледени съзнанието му. Той знаеше това — мнозина бяха заплатили с живота срещата си със зловещата мида убийца. От нея ловците на бисери се боят повече, отколкото от акулите.

Подла шега му изигра съдбата — да загине тъй глупаво, победен от някаква мида, и то тъкмо сега, когато почти беше постигнал целта си! Тъкмо сега!

Замърсеният въздух в дробовете му напираше с болезнени спазми навън. От устата му вече излитаха безредни бисерни гроздове. Очите му помътняваха, вперени в неспокойния, метално блестящ таван над главата му, отвъд който се простираше недостижимият въздушен океан.

Въздух! Поне една глътка въздух!

В нечовешки усилия да не погълне напиращата в устата му вода, той видя през помътения си поглед как Теао се спусна към него, хвана с две ръце чудовищната раковина, опря крака в дъното и я надигна. Пристъпи няколко крачки към брега, изкатери се по стръмно възземащата се скала, после пусна товара си и изплува за въздух. Отново потъна, отново го помъкна още по-нагоре. Ето, главата на Жан се подаде над повърхността. Полуудавен, той изкашля нагълтаната вода и задиша. Ала не за дълго. И спасителят му имаше нужда от въздух. Немия го остави, за да изплува на негово място. Така, като се редуваше със злощастния оператор, той го изнасяше все по-нагоре ведно с живата му каменна окова, докато достигна плитчината. Сега вече и двамата можеха да дишат едновременно. И те побързаха да използуват докрай тая щедра възможност, макар че опасността не беше преминала напълно, макар че упоритата мида продължаваше да стиска с тъпа безпощадност пленника си, който седеше върху нея, с един крак

потънал между черупките й, изподран и разкървавен от блъскането из кораловите храсталаци.

Теао намери един каменен клин. Нагласи го в междината на сключените докрай черупки и започна да удря по него с друг тежък камък. Клинът навлезе няколко сантиметра, а тесният отвор се увеличи само милиметър. При втория удар пролуката нарасна още толкова. На пръв поглед това оставаше незабелязано, но притиснатият крак го почувствува скоро по отслабналата болка. Не след дълго Теао победи с настойчивостта си, взе надмощие над каменното страшилище. Жан измъкна крака си и се простря по гръб на земята.

Глезенът го болеше ужасно, личеше как се подува, как посинява. Изглеждаше изкълчен, а може би счупен. Когато опита да се изправи, Жан не успя да се задържи върху него. Болката, напрежението, нечовешките усилия го победиха. Той се строполи в безсъзнание.

А извлечената в плитчината тридакна в порива си да освежи хрилете си, за да остане жива под убийствения пек, поемаше вода с чести всмуквания на зелената си мантия и я изхвърляше нагоре в грейнали на слънцето струи като ноздрите на заседнал до брега кит.

Теао се слиса що да стори, как да помогне. Веднага направи това, което знаеше — натопи ранения във водата. Островитяните лекуваха така почти всяка болест — от зъбобол до пневмония. Ясно, напълно безполезно. А не знаеше друго средство. Съвсем забрави, че може да го върне на кораба му. А и да бе се сетил, надали би го извършил. Шхуната за него представляваше чужд, което значи враждебен свят, на който бе живял по принуждение, само докато се прибере в своя роден свят, на своя остров. А кой знае какво ще помисли шкиперът. Попаа са толкова странни и толкова страшни, по-страшни от сънародниците му. Ами ако помислят, че той го е убил?

Тогава чу въпроса на Маурея, която се бе спряла на брега, отвъд протока.

— Теао, какъв е тоя човек?

Момъкът се сепна. Скочи на крака. После, опомнил се от първото смайване, почна да обяснява разпалено с мимики какво се бе случило, как Жан бе правил снимки, как го бе захапала мидата и как той, Теао, го бе изнесъл на брега, но с наранен крак. И сега не знае какво да стори…

— Донеси го веднага! — реши Маурея. — Ще го превържа…

Теао нарами послушно безчувственото тяло, помъкна го след девойката към село. Няколко деца ги видяха и припнаха уплашени към майките си на плажа, където се бе сбрало цялото население. То се знае, никой не им обърна внимание сега. Беше дошла „инаа“, огромен пасаж подобни на сардини рибки, подгонени от хищниците на откритията океан в плитчината, която гъмжеше от тях, превърната в лагуна от стопен седеф. Мъже, жени и деца с кошници в ръце и с радостни възгласи ги изгребваха направо от водата, за да ги натрупват в пърхащи, блеснали на слънцето купчинки.

Немия положи пострадалия на пясъка пред хижата на Маурея. После, прикрит зад дърветата, се върна обратно на островчето си, задъхан от радост, че бе вървял след нея, че тя му бе заговорила, че бе прочел в очите й одобрение на постъпката си. Цял ден стоя там, без да мръдне, загледан към Големия остров — там, където се бе сгушила в палмовата сянка любимата колибка. Видя как девойката превърза премазания крак, видя как младият кинооператор се съвзе и опита напразно да стане, видя как Фааири донесе един пружинен креват, над който стъкмиха заслон от палмови листа, как от кораба дойде с лодка капитан Роже и остави някакви вещи на пасажера си, който отказа да се върне с него…

След малко Маурея притича до брега.

— Теао! — извика тя. — Попаа иска да извадиш бръмчащата кутия за картинки.

Момъкът скочи. С едно гребване достигна падналата сред морските пера кинокамера, вдигна я, изплува до брега и я подаде на девойката, която припна да зарадва Жан Гари, че съкровището му е спасено.

Притъмняваше. Далече върху хоризонта на изток се събираха накъдрени сиви купи, наслагваха се в плътни мрачни грамади, които бързо се разпълзяваха към запад, закриваха целия небосвод. Чуха се първите приглушени гръмотевици, чиито отблясъци трепваха по начумереното небе като розови усмивки. Пасатът утихна напълно. Листата на палмите увиснаха неподвижно. В настъпилото затишие прибоят забоботи по-диво. А облаците не спираха да се трупат, да се катерят един върху друг като чудовищни небесни октоподи, по които преминаваха на неравни вълни черни, сиви и резедави сияния. Последните слънчеви лъчи, издебнали редките облачни пролуки,

позлатиха белия остров и палмовите корони, пръснаха милиардите си отражения върху морската повърхност, която засия като огромна бисерна раковина. И тъкмо когато слънцето потъна в океана, над острова плисна дъждът — хладен, пороен дъжд, който плющя само пет минути, после изведнъж секна. Облаците се разкъсаха, разсеяха се без следа. Новата луна изплува върху потъмнелия небосклон, с рогата нагоре като литнало златно кану.

Теао скочи във водата да се сгрее след хладния душ. Гмурна се надолу. Загадъчната омая на подводната нощ го обгърна изведнъж, сякаш го потопи в някаква недовършена амалгама от непознати течни метали, като лагуна от прозрачен живак. Замайващата пъстрота на дневните багри се бе разтворила в тая обезличаваща сплав, която оцветяваше подводния пейзаж в една-единствена гама, преливаща в сребристи, седефеносиви и мастиленочерни оттенъци. Лунните лъчи се процеждаха през блесналата повърхност, наподобила развълнуван станиол, и хвърляха дълги тръпнещи сенки, навяваха трепет и боязън с мрачната си тайнственост. Разклонените каменни дървета протягаха мъртвешки безжизнени клони, сякаш изковани от старо сребро, а между тях преминаваха в плавен летеж големи риби като оловни призраци.

Теао протегна ръка към една дупка и измъкна за мустаците две лангусти, едната подхвърли на октопода, а другата изнесе на брега, запали огън и я опече. Не му се спеше, така самотен, развълнуван от преживяванията на днешния ден и от близостта на Маурея. Навлезе във водата и заплува все покрай брега към селото.

Върху посребрения от луната пясъчен плаж пробягваха цели легиони крабове привидения, чиито безцветни тела изглеждаха невидими на бледата светлина, а се виждаха само удължените им черни сенки. Те щапукаха насам-натам и гонеха настървено излюпените в пясъчните си гнезда костенурчета, които бързаха презглава да се доберат до лагуната.

Теао остана във водата. Оттам, едва подал глава, той продължаваше да наблюдава със смътна тревога ранения французин и неговата гледачка. Ето, Маурея излезе от хижата на път към цистерната с дъждовна вода за пиене. Внезапно на среща й изскочи Фааири. Девойката едва сподави вика си. Фааири я хвана за ръката.

Теао дочу думите му.

— Маурея, защо се плашиш от мен?

— Съвсем не се плаша! — отвърна дръзко тя.

— Тогава защо ме отбягваш?

Немия не разбра отговора й. Видя само разгневеното лице на търговеца, който все още не пускаше ръката й.

Момъкът приближи към брега, излезе тихо от водата, готов за скок, със стиснати юмруци. Фааири заговори разгорещено:

— Маурея, помисли си! Аз съм най-важният човек на острова. Аз имам всичко. Аз раздавам продуктите. Забрави ли, че само на теб и на Тангихиа звънаря давам, без да искам копра?

— Тая храна не е твоя — пресече го девойката. — Ти ограбваш хората. Уж канак, а всъщност по-лош от попаа…

Той се направи, че не е чул обидата й, и продължи:

— Аз ще имам най-хубавата къща, наредена като къщите на попаа, с цветна градинка като у попаа. Пръстта ще докарам от Таити…

— Не искам нито къща, нито градинка! — извика Маурея. — Остави ме на мира!

Тя опита да се отскубне от яките му ръце, но той я сграбчи в прегръдките си.

В следния миг усети, че полита във въздуха. Теао го вдигна над главата си и го понесе на ръце, без да се смущава от писъка му, достигна брега и оттам го запокити сред вълните. После притича по брега и се хвърли в лагуната. Беше видял, че Маурея се прибра в хижата си, а съселяните й излизаха навън, смутени от виковете на Фааири.

7

Жан оздравя напълно. Подкрепян от Маурея, той вече се разхождаше по брега с едва забележимо накуцване. Отляво се извишаваха кокосовите палми, чиито корони плетяха по земята танцуваща мрежа от сенки и слънчеви зайчета, а отдясно се простираше ослепително белият, замрежен от жарещата мараня на тропическото пладне плаж, който неусетно позеленяваше с потъването си под водата. Само ритмично припляскващите вълнички показваха докъде достига нажежената суша и откъде започва прохладната лагуна, която постепенно потъмняваше, забулваше бликащата белота на кораловия пясък под спокойната си изумрудена загладеност. От време на време над повърхността прелитаха върху прозрачните си крилца в безредни ескадрили летящи риби, грейнали във всички разцветки на спектъра, и плясваха сред брилянтени пръски в кристалните водни дипли. Външният риф не се виждаше, затрупван при всеки взрив на прибоя като втори атол от кипнала пяна, която се разпълзяваше върху лагуната, подобна на метната резедава рибарска мрежа, а в увисналото над прибоя облаче от воден прах трепкаше пъстра дъга. Дотам, до бялата му ограда, стигаше познатият свят, малкият свят на острова. Отвъд започваше безкрайната, бездънна и безпределна синина на океана, разпростряна по всички посоки, потъващ зад замътената окръжност на хоризонта. Вълните продължаваха да налитат срещу рифа — кристалният пулс на океана отброяваше плясък след плясък, отмерваше хода на неизмеримото време в устрема на вечността, който именно тук можеше да се почувствува в цялата му величава необхватност.

Обвеян от това тържествено затишие на безпределността, обграден от простите грижи на тези прости хора, Жан Гари сякаш беше забравил кой е, откъде е дошъл и защо именно е дошъл. Отдал се бе във властта на тоя пълен покой. Като обкръжаващите го безгрижни хора и той се бе отпуснал в сладостната власт на битието — да съществуваш заради самото съществуване, без никаква друга цел, без

никаква друга задача, само с една първобитна, стихийна влюбеност в самия живот.

В палмовата сянка играеха футбол петдесетина мъже. Жан се подпря на една палма да ги погледа. Отдавна не бе посещавал мач. Но това, което видя, объркa всичките му представи не само за футбола, но и за спорта въобще. И тук имаше два отбора и една топка. Ала за броя на играчите нямаше ограничения. Мнозина искаха да си поритат и никому не минаваше през ума, че заради някакви си измислени правила може да лиши приятеля си от удоволствието да тича подир топката. Зрители имаше малко, само тия, които вече не можеха да бягат — старците, а с тях и Жан. Всеки, който дойдеше да позяпа, в следната минута се включваше в шумната блъсканица. Броят на играчите нарастваше бързо. Ето и Хоно, още не стигнал до брега, подхвърли уловените лангусти на жена си, нареди й да изтегли лодката, а той се спусна към игрището. Нуи пък, както бе изтикал кануто си във водата, внезапно се поколеба и го издърпа назад. После и той припна подир Хоно. На минаване покрай Жан само подметна:

— До довечера има време. Рибата няма да избяга я, а виж — играта дотогава ще свърши.

Руа остави мотиката и приготвените за засяване кокосови орехи.

— За днес стига толкова! — реши той. — Другото за утре! Има време!

Жан се усмихна, като видя как и той се вмъкна сред развеселената тълпа. Наистина, тук не беше Европа, където, ако пропуснеш сезона, цяла година ще гладуваш. Тук няма да падне сняг, та да попречи на сеитбата, тук и днес, и утре, и след шест месеца ще има все благоприятно време и за сеитба, и за беритба — за всичко. А ако не засадиш палмите, наоколо риба, колкото щеш. Домързи ли те да я гониш в морето, то само̀ ще ти докара до брега рибки инаа, купища раци и миди и паднали сами от дървото кокосови орехи. Обилието раждаше безгрижието.

С викове и смехове многочислените играчи гонеха топката, ритаха, когато свареха, и ловко заобикаляха палмовите стъбла, които също вземаха участие в играта, нападаха вратите и отпред, и отзад, тъй като игрището им нямаше очертания. Тангихиа стоеше върху един сандък от консерви и непрекъснато пищеше с реферската си свирка. Санът му на звънар в църквата му даваше право на несменяем рефер,

едновременно приятна гордост и досадно задължение. На него също му се играеше. Затова не пропускаше случай да скочи от сандъка, за да отправи и той някой шут, и то винаги срещу вратата на по-силния отбор. Изглежда, никой не слушаше свирката му, а надали и той самият знаеше правилата на истинския футбол. Играта се прекъсваше за кратко само когато биваше отбелязван гол.

Най-сетне Тангихиа оповести с продължително изпищяване края на мача. Разгорещените спортисти се втурнаха да се изкъпят в лагуната.

Жан запита:

— А резултатът?

— Осем на осем! — отвърна Тангихиа.

Жан се учуди.

— А защо не даде продължение, та да се разбере кой е победил?

— Нарочно! — отвърна реферът. — Тъй правим ние. Щом се изравни резултатът, спираме. Никой не се сърди. Всички са радостни, наиграли са се и няма победени.

Европеецът се усмихна. Логиката му беше ясна. Той вече опознаваше тия добродушни, още непокварени чада на природата, които не бяха в състояние да си обяснят както трябва нагона за лично издигане в дивата надпревара на цивилизацията.

И все пак запита:

— Ами ако двата тима не са равни? Тогава?

— Тогава от по-силния преминават играчи към по-слабия, подсилват го и се изравняват.

Значи, и от това затруднение бяха намерили изход.

Тангихиа последва другарите си във водата, а Жан остана замислен под палмовата сянка, където след утихването на човешката глъчка отново бе зашумял в листата непреставащият пасат.

Покрай него мина Хоно, помъкнал две едри лангусти. Интересен човек беше тоя Хоно. Смятаха го за най-големия страхливец на атола. Преди години на лов извън рифа, както си плувал с пусната във водата въдица, внезапно главата му се озовала в устата на акула. Той се отблъснал мигновено назад и се измъкнал по чудо от страшната жива гилотина, от която и до днес личаха няколко зараснали нареза по врата и по тила му. Оттогава не излязъл на лов извън прибоя въпреки укорите, въпреки подигравките. Не ходеше за седеф, не ходеше на едър

риболов. Само копра, раци, стриди и риба от лагуната. Безсъмнено — страхливец. Тъй твърдяха всички. Затова минаваше за по-беден, ако можеше да се говори за бедност при тези невзискателни, лишени от алчност хора.

Жан го спря.

— Продай ми едната!

Хоно му подаде начаса лангустата. Жан извади портфейла да плати. Но туземецът се дръпна.

— Защо? — рече той. — Да не съм я купил? Сам съм я уловил.

И тръгна да си ходи. Жан го хвана за ръката.

— В моята страна има други обичаи — каза той. — Всичко се плаща.

— Чувал съм! — разсмя се Хоно. — В страната на попаа хората искат да им плащаш, ако те пуснат да спиш в дома им, вместо да се радват, че им оказваш почит с гостуването си. Знам, че там даже рибата продават за пари. Ха, ха! За щастие у нас не е така. И друго знам. Там хората не носят часовници, както нас, за украшение, а да знаят кога да почват работа. Ха, ха! А някои, с най-хубавите часовници, въобще не работят…

И прегънат от простодушен смях, се отдалечи към хижата си.

Жан не се изненада от думите му. Вече почваше да разбира хората, сред които беше попаднал. И да ги обиква все повече въпреки пропастта от различия, която, вместо да ги разделя, в действителност ги сближаваше. Вчера например пак говореха с Хоно. Хоно подметна, че дълго време няма да събират копра. Ураганът беше начупил дърветата, беше обрулил плодните реси. Жан изказа искреното си съжаление. Наистина бедствие. После засегнаха друг въпрос — за седефа. Размътената вода в лагуните на атолите от прелелите вълни на урагана навярно щеше да унищожи мидите. Откъде тогава щяха да получат пари тия хорица? „Аита пеапеа! (Нищо от това!) — беше отговорил Хоно. — Дори по-добре! Нали има консерви? Ще остане повече време за танци.“ Аита пеапеа! На всяка крачка Жан слушаше това оптимистично възклицание — и когато островитянинът не улучеше рибата, и когато потънеше лодката му, и когато си счупеше крака. Хоно му беше разправил за голямото повишение в цената на копрата преди години. Това, вместо да поощри производството, както става по целия свят, тук беше дало обратни резултати. Щом с по-малко

стока получили повече пари, канаците спрели да събират копра. Защо им са толкова пари? На тях повече им трябва време за игра, за песни и танци.

Маурея току-що свършила краткия урок по четене с не особено редовните си голи ученици, се изправи до него.

— Много са добри вашите хора — прошепна Жан повече на себе си.

Девойката го изгледа с големите си черни очи.

— Вярно е. Много са добри. Но не всички.

— Както и при нас — прекъсна я със смях французинът. — Но при вас лошите са по-малко.

Маурея добави:

— И не винаги. Понякога са много-много лоши. Към Теао са по-лоши от акули.

Той погледна към Малкия остров, където му се мярна бронзовото тяло на немия плувец, който се хвърли в Синята яма и не се показа повече.

— Наистина, Маурея, защо тоя момък не идва при мен?

— Защото няма право.

— Какво значи това?

Тя се поколеба, преди да отговори.

— Старите хора твърдят, че е обзет от зъл дух.

— Ти вярваш ли в зли духове, Маурея?

— Ако вярвах, нямаше да казвам, че са лоши. Но тъй говорят всички. Теао спи на морското дъно, живее с октопод, а никой човек не дружи с октопод. Само зъл дух. Ако дойде насам, ще го убият с камъни.

— Откъде е той? Как е попаднал сред вас?

— Тукашен е. Но го изгониха, когато го обхвана злият дух.

Жан я погледна в очите.

— Разправи ми как стана това! По какво познахте злия дух?

Тя се замисли.

— Това стана преди пет години. Теао беше силен юноша, най-силният от всички. Достигаше дълбочини, в които никой друг не дръзваше да се спусне. Там, както разправят легендите, живеят жестоки морски духове. Старците клатеха глави. Никой няма право да дразни морските духове. А Теао се смееше. И веднъж…

Тя млъкна.

— Какво? — запита Жан с разбудено любопитство.

— И друг път някои гмурци се побъркваха, почваха да вършат глупости. Наричаме го „таравана“. То е нещо като напиване. Идва и си отива. Весела работа. Хоно веднъж след гмуркане цял месец от сутрин до вечер кръстосваше лагуната и изгребваше с черпака си вода. А кануто беше сухо, не пропускаше ни капчица. Ние си умирахме от смях на брега. След месец се оправи, все едно нищо не е било. А Тангихиа пък правеше всичко наопаки. Кажеш му: „Хайде за риба!“ Той ляга да спи. Речеш му да спи — той удря камбаната за църква. Щом зърне възглавница, изтърбушва я и почва да скубе перушината да си вари пилешка чорба.

— Това зъл дух ли е? — запита шеговито Жан.

— Не! Това е смешен дух. Зъл дух е друго. Като Теао. За него ще ти разкажа. Всички мъже бяха отишли да вадят седефени черупки на съседния атол. Теао решил да се спусне в най-дълбокото. Рекъл — ще извади бисер, не само седеф. Там още се срещат миди с бисери. В плитчините се свършиха отдавна. Според преданията, бисерите са паднали звезди. Колкото е по-голяма звездата, толкова по-дълбоко потъва. Теао се гмурнал. След малко излетял отдолу с крясък. Всички се досетили, че е стигнал до злите духове. Той скочил в кануто и почнал да хапе хората, като не спирал да вие като ураган. Най-сетне припаднал, но и тогава не се успокоил, а продължил да се тръшка и да реве. Донесоха го в село вързан. Гледаха го старците, мислиха и накрай решиха. Това е Злия дух. Не биваше повече да живее сред нас. Оставиха го на Малкия остров — да стои там, додето го напусне духът.

— Е, напусна ли го?

— Не! Теао и досега вие все така. Когато тръгне насам, всички го пресрещат с камъни. Понякога той се вбесява, напада, бие. Доказва, че духът все още е в него.

— А ти, Маурея, какво мислиш ти?

Тя се усмихна тъжно.

— В бурята той ме спаси. Той ми помага винаги. Но старите хора не дават. Помощта му щяла да ми довлече беля на главата…

— Клето момче! — промълви Жан. — Жертва на най-глупаво суеверие! Вместо да го лекуват…

— Знам. И им го казвам. Но не ме слушат, при все че съм учителка. И децата уча, и старите понякога. За азбуката ми вярват, защото не я знаят. За духовете — не. Защото аз не съм познавала духовете. Блазе на вас, попаа, че не ви мъчат суеверия!

Той поклати глава.

— И у нас, Маурея, те са причинили много злини — повече от всички урагани, от всички земетресения, от всички болести…

Вечерта настъпваше бързо. Залязващото слънце едва запали океана и палмовите корони с грейналата си жарава, а от дълбините вече избликнаха черните сенки, замътиха водата, небето изсивя, както се покрива с пепел догарящо огнище.

Жан седна на пясъка до пъплещите вълнички на прилива, които бързо достигнаха краката му и го принудиха да се отмести назад, а Маурея прибяга до колибата да наготви подарената лангуста. Когато тя привърши работата си и се упъти към брега, иззад склада си излезе Фааири и я хвана за ръката.

— Не вярвай на попаа! — прошепна й той. — Попаа винаги са лъгали нашите девойки.

В лицето я лъхна мирис на ракия. Тя знаеше това, за което той я предупреждаваше, чувала го беше често. Но не поиска да слуша повече, а опита да издърпа ръката си.

— Това не е твоя работа!

— И моя е! — промълви той. — Няма да те оставя на попаа! На никого няма да те оставя!

— Като че ли ще питам тебе? — прекъсна го Маурея. — Ти си гледай търговията и ракията!

Фааири зафъфла обиден:

— Пия от мъка! Заради тебе! Ако се омъжиш за мен, ще престана…

Тя се изсмя:

— Тогава ще пиеш цял живот!

Търговецът посегна да я прегърне.

— Маурея, не говори така! С мен ще бъдеш най-добре. Аз съм богат. Всичко имам — като попаа… Ще ти направя къща с градинка.

— Остави ме на мира! — изблъска го тя. — Или искаш Теао да те окъпе?

Той сви юмруци.

— Тъй, значи! Ще викаш Немия дявол! Ще ми се подиграваш! На мен, Фааири…

Тя не доизслуша пиянските му закани, а притича към брега, смутена от разбудената злоба в душата му и едновременно с това щастлива от близостта на любимия.

Жан я чакаше, без да подозира тревогата й. Маурея седна на пясъка замислена, покорена като него от величието на тропическата нощ. През черните накъсани корони на палмите грееше тъмносинята бездна на вселената, осеяна с безброй ярки звезди, които ги гледаха отгоре с чистата мъдрост на хилядолетията. Понякога падаща звезда прекосяваше небосвода в нелеп опит да задраска с мимолетната си диря вечността. В краката им шумяха тихите плясъци на лагунните вълни. Те полазваха с шепот по брега, замрежени от светеща пяна, и попиваха в мокрия пясък, който като сито задържаше върху лъсналата си повърхност милион мигащи искрици.

Започваше чудното тайнство на морското светене. Прибоят се мержелееше с резедави сияния. Призрачни реки се оттичаха по океана, до кръгозора, по-светли от Млечния път, който опасваше небосвода отгоре.

Жан запали цигара. Пламъчето на запалката огря лицето му, върху което беше легнало необичайно спокойствие.

— Маурея! — промълви той. — Ти не знаеш колко е хубава твоята родина! Какво доволство навява! Никой от вас не го съзнава. Само ние, които сме дошли от зашеметяващата блъсканица на цивилизацията — само ние можем да сравним…

Говореше за родината й, а всъщност мислеше само за нея, за скромната полинезийска девойка, виждаше само нейната безизкуствена прелест, на която би завидяла всяка европейска кинозвезда, с естествения загар на кожата й, за който сънародничките му се пекат от сутрин до вечер по плажовете, с бухналата й черна коса, с влажните й, искрящи от младост и здраве очи.

В нозете им изпълзяваха от дупките си големите сиви крабове, заставаха смутени, вперили в тях изпъкналите си очи като червени въгленчета. После, успокоени от неподвижността им, почваха да се ровят безгрижно наоколо. От морето изплува костенурка, облечена с пламтяща броня, от която се оцеждаше течен огън, и се запъти, залитаща, да снесе яйцата си в пясъка.

Очарован от великолепието на нощта, от брътвежа на вълните, от редките капки на звездния дъжд, от бавните въздишки на океана, в които се долавяше някакво стаено очакване, Жан продължи да мечтае на глас:

— Изморен съм. Маурея! Преуморен съм от тая неспирна гонитба на богатство! Омръзна ми да правя филми за пари! Та аз и досега не само заради парите… И за нещо друго, може би по-важно… Не знам как да го обясня… Но не мога другояче. Трябва да споделя с другите хора, да им покажа това, що съм видял. Знаеш ли каква сладост е това — да седиш в киносалона и да наблюдаваш зрителите, да слушаш затаеното им дишане при най-напрегнатите сцени, въздишките им на облекчение при преминалата опасност… И да знаеш, че ти си направил тези снимки, че ти си успял да развълнуваш хората, че си успял да им дадеш нещичко от себе си… Иска ми се да остана тук, на вашия остров, да ловя риба, да бруля кокосови орехи, да танцувам. Да изуча вашия мелодичен език, с неговото пленително изобилие на гласни звуци, език-песен, който в моето ухо звучи като италианска канцонета. Да избягам от алчността за печалба — нашия лош дух, по-лош от всички морски духове вкупом. Да остана при вас, да се окопаем заедно и да не допуснем на брега нито една шхуна за копра или седеф, която иска да ви всели злия дух на парите, нито една лодка с консерви, от които ви заболяват стомасите и зъбите, нито една каса с уиски…

Маурея го прекъсна със смях:

— Виж, само това не! Ако прогониш шхуната с уиски, нашите мъже ще те удавят в лагуната. А дори да не дойдат попаа, ние вече си имаме Фааири. Духът на парите вече е стъпил на атола… И духът на ракията…

Жан въздъхна. Отказваше да приеме нейните думи. Целият свят край него ги отхвърляше — и белият пясък на плажа, мъждукащ като сняг, и черните шепнещи палми, и глухото дишане на прибоя, и свежото ухание на пасата. Той пусна недогорялата си цигара и проследи смаян огнения й път. Тя сякаш не докосна земята, а попълзя към водата, изцвърча и угасна. В следния миг младият мъж забеляза белия краб привидение, който я бе отмъкнал по погрешка.

А Маурея продължи:

— Ти мечтаеш да се заселиш тук. Всички попаа, които са се отбили за ден-два при нас, говорят същото. Но не остават. Или само постоят месец-два и избягат. Ние пък мечтаем да отидем в страната на попаа — да ходим на кино, да се возим на такси, да ядем сладолед…

„Също като децата!“ — помисли си Жан.

А Маурея добави:

— И който от нас отиде, вече не се връща…

Младият мъж я прекъсна:

— Вашето желание е по-лесно изпълнимо, Маурея. Щете или не щете, злият дух на парите ще дойде и при вас — таксито, киното и сладоледът ще се вмъкнат във вашия живот. А нашето ще си остане само мечта. Ние сме изгубили завинаги рая. Дори тук, сред вас, сред жизнерадостните деца на природата, ние си оставаме това, което сме — покварени от удобствата и от ненаситната алчност да задоволим хилядите нужди, понякога празни и суетни, които изплуват тозчас да заемат местата на задоволените… И все пак мечтаем… Може би с нас ще бъде различно…

Девойката стана. Пълчищата криви раци се разбягаха, отдръпнаха се от тях като две тракащи вълни.

— Хайде да се повозим с кану! — предложи тя. — Сега океанът се е превърнал в небе. Хубаво е да плаваш по небето!

Двамата изтласкаха туземната лодка във водата, после едновременно от двете й страни се прехвърлиха в нея. Натиснаха единичните весла и кануто се хлъзна по течния кристал на черната лагуна. В същия миг водата оживя. При всяко гребване избухваше безмълвен взрив от светлина, който запалваше веслата и се оцеждаше от тях като звездни капки. Тъй както с триене Теао добиваше огъня си, тъй и хлъзгащият се нос на кануто запалваше тъмната и заплашителна водна повърхност. Две огнени дири като следите на падащи звезди се проточваха в огнен коловоз зад гърба им — една от самата лодка, друга от катамарана — и бавно угасваха след тях. Огънят на морето се разгаряше. В борда се блъскаха и избухваха като сини фойерверки купчинки студени въгленчета, запокитени от невидима ръка из дълбочините. Тук-там прелитаха подводни метеори, заблещукваха милиарди сини звездички. Океанът наистина се бе превърнал в небе и двамата, както каза Маурея, плаваха по небето — небе с едри мигащи звезди отгоре, небе с други мигащи звезди отдолу.

Девойката първа наруши мълчанието. И трепна. Стори й се, че това не е обикновена реч, а светотатство в такова безмълвие.

— Жан! — прошепна тя. — Ти си случвал за Мауи, Големия бог. Мауи и другите богове живеят в Щастливата земя. Значи, раят, който търсиш, не е при нас. Мнозина са я видели — прекрасен, приказен остров, плаващ по вълните, винаги огрян от слънцето. Видели са я, но не са я достигнали. Когато човек опита да я доближи, тя изчезва. Като всеки мираж. Мнозина тръгвали да я дирят, но малцина се връщали, и то само да разкажат за несполуката си…

— А другите, които не се връщали?

— Кой знае! Може би са плавали, докато кокосовите върви на канутата са изгнивали, докато са се свършвали провизиите… А може и да са я намерили. Харесала им, затова не се завръщат. Така и вие, попаа, и ние, канака, мечтаем за Щастливата земя. А когато я доближим, тя отново ни се изплъзва… Като всяко щастие…

Опиянен от гласа й, от очарованието на фосфоресциращото море, от живота въобще, Жан остави веслото и промълви развълнуван:

— Маурея, искаш ли да дойдеш с мен в страната на попаа?

Девойката не отговори. Положила преди него греблото в дъното на лодката, тя мълчеше, натопила ръка във водата.

— Кажи, Маурея! — повтори той, задъхан от вълнение. — Искаш ли?

Южния кръст потъваше бавно отвъд кръгозора. Зад него се надигаше огромният Скорпион, а Голямата мечка на север търпеливо пъплеше на запад. Цяла шепа падащи звезди се разпиляха по небосвода, а съвсем близо до лодката пролетя едра риба като комета със светлива опашка.

Смълчана, навела лице, за да не се видят влажните й очи, девойката чертаеше с пръст по водата. Жан отначало не разбра. После изведнъж прочете на глас огнените букви, които пишеше по кристалната повърхност нейният пръст:

Ж-А-Н

Следващата вълна заличи пламтящото му име, но Маурея отново го написа:

Ж-А-Н

Та това беше нейният отговор! В тази чудна страна, сред това чудно море, можеше да очаква само такъв чуден ответ.

Той я прегърна.

В тоя миг девойката видя как някаква мускулеста ръка се пресегна, хвана младия мъж за крака и го дръпна под водата. Тя не се поколеба, измъкна ножа си и се изправи, готова да го последва в звездната дълбочина. В тоя миг се подаде главата на Немия.

— Теао! — извика обезумяла от ужас Маурея. — Как можа! Пусни го! Веднага!

Той я гледаше слисан. Нима не се нуждаеше от помощта му? Когато я спаси от Фааири, тя не му се сърдеше. А сега?

— Чуваш ли, Теао? — повтори девойката още по-властно. — Пусни го!

И Теао послушно изпълни волята й. Нямаше сила да не й се подчини, макар че, без да се замисля, би удавил тоя самоуверен попаа, който бе дръзнал да я докосне. Ако тя му заповядаше да сложи главата си в устата на акула, и това щеше да направи с радост… Заради нея…

Той отпусна пръстите си, които стягаха шията на французина, и заплува назад. Повече не погледна как Жан, полуудавен, се измъкна от водата, а достигна своето островче, простря се по очи на пясъка и се разплака.

За пръв път Теао плачеше.

Страшното, от което смътно се боеше, вече го бе слетяло. И го бе докарал не друг, а той самият…

8

Жан и Маурея бяха решили. А и цялото село знаеше решението им. Девойката щеше да замине с него да види родината му, а после двамата щяха да се върнат на атола. Въпреки всички съмнения, присъщи на съвременния човек, Жан беше намислил да заживее тук, сред тия неуки хора — просто и безизкуствено като тях. С направените снимки щеше да изплати бащиния си дълг, щеше да свали от плещите си това мъчително бреме и щеше да заживее спокойно, както никога досега. Той пак щеше да донесе камерата си, щеше да прави нови и нови снимки, но вече не за пари, а за себе си, за задоволяване творческия огън на сърцето си. И зрители щяха да бъдат не преситени любители на силни преживявания, които идват да убият още един час от мъчителната си скука, а неговите островитяни, за които всяка прожекция е празник.

И все пак съществуваше реална опасност. Филмовата компания определяше самоволно хонорара. Нямаше тарифи. Директорите и консултантите можеха да не платят това, което очакваше той. Не за пръв път му се случваха такива изненади. При това конкуренцията беше жестока. Хиляди водолази се гмуркаха с кинокамерите си по всички морета и океани, всеки миг рискуваха живота си за няколко метра вълнуваща лента, затрупваха фирмите със сандъци снимки, обезценяваха своето производство, самоизяждаха се в безпощадна надпревара за сензации.

За всеки случай трябваше да направи още някой хубав, и то се знае, с потресно впечатление кадър. Какъв? Дълго мисли той, докато се сети. Туземците се плашат от акулите по-малко, отколкото от тридакните, мидите убийци. Жан Гари беше преживял безпомощния ужас при срещата си с такава убийца в Синята яма. Ето това беше също вълнуваща сцена, не по-слаба от битката с Бялата смърт, при която зрителите също ще затаят дъх. Изведнъж му хрумна и друго. Ами ако жертвата не е мъж, а жена? Страданието на жената винаги предизвиква по-силен трепет, по-нежно съчувствие. За битието на

жената не са присъщи такива опасности. Една жена, една хубава девойка!

Той сподели идеята си с Маурея.

— Ще сложим лост между черупките и ти ще можеш да измъкнеш крака си, когато пожелаеш.

Щом като тъй смяташе нейният Жан, тя не опита дори да възрази. Значи, така ще стане.

— Хайде! — разбърза се тя. — Да вървим!

Тя беше дете на своя народ. Когато решеше, трябваше да действува на часа.

— Почакай! — опита да възпре готовността й Жан. — Нека да го пообсъдим добре!

— Няма какво да обсъждаме! — засмя се тя. — Тук никой не разсъждава много. Ако остави днешното си решение за утре, положително няма да го изпълни. Ще премине огънят, ще го зареже. Ние често се шегуваме със себе си. Казваме: „Канакът по-напред действува — после мисли; а попаа мисли — пък не действува.“

Разсмя се и Жан.

— И аз май като вас — отказвам се да мисля. Предпочитам да действувам.

И така, поддали се на първия порив, двамата се заеха с подготовката на интересните снимки. Тангихиа и Хоно подбраха в мрежата си извлечената до Малкия остров тридакна и я отнесоха всред външната лагуна. Там я пуснаха ведно с мрежата, но така, че да могат всеки момент да я извлекат на повърхността, ако се наложи. Капитан Роже докара от кораба три акваланга. Скоро всичко беше готово и малката флотилия се запъти към средата на лагуната, където се поклащаха двете канута на Тангихиа и Хоно.

Голямата вода, приливът, настъпваше бързо, заливаше нащърбените зъби на рифа, полазваше по плажа, сякаш изгризваше с меки кристални зъби пясъчния пръстен на атола във вечната си борба със сушата, в победоносни пристъпи и унили отстъпления. Приливната вълна, позеленяла от придошлия планктон, нахлуваше във вътрешната лагуна през многобройните протоци, в които водата се втурваше разпенена, наблъскана с риба като жива пърхаща лавина. На брега до протоците стояха рибарите, които набождаха на копията си преминаващите през тесните устиета риби.

Жан погледна към Малкия остров. Немия стоеше на скалистия му край и се взираше насам, заслонил очи с ръка.

— Ех! — въздъхна той. — Ако не ме отбягваше, би ни помогнал много. Но…

От оная вечер, когато го свали във водата, сметнал го за нежелан нападател на Маурея, Теао го избягваше още по-упорито. Жан го търси няколко пъти в малкото му владение — табу не се отнасяше за попаа, — но Немия, щом го забележеше, се хвърляше от брега и изчезваше в Синята яма. Не го дочака нито веднъж.

В това време Фааири пренасяше с три лодки докараните с новия кораб сухари, консерви и бъчви с вода. Вече ги смяташе свои и като истински попаа, добил чувството за собственост, не се доверяваше никому. Искаше сам да види как ги товарят, как ги разтоварват и къде ги складират. Дебнеше като куче някой да не отмъкне пакет сухари или кутия консерви. Разбрал беше напълно, че всяко пакетче може да бъде превърнато от неговата находчивост в бутилка уиски, в къща или торбичка пръст от Таити за градинката му. Фааири вече бе станал напълно различен от сънародниците си, като попаа вече мислеше надалеч — мислеше, преди да действува.

Половината от жителите се въртяха покрай брега в очакване на лодките му да видят какво им докарва, а останалата половина със своите канута, натоварени с жените и децата им, се бе струпала като на празник около мястото, където се подготвяха подводните снимки. Но за да не му пречат на работата, Жан ги бе предупредил да стоят настрана и те, като послушни момчета, не престъпваха определената граница, а се надигаха на пръсти върху бордовете и по катамараните, докато децата им се катереха по мачтите и оттам протягаха вратове да не изпуснат предстоящото зрелище.

Жан определи задачите на всекиго. Хоно се спусна с акваланг на гръб и вмъкна железния лост между черупките на мидата, които при това неочаквано и непреодолимо препятствие останаха полуотворени. Тангихиа го последва, за да маскира лоста и мрежата с наскубани водорасли. После, когато той изскочи над водата, Жан му подаде другия акваланг, третия надяна на раменете си, захапа мундщука и се потопи.

От придошлия планктон очарованието на лагуната не бе намаляло. Слънчевата светлина грееше в милиардите живи прашинки

като лъч в задимена стая, забулваше подводния свят с най-фина завеса, изтъкана от брилянтени нишки. Жан погледна над водата и пак потъна. То беше тъй странно, тъй смущаващо — това усещане на границата. Отгоре сияеше познатият въздушен свят с бухналите облаци, с безпределната прозрачност на небесния купол, с маслената зеленина на палмовите корони, а отдолу искреше в копринена лъскавина зеленикавата бездна, в която се провиждаха забулените коралови постройки, в която се рееха тайнствени сенки, в която бълбукаха издишаните мехурчета на акваланга — особен, непознат свят, като чужда планета, някакъв нов космос, виждан многократно и все тъй неприемлив, какъвто е бил при първото му виждане, невероятен пейзаж, наплескан от луд живописец, сбрал в една палитра цялата гама на спектъра, размесена с неземна лекота и призрачна нереалност.

Жан се устреми към дъното, където се бе свил Хоно, и натискаше с две ръце дългия лост, като се задържаше с крака в една морска гъба, за да не изплува. С пъстрите си багри водораслите наподобяваха осланена от есента гора, по чиито листа искряха кислородни мехурчета като сребриста слана. Сред тях пърхаха рояци морски кончета, трепкаха скариди, пълзяха охлюви, а в основите им се ровеха таралежи като оживели кактуси. Гушеха се пъстри като тигри каури, чиито черупки сега покриват комарджийските маси, а доскоро служеха като монети в Африка и Океания. Ракът отшелник беше намерил нова охлювена черупка и я измерваше дали ще му бъде по мярка, както хубавица пробва новия си тоалет. По кораловите вейки се спотайваха пъстри сплитъци от гъвкави офиури. Стриди плакнеха грапавите си, сякаш издялани от бигор капачки. Прелитаха облаци риби, замайващи погледа със своята многоцветност: бели, нашарени с жълто и черно, риби кочияши; оранжеви дългоносци; тъмни, почти черни морски ангели; сини риби мишени, татуирани с бели концентрични окръжности. Тук се намираше детската градина на океанските обитатели — дребосъкът: рибки, рачета, мидички, коралчета, които дори не се опитваха да се сравняват по великолепие с бухналите коралови джунгли от наветрената страна на рифа, пропадащ почти отвесно в океанската бездна. Едрите риби — тонове, акули, луни, мечове, ветроходи — не прекрачваха каменната му бариера, обикаляха отвън. Навремени през стоплената вода се източваха цели облаци

селди, сардини и килки, които закриваха за малко многообразната сцена на живота зад седефеното си було.

Проверил, както трябва, тридакната, убеден в пълната й безвредност, Жан изплува на повърхността. Свали мундщука и каза:

— Хайде, Маурея! Пролуката на черупката е широка. Можеш свободно да измъкнеш крака си, когато пожелаеш. Аз опитах. Мушни стъпалото си и прави отчаяни движения! Гърчи се, сякаш наистина се давиш! А Тангихиа всяка минута ще ти подава въздух от акваланга.

Девойката не рече нищо. Имаше пълно доверие в своя Жан. Той не беше като канаците, които първо действуват, а сетне мислят. Той беше преценил всичко. Щом я пращаше долу, значи, нямаше никаква опасност. Тя се преобърна и заби с главата надолу, натам, където върху замаскираната мрежа лежеше огромната мида като жива канара. Отстрани, сгушен сред водораслите, Хоно стискаше железния прът, който беше обезсилил каменното чудовище.

Маурея се поколеба, преди да нагласи крака си в този жив капан, и само одобрителните знаци на Жан, който беше доплувал до нея, й дадоха смелост да се реши. Тя бутна крака си в зиналата пролука, докосна студеното мидено тяло. Нищо. Каменните челюсти стояха неподвижно стиснати, захапали лоста. Девойката изви ходилото си да се задържи в черупките. Около крака й пъплеха малките рачета и я гъделичкаха неприятно. Ето, доплува и Тангихиа, подаде й мундщука на въздушния резервоар. Изпуснала издишания въздух в блестящ грозд като рой сапунени мехури, тя вдъхна животворната глътка. Усмихна се.

Тогава Жан насочи кинокамерата, като следеше да не улови в зрителното й поле легналия Хоно с лоста или редовно доплуващия с акваланга Тангихиа. Маурея сякаш беше родена артистка. Жан беше забелязал колко естествено изпълняваха възложените им роли всички туземци — скромно и непринудено, без желанието за самоизтъкване и блясък на цивилизованите артисти.

В това време Фааири, доволен, успял да превози на острова последните сандъци с консерви, излял цяла бутилка уиски в гърлото си, заключи склада като истински собственик и успокоен, излезе към брега да разбере какво е това оживление. Той спря едно момче, което притича покрай него.

— Ехей, какво става тук?

— Попаа прави живи картинки — отговори малчуганът, преди да се метне във водата и да заплува към множеството.

Не само от любопитство търговецът се качи на своето кану и заплава нататък. При неговото приближаване нетърпеливите зрители се отдръпваха, правеха му почтително път. Властта и богатството бяха почнали да играят своята роля и сред свободните деца на природата. Фааири се нагласи в опразненото пространство, където се поклащаха само лодките на капитан Роже, Тангихиа и Хоно. Никой не се осмели да го предупреди, че там е забранено да се влиза. Фааири беше почти попаа, може би за него вече не важеха забраните за обикновените канаци. Нали всички виждаха как белите шкипери го посрещаха на шхуните си като равен?

В душата му се бе промъкнала една луда мисъл. Мярнала се бе още щом чу отговора на момчето, че попаа прави живи картинки на дъното, и бе изпълнила цялото му съзнание — мисъл за убийство. Сега беше моментът да отмъсти за отнетата девойка, за понесената обида, за най-тежката обида — подигравката. Само сега! Алкохолът беше вдъхнал дързост в душата му, засилваше омразата му, притъпяваше способността му да разсъждава.

Когато дойдеше за седмица-две на атола и събереше паството си в храма, отец Маопо повтаряше само едно: „Не убивай!“ Досега Фааири не се бе замислял за правотата му, не му идваха наум никакви съпоставки. Патер Маопо беше длъжен да говори така. Но сега, когато страстта се бе надигнала в гърдите му, когато бе стиснала гърлото му, когато ракията бе замъглила разума му, това запрещение на новата религия се изпречваше пред неговия нагон в цялата си неотменима мощ. Това беше закон, могъщо табу, на белите. Старците не го бяха забравили, припомняха го и на младежите. Някога, когато дедите им харесвали някоя брадва или огледало на пристаналия кораб, те изколвали екипажа му и се сдобивали с това, което са пожелали. После изяждали убитите, заличавали така следите. Но попаа не прощавали. Кой знае как се досещали къде е станало убийството, изпращали там корабите си, войниците им слизали на атола, разстрелвали вождовете и стареите ведно с кокошките, свинете и кучетата, изсичали кокосовите палми и си отивали. Така втълпявали в главите на бедните канаци евангелската заповед: „Не убивай!“ И капаците свиквали с нея. Попаа е табу. Никой канак няма право да убие попаа. Тъй знаеше и Фааири, тъй

му втълпяваше дядо му Фаукара и баща му Нун, и вторият му баща Тека. Тъй знаеше до оня ден, когато дойде корабът, който набираше доброволци за войната. Белите обещаваха много пари и разходки в страната на попаа. Тогава се помами и Фааири, стана войник. И го пратиха да стреля други попаа. Ех, ако беше там патер Маопо? Нямаше да проповядва повече: „Не убивай!“ Та той въобще не знае какво значи избиване. Той няма представа колко трупове е видял Фааири — толкова, колкото риби изхвърля внезапният шквал, когато застигне рибния пасаж в океана. Там други попаа, началниците му, сякаш забравили главното си табу, заповядваха друго: „Убивай!“ И колкото повече попаа унищожеше Фааири, толкова повече пиене падаше. Пиеха всички. Повече мъртви — по-голямо пиянство. В чест на победата. Най-сетне войната свърши. Фааири се върна. И тогава патер Маопо издигна отново своето старо табу: „Не убивай!“

Фааири стисна до болка веслото, в непреодолим нагон да чупи, да руши, да излее цялата болка на душата си, цялата накипяла злоба. Защо да не го убие? Ония там, в страната на попаа, не му бяха сторили нищо и при все това той ги разстрелваше, както тук на острова изтребват плъховете. А тоя му отне девойката, направи му най-голямото зло. Защо да не го смаже? Защо? А белите са табу тук, на архипелага. Канаците нямат право да ги докоснат. Защото който наруши това табу, отива в Папеете, в съда, и оттам — при прадедите, да си припомнят заедно с гордост колко попаа са оставили без глави…

Ами ако е по-хитър, ако премахне чужденеца тъй, че да не се разбере кой е виновникът… И Маурея отново да остане за него…

Фааири не беше истински канак. Не почваше да мисли, след като е действувал. Не беше и попаа — да мисли, преди да действува. Беше нещо по средата — щом намислеше, и действуваше. Той не запита, не провери кой друг освен чужденеца е под водата, не се учуди защо Маурея не се вижда наоколо — Маурея, която напоследък не се отделяше от него. Алкохолът не го остави да размисля много.

Фааири би могъл да се върне на брега, да заколи някоя костенурка или куче и с кръвта му да примами акулите. Но не го стори. Нямаше търпение. Жадуваше да отмъсти час по-скоро. Той поряза дълбоко дланта си и я натопи във водата. Тозчас под кануто се сбраха десетина малки акули, завъртяха се в кръг, подлудяха. Само че не тях очакваше търговецът. Той се измести по-близо до рифа, по-близо до

океана. Солената вода щипеше мъчително дълбоката рана, отнасяше примамливия й мирис надалеч, отвъд прибоя. Фааири внимаваше само едно — гледаше да не се мерне над оплитнялото дъно някоя опасна сянка, да не изгуби китката на ръката си. Изтеклата кръв щеше да се възстанови скоро. Това, което замисляше, заслужаваше една-две шепи кръв.

И изведнъж я видя. По-право, видя нещо, което превъзхождаше очакванията му. И неволно потрепера. Откъм океана се зададе една огромна вълна, която още отдалеч се надигна, източи се нагоре, разпени белия си гребен и тъкмо над рифа се изправи като триметрова стена. В тоя миг, преди тя да се сгромоляса като взривена скала, търговецът съзря в нея, сякаш включена в стъклена буца, като в аквариум, Бялата смърт. Сякаш надарена с човешки разум, тя бе изчакала най-високата вълна и по начина на туземците заедно с нея бе прехвърлила обикновено непроходимата за такива гиганти каменна преграда.

Тържествуваща радост и трепетна уплаха запълниха едновременно сърцето му. Вече имаше право да смята, че попаа не съществува.

Бялата акула се стрелна тутакси към него, отдето лъхаше замайващият мирис на кръв. Фааири тозчас извади ръката си и загреба към брега. Акулата блъсна с глава кануто му, разкъса вървите на катамарана, но в същия миг съзря по-лесно достъпната плячка на дъното и с два плясъка на опашката си задълба надолу.

Първи я видя Хоно Страхливеца, видя я и обезумя от ужас. Веднага си представи как главата му попада в устата й. Както някога. Изтърва железния лост и излетя нагоре. Освободена от възпиращата сила на лоста, мидата стисна мигновено крака на девойката. Тангихиа, както се бе запътил да й подаде поредната глътка въздух, се поколеба. Напред или назад? Акулата се устреми към него, блъсна го с глава и той неволно изтърва акваланга. Малцина биха устояли срещу такъв враг. Не устоя и Тангихиа. Акулата го подгони. Двамата приятели се прехвърлиха едновременно в кануто, но чудовището го удари с глава, преобърна го. Хоно и Тангихиа се втурнаха с лудо плуване към брега подир отстъпващите в безреда канута.

Бялата акула отново се спусна към дъното, срещу задушаващата се девойка, която се мъчеше напразно да освободи захапания глезен.

Жан захвърли камерата и се втурна с ножа си срещу връхлитащата грамада. Той единствен от всички бе забелязал, че тя още беше безвредна. Телените шевове още сковаваха устата й. Наистина, в дивите си усилия да ги отвори, тя беше разранила челюстите си, беше разширила зловещата зъбеста цепнатина, но тая цепнатина все още не можеше да се превърне в предишната машина на смъртта. Когато акулата се втурна насреща му в безсмислената си стръв, Жан се метна отгоре й, както бе видял Теао, и с все сила заби ножа си в твърдата като гьон кожа. Гигантската хищница се изви рязко да метне от себе си дръзкия нападател и изтръгна от ръцете оръжието му, което остана забито във врата й. Отнесе го в зелената мъгла. Втурна се подир бягащите канута.

Жан погледна надолу, където пленената девойка продължаваше да се гърчи от задушаване. Трябваше да й помогне, бързо и решително, за няколко секунди. От секундите сега зависеше животът й. Да надигне ли и той като Немия мидата, за да я изнесе на повърхността? Но тоя път брегът беше далеч. Докато го достигне, девойката вече нямаше да се нуждае от помощ…

Изведнъж той се досети. Спусна се уверено надолу, като още по път свали акваланга си, и мушна мундщука в устата й. Маурея задиша ненаситно нахлуващите в дробовете й свежи, живителни глътки. А Жан изплува нагоре за друг нож, за да се върне след това и да среже гигантския мускул на тридакната, който притегляше чудовищните черупки.

В този миг Бялата смърт отново налетя. Все още не проумяла, че устата й е обезвредена, тя се насочи срещу човека като понесена от наводнение скала. Напрегна челюсти да ги отвори, но теловете още държаха здраво. Така, със скована уста, тя блъсна нещастника в главата. От страшния удар операторът изгуби съзнание и се отпусна безпомощно към дъното.

А Фааири гребеше с удесеторени сили към брега. Още малко! Още двадесет метра!

Но акулата го настигна, повдигна с глава разнебитеното му кану, за което катамаранът едва се държеше с разкъсаните си върви, и го изхвърли извън борда. Фааири не направи нов опит да се качи вътре, а загреба панически към брега. Достигна плитчината и едва излязъл на сухо, се простря по очи върху напечения пясък.

Когато чу крясъците и видя бягащите хора, Теао се хвърли във водата и заплува като преследван от косатки делфин към мястото, където бе видял за последен път Маурея. Там надяна подводните очила, които стояха неотлъчно прикачени с ластик на челото му, и се гмурна. Всичко му стана ясно изведнъж. Макар че бе снабдена с въздух от акваланга, Маурея едва запазваше съзнание, изтощена от преживяното и от болката в притиснатия крак. Тя го видя, но не го позна, защото нямаше очила. Пред погледа й той се мярна като размазано петно, което наподобяваше човешко тяло. Надеждата оживи лицето й. Теао провря с мъка мускулестата си ръка с ножа между стискащите черупки. Знаеше какво търси. Гигантската мида също усети намерението му. Затова стегна по-силно чудовищния си мускул. Накъдреният отвор се сви повече, притегна и неговата ръка, ала той не изтърва ножа, продължи да пори с него лигавата й вътрешност. И изведнъж усети. Бе докоснал това, което дириш, бе докоснал мускула. Теао натисна с последните сили на изтръпналата си ръка, натисна повторно, потрети и внезапно страхотната каменна окова се отпусна.

Немия извлече полумъртвата девойка от обезсилениия капан и я помъкна към Синята яма. Пътем зърна тялото на Жан, което потъваше бавно към дъното, ала не спря. Защо трябваше да му помага? Всъщност този проклет попаа беше виновен за всичко. Той искаше да му я отнеме, да я отведе със себе си, той я накара да стъпи в мидата убийца заради своите мърдащи картинки, както бе накарал и Теао да се бие с акулата — все заради тая проклета кутия.

Немия проплува залива и вмъкна Маурея в пещерата си. Щеше да я скрие, та никой да не я намери, никой да не я подлага на нови опасности, никой да не я напада. Пленените светещи рибки пръскаха мека светлина в засипания кладенец. Той положи девойката върху леглото си от морска трева и разтри с тръпнещи пръсти челото й. Без да отваря очи, тя промълви глухо:

— Жан, доволен ли си от мен? Обичаш ли ме, Жан?

Теао стана. Мъчителна буца заседна в гърлото му. Значи, тя не се сърдеше на омразния попаа. И в бълнуването си беше с него. Обичаше го. И ако попаа загинеше, Маурея щеше да тъгува. Нима Теао щеше да я остави в мъка? Щом толкова я обича…

Той се гмурна в тъмния тунел. На излизане потупа с ръка Осморъкия, който се бе свил в своята стражева ниша, сякаш му заръчваше да варди любимата му, и полетя към мястото на изживяната драма.

Намери го на десетина крачки от осакатеното каменно чудовище, което плакнеше в мъчителни гърчове раздраните си вътрешности, намери го полегнал кротко, сякаш заспал сред китка морски пера, а около главата му се виеше розов дим от получената рана. Ударът на акулата го бе зашеметил, бе спрял дишането му и Жан бе паднал на дъното, без да глътне вода. Не беше удавен, а в безсъзнание. Глутница малки тигрови акули кръжеха настървено наоколо, приближаваха и мълниеносно отскачаха назад като страхливи чакали. Но това нямаше да трае дълго. Накрай все щяха да се престрашат…

Теао се вряза сред тях, разпръсна ги с ръце и пое безжизненото тяло. Насред път срещна под водата капитан Роже, който се бе спуснал да търси пасажера си, безпомощен без подводни очила. Двамата изнесоха ранения в лодката, шкиперът натисна веслата, ала пред прибоя Немия му ги отне, задържа се на пет метра от ревящия бял насип и когато дочака най-високата вълна, с луд пристъп на сили

премина през кипящата пяна в открития океан. Тогава отстъпи греблата на капитана, погледна безжизненото тяло на французина в дъното на лодката и скочи във водата. Достигна своето островче, покатери се на брега, седна и се замисли, обхванал колене с ръце, с опряно върху тях тъжно вкаменено лице. Осморъкия протегна от водата пипало да го подкани за игра, но като не получи взаимност, се сви покорно в краката му като куче.

От далечината, откъм селището, долиташе глъчката на възбудените островитяни, които оплакваха загубата на Маурея. Тъй замислен като Теао, отсреща на брега седеше и Фааири, проумял най-сетне какво бе направил, кого бе унищожил вместо омразния попаа.

9

Тангихиа и Хоно Страхливеца не дремнаха цяла нощ. Угризението за гибелта на младата учителка ги мъчеше жестоко. Те се уверяваха взаимно, че нямат толкова голяма вина — никой друг на тяхно място не би устоял, — и все пак не успяваха да заспят. Затова още в полунощ излязоха за риба на оголения при отлива външен риф, който обграждаше пясъчния атол като втори атол от живи корали. Надяваха се да се приберат рано заранта преди прилива. Звънарят държеше в лявата си ръка запалена газена лампа, същата, която светеше в църква при вечерни литургии, а в дясната беше стиснал дълъг нож. След него пристъпваше Хоно с чувал в ръце. Рибите бяха доплували в плитчините и лежаха сънливи върху кораловите скали. Тангихиа газеше тихо из ямичките, които неусетно се пълнеха от настъпващия прилив, и щом видеше някоя заспала риба, спираше, замахваше и я удряше по главата с тъпото на ножа. После отминаваше напред, без да я погледне повече. Останалото беше грижа на Хоно, който се пресягаше, улавяше изплувалата по корем риба и я пускаше в чувала. Във всяка ямичка дремеха по няколко сребристи тела. Дори когато ловецът удареше едно от тях, другите само отплуваха сънливо на две крачки настрана и там отново задрямваха, готова мишена на следващия удар. Торбата се пълнеше бързо, но приливът настъпваше още по-бързо. Двамата приятели не спираха риболова. Срамно беше да се приберат в село, без да са напълнили чувала. Прегладнели от нощното газене из водата, те отръфваха със зъби залък сурова риба и захващаха да го дъвчат. Нито време имаха да накладат огън, нито място. А неопеченото месо, според старците, дава здраве. Само дето не е толкова вкусно.

Вече всички зъбери на рифа потъваха под надигащия се океан и рибарите газеха ту до колене, ту до пояс във вода. Тангихиа почна да пропуска. Рибата се разсъняваше, ободряваше се, не го дочакваше. Превит под товара си, Хоно го подкани да се прибират. Неясно предчувствие, необяснима боязън се просмукваше в сърцето му.

— Хайде да си ходим вече! — рече той. — Стига толкова!

Ето, изтокът просветля. Ярките звезди, които доскоро изглеждаха тъй близки, че с едно протягане могат да се докоснат, вече избледняваха, отдалечаваха се все повече и повече, сливаха се с извиращия откъм зората седефен прах, който напудряше върховете на приижащите вълни, скриваше под матовото си сияние смолисточерната им лъскавина.

Няма що. Тангихиа познаваше приятеля си. Страхливец. Никой не може да даде смелост на страхливеца. Той угаси лампата, подаде му ножа да го затъкне в пояса си и хвана другия край на торбата. Свърнаха назад, все по най-високия гребен, между прибоя и лагуната. За да стигнат до острова, трябваше да преминат по напречния гребен, който свързваше атола с външния риф и разделяше недълбоката лагуна пред селото от Синята яма.

Пътят им пресече един ров, широк три-четири метра и дълбок до гърди. Хоно се накани да нагази, но внезапно отскочи назад разтреперан. В просветващата вода се мярна огромна бяла сянка. Нахвърли се към него, запълзя по плиткото дъно. Той отстъпи още повече, покатери се на най-високата коралова буца. Ала и така водата стигаше до коленете му. Акулата се гърчеше, пляскаше с опашка и приближаваше неумолимо. Хоно Страхливеца прочете в хищния й поглед такава настървеност и такава безпощадна жестокост, че изтръпна. Стори му се, че в следния миг ще се строполи направо в щракащите челюсти, хипнотизиран от сатанинския огън на очите й.

Акулата издигна глава над водата и показа устата си — огромна зинала дупка почти на гърдите й, разкъсана и окървавена. Два тела вече липсваха и на тяхно място зееха четири червени рани; един тел, разтегнат от опъване, още се държеше в десния ъгъл на устата, а другите два бяха разкъсали долната й челюст и висяха окачени за горната устна като грозни обеци. Но зъбите бяха здрави. Започвайки направо от устните в редуващи се бели триони, те изчезваха нейде дълбоко в зловещата паст.

Хоно прецапа назад, сблъска се с Тангихиа. Но акулата заобиколи плитчината, върху която те стояха доскоро, и отново запълзя към тях. Те отстъпиха и оттук и тя пак ги догони. А приливът не спираше. Щеше да нараства още. Прибоят приближаваше, наистина с

намалена сила, прехвърляше каменната ивица, застрашаваше всеки миг да ги повлече към лагуната, право в устата на дебнещата хищница.

Късият разсвет преля в ясно, безоблачно утро. Пасатът се засили. Слънцето се подаде над далечния кръгозор и плисна златото си върху света. Златен огън запламтя по върховете на палмите, златни люспи проблеснаха в наближилия прибой, златни вълни заприиждаха откъм позлатения океан. Селото се разбуди. Жените разпалиха огнищата на открито. Мъжете още спяха. Куп ранобудни момчета, забравили снощните предупреждения на майките си, се спуснаха с весела глъчка да се окъпят. Нагазиха във водата, сборичкаха се, подгониха се навътре в лагуната.

Бялата акула ги усети. Обърна се назад, по-право се прекатури по плиткото дъно, подметна се, огъна се. Най-сетне заплува. Гръбната й перка прекоси лагуната. Някой я видя. Извика. Децата зашляпаха лудо с ръце и крака към брега. Перката ги догонваше. Ето, първите стигнаха плитчината, забързаха, като падаха и ставаха. Изскочиха на сухо. Но едно момче не успя да избяга. Препъна се. Падна. Задави се от водата. Изостана. Ужасът беше сковал движенията му. Почти с пълзене, като се вргаляше наляво и надясно, бялата акула настигна крака му. Привлечени от писъците на децата, десетина още сънени мъже нагазиха във водата, докопали кой каквото свари. Един изтегли осакатеното момче на брега да го превързват жените, а останалите налетяха върху обезсилената от плитководието стръвница. Заудряха я с брадви, заръгаха я с копия. Някой се сети, домъкна въже, преметна го през опашката й, стегна я в примка и припна към брега. Присъединиха се още десетина души, задърпаха с все сила. Ала акулата се размята, изпосъбори тия, които държаха въжето, изтръгна го от ръцете им, плесна едного с опашка и го простря на земята със счупено рамо. Скоро достигна дълбочината и изчезна от поглед.

Внезапно над водата се подхвърли костенурка с размахани крайници, сякаш искаше да полети. Устата на акулата я настигна още във въздуха, щракна с метален трясък и за най-голям ужас на струпаните по брега хора преряза наполовина яката костна коруба — направи това, което най-острата им брадва не бе в състояние да направи. После отново се запъти към рифа, където Тангихиа и Хоно бързаха да се доберат до подводния хребет покрай Синята яма, по който да се прехвърлят на острова. Сега редом с острия гръбен

плавник над повърхността плуваха щръкнали три копия и една забита в главата й брадва.

Двамата изтощени и изплашени рибари отново потърсиха спасение върху най-високия зъбер. Бяха изоставили чувала с рибата, а Тангихиа бе захвърлил и лампата от храма. Шляпаха, препъваха се, наранява краката, коленете и ръцете си в режещите корали.

Бялата смърт достигна рифа и запълзя в плитчините му още по-настървено, сякаш бе решила да ги гони и на сушата. А проклетият прилив не преставаше, все се надигаше, надигаше и ужасната хищница, приближаваше гибелта на двамата обречени.

А не беше чак толкова голяма, не повече от седем-осем метра. Всеки островитянин е срещал къде-къде по-едри акули — бели и тигрови акули до десет метра, сини акули до девет метра, — но не и по-озверена, по-упорита, с такава безжалостна настойчивост. Сякаш не някаква обикновена, глупава риба, а нещо необяснимо, свръхестествено, сатанинско. Отде можеха да допуснат на какво се дължеше това, отде можеха да знаят за зашитата й уста, за дългото гладуване, за събудения така ненаситен глад, който крещеше от всяка клетка на мощното й тяло да бъде задоволен бързо, на часа, без нито минутка забавяне? Те не си обясняваха, те само виждаха непреодолимия нагон за кръв в немигащите дяволски ириси, предчувствуваха участта, която им готвеха зловещо щракащите разкъртени челюсти, когато приливът залееше целия риф. Ритаха я по носа и отново отстъпваха. Но не бяха слепи. Съзнаваха, че сами не ще успеят да се спасят.

Обезумял от ужас, Хоно изкрещя за помощ. После двамата размахаха отчаяно ръце. Хората от брега ги видяха, преди да чуят вика. А може би и не бяха го чули, заглушен от рева на прибоя. Те се сбраха накуп, заговориха разпалено. После едно кану се отдели от брега и заплава насам. Надеждата отново стопли смразените им сърца. Ето лодката приближи. Акулата чу плясъка на веслото, отдръпна се, завъртя се, отправи се с щръкналите копия насреща й.

Тогава Хоно позна смелия гребец, който бе дръзнал да им дойде на помощ. Позна сина си. И сърцето му отново замръзна в ледения си ужас. Акулата не се колеба, не се въртя около пришелеца, както правят обикновено сродниците й, дори най-ненаситните. Нападна направо. Извади глава над вълните, изравни обезобразената си паст с момчето и

се хвърли да го налапа. Но Техоно, ловък като маймуна, отскочи върху катамарана. Не улучила, нападателната се стовари с цялата си тежест върху кануто, преобърна го и се стрелна към момчето, което падна във водата и загреба отчаяно към баща си. Трите копия раздраха подире му копринената повърхност на лагуната.

Хоно не издържа. Той навярно не помисли нито за бащиния си дълг, пито пък за общочовешкия морал, изискващ благородство спрямо тоя, който е проявил благородство към теб. Поддал се на първия порив на сърцето си, той стисна големия нож и се хвърли във водата. Пресече пътя на акулата, изпречи се напреде й, преди тя да захапе плячката си.

Когато Техоно достигна скалата и се залови за протегнатите ръце на Тангихиа, хищницата потъваше в дълбочината. От повърхността беше изчезнал и Хоно Страхливеца, успял така да спаси сина си, който искаше да избави него.

Без да почувствуват цялото величие на неговата саможертва, а само потресени от станалото, Тангихиа и Техоно стояха вкопчани един за друг, незнаещи какво да предприемат. Най-сетне Тангихиа се сети отново. Бялата смърт не можеше да излезе от лагуната, неволна пленница на лакомията си. Значи, трябваше да се измъкват през океана. За това беше помислил отдавна, но не се бе осмелил. Отвъд лагуната почваше тайнствената океанска бездна, която гъмжеше от акули и всякакви страхотии, в която се криеха злите духове и в която островитяните избягваха да плуват. Техният свят стигаше до прибоя. Отвъд него под водата започваше враждебната неизвестност. Малцина като Теао дръзваха да я прекрачат, да плуват, да се гмуркат там. Тангихиа обясни на Техоно плана си — уви, узрял много късно, — после двамата заплуваха успоредно на брега покрай рифа, за да достигнат Синята яма, през която да се доберат до Малкия остров.

В същото време покрай западния бряг на Големия остров, на два-три километра от селото, плуваше Руа. Той беше опитен рибар. Знаеше, че рибата кълве най-много сутрин. Затова беше навлязъл навътре в лагуната да хване с въдица някоя по-едра риба. Ловуваше така, както векове преди това са ловували дедите му — без въдичарски пръти, без тапа, без червей за примамка. Само металната му кука се различаваше от рибарските уреди на дедите му, които са си ги издялвали от коруби на костенурки или от бисерни миди. За стръв му служеха малки калмарчета, наловени нощес с мрежа от палмови листа.

Руа плуваше, привързал врътва към китката си, и от време на време натопяваше главата си да огледа през очилата дъното под себе си.

Разбудената лагуна се изпълваше със звуци, които опитното ухо на рибаря различаваше отчетливо. Ето, нейде наблизо скърцаше със зъби по коралите риба еж. Сега пък тракна с опашка, скрита в дупката си, лангуста. Това пък беше грухтене на костенурка; различно от него, но все тъй ясно ръмжеше риба групер. Стадо скариди, което се надигна от дълбочините, го оглуши, сякаш щракаха с пръсти всички жители на атола. Руа излезе да поеме въздух. Дори над водата се слушаше разговорът на скаридите като пращене на сурови вейки в огнището.

При второто си потопяване въдичарят видя две охранени коралови трески, яркочервени със сини петна, които стояха неподвижни над дъното, още неразсънени от нощната дрямка. Виж, това се казва улов! Руа пусна въдицата. Ненадейно из водораслите излетяха десетина риби зеленушки и додето въдицата премине покрай тях, оглозгаха примамката. Човекът издърпа оголената кука, надяна още едно калмарче, постави й по-тежка сачма. Ала и тоя път зеленушките я достигнаха, сега вече не десет, а сто риби, и за секунда раздърпаха стръвта. Ядосан, Руа постави още две сачми за по-бързо потъване и наниза нова примамка. В това време под него се бе сбрал цял облак от зеленушки, които не го изчакаха да размотае врътва, а още в ръцете му опразниха въдицата. Тогава Руа се гмурна сам в дълбочината, проби облака от досадни риби, който бе скрил под блясъка на седефените си люспи дъното и плячката, по път надяна ново калмарче и разлюля въдицата пред устата на двете трески. Едната мигновено клъвна, увисна на врътва. Доволен от удачния лов, рибарят излетя на повърхността. Сега му оставаше само едно — да преплува двадесетина метра до брега и да изтегли плячката си, която се дърпаше с отчаяни тласъци, а след това да повика на помощ приятелите си на гуляй, защото семейството му не би могло да изяде такава едра риба, тежка поне двадесет кила.

Изведнъж с рязък напън треската го повлече към себе си. Руа загреба бързо към брега. Но връзаната за китката му връв не му позволяваше да замахне, връщаше го назад. Не. Това вече не беше треската. Тя няма такава сила. Станало бе друго. Не за пръв път се случваше лакома акула да налапа закачената на въдицата риба.

Премятан по вълните от непреодолимото дърпане, той се озова неусетно сред лагуната. Не беше малка акулка тая, която се бе хванала на въдицата, която по-право беше хванала него с въдицата му. Той се усмихна неволно. Весела историйка щеше да разправя на приятелите си днес. Щяха да се кискат до вечерта. Само язък за въдицата! Но — аита пеапеа! И за нея не заслужаваше да се ядосва много. Фааири щеше да му даде друга въдица, ако му обещаеше отсега десетина седефени раковини.

Дърпането престана. Руа най-сетне успя да погледне под вода и в тоя миг кръвта му се вледени. Увиснала на десетина метра от него в синевата, го разучаваше с жадно втренчени зеници Бялата смърт. От зловещата й разкъсана уста се подаваше краят на въдичната връв. Човекът измъкна ножа си да я среже. После запляска с все сила към брега. Изкрещя от уплаха. Две момичета вадеха миди в плиткото. Само те чуха предсмъртния му вик. Озърнаха се, видяха изплувалата акула с набучените в гърба й копия, която догонваше злочестия рибар, и овладени от смъртен ужас, захвърлиха кошниците, втурнаха се презглава към брега. Когато излязоха на сухо и се обърнаха, върху лагунната повърхност не личеше никаква следа от страшната трагедия. Потресени от станалото, разтреперани, девойките се втурнаха към село да известят за новото злодеяние на Бялата смърт.

На плажа се бе сбрало цялото население на острова. Повече от час вече обсъждаха и спореха. Накрай надделя думата на Фааири.

— Да я нападнем всички! — предложи той. — Отведнъж! С харпуните! Да ги забием в нея и да бягаме към брега! Оттам ще я извлечем в плиткото и ще я довършим с копия и брадви.

Планът изглеждаше разумен, но опасен. Ако не беше толкова озлобен, ако не изгаряше от жажда да отмъсти за смъртта на любимата, надали щеше да го предложи и Фааири с ордените за храброст. Никому не се щеше да влиза в лагуната, където вилнееше ужасното страшилище. Но и не смееше да се покаже страхливец. Защото наоколо стояха жените и децата, гледаха ги. Не казваха нищо, но мълчаливо преценяваха смелостта им.

Един подир друг мъжете отиваха в хижите си, измъкваха харпуните и се връщаха колкото може по-бавно. Преглеждаха прекалено подробно бордовете, катамараните и вървите. Фааири едва ги изчака. Най-сетне по негов знак всички едновременно изтласкаха

канутата във водата и се прехвърлиха вътре. Двадесетина лодки се хлъзнаха по лагуната, достигнаха средището й, спряха там да изчакат врага и се сблъскаха боязливо една до друга.

В такова напрегнато очакване минаха десет минути, минаха двадесет минути. Лагуната се гънеше безучастно, утихнала като езеро. В кристалните й дипли се оглеждаше жарта на извисилото се слънце, което бодеше до болка очите. Хората наложиха подводните си очила да се защитят от режещия блясък на слънчевите отражения.

— Може би се е измъкнала в океана — предположи Туна.

— Ясно, отишла си е! — добави друг, който видимо бързаше да се върне по-рано на брега.

Само Фааири, който се намираше в едно кану с Туна, не допускаше такава вероятност.

— Не! — отсече той. — Тук тя е като в капан. Успя да се намъкне в лагуната при Голямата вода, и то защото вълната я тласкаше отзад. След това не е имало толкова висок прилив. При това не може да мине обратно над рифа, защото всички знаем колко по-трудно е да се върви срещу вълната. Тук е. И тук трябва да я убием. Иначе…

Никой не опита да му възрази. Фааири беше почти попаа, разсъждаваше като попаа, приказваше като попаа.

— А докога ще я чакаме? — направи последен опит Туна.

В тоя миг от лазурната дълбина изплува акулата като изригната бяла скала, подаде глава над водата и преди някой да се опомни, докопа Сакана за краката. Всичко стана тъй бързо, че хората за миг се почудиха дали въобще се беше случило нещо, или само тъй им се бе сторило — като мираж, като бълнуване поради напечените от слънцето чела. Но не. Не беше бълнуване. Розовото облаче, което се разсейваше в лазура там, където потъна Сакана, напомняше за ужаса, който ги бе слетял.

Хората се изправиха разтреперани върху бимсите, вкопчиха се в мачтите — да бъдат по-нависоко, по-далеч от повърхността.

Туна пак настоя:

— Хайде да се махаме! Ще чакаме ли да ни отмъкне един подир друг?

Най-сетне Фааири склони. И той усещаше неприятна слабост в коленете. В най-жестокото сражение не се бе плашил така, макар че и сега, както и през войната, беше излял в гърлото си бутилка уиски.

— Добре, да се прибираме! — рече той.

Тогава някой изкрещя:

— Ето я!

Мъжете стиснаха харпуните, готови да я срещнат като мъже. Най-първо се подадоха трите копия, после — острият плавник. Тя връхлетя срещу кануто на Фааири и Туна. В тоя миг в гърба й се впиха пет-шест харпуна. Сякаш не усетила болката от назъбените остриа, които разкъсаха със зловещо пращене твърдата кожа и хлътнаха в жилавата й плът, акулата продължи напред, повлякла подире си въжетата на харпуните. Внезапно й хрумна друго, сви встрани. Опънатите въжета преминаха над канутата, уплетоха се, омотаха се в мачтите, разлюляха ги. Едно въже смете във водата Фааири и Туна. Двамата мигновено се вцепиха в борда на лодката, надигнаха се да се прехвърлят вътре. Фааири превари, строполи се в дъното й, задъхан от напрежение. Но скочи веднага, пое протегнатата ръка на Туна. Гребецът пусна веслото и хвана другата му ръка. Измъкнаха го веднага — но преполовен до кръста…

Стръвницата пак потъна. Опънатите въжета наведоха мачтите. Едно кану се преобърна и екипажът му с ужас се прехвърли на съседното. Въжетата се уплитаха в объркани възли, прекършваха мачтите, отскубваха катамараните, свързваха всичко — лодки, греди и хора — в една безредна купчина.

Няма що, лодкарите започнаха да ги режат, отказваха се от решението си да извлекат чудовището на брега и загребваха лудо към острова. Щом киловете заораваха в пясъка, хората скачаха и прецапваха до сухо, изоставяха лодките на вълните, които ги изхвърляха бавно на плажа. Жените и децата се спускаха да търсят близките си и когато ги откриеха, ги прегръщаха радостно. Двете дъщери и жената на Туна писнаха.

Фааири се почеса по главата:

— Ех, ако можеше някой да стигне до шхуната!

Всички обърнаха погледи натам, където се поклащаше на рейда корабът на капитан Роже, привързан към дъното с двете котви, без никакво движение на палубата, сякаш целият екипаж го бе напуснал. Но не запитаха защо трябва да се ходи там. Всички бяха потресени от сполетялото ги бедствие. Фааири се доизказа:

— Веднъж видях как попаа убиха такава акула. Какво говоря? Два пъти по-голяма. Само че ние не бяхме в леки канута, а в голям железен кораб. Тя се въртеше в сянката му и гълташе всичко, което паднеше извън борда. Тогава помощник-капитанът реши да си направи една шега. Заповяда на кока да донесе някаква развалена риба. Голяма риба — дорадо. Натика в корема й две пръчки динамит, свърза ги с фитил, запали го и пусна примамката под носа на акулата. Тя не изчака втора покана. Налапа я наведнъж. Глътна я. След няколко секунди се пръсна, разлетя се на късове.

— Де да имахме динамит! — въздъхна някой.

Фааири рече:

— На шхуната има. Но кой да иде?

Трябваше да намери взрив, да унищожи чудовището! Да отмъсти! Не само заради другите! Повече заради Маурея! Заради нея…

— Да хвърлим жребий! — предложи друг.

И може би щяха да опитат и това, ако откъм океана не се бе задало с опънато платно едно ново кану, претоварено с нищо неподозиращи хора. Островитяните се развикаха тревожно, размахаха ръце, запалиха огньове да ги предупредят, да ги върнат назад. За беда новодошлите не чуха предупрежденията им от грохота на вълните, не разбраха сигналите. Помислиха ги за радостни приветствия.

Когато наближи прибоя, кануто сви платното, застоя се няколко минути да изчака голямата вълна и полетя към атола, прелетя, по-право разсече белия разпенен вал и се озова сред лагуната.

— Това е Тупохое! — позна го Фааири. — Ще гостува на Тангихиа. Отдавна го чака Тангихиа.

— С него е Матахине — добави една жена. — И старата Теумере. И децата.

Матахине, жената на Тупохое, беше родена на атола. Затова всички я познаваха. Теумере пък беше майка на Тупохое.

Озовали се сред лагуната, гостите станаха, размахаха и те за поздрав ръце. Тупохое и големият му син гребяха с веслата. Двете жени се бяха разположили по турски върху площадката от левия борд пред колибката до сандъка с пясък за огнището, а вторият му син беше стъпил върху катамарана и се държеше с една ръка за въжетата.

— Бързо! — извика Фааири. — Гребете бързо! Акула!

Тупохое се огледа недоверчиво, да не би да му скроят някоя шега. Островитяните са шегаджии. Но все пак загреба по-силно с веслото. Забърза и синът му с второто гребло. Подире им се проточиха две искрящи бразди върху зеления блясък на лагуната.

Внезапно от водата изникна белият гръб, осеян с гора от копия и харпуни. Жените изпищяха. Тупохое грабна копието си, замахна и го заби половин метър в тялото на врага. Момчето му, и то мушна харпуна си, а Теумере грабна веслото му и загреба лудо към брега. Тупохое взе другото, притури своята сила към нейната уплаха. Бялата смърт ги последва, плесна сърдито с опашка. Тогава Матахине започна да я замерва с тенекиени консерви. Удряше я по носа, по очите, по гърба. Хищницата налапваше кутиите, глътваше ги цели и продължаваше гонитбата. Матахине начена пакетите със сухари. Свърши и тях. Хвърли торбата с брашно. Ето, наближиха брега. Нямаше нищо друго за изхвърляне. Тя запокити и китарата, с която Тупохое ги бе разсейвал по пътя и се канеше да весели цялото село тази вечер. Чудовището налапа и нея. Преряза я през средата като банциг и я нагълта.

Достигна ги. Превари ги. Замахна с опашка. Пречупи катамарана и преобърна кануто. Хората запляскаха ужасени към брега. А оставаха още десетина метра. Не повече. Тупохое грабна малкия си син и го изблъска напред. Големият нямаше нужда от помощ. Беше преварил всички. Бабата изостана. Матахине се върна, протегна ръка да й помогне. И изчезна.

Другите излязоха на брега. Запищяха, затръшкаха се на земята. Тупохое се хвърли във водата с копие да догони убийцата, но мъжете го настигнаха и го върнаха назад отчаян и обезсилен.

Чак тогава пристигнаха Тангихиа и Техоно. Те разправиха всичко преживяно: за нощния риболов, за прилива, за нападението на акулата, за смъртта на Хоно. Никой не им повярва, че Хоно се бе пожертвувал доброволно. Те всички знаеха — Хоно беше страхливец. Чисто и просто се бе уплашил и така, изгубил ума и дума, объркан, бе попаднал, без да иска, в устата на звера. Само тъй. Но и никой не се осмели да го каже гласно пред Техоно. Обезумял от скръб, при такава обида той беше способен да разпори с ножа си някой корем. Въпреки че беше почти момче.

По едно време, когато най-сетне успя да се опомни, Тангихиа извика:

— Братя! Това не е акула! Това е сатаната! Бог ни наказва заради греховете ни! Елате да му се помолим! Само той може да ни спаси.

И със залитащи стъпки се отправи към църквата, удари камбаната. Ясният й звън проехтя над атола, понесе се над лагуната, сякаш опита да вдъхне вяра в сърцата на потресеното множество. Хората тръгнаха подире му, половината влязоха вътре, другите останаха навън. Нямаше място. Щяха да се молят и без мисионера, не можеха да чакат.

Но Фааири се изправи пред вратата.

— Оставете молитвите! — рече той. — Ще се молим довечера, ще се молим още по-добре, когато дойде патер Маопо. Сега трябва сами да се справим! Да накажем виновника!

— Кой е той? — запита някой неуверено.

Фааири изкрещя:

— Нима не се сещате? Кой докара урагана? Кой после се върна да спаси Осморъкия дявол? Кой?

— Теао! — извика злобно Техоно.

— А с кого дойде? Забравихте ли? Върху чий гръб дойде Теао?

— Върху Бялата смърт!

Хората закрещяха вкупом, сякаш искаха да се надвикат, размахаха юмруци, чуха се закани. Всеки имаше някой близък, много близък, любим човек, загинал в урагана или разкъсан от акулата. Мъката им не можеше да се задоволи с християнското всеопрощение.

— Да пропъдим това дяволско изчадие! Да го натирим в океана! Проклетият Теао!

Привлечени от глъчката, богомолците взеха да излизат от храма и да се струпват около Фааири. Скоро Тангихиа остана сам. Единствен той не излезе, продължи да се моли коленичил.

— Не! — изкрещя внезапно Техоно, обезумял от жажда за мъст. — Няма да го гоним! А да го пребием! Иначе пак ще се върне. Както се върна след бурята. Ще докара нови злини…

— Да го пребием! — поде в хор настръхналата от ужас тълпа. — Смърт! Смърт!

Техоно грабна едно копие от най-близката хижа и макар че беше най-млад, подбуждан от непоносимата болка по загубения баща, именно той поведе множеството озлобени, смазани от страх хора, които бързаха да причинят другиму мъка с надеждата, че така ще притъпят своята мъка, че с чуждото страдание могат да предотвратят нови свои страдания.

Тангихиа излезе от църквата.

— Братя! — почти изплака той. — Какво сте намислили? Бог не иска кръв. Какво е виновен Теао? Теао не е дух. Теао самият е жертва на злите духове. Елате да се молим! Само бог може да сразi злите духове. Само той… Не вие…

В гърдите му се надигаше угризението. Той беше не по-малко виновен от тях за това, което те се тъкмяха да извършат. Защото той пръв насочи мисълта им да търсят вината за урагана към Осморъкия, което е все едно към Теао. Той носеше най-тежката отговорност. Затова не биваше да го допусне…

— Спрете! — викаше прегракнал той. — Братя…

Сега никой не го послуша въпреки уважението, което изпитваха към него. Тълпата трябваше да излее върху някого набраната злоба, гнева, отчаянието си. Сега ги водеше Техоно, водеше ги към отмъщение, което е по-леко от великодушието и мъдростта.

Фааири не можа да достигне момчето. След изпитата ракия и преживения ужас краката му едва го държаха. Но вървеше подире му като хипнотизиран, увлечен от непреодолимия стаден порив, уверен и той като другите островитяни, че така, с убийството на прокълнатия момък, ще обезсилят изпуснатите от морските бездни зли духове, че ще се спасят от божието наказание по-сигурно, отколкото с молитви в храма, тъй както някога дедите им бяха умилостивявали същите духове с човешки жертвоприношения.

10

Маурея отвори очи. Къде се намираше? Какво беше това влажно подземие? Под нея се плискаше леко кръглото езерце. Шумеше шепотът на морските жълъди, които бързаха да затварят къщичките си, оголени при отлива. Кладенец ли беше това? И как беше попаднала в него? От басейнчето до леглото й струеше нежна светлина, която едва достигаше каменния таван.

Девойката бавно възстановяваше в съзнанието си последните си преживявания. Припомняше си как се бе гмурнала под водата, как бе поставила стъпалото си между мидените черупки, как Жан бе насочил насреща й камерата… А после? После Хоно бе излетял нагоре, бе изпуснал лоста. Чудовищната раковина бе стиснала глезена й с такава сила, че й прилоша от болка. После бе видяла как Жан бе нападнал акулата, как я бе прогонил, как след това бе подал на Маурея акваланга си и излетял нагоре… Но не бе я изоставил. Ако смяташе да стори това, нямаше да й отстъпи акваланга… Какво бе станало после… После…

Тя се надигна. Няколко едри криви раци забързаха странично към водата. Кракът я болеше ужасно, разранен от острия ръб на черупките, посинял и подпухнал, но не и счупен. Удържаше тежестта й. Тя погледна светещите рибки в басейнчето. Не се учуди от изобретателността на Немия. Познаваше ги. Някога дедите им са си светели с тях. Сега рибарите понякога изрязваха фосфоресциращите органи под очите им и ги слагаха като стръв за нощен лов на дълбокоморски риби.

До леглото си, върху черупка на голяма бисерна мида, тя видя оставена печена риба. Печена лангуста се червенееше до нея. Девойката не устоя на изкушението. Беше прегладняла. Изяде ги без остатък и отново се залови да изследва тъмницата си. Имаше храна — значи, не беше захвърлена в забрава, някой се грижеше за нея. Дали беше Жан? Глупости! Защо ще я затваря той?

Тя прехапа устни. Впрочем какво бе станало с него? Едва сега осъзна промъкналия се спомен. Жан беше излязъл на повърхността и тозчас се бе катурнал назад, бе се преметнал безпомощно и потънал към дъното. А сетне? Какво се бе случило с него?

Тя изхлипа:

— Жан! Жан!

Заопипва стените да намери изход, изпълзя с ръце и един крак по неравната стена нагоре, но опряла до каменната плоча, се спусна обратно. Къде беше тоя изход?

Тогава видя бисерната купчинка в малката ниша, която сякаш не отразяваше матовото светене на чудните рибки, а излъчваше собствени топли сияния. Наум само тя оцени огромното богатство, което лежеше неоползотворено, погребано в тая черна яма. Ала не го погледна повече. Друга мисъл владееше сега съзнанието й, една убийствена мисъл — къде беше Жан? Всичко друго бледнееше, отстъпваше на второ място. Къде да го намери?

Оставаше само водният кладенец. На куц крак Маурея се спусна в тъмната заплашителна вода. Гмурна се. И видя тесния изход, чийто външен отвор сияеше като изумрудено облаче сред смолистия мрак. Тя се върна, пое дълбоко въздух и се мушна в прохода. Ето стените му просветляха. Въгленната им чернота се разсея, изсивя, отстъпи пред пъстротата на подводния свят. Всъщност това беше тунел не в обикновена скала, а в коралов риф, обрасъл и обрастващ непрекъснато с нови и нови разноцветни полипи, които нечия ръка очистваше грижливо да не задръстват излаза, но които упорито се заселваха отново по него. Най-нежни актинии запълваха всяка междина в скалата. Гроздове мидички се бяха полепили навред. Липсваха едри миди, липсваха крабове и лангусти — липсваха всички животни, които могат да служат за храна на един октопод. Но Маурея нито се замисляше на какво се дължи тяхното отсъствие, нито пък забелязваше прелестта на цветния губер, който обвиваше чудния тунел. Имаше само една цел — да се добере по-скоро до изхода, да излезе в открития простор, на свобода, да намери своя Жан.

Тя плуваше, като се хващаше с ръце за стените, помагаше си и с крака, за да се измъкне веднага навън, като се пазеше само да не докосва парливите цветове на едрите морски анемонии, сред чиито

венчелистчета се ровеха мрачни риби амфиприони редом с устойчивите на отровата им скариди и рачета.

Внезапно Маурея съгледа Осморъкия, който протягаше към нея пипалата си. Тя трепна, закова се на място, спряна от огнения израз на двете сближени очи, които я разучаваха немигащи и сякаш я пронизваха цяла. Девойката помисли да се тласне рязко напред, да прелети покрай него, да го превари, но октоподът предугади намерението й. Изпълзя още по-навън, изду тялото си, наежи се. Пипалата му заградиха пътя й, заизвиваха се, дебнещи и заплашителни. Маурея неволно отстъпи. Не можеше да следи едновременно действията на това гъвкаво, нападащо отвред и мигновено отстъпващо множество, този страшен възел от освирепели питони. Октоподът ту се спускаше насреща й, почервенял от ярост, с простени пипала и издути, готови да се прилепят в кожата й седефени вендузи, ту се оттегляше, сгърчваше се, свиваше се за нов, още по-решителен пристъп.

Девойката не издържа. Въздухът в дробовете й се свършваше. Нямаше сила да се метне напред, срещу смъртоносната жива решетка, която препречваше изхода. А очите, опасните огнени очи, които меняха цвета си с всяка нова окраска на тялото, не я изпускаха — следяха я зло, но в същото време умно и разбиращо. Ще помислиш — не животно, а човек. Кой друг имаше такива очи? Тя се сети. Сякаш Фааири се бе намъкнал в торбата на уродливото създание и я разучаваше през отворите на октоподовите очи — с човешка хитрост и насмешка. С такава насмешка я гледаше и Фааири винаги, когато тя отхвърляше дръзките му намеци, когато опитваше да се отскубне от неговите невидими пипала.

Маурея се изтласка уплашена назад, измъкна се в кладенеца и изскочи на повърхността. Задиша бързо, задъхана от напрежение. После излезе от водата и се простря по гръб върху морската трева. Какво трябваше да стори сега, как да се избави? Как да надхитри дебнещата твар при изхода? Ако имаше нож, можеше да премери с нея сили и кой знае — можеше да се надява на спасение. Като всички на острова знаеше как да се бори с октоподи. Но тъй безоръжна срещу тоя огромен противник, и то в подводен тунел — не, не се решаваше. И не само големината му. Неговият огнен поглед още я гореше, беше я

хипнотизирал, беше всял в гърдите й смут и невяра в своите сили. Тя усещаше как трепере.

Лек плисък я накара да се обърне. От водата се подаде човешка глава, после — две широки плещи и до нея застана Немия.

Маурея скочи разгневена.

— Теао, ти ли ме докара тук? Кажи, ти ли?

Момъкът я гледаше с виновен вид. После наведе глава.

— Пусни ме! — изправи се насреща му девойката. — Чуваш ли, пусни ме!

Той изведнъж се оживи. Размаха ръце, закриви устни, заразправя нещо разпалено на своя ням език.

Тя прекъсна нетърпеливо мъчителния му разказ.

— Къде е Жан? Попаа?

Теао забръмча с устни като жуженето на кинокамерата, после се наведе, сякаш да легне на земята, показа с ръце как кръжат около главата му риби и вдигна някакъв невидим товар, подхвърли го нагоре, направи движение, че гребе.

— Какво? — не го разбра Маурея. — Я повтори!

И той отново й заразправя, както умееше, как Бялата смърт беше ударила попаа, как попаа беше паднал на дъното, обкръжен от акули, как той, Теао, го беше извадил и нагласил в лодката на другия попаа, който го бе отнесъл на кораба.

— Жив ли е? — запита, задъхана от тревога, Маурея. — Кажи, жив ли е попаа?

Теао вдигна рамене и отново заразправя с ръце и с мимики как бе оставил Жан в дъното на лодката неподвижен и как шкиперът го бе откарал към шхуната.

Маурея го хвана за ръката.

— Теао, пусни ме!

Той опита да възрази, опита да обясни, че ако я пусне, попаа отново ще я вкара под вода в черупките на мидата. Фааири пак ще я нападне. Само Теао няма да й стори зло, никой друг. Ако я пусне, кой ще я пази вече?

Маурея почти изплака пред неговата непоколебимост.

— Теао, не разбираш ли, че трябва да изляза, че трябва да намеря Жан, да го видя? Не разбираш ли, че го обичам, че не мога без него? Искам да ида при него! Пусни ме!

Той я изгледа дълго с големите си тъжни очи. После й направи знак да го последва и скочи в кладенеца. Девойката се спусна подире му. При изхода Теао застана пред нишата на октопода, за да не би случайно да й напакости. Изпрати я с поглед, докато тя достигна водния таван и се измъкна над него. Тогава изплува и той, седна на брега с отпуснати рамене и затисна с юмруци очите си. Сърцето му се блъскаше жестоко в гърдите, напираше да ги разкъса. Страшното бе дошло. Бе дошло. Маурея щеше да напусне атола с шхуната на попаа и никога вече нямаше да я види. Никога. От това се бе плашил той, за това бе мислил ден и нощ. Нямаше да я вижда, нямаше да слуша песните й вечер, нямаше да носи пред хижата й всяка заран прясна риба и лангусти, нямаше да милва малките й стъпки върху пясъка.

Защо тогава му трябваше да живее?

В туй време Маурея прегази протока и изтича към селото. Насреща й се зададе човешкото множество начело с Техоно. При вида на размаханите копия и камъни, при израза на тия озлобени лица тя неволно отстъпи встрани. Но и хората я видяха, смаяха се и те. Нали беше загинала? Как така възкръсна отново? Какви бяха тия чудеса, тоя низ от смайващи вълшебства? Отдръпнаха се наежени от нея. Само Фааири, пребледнял от щастие, пристъпи и я хвана за ръцете.

— Маурея, ти ли си това? И жива!

Тя се отскубна грубо.

— Що за въпрос? Защо да не бъда жива?

— Но тогава, за бога, къде беше досега? Два дни на морското дъно!

Девойката възрази живо:

— Никакво морско дъно! Теао ме отвлече в пещерата си…

— В пещерата! — възкликна Фааири. — При бисерите!

Маурея не можа да се сдържи повече.

— Къде е Жан, попаа, от шхуната?

Съжали, че попита именно него, но беше късно да се поправи. Лицето му тутакси почервеня, изкривено от злоба. Очите му светнаха в яростна тържественост.

— Попаа е мъртъв! — изсъска той.

— Мъртъв! — Маурея прехапа устни. — Не! Не може да бъде!

— Уби го Теао.

Тя не схвана смисъла на последните му думи, скована от ужас при страшната вест, която не можеше да се побере в съзнанието й.

Мъртъв! Мъртъв!

Приседна на пясъка.

— Не мисли за него повече! — добави Фааири. — Нали аз съм тук? Маурея, аз ще те направя по-щастлива!

Тя не чу и тези думи.

— Къде е… трупът му?

— На шхуната.

Девойката се изправи. Тръгна покрусена към селото.

Дали най-сетне се бе смирила, дали най-сетне я бе спечелил? Надеждата заля със сладостна топлина сърцето му. Той стисна ръката й.

— Почакай ме! Ей сега ще се върна.

Тя сякаш се събуди от сън.

— Къде отивате?

— Ще пребием Злия дух!

— Кого? Кого?

— Немия! — запелтечи пиянски той. — Заради урагана, заради Бялата смърт…

Маурея разбра. Погледна към Малкия остров, където Теао продължаваше да седи неподвижен с притиснати до очите длани, невиждащ и нечуващ — погледна настръхналата тълпа, която го обграждаше като глутница, готова да го разкъса…

Теао я беше спасил. Теао имаше вяра само в нея. Тя чувствуваше безмълвната любов в сърцето му, наистина не можеше да му отвърне с взаимност, но нямаше право да остане безучастна, когато замисляха гибелта му.

— Теао! — извика девойката. — Бягай!

Фааири се спусна да й запуши устата.

— Какво правиш? — изхриптя той, задъхан от злоба. — Немия уби твоя попаа!

Маурея вторачи в него широко разтворените си обезумели очи, невярващи и все пак разколебани. Припомни си как веднъж Теао наистина бе опитал да го удави. Лъжата я бе улучила дълбоко. Маурея изхлипа и побягна, а Фааири забърза да догони дружината си, която се бе юрнала към Малкия остров.

Тогава Тангихиа удари камбаната. Нямаше друг начин да предупреди немия нещастник, да го предпази от омразата на островитяните. Заудря диво, тревожно. Камбанният звън прелетя над атола и се понесе далече в океана. Затрептяха листата на палмите. На шхуната се подаде някой, размаха ръка.

Маурея достигна плажа, върху който се валяха останките на начупените канута. И нито едно здраво. Здравите бяха пренесени във вътрешната лагуна, откъдето част от нападателите щяха да преградят пътя за отстъпление на осъдения. Тя не откъсваше поглед от шхуната. Там ставаше нещо — нещо, което изпълваше душата й с тревога. Няколко души притичваха по палубата, опитваха да дигнат платната. От време на време през бумтежа на прибоя долиташе пъхтенето на загрявания мотор. Ясно. Корабът се готвеше да отплава. Щеше да отнесе със себе си нейния Жан и тя никога вече нямаше да го види. А трябваше да го зърне поне за миг, за последен път, макар и мъртъв. Трябваше. За нея вече не съществуваше нищо друго — ни роднят атол, ни съселяните й, ни учениците й, нито дори нейният живот. С неговата смърт свършваше целият свят. Щом няма кану, ще преплува сама.

Без да се двоуми, в порива на отчаянието тя се хвърли във водата и загреба към стъкмената за отплаване шхуна. По-бързо! По-бързо! Само да не тръгне преди нея! Не би могла да се мери със скоростта на моторното витло.

Никой не я видя, никой не забеляза безразсъдната й постъпка. Цялото население на острова се стичаше към Малкия остров, където предстоеше да бъде сразено злото, да бъде наказан виновникът на страшните, незапомнени бедствия, да бъде наказан от сляпата безпощадност на невежеството и суеверието.

Но Теао, предупреден навреме от вика на Маурея и камбаната на Тангихиа, ги превари, метна се в дълбочината, достигна входа на тунела си. Слял се със скалата, го разглеждаше с добродушни очи Осморъкия. Смяташе, че е дошло време за редовната всекидневна игра. Сега Теао ще се направи, че не го е открил, ще мине покрай него, а той ще протегне пипало и ще го хване за крака. После, когато приятелят му се обърне с привидна изненада, Осморъкия ще го пусне и ще се стрелне под вода с мощната си ракета…

Но разбра. Разбра го с животинския си усет по-добре, отколкото можеха да му го кажат човешките думи. Тоя път беше различно. Теао нямаше охота за игра. Той улови двете му пипала, с които октоподът се бе прилепил към скалата, и с познатото движение му даде знак да отпусне вендузите си. Октоподът изпълзя обезпокоен от скривалището си. Промени в недоумение цвета си. Поруменя. После избледня. Питаше какво трябва да стори.

Теао го обхвана така, както се обхваща пълен чувал с брашно, и го изнесе към водната повърхност, а октоподът го прегърна с осемте си ръце, сгуши се уплашен в прегръдките му. Теао изплува до своето кану и намести в него смаяния си другар. После и той се прехвърли вътре. Грабна тозчас веслата, размаха ги. Хората вече достигнаха брега и оттам, побеснели от неуспеха, го обсипваха с градушка от камъни и копия. Добре примерен коралов отломък удари едно пипало на Осморъкия, който тозчас посиня, сетне почервеня, наежи се.

Теао се изправи.

— Ууу! — изрева той цялата си мъка, целия си гняв срещу несправедливостта, която се надигаше да го унищожи.

— Ууу!

Това беше и въпрос, и упрек, и отчаяна закана.

Нападателите се сепнаха, припомнили си, че и преди това, когато пристигна, възседнал Бялата смърт, той пак заплашваше така. Отстъпиха назад, по-далеч от водата. Водата беше неговата стихия. Оттам само можеше да очаква подкрепа, от бездната, от царството на злите духове.

Техоно, най-озлобен от всички поради страшната загуба, както отстъпваше, запокити последния камък. И тоя камък, съвсем непремерен, улучи Немия в главата. Теао се застоя за миг с разперени ръце, млъкна и внезапно рухна, строполи се върху октопода. Хората се юрнаха обратно. Омразата, родена в суеверния ужас, беше вече задоволена. На нейно място се бе възвърнало отново обикновеното добродушие, незлобивостта им, върнало се бе неосъзнатото разкаяние, чувството на виновност за неприсъщата им жестокост — като деца, които изведнъж са разбрали каква пакост са сторили.

На островчето остана само Фааири. И в неговото сърце се бе мярнало угризение за станалото, но то отстъпи скоро, изчезна, удавено от сладостната надежда за невижданото богатство, което скоро щеше

да му принадлежи. Той се озърна. Убеди се, че е сам. Всички се бяха прехвърлили на Големия остров, бяха се прибрали гузни в хижите си. Само малка група се бе струпала на брега. Хората махаха с ръце, сочеха с пръст към лагуната, викаха нещо. Изглежда, още някой щеше да стане жертва на Бялата смърт. Но Фааири не отиде да види. Нямаше смисъл. Който и да бъдеше, беше обречен. Никой нямаше сила да му помогне.

Сега търговецът беше овладян само от една мисъл, от едно неутолимо желание — за него се бе надявал толкова време, бе преследвал целта си с упоритост като истински попаа. Той се разсъблече и навлезе във водата.

Към изхода на Синята яма, пред прохода в рифа, се полюшкваше безпомощно на вълните кануто на Теао. Върху безчувствения му труп бе изпълзял октоподът и оглеждаше околността с ококорени очи. Фааири се гмурна. Зеленикавият здрач на подводното царство го обгърна в своята непривична, винаги чужда и заплашителна за сухоземния жител тайнственост. Какво ли се криеше зад стеснения подводен кръгозор, зад забулената му непрогледност — каква ли непозната смъртна заплаха? Над водата, в родния въздух, врагът се открива отдалеч. Имаш време да се подготвиш, да го пресрещнеш, а тук, където на петдесет разкрача изчезва всяка видимост, опасността може да връхлети изненадващо, да те унищожи, преди да си вдигнал ръка за отбрана.

Ето, из синкавия дим на дълбочината изригна някаква бърза сянка. Фааири се притисна към кораловата стена, опари гърба си в облепилите я едри актинии, стисна ножа. Но се отпусна. Пясъчната акула доплува до него, почти опря в лицето му зурлата си и се врътна безмълвно назад. Спря, закова се на място, увисна на пет-шест метра от него. Цяла дружина пъстри лоцмани се спусна да я почиства от полепените в кожните й гънки паразитни рачета.

Гмурецът се отдели от многоцветната леха на опасните морски цветя и отново се спусна надолу. По дъното пълзяха, подобни на огромни гъсеници, отвратителни морски краставици. Два едри рака пустинници с оголени коремчета си оспорваха една охлювена черупка, като я дърпаха с една щипка, а с другата се удряха като боксьори.

Къде беше тая проклета пещера? Фааири пое въздух и пак се гмурна. Заплува водоравно все покрай стената. Не виждаше, нито пък

се интересуваше сега от пищното великолепие на гъмжащия подводен живот.

Най-сетне откри входа зад прикритието на Нептуновата чаша. С разтреперано сърце той се намъкна вътре. Попаа се плашат повече, отколкото трябва, от действителните опасности, от бурите, от акулите, от морските змии. Канаците се плашат повече от тайнственото, от свръхестественото. Фааири се смяташе почти попаа, но сега, в тъмния подводен тунел, той разбра, че все още е канак. Или не, дори по-зле — вече се боеше от всичко страшно за попаа и от всичко страшно за канака едновременно. Смъртен ужас стегна гърлото му в очакването на това, което би могъл да му стори духът на убития Теао. Защото го смяташе мъртъв, пък и да не беше мъртъв, в сън и в безсъзнание душата също така броди наоколо, особено душата на прокълнат, на обхванат от зли духове човек. За миг го обзе желанието да свърне назад, да зареже това, за което бе тръгнал. В тоя миг попаа в него отново надви. Да се върне ли, да се откаже от бисера, от богатството, от касите уиски, от Маурея? Не! Само това не!

Той изплува в скривалището на Немия, изкачи се върху тясната площадка, огледа мрачната вътрешност под мъждукането на светещите рибки. Очите му тозчас откриха млечното сияние на купчинката перли. Той простря ръка, сграбчи ги алчно и се хвърли отново в кладенеца. Беше намерил това, което търсеше. Повече не издържа. Изскочи от черния проход и излетя на повърхността. На брега обу памучния си панталон и изсипа в джеба му скъпоценната си плячка. После, мъчейки се да прикрие някак си пред смазаните от мъка и ужас хора обзелата го тържествуваща радост, той се запъти към селището. Тълпата на брега беше нараснала още повече. Нарастваше и тревожната й глъчка. Драмата сред лагуната още не бе привършила. Без никакво намерение да се отбива и да губи време, дори доволен, че тази суматоха му позволява да мине незабелязан и незабелязан да скрие съкровището си, Фааири запита едно момче:

— Сега пък кой е?

Всъщност това никак не го безпокоеше. Който и да е, щом се е решил да влиза в лагуната — значи, е глупак. А на глупака никой не може да помогне.

— Маурея! — отвърна тичешком момчето.

Фааири се вцепени. Маурея! Какво търсеше там? Защо не стоеше като другите жени на брега?

Той изтича нататък. Забеляза я на десетина метра от външния риф, размахала решително ръце. Ясно, отиваше към шхуната. Фааири в миг разбра. Тя щеше да загине. Бялата смърт не бе пощадила никого. Нямаше да пощади и нея. Маурея щеше да загине — и то по негова вина. Защото той я излъга. Той каза, че французинът е умрял. Смяташе да я спечели така, а щеше да я изгуби завинаги.

Това не биваше да стане! Всеки друг можеше, не и тя, не и Маурея! Маурея трябваше да живее заради него! Закъде беше той без нея? Едва сега, пред нейната гибел, той осъзна какво представляваше тя за него.

Тоя път Фааири не се колеба. Отнасяше се не за бисери, не за ракия, не за богатство. Отнасяше се за Маурея. Озърна се. Нямаше здрава лодка. Затова притича към вътрешната лагуна. Извика пътем неколцина мъже да му помогнат, ала не ги дочака, грабна върху силните си рамене най-лекото кану и го понесе назад между палмите. Мъжете го пресрещнаха насред път, поеха товара му, спуснаха го във водата. Фааири скочи вътре и загреба припряно, задъхан от мъка и ужас. Ето, почна да я настига! Още малко! Още сто метра! Още петдесет метра! Щеше да я изтегли при себе си и да я откара на брега! Щеше…

Изведнъж той видя храсталака от начупени копия, израсъл върху плаващата подводна скала, която прозираше под бистрите вълни. Посоката му не будеше съмнение — Маурея. Оставаха само няколко секунди. В тия секунди щеше да се реши всичко — съдбата на Маурея, неговата съдба.

Гребецът размаха бясно веслото. Никога не бе гребал така, при никакво надбягване, при никаква опасност. След кануто се проточи бяла пенлива диря като кипналата опашка на моторница. Наближи девойката. Изглеждаше, че ще успее да я спаси, ще превари чудовището.

— Маурея! — извика той обнадежден. — Насам!

При неговия глас тя опита да му избяга.

— Чакай, Маурея! — изкрещя Фааири. — Бялата смърт!

Той отново се спусна подире й. За миг девойката се обърна и той прочете в очите й цялата й погнуса и ужас, и омраза. Беше ли

разбрала? И как? От кого? Нямаше време да си обяснява, да издирва. По-важно беше, че знаеше, че го презираше, че го ненавиждаше. При такъв поглед, при такава нескрита враждебност той би трябвало да я зареже, да я остави на глупостта й. Трябваше… Ако беше друг. Не тя… И негова, и чужда, той беше длъжен да я спаси! Длъжен!

И тъкмо когато, успял да я догони, той протегна ръка да я хване и да я издърпа в лодката, Маурея се гмурна под вода. Изплъзна му се отново. Отказваше помощта му. Може би не бе видяла Бялата смърт, а може би беше предпочела нея пред заплахата да попадне в ръцете на врага си, който щеше да я върне на острова, щеше да я отдели от мъртвия любим.

Тогава акулата се нахвърли. Не успя да го докачи с ужасната си уста, която щракна като железен капан на няколко пръста от коляното му, само го блъсна с глава. Фааири изгуби равновесие, опита да се хване за въжето на платното, но то се скъса и нещастникът политна сред вълните.

Последното нещо, което видя той, преди да потъне в мрака на небитието, преди да изкупи вината си, беше грозната озъбена паст, в която зад наредените трионени зъби, върху бялото лъснало като седеф небце се бе закачила с темето си охранена риба прилепало, намерила там най-сигурното и най-богато с храна убежище.

Фааири си спомни мигновено как някога Хоно бе измъкнал главата си от устата на акула. Защо да не се избави и той така? Хвана се с ръце за зъбатата долна челюст и посегна да се отблъсне назад.

Но късно…

11

Теао се събуди. Светлината на деня проникваше бавно в съзнанието му — отначало като утринен разсвет, който се надигаше и се разгаряше, докато накрай заискри с ослепителен огън. Момъкът стисна очи пред болката на слънчевата жар. Все още не съществуваше нищо друго, освен светлина — ни мисъл, ни чувство. После усети как някой опипва главата, раменете и гърдите му с безброй нежни студени пръстчета. Постепенно в белия блясък на деня изплуваха пред лицето му сближените угрижени очи на многоръкия му приятел.

Той се надигна. Друг навярно не би открил никакъв израз в тия очи, но Теао почувствува разликата в тяхната окраска. Съзря радостното пламъче, което се разгоря при неговото събуждане, съзря поруменяването на цялото тяло. В удивителния език на цветовете — най-верния изразител на чувствата при октопода — той прочете голямата му обич, привързаността му, радостта му.

Тогава видя къде се намира, грейналия небосвод, синевата на океана. Като при повторно раждане почувствува отново, някак несъзнателно, в почти животински порив, красотата на светлината и яркото великолепие на деня, който го обгръщаше с простите багри на морето и небето. Към хоризонта околовръст се трупаха ниски облаци, превръщаха океана в обширен залив, ограден с пухкави бели канари. От далечината прииждаха величествени закръглени вълни, които налитаха равномерно върху залетия от прилива риф и избухваха в бели взривове от разплискана пяна.

Усетил болката от удара в главата, Теао опипа с пръсти засъхналата кървава вадичка на челото си. И ужасът стегна гърлото му. След простите сетива, след първичното усещане, в мъчителен преход на неясна тревога се върна отново жестоката мисъл, споменът, способността да преценява. Той се изправи, но почувствувал, че губи равновесие, се хвана за мачтата. Враговете, които искаха да го унищожат, бяха изчезнали. Островчето стоеше голо и безлюдно. Първият му потик беше да се върне назад. Всяко същество копнее за

родното място, макар то да е свързано само с мъки и страдания. А може би именно мъките и страданията притеглят по-силно, затвърдяват връзките на спомена. На това островче беше преживял най-много огорчения — ежедневното преследване, непредизвиканата омраза, убийствената насилствена самота. Но същото това островче се намираше до Големия остров, до Маурея. Оттук Теао можеше да я вижда, да й се радва поне отдалеч. А трябваше да се махне оттук, да вдигне платното и да се понесе в безкрая на океана. Защото го преследваха, защото искаха да го унищожат, защото Маурея щеше да замине… Отде да знае, може би тъкмо нему беше отредено да срещне Щастливата страна на боговете? Щастливата страна! Възможно ли беше щастие без Маурея? Но трябваше да върви! Трябваше! Все щеше да намери нещо — или Щастливата страна, за която шепнеха някога старците, когато нямаше опасност да ги чуе мисионерът… Или смъртта… Но и смъртта понякога е по-малко страшна от самотата… А можеше да открие друг остров, самотен като него. Да остане там. Нали тъй и прадедите му бяха заселили целия океан?

Теао нямаше време да размисля. Той само го почувствува. Почувствува пълната нужда от забрава — да забрави незаслужената враждебност на хората, да забрави своя недъг, да забрави Маурея. Би ли могъл?

Но преди това щеше да се върне в пещерата. Щеше да пусне на свобода светещите рибки. Така, пленени, без неговите грижи, те щяха да загинат. А му бяха приятели, огряваха пещерата му, сгряваха сърцето му във влажната й хладина. Щеше да вземе и бисерите, за да ги подари на Маурея. Те не му бяха нужни. За нея ги бе събирал. Само за нея. Там, сред попаа, те щяха да й дадат сила. Попаа боготворят тези лъскави камъчета, плащат за тях луди пари, а парите при тях дават всичко. Маурея трябваше да има всичко. През нощта той щеше да се примъкне до хижата й и щеше да й ги даде. Отсега си представи радостния блясък на очите й, когато видеха лъскавата купчинка. За тая радост в очите й беше готов на всичко. Споменът за нея щеше да му остане, щеше да го стопля в дългото пътешествие, а може би щеше да го направи доволен. Ако знаеше, че Маурея е щастлива, и той щеше да бъде щастлив, трябваше да бъде…

Внезапно Теао чу писък. Със замряло в ужас сърце той погледна към лагуната. Забеляза празната лодка на Фааири, която се поклащаше

на вълните, а пред нея само една глава и две размахани ръце. По-рано от очите сърцето му позна Маурея.

Той не се поколеба. Загреба към лагуната. Скочи върху рифа, който я отделяше от Синята яма, и изтика с ръце кануто си по острите коралови буци отвъд.

В същото време и Жан Гари излезе на палубата. А допреди час бе лежал в несвяст. Първата му дума при събуждането беше: „Маурея!“ Капитан Роже я бе видял с далекогледа си на брега, когато тя разговаряше с Фааири. Това беше поуспокоило ранения. Значи, се бе спасила — това в случая беше най-важното. А нямаше търпение да стои така, да лежи в каютата си, без да я вижда, без да я чува. Затова се бе надигнал с мъка и подпиран от шкипера, бе излязъл навън. Смяташе да изпрати моториста на брега, за да я доведе. И да заминат. Шхуната беше готова. Двигателят бръмчеше равномерно, някак нетърпеливо. Приготвени за вдигане бяха и платната, с които в открито море щяха да отменят мотора.

Щом излезе от люка, Жан се подпря на отдушника, блъснат в очите с почти физическа плътност от слънчевия блясък. Но се задържа да не изгуби съзнание. Достигна фалшборда, облегна се на него. Отправи нетърпелив, очакващ поглед към острова, отвъд белия прибой.

И тогава видя — видя празното кану на Фааири, видя приближаващото кану на Теао, видя плувкинята пред него. А на двеста метра от тях съзря изплувалата от синята дълбочина грамада, заприличала на исполински таралеж.

Жан грабна далекогледа на капитана. Насочи го. И неволно извика от ужас. После се втурна към шлюпбалката. Пред опасността, надвиснала над любимата, изчезна болката в ранената глава, бученето, слабостта му. Той откачи сам въжетата. Лодката плесна шумно сред вълните.

Жан дръпна нетърпеливо капитана.

— Това е Маурея! Елате с мен! Моля ви!

Заразен от неговата тревога, шкиперът го последва начаса. Двамата скочиха в лодката, грабнаха веслата и тя се устреми към рифа, вряза се в прибоя, без да изчака благоприятната вълна, премина белия му кипеж, удари се в кораловата стена, наклони се, следващата вълна преля през борда. Но сръчните лодкари успяха да се задържат,

размахаха пак греблата и заедно с налетялата вълна лодката профуча върху страшния зъбер, като се блъскаше лудо в подводните скали. Ето, хлъзна се в лагуната почти пълна с вода. Гребците не спряха да я изчерпят, а продължиха напред, за да преварят бялото чудовище.

Малко преди тях Теао достигна девойката. Подаде й ръка и я измъкна от водата. Тя се сви отчаяна в кануто, потресена от смъртта на Фааири и от своята скръб. И изведнъж съгледа годеника си, който бе извърнал към нея лице — брадясал, прежълтял, с бинтована глава, натиснал с все сила веслата. Маурея скочи.

— Жан!

Не можа да промълви нищо друго, задъхана от радостна изненада, невярваща, смаяна. Възможно ли бе? Жив? А Фааири — защо я излъга Фааири? Защо смаза душата й? Не знаеше ли, че тая жестока лъжа ще я убие? Жив! Жив! Жив!

Нищо друго не проникваше до съзнанието й — нито миналото, нито бъдещето, нито връхлитащата грамада от хищна настървеност!

Имаше само едно — едно ликуващо знание, едно мълчаливо, задъхано блаженство! Съществуваше само той, той приближаваше, размахал веслата с мускулести ръце, запълнил целия свят.

Но Теао видя Бялата смърт, видя и още нещо. В извисилата се над рифа вълна, преди да се срине в бяла пяна кристалният й хребет, в прозрачните й недра се стрелнаха две сини сенки. Или не! Не бяха само две! При следващия взрив на прибоя прелетя още една синя акула. И още една тигрова акула! И още! Те бяха подушили мириса на кръвта в лагуната и шибани като с камшик от ненаситната си кръвожадност, бързаха за зловещото пиршество. Под кануто вече се стрелкаха множество бързи тела — малки и големи.

Маурея простря напред ръце.

— Жан!

В тоя миг кануто отхвръкна във въздуха. Девойката и Немия плеснаха във водата, потънаха. Още преди да изплува, Теао съзря на десет крачки от себе си познатото бяло туловище, набучено безредно с начупените копия, съзря устремения към него зъл поглед, блеснал в тъпа безпощадност. Чудовището се бе устремило към Маурея, която опитваше да му избяга с луди тласъци на ръцете и краката. Но това нямаше да й се удаде. Макар и отлична плувкиня, къде можеше да се мери тя с господаря на океана?

А лодката на попаа щеше да стигне до нея с една секунда по-късно от акулата. Трябваше да се спечели тая секунда!

Теао се втурна напред, преценил, че все още има надежда да препречи пътя на хищницата. Ето, озова се на метър пред грозната заострена морда. Очите й, допреди миг приковани в бягащата девойка, се отклониха, спряха се върху него. В тях той прочете, задоволен, промененото решение. Акулата нямаше да се откаже от плячката, която сама се навираше в устата й. С леко сгъване на опашката тя кривна срещу дръзкия момък.

Тогава срещу общия враг се спусна още едно тяло. Теао го позна по превръзката на главата. Попаа беше скочил, готов и той да пожертвува живота си за спасението на любимата.

Тъжна усмивка сгърчи устните му. Познаваше несръчността на младия французин, познаваше безсилието на всички попаа при срещите им с морските хищници. И тоя безумец щеше да загине, да се затрие напразно, без да помогне.

Той му направи знак с ръка да се махне, да не пречи. Това вече не беше шега, не беше забавление за бръмчащата кутия. Сега предстоеше жесток двубой. Двубой не на живот — двубой на смърт. Със своята смърт Теао трябваше да спечели секундата, която щеше да спаси живота на Маурея. Със своята смърт трябваше да запази и попаа. Защото без попаа Маурея нямаше да бъде щастлива.

Ето, Бялата смърт връхлетя насреща му. А той продължаваше да я увлича подире си все надясно. Плуваше бързо, но без да откъсва поглед от нейната омразна разкъсана уста. И в мига, когато тая уста се отвори, за да го нагълта, той се изправи и излетя на повърхността. Зъбите й изщракаха на няколко пръста от него с рязък, почти метален звук. Теао познаваше отлично малкия пропуск в рефлексите на тая жива машина на смъртта, умееше да използува момента, когато тя раззинва челюстите си, а очите й се затварят автоматично и за няколко мига ослепяват.

Понесена от устрема си, акулата успя да завие назад едва след десет-петнадесет метра и да се спусне насреща му с още по-дива настървеност. В очите й искреше злобна изненада, недоумение пред станалото. Теао се обърна. Маурея и Жан, рамо до рамо, плуваха към лодката, но не я бяха достигнали, не бяха в безопасност. Немия още нямаше право да мисли за себе си. Той отново заплува встрани да я

отклони. Известни му бяха капризните, често безсмислени хрумвания на тези опасни същества. Кой знае какво можеше да й скимне сега? Бялата смърт го последва. В окото й Теао прочете неумолимата решимост да свърши с него на всяка цена. Но и тоя път гмурецът издебна мига, в който тя затвори очите си. Изтласка се нагоре и пое въздух. Погледна към лодката. Девойката и французинът се бяха прехвърлили при капитан Роже. Сега вече можеше да се погрижи за своето спасение. Той съобрази бързо. Хищницата пак се връщаше, още по-разярена от повторния си неуспех. Не би могъл да стигне до лодката преди нея. Трябваше да потрети простата си хитрост — не толкова знание, колкото обиграно умение, бързина на нервната реакция, рефлекс, който привеждаше в действие всичките му мускули, щом доловеше началото на неволното замижаване при отварянето на чудовищната паст. Едновременно с това той съгледа и една триметрова синя акула, която прелетя покрай него, без да го закачи, като само мимоходом го измери със злото си око, и изчезна в синевата. Тоя път Бялата смърт връхлетя като изстреляна торпила. Зеницата й, устремена неподвижно в него, го обгаряше със сатанинска злост, бляскаше в жестоко нетърпение. Докога тоя къс месо щеше да й избягва? Теао следеше, напрегнал всеки мускул, окото й. Но акулата нападаше, без да отваря устата си. Дали бе прозряла неговия замисъл? Дали щеше да захапе в последния момент, когато за него щеше да бъде много късно?

Тоя път тя бе решила видимо друго — да проумее най-сетне на какво се дължи необяснимото откопчване на тоя непокорен месен къс от зъбите й. Хлъзна се покрай него толкова близко, че ожули до кръв рамото му, и продължи към лодката. Там изведнъж й хрумна друго. Забрави Немия. Подхвърли се нагоре, щракна със зъби. Не успя да докопа ръката на шкипера, а сряза като брадва веслото му. При падането обратно закачи със зъби борда, който гребна няколко ведра вода, но успя да се изправи. Хората се задържаха. Настървената хищница и сега не се отказа. Налетя повторно, блъсна с глава и пукна една дъска в дъното на лодката. Шурна тънка струйка. Капитан Роже скочи да запушва пробойната с ризата си, а Маурея и Жан продължаваха да викат при себе си Немия.

Теао загреба към тях, но не да се качи на лодката. Той беше преценил. Ако не отклонеше пак вниманието й, Бялата смърт щеше да потопи лодката, да разкъса и тримата. Да разкъса Маурея! Именно това

Теао нямаше да позволи. Той достигна чудовището и заби ножа си в корема му. Разпра го, нанесе му еднометрова рана. Акулата сякаш не усети удара. И все пак водата околовръст порозовя бързо от огнения дим на бликащата алена кръв.

Като по някаква злокобна магия, привлечени от мириса на новата рана, сякаш зародени в синия простор, изплуваха цяло ято хищни силуети — малки и големи, които закръжиха около бойците в застрашителни безредни орбити. Кръвта ги подлудяваше, но близостта на гигантската стръвница възпираше устрема им, връщаше ги мигновено назад, щом почувствуваха, че са попаднали в обсега на безпогрешните й зъби.

Момъкът изскочи пред очите й, замахна и разсече с ножа си муцуната й. Чак тогава хищницата заряза лодката и се хвърли срещу първата си плячка, решила вече да си разчисти всички сметки. Забрави се. Раззина грозна паст.

В тоя миг покрай главата на Теао прелетя с мълниеносна бързина някаква бледа сянка. Тя пресрещна акулата и се блъсна в главата й, по-право не се блъсна, а се сля с нея. Теао разбра. Това беше Осморъкия, който се бе залепил върху безобразната муцуна, бе я уплел в пипалата си като някакъв жив намордник, бе затиснал очите й, бе я ослепил. Бялата смърт намали устрема си, замята се на място да отхвърли от себе си тоя неочакван враг. Изскочи на повърхността, плесна обратно във водата, пак се хвърли нагоре, побесняла от гняв и скована ярост.

Немия не се запита каква подбуда беше тласнала приятеля му към тая отчаяна постъпка. Акулите са смъртни врагове на октоподите. При всяка тяхна среща главоногото има само един стремеж — да избълвне чернилния облак и да бяга. А Осморъкия, който досега бе стоял прилепен към празното кану, имаше пълната възможност да се измъкне или поне да се спотаи. Дали бе заговорила някаква необяснима за такова низше същество привързаност, довела го до едно насочено, добре премерено действие на обмислена саможертва, или се бе събудил някакъв сляп инстинкт на подражание, а може би — което скептиците ще приемат най-леко — изпаднал в ужас пред стрелкащото се чудовище, изгубил власт над целесъобразните си рефлекси, в суматохата си се бе блъснал случайно в акулата и пак по силата на същия тоя излъган инстинкт се бе прилепил върху главата й.

Теао използува объркването на врага си и се метна на гърба му, хвана се в един пречупен харпун, вкопчи се в него, замахна с ножа. А съзнаваше, убеден беше в безполезността на ударите, които нанасяше. Те не бяха в състояние да прекъснат тая дива жизненост. Акулата не умира лесно. И все пак нямаше друг изход. Длъжен беше да мушка, да

ръга, да пори с ножа, докато има сили, от това зависеше всичко — не само неговият живот, за който той в разгара на боя не помисляше, не само животът на Осморъкия, а животът на Маурея.

Внезапно една по-непредпазлива тигрова акула, не по-дълга от два метра, опиянена от мириса на кръвта, се озова пред устата на Бялата смърт. Теао не чу нищо, нито едно изпращяване. Сякаш зловещите зъбни триони се врязаха не в живо тяло със скелет и мускули, а в къс сланина. Половината на тигровата акула изчезна в бездънната глътка, а предната половина продължи да плува, изгубила управление, но още жива. В окото й Теао различи само някакво тъпо изумление, което погасна, скри се зад воала на бликащата кръв. Другите акули се втурнаха след тоя воал, потънаха в синята дълбочина.

Човекът спря да мушка с ножа. Почти под ръката му стърчеше дръжката на забитата брадва, а Бялата смърт, преглъщайки едрия залък, смутена от слепотата си, се бе застояла няколко мига на повърхността.

Немия откърти желязното острие от жилавата плът, в която се бе залостило, надигна се, заловен за харпуна, и с все сила го прасна в тила й. Обикновено нечувствителна към болките, тоя път, улучена в мозъка, акулата потрепера, после подскочи, гмурна се, изплува и отново потъна. Не умираше, продължаваше да се бори за живота си, макар и така ослепена, така смъртно ранена.

Теао не издържа повече натиска на водните слоеве при потъването й. Пусна я. И преди да излети към повърхността, зърна очите на Осморъкия, който продължаваше да стиска в лепливата си хватка страшната морда. Болезнена мъка обгори сърцето му. В тях той прочете такава смъртна тъга, такава безнадеждност — сякаш тоя поглед изстена предсмъртния си вопъл, сякаш изкрещя в съзнанието му последния си вик за раздяла.

Осморъкия не се пусна, не опита да се спаси. Защо не се пусна? Защо?

Ето, огромното бяло туловище, нанизано с харпуни и копия, и залепналата за челото му почервеняла в разгара на битката жива, гледаща и чувствуваща торба изчезнаха в синята бездна, сподирени от глутницата акули, които още пътем налитаха, опитвайки да отгризат припадащия им се дял от чудовищната си плячка.

В следната секунда само облачето розова па̀ра, която се разсейваше неуловимо в изумрудения блясък, напомняше за жестоката драма.

Теао се покатери върху кануто си и размаха ръце.

— Бягайте! — подканяха тревожните му жестове. — Бялата смърт може да се върне. Бялата смърт не умира изведнъж.

Маурея се провикна от лодката:

— Ела при нас! По-сигурно е!

Той поклати решително глава, остана на място върху кануто си. Остана да чака — да не би пак да се върне…

На брега се бяха стълпили всички жители на атола, притихнали, потресени от неправдоподобния двубой, който бе завършил пред очите им. Чакаха и те, обладани от ужас и мъчително угризение, достигнало до благоговеен възторг.

И ето, Бялата смърт отново се показа, но тоя път по гръб, нагоре с корема, върху чиято бисерна белота се аленееха зловещите кървави отрези от пируващото акулско сборище.

Човешкото множество избухна в тържествено ликуване.

Осморъкия беше изчезнал. Само едно пипало, провесено от устата на мъртвата Бяла смърт, издаваше жестоката му участ.

Теао стисна до болка зъби. Беше сам, вече съвсем сам!

Той реши изведнъж. Тук нямаше повече място за него. Трябваше да замине, да се махне, къде да е. Да се впусне в безкрая на океана подир мамещия мираж на забравата. Може би и той щеше да намери Щастливата страна на прадедите.

Момъкът натисна веслото към рифа. Издебна надигналия се аметистов насип и прелетя над кипящия му гребен. Измъкна се от лагуната, опъна пандануса̀тата рогозка и пасатът я наду, понесе го с невидимите си криле, понесе го към неизвестността, към непознатата, но тъй мечтана страна на забравата.

Теао не се обърна да види как от готовата за отплаване шхуна му махаха с ръка една разплакана девойка и един трогнат от величието на саможертвата му мъж с превързана глава; не погледна и навалицата на острова, която още там, при неговото отпътуване, съчиняваше и пееше просълзена новия си химн, създаваше още една легенда за човешката несправедливост и още една прослава на героизма — възпяваше

вдъхновено своя нов герой — Теао спасителя, Теао победителя на Бялата смърт.

А той седеше в крехката си лодка с обронена глава, без да чува, без да вижда, без да усеща.

Вятърът шепнеше в панданусовото платно, вълните се плискаха в ниския борд — шепнеха и те, обещаваха очакваната забрава.

Теао плачеше.

А защо плачеше? Нали беше мечтал за това?

Ето, Маурея беше щастлива! Не му ли стигаше това? И не беше ли то — съзнанието за нейното щастие — поличбата, че и той, дори в своята самота, вече беше достигнал Щастливата страна, своята Щастлива страна?

От атола кънтеше тържественият звън на църковната камбана, който заглъхваше бавно нейде далеч зад кърмата.

Издание:
Автор: Петър Бобев
Заглавие: Белият лоцман; Теао Немия
Издание: второ
Издател: Български писател
Град на издателя: София
Година на издаване: 1975
Тип: сборник повести
Печатница: ДП „Тодор Димитров“, кл. 1 — София
Излязла от печат: 30.III.1975 г.
Редактор: Любен Петков
Художествен редактор: Кирил Гогов
Технически редактор: Лиляна Диева
Художник: Ани Бобева
Художник на илюстрациите: Ани Бобева
Коректор: Мария Грудева
Адрес в Библиоман: https://biblioman.chitanka.info/books/4594

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.